

T.C.
SIİRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS

NARNİA GÜNLÜKLERİ ADLI ESERİN ÇOCUK EDEBİYATI TEMEL
İLKELERİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emre KAYACAN

Danışman: Prof. Dr. Rezan KARAKAŞ

SIİRT-2023

İÇİNDEKİLER

ÖZET	VIII
ABSTRACT.....	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ	XI
ÖN SÖZ	XII
GİRİŞ.....	1
I.PROBLEM	1
II. PROBLEM CÜMLESİ	3
IV. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	4
V. SINIRLILIKLAR.....	4
VI. TANIMLAR	5
BİRİNCİ BÖLÜM	6
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	6
1.1. ÇOCUK VE ÇOCUK EDEBİYATI.....	6
1.1.1. Dünyada Çocuk Edebiyatı.....	9
1.1.2. Türkiye’de Çocuk Edebiyatı	11
1.1.3. Çeviri Çocuk Edebiyatı	13
1.1.4. Fantastik Çocuk Edebiyatı	15
1.2. ÇOCUK EDEBİYATININ TEMEL İLKELERİ.....	16
1.2.1. Dış Yapı Unsurları	16
1.2.1.1. Boyut	17
1.2.1.2. Kâğıt	17
1.2.1.3. Kapak ve Cilt.....	18
1.2.1.4. Sayfa Düzeni	18
1.2.1.5. Harfler	18
1.2.1.6. Resimler	19
1.2.2. İç Yapı Unsurları.....	19
1.2.2.1. Konu-Kurgu	19
1.2.2.2. İzlek.....	20
1.2.2.3. Dil ve Anlatım.....	20
1.2.2.4. Kahramanlar	21
1.2.2.5. Çevre	21

1.2.2.6. İleti	21
1.2.2.7. Eğitsel İlkeler	22
1.3. CLİVE STAPLES LEWIS'İN HAYATI VE EDEBİ KİŞİLİĞİ.....	22
İKİNCİ BÖLÜM.....	25
2. YÖNTEM	25
2.1. ÇALIŞMANIN DESENİ	25
2.2. ÇALIŞMA MATERYALİ.....	25
2.3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ÇÖZÜMLENMESİ	26
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	28
3. BULGULAR VE YORUMLAR	28
3.1. Büyücünün Yeğeni	28
3.1.1. Dış Yapı Unsurları	28
3.1.1.1. Boyut	28
3.1.1.2. Kâğıt	28
3.1.1.3. Kapak ve Cilt.....	28
3.1.1.4. Sayfa Düzeni	30
3.1.1.5. Harfler	30
3.1.1.6. Resimler	31
3.1.2. İç Yapı Unsurları	34
3.1.2.1. Konu-Kurgu	34
3.1.2.2. İzlek	36
3.1.2.3. Dil ve Anlatım.....	38
3.1.2.4. Kahramanlar	40
3.1.2.5. Çevre	41
3.1.2.6. İleti	42
3.1.2.7. Eğitsel İlkeler	43
3.2. Aslan, Cadı ve Dolap	44
3.2.1. Dış Yapı Unsurları	44
3.2.1.1. Boyut	44
3.2.1.2. Kâğıt	44
3.2.1.3. Kapak ve Cilt.....	45
3.2.1.4. Sayfa Düzeni	46

3.2.1.5. Harfler	47
3.2.1.6. Resimler	48
3.2.2. İç Yapı Unsurları	52
3.2.2.1. Konu-Kurgu	52
3.2.2.2. İzlek	55
3.2.2.3. Dil ve Anlatım	57
3.2.2.4. Kahramanlar	59
3.2.2.5. Çevre	60
3.2.2.6. İleti	60
3.2.2.7. Eğitsel İlkeler	61
3.3. At ve Çocuk	61
3.3.1. Dış Yapı Unsurları	62
3.3.1.1. Boyut	62
3.3.1.2. Kâğıt	62
3.3.1.3. Kapak ve Cilt	62
3.3.1.4. Sayfa Düzeni	64
3.3.1.5. Harfler	64
3.3.1.6. Resimler	65
3.3.2. İç Yapı Unsurları	68
3.3.2.1. Konu-Kurgu	68
3.3.2.2. İzlek	70
3.3.2.3. Dil ve Anlatım	71
3.3.2.4. Kahramanlar	73
3.3.2.5. Çevre	74
3.3.2.6. İleti	75
3.3.2.7. Eğitsel İlkeler	75
3.4. Prens Caspian	77
3.4.1. Dış Yapı Unsurları	77
3.4.1.1. Boyut	77
3.4.1.2. Kâğıt	77
3.4.1.3. Kapak ve Cilt	78
3.4.1.4. Sayfa Düzeni	79

3.4.1.5.	Harfler	79
3.4.1.6.	Resimler	80
3.4.2.	İç Yapı Unsurları	83
3.4.2.1.	Konu-Kurgu	83
3.4.2.2.	İzlek	85
3.4.2.3.	Dil ve Anlatım	86
3.4.2.4.	Kahramanlar	88
3.4.2.5.	Çevre	89
3.4.2.6.	İleti	90
3.4.2.7.	Eğitsel İlkeler	90
3.5.	Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu	91
3.5.1.	Dış Yapı Unsurları	91
3.5.1.1.	Boyut	91
3.5.1.2.	Kâğıt	91
3.5.1.3.	Kapak ve Cilt	92
3.5.1.4.	Sayfa Düzeni	93
3.5.1.5.	Harfler	94
3.5.1.6.	Resimler	94
3.5.2.	İç Yapı Unsurları	97
3.5.2.1.	Konu-Kurgu	97
3.5.2.2.	İzlek	100
3.5.2.3.	Dil ve Anlatım	101
3.5.2.4.	Kahramanlar	103
3.5.2.5.	Çevre	104
3.5.2.6.	İleti	105
3.5.2.7.	Eğitsel İlkeler	105
3.6.	Gümüş Sandalye	106
3.6.1.	Dış Yapı Unsurları	106
3.6.1.1.	Boyut	106
3.6.1.2.	Kâğıt	106
3.6.1.3.	Kapak ve Cilt	107
3.6.1.4.	Sayfa Düzeni	108

3.6.1.5. Harfler	109
3.6.1.6. Resimler	110
3.6.2. İç Yapı Unsurları	113
3.6.2.1. Konu-Kurgu	113
3.6.2.2. İzlek	115
3.6.2.3. Dil ve Anlatım	117
3.6.2.4. Kahramanlar	118
3.6.2.5. Çevre	119
3.6.2.6. İleti	119
3.6.2.7. Eğitsel İlkeler	120
3.7. Son Savaş	120
3.7.1. Dış Yapı Unsurları	121
3.7.1.1. Boyut	121
3.7.1.2. Kâğıt	121
3.7.1.3. Kapak ve Cilt	121
3.7.1.4. Sayfa Düzeni	123
3.7.1.5. Harfler	123
3.7.1.6. Resimler	124
3.7.2. İç Yapı Unsurları	127
3.7.2.1. Konu-Kurgu	127
3.7.2.2. İzlek	128
3.7.2.3. Dil ve Anlatım	130
3.7.2.4. Kahramanlar	132
3.7.2.5. Çevre	133
3.7.2.6. İleti	133
3.7.2.7. Eğitsel İlkeler	134
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	135
4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	135
4.1. SONUÇ	135
4.2. TARTIŞMA	138
4.3. ÖNERİLER	140
KAYNAKÇA	141

EKLER.....	147
------------	-----

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ
NARNİA GÜNLÜKLERİ ADLI ESERİN ÇOCUK EDEBİYATI TEMEL
İLKELERİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Emre KAYACAN

2023 /Sayfa: XIII+162

Bu araştırmada, Clive Staples Lewis'in yedi kitaptan oluşan Narnia Günlükleri adlı serisinin çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Narnia Günlükleri'nin çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre incelenmesi çalışmasında nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelenmesi yöntemi kullanılmıştır. Yedi kitaptan oluşan Narnia Günlükleri adlı seri dış yapı ve iç yapı unsurlarına göre incelenmiştir.

Narnia Günlükleri'ne ait yedi kitabın incelemesi sonucunda okuyucu kitlesinin yaş seviyesine uygun hazırlandığı belirlenmiştir. Eserlerin dış yapı özelliklerine bakıldığında, çocukların yaşlarının dikkate alındığı gözlemlenmiştir. Kitaplarda yer alan resimler içeriğe uygun olarak belirlenmiştir. Resimlerin sayfa üzerindeki yerleşiminde bazı resimlerin küçük olması ve kitapların genelinde resimlerin renklendirilmemesi sonucu anlaşılabilirliğinin olumsuz etkilendiği gözlemlenmiştir. Eserlerin konusu ve verilen mesajlar çocukların yaş seviyelerine uygun olarak seçilmiştir. Kitaplarda yer alan kahramanlar, genellikle çocuklardan ve hayvanlardan belirlenmiştir. Kahramanların çocuklardan seçilmesi, çocuk olan okuyucuların kahramanların yerine kendilerini koymalarına yardımcı olmaktadır. Kitaplarda bulunan kötü karakterler sonunda cezalandırılmış, iyi karakterler ödüllendirilmiştir. Kitapların içeriğinde az da olsa olumsuz içerikler yer almıştır. Bu içerikler genellikle kötü karakterlerin hâl ve hareketleri, düşünceleri üzerinden okuyuculara sunulmuştur. Kitaplardaki eğitsel ilkeler merak unsuru kullanılarak okuyuculara aktarılmıştır. Bu çalışmada, kitaplardan elde edilen bulguların çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: C. S. Lewis, Narnia Günlükleri, Çocuk, Edebiyat, Çocuk Edebiyatı, Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri

ABSTRACT
MASTER'S THESIS
AN EXAMINATION OF THE NARNIA DIARIES IN CONTEXT OF THE
BASIC PRINCIPLES OF CHILDREN'S LITERATURE
Emre KAYACAN
2023/Page: XIII+162

In this study, Clive Staples It is aimed to examine Lewis's series called The Chronicles of Narnia, which consists of seven books, according to the basic principles of children's literature. In the study of analyzing the Chronicles of Narnia according to the basic principles of children's literature, document analysis method, one of the qualitative research methods, was used. The Chronicles of Narnia series of seven books; It has been examined according to the external structure and internal structure elements, especially the principle of suitability for the child.

As a result of the examination of seven books belonging to the Narnia Chronicles, it was determined that the readership was prepared in accordance with the age level. When the external structure features of the works are examined, it has been observed that the age level of the children is taken into account. The pictures in the books have been determined in accordance with the content. It has been observed that the intelligibility of the pictures is negatively affected as a result of the placement of the pictures on the page, as some of the pictures are small and the pictures are not colored in general. The topics and messages used in the works have been chosen in accordance with the age levels of the children. The heroes in the books are usually chosen from children and animals. Choosing the heroes from the children helps the readers, who are children, to put themselves in the place of the heroes. The bad characters in the books were eventually punished, and the good characters were rewarded. The content of the books included some negative content, albeit a little. These contents are generally presented to the readers through the behavior and thoughts of the bad characters. The educational principles in the books were conveyed to the readers by using the element of curiosity. It has been concluded that the findings obtained from the books are in accordance with the basic principles of children's literature.

Key Words: C.S.Lewis, Chronicles of Narnia, Child, Literature, Children's Literature, Fundamentals of Children's Literature

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. 1. Büyücünün Yeğeni Harfler	31
Şekil 1. 2. Büyücünün Yeğeni Resimler 1	33
Şekil 1. 3. Büyücünün Yeğeni Resimler 2	34
Şekil 2. 1. Aslan, Cadı ve Dolap	48
Şekil 2. 2. Aslan, Cadı ve Dolap Resimler 1	50
Şekil 2. 3. Aslan, Cadı ve Dolap Resimler 2	51
Şekil 3. 1. At ve Çocuk Harfler.....	65
Şekil 3. 2. At ve Çocuk Resimler 1.....	66
Şekil 3. 3. At ve Çocuk Resimler 2.....	67
Şekil 4. 1. Prens Caspian Harfler	80
Şekil 4. 2. Prens Caspian Resimler 1	81
Şekil 4. 3. Prens Caspian Resimler 2	82
Şekil 5. 1. Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu Harfler	94
Şekil 5. 2. Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu Resimler 1	95
Şekil 5. 3. Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu Resimler 2	96
Şekil 6. 1. Gümüş Sandalye Harfler.....	110
Şekil 6. 2. Gümüş Sandalye Resimler 1.....	111
Şekil 6. 3. Gümüş Sandalye Resimler 2.....	112
Şekil 7. 1. Son Savaş Harfler	124
Şekil 7. 2. Son Savaş Resimler 1	125
Şekil 7. 3. Son Savaş Resimler 2	126

ÖN SÖZ

C.S.Lewis'in yazdığı yedi kitaptan oluşan Narnia Günlükleri adlı serinin çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre incelenmesi amacıyla oluşturulan bu tez "Giriş, Kavramsal Çerçeve, Yöntem, Bulgular ve Yorumlar, Sonuç ve Öneriler" bölümlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın giriş bölümünde problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve tanımlar yer almaktadır. Kavramsal çerçeve bölümünde, çocuk edebiyatının temel ilkeleriyle ve çocuk edebiyatıyla ilgili araştırmalar bulunmaktadır. Araştırmanın deseni ve yöntemi, araştırma verilerinin toplanması ve çözümlenmesine ilişkin kavramlar araştırmanın yöntem bölümünde belirtilmektedir. Narnia Günlükleri adlı eserin incelenmesi sonucu belirlenen öğeler bulgular ve yorumlar bölümünde bulunmaktadır. Sonuç ve öneriler bölümünde, bulguların incelemesi ile ortaya çıkan sonuçlar yer verilmektedir.

Tez konumun belirlenmesinde, tez yazım aşamasında ve tamamlanmasında yardımlarını esirgemeyen değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Rezan KARAKAŞ'a teşekkür ederim. Tez çalışmalarımın her döneminde yanımda olan eşim Sinem KAYACAN'a; hayatımın her alanında katkıları olan annem Semiha KAYACAN'a, kardeşim Merve KAYACAN'a ve babam Metin KAYACAN'a teşekkür ederim.

SIİRT-2023**Emre KAYACAN**

GİRİŞ

Bu bölümde çalışmanın problem durumu, amacı ve alt amaçları, önemi, sınırlılıkları ve sık kullanılan kavramların tanımları belirtilmektedir.

I.PROBLEM

Çocukluk dönemindeki gelişim bireylerin sonraki yaşantılarını da etkilemektedir. Bu nedenle çocukların eğitime gerekli önemin verilmesi gerekmektedir.

“Çocuk olgusunun ortaya çıkmasındaki en önemli etmen aydınlanma, aydınlanmanın sonucu olarak ortaya çıkan yeni yaşam tarzı ve bilimsel bakış açısıdır. Okul süresinin uzaması, oyuncak, oyun gibi kavramların da üzerinde düşünülmesi çocuk kültürünün oluşmasını sağlamıştır. Çocuğun gelişimi, eğitimi ve toplumdaki yerinin gözetilmesi çocuk gerçekliğinin doğmasını sağlamıştır” (Akyüz, 2014: 1).

Çocukluk döneminde yaşananlar, karşılaşılan durumlar yetişkinlik dönemlerinde de etkisini göstermektedir. Çocukluk döneminde yaşanan birçok olay çocukların yaşamlarına yön vermektedir. Yüksel (2020), bir ülkenin refah seviyesine ulaşması için çocukların iyi eğitim alması gerektiğinden bahsetmektedir. Çocuklar için oluşturulmuş uygun eserler ile onların yaşantılarına olumlu anlamda yön verilebilir. Okuma alışkanlığı yaşamlarını olumlu olarak etkileyecek önemli durumlardan biridir. Çocukluk döneminden başlayarak verilen eğitim, bireyin hem fiziksel hem de zihinsel gelişimini etkilemektedir. *“Küçük yaşlardan itibaren verilecek eğitim, çocuğun fiziksel gelişimine paralellik göstermelidir. Bu eğitimin çocuğun fiziksel gelişim dengesinin sağlanmasına da önemli katkılar sağlayacak şekilde planlanması gerekir” (Yalçın ve Aytaş, 2017: 14).* Çocuğa sunulacak bu eğitimde, çocuk için oluşturulmuş kitaplar önemli bir yardımcı olmaktadır.

Çocukların okuma alışkanlığı kazanmalarında, kelime dağarcıklarını artırmada, ana dil öğretiminde çocuk edebiyatı eserlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Çocuk edebiyatı eserleri oluşturulurken çocukların gelişim dönemlerine ve yaşlarına dikkat edilmelidir. Çocuklar için oluşturulmuş eserler öncelikle çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmalıdır.

Çocuk edebiyatı ilkelerine uygun hazırlanan kitaplar, çocuğun yaşamına etki etmektedir. Çocuğun zihinsel gelişimi kitaplar ile oluşturduğu bağa göre şekillenebilmektedir. Bu yüzden çocuk edebiyatı eserlerinin oluşturulmasında çocuk ön plana alınmalıdır. Çocuğun ön plana alındığı, çocuğa göre hazırlanan eserler çocukların yaşamını olumlu olarak etkilemektedir.

Günümüzde ortaya çıkan teknolojik gelişmeler çocuklar için oluşturulan eserlerin de gelişimine katkı sağlamaktadır. Çocuk edebiyatının belirli bir geçmişi olmasına rağmen teknolojik gelişmeler ile daha fazla ön plana çıkmaktadır. Teknolojik gelişmelerin ortaya çıkmasıyla ailelerin, çocuklarının gelişim dönemleri ile ilgili bilgi ve birikimleri artış göstermektedir. Bu bilgiler doğrultusunda ailelerin çocuklar için hazırlanan eserlere bakış açısında da değişimler olabilmektedir. Çocuklar için oluşturulan eserler teknolojinin gelişimi ile artış göstermektedir. Basım teknikleri ve araçlarıyla daha kaliteli, kullanışlı kitaplar ortaya çıkmaktadır.

Alan uzmanları çocuk edebiyatının temel ilkelerini belirlemişlerdir. Temel ilkelerin belirlenmesinde gelişen ve değişen unsurlar dikkate alınmıştır. Çocuk edebiyatı temel ilkeleri dış yapı ve iç yapı olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir. Dış yapı unsurları içerisinde; boyut, kâğıt, kapak-cilt, sayfa düzeni, harfler, resimler; iç yapı unsurları içerisinde; konu, izlek, karakterler, dil ve anlatım, ileti, çevre, eğitsel ilkeler başlıkları ile incelenmektedir. Narnia Günlükleri adlı seri bu ilkeler doğrultusunda incelenmiştir.

Çocuk edebiyatı alanında geçmişten günümüze kadar alan araştırmacıları tarafından araştırmalar yapılmıştır. Geçmişten günümüze kadar gelen araştırmalar çocuk edebiyatının gelişmesine etki etmiştir. Bu araştırmalar yeni çalışmalar yapacak kişilere de yardımcı olmaktadır: Erşahin (2009), Yaşar (2013), Akyüz (2014), Kahraman (2015), Meral (2016), Gündüz (2016), Gökmen (2017), Erkmen (2017), Arıkan (2018), Arıkan (2018), Karadeniz (2019), Dedeoğlu (2019), Danışman (2019), Uyar (2019), Yüksel (2020), Bilgen (2021), Baz (2021), Kudak (2021), Ceyhan (2021), Günaydın (2022). Çocuk edebiyatı ile ilgili yapılan çalışmalar geçmişten günümüze artış göstermiştir.

Clive Staples Lewis'in yazığı yedi kitaptan oluşan "Narnia Günlükleri" adlı eseri ocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelenmiştir. Bu çalışmanın problem durumunu "Narnia Günlükleri" adlı yedi kitap oluşturmuştur.

II. PROBLEM CÜMLESİ

Bu araştırmada, "Clive Staples Lewis'in Narnia Günlükleri adlı eseri ocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun olarak oluşturulmuş mudur?" sorusuna cevap aranmıştır.

III. ARAşTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, C. S. Lewis'in "Narnia Günlükleri" adlı yedi kitaptan oluşan eserinin ocuk edebiyatı temel ilkeleri bağlamında incelenmesidir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. C.S.Lewis'in "Narnia Günlükleri" adlı kitabı boyut bakımından ocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikler bulundurmakta mıdır?
2. C.S.Lewis'in "Narnia Günlükleri" adlı kitabı kâğıt bakımından ocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikler bulundurmakta mıdır?
3. C.S.Lewis'in "Narnia Günlükleri" adlı kitabı kapak-cilt bakımından ocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikler bulundurmakta mıdır?
4. C.S.Lewis'in "Narnia Günlükleri" adlı kitabı sayfa düzeni bakımından ocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikler bulundurmakta mıdır?
5. C.S.Lewis'in "Narnia Günlükleri" adlı kitabı harf bakımından ocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikler bulundurmakta mıdır?
6. C.S.Lewis'in "Narnia Günlükleri" adlı kitabı resim bakımından ocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikler bulundurmakta mıdır?
7. C.S.Lewis'in "Narnia Günlükleri" adlı kitabı konu-kurgu bakımından ocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikler bulundurmakta mıdır?
8. C.S.Lewis'in "Narnia Günlükleri" adlı kitabı izlek bakımından ocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikler bulundurmakta mıdır?
9. C.S.Lewis'in "Narnia Günlükleri" adlı kitabı dil ve anlatım bakımından ocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikler bulundurmakta mıdır?

10. C.S.Lewis'in "Narnia Günlükleri" adlı kitabında bulunan karakterler çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikler bulundurmakta mıdır?

11. C.S.Lewis'in "Narnia Günlükleri" adlı kitabında yer alan çevre, çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikler bulundurmakta mıdır?

12. C.S.Lewis'in "Narnia Günlükleri" adlı kitabı bulundurduğu iletiler bakımından çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikler bulundurmakta mıdır?

13. C.S.Lewis'in "Narnia Günlükleri" adlı kitabı eğitsel ilkeler açısından çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun özellikler bulundurmakta mıdır?

IV. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Çocuklar için oluşturulan eserler, çocukların eğitimlerine yardımcı olmaktadır. Çocuk edebiyatı eserleri günümüzde teknolojinin gelişmesi ile okuyucuya kolay ve hızlı bir şekilde ulaşmaktadır. Çocukların kitaplara kolay bir şekilde ulaşmasının olumlu olabileceği gibi olumsuz etkileri de olmaktadır. Çocukların eğitiminde kullanılan kitapların, çocuk edebiyatına uygun bir şekilde oluşturulmaları eğitimleri açısından olumlu etkiler sunarken çocuk edebiyatına uygun oluşturulmayan eserler çocukların gelişimlerinde olumsuz etkiler ortaya çıkarabilmektedir.

Çocukların eğitiminde ortaya çıkabilecek olumsuz durumların önüne geçilmesi gerekmektedir. Bunun için de yazarlar, yayınevleri, aileler ve eğitimciler dikkatli olmalıdır. Çocuk edebiyatının temel ilkelerine ve bilimsel gelişmelere göre çocuğa uygun kitaplar kaleme alınmalıdır. Aileler ve eğitimciler bu kitapları özenle incelemelidir.

Çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun kitapların çocuklara ulaştırılması öncelikli amaçlardan olmalıdır. Çocuğa uygun eserler çocuğun okuma kültürünün gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Zihinsel gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle "Narnia Günlükleri" adlı serinin çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre incelenmesi ile hazırlanan bu çalışmanın ailelere, eğitimcilere ve alanda çalışma yapacaklara yardımcı olacağı düşünülmektedir.

V. SINIRLILIKLAR

Bu araştırmada, Clive Staples Lewis'in Narnia Günlükleri adlı serisinde yer alan yedi (7) kitap incelenmiş olup araştırma bu eserlerle sınırlandırılmıştır. Eserler

çocuk edebiyatının temel ilkelerinden dış yapı ve iç yapı unsurları dâhilinde incelenerek sınırlama yapılmıştır. İncelenen eserler şunlardır:

1. Büyücünün Yeğeni
2. Aslan, Cadı ve Dolap
3. At ve Çocuk
4. Prens Caspian
5. Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu
6. Gümüş Sandalye
7. Son Savaş

VI. TANIMLAR

Çocuk: “Çocuk; İki yaşından ergenlik çağına kadar büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu; henüz ergenlik dönemine erişmemiş kız ve erkek olarak tanımlanmaktadır” (Yalçın ve Aytaş, 2017: 13).

Edebiyat: “Edebiyat; malzemesi dile dayanan, insanların duygu, düşünce ve hayallerini dile getiren, edebi ve estetik değeri olan, bayağılık ve çirkinliği kabul etmeyen sözlü ve yazılı verimlerin tamamıdır” (Yalçın ve Aytaş, 2017: 19).

Çocuk Edebiyatı: “Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine; hayallerine, duygularına, düşüncelerine, yeteneklerine ve zevklerine hitap eden, eğitirken eğlenmelerine katkıda bulunan sözlü ve yazılı verimlerin tamamıdır” (Yalçın ve Aytaş, 2017: 19).

Konu: “Sanatçının duygu ve düşüncelerini, tasarılarını çocuklarla paylaşmak için seçtiği bir araçtır” (Sever, 2019:127).

İzlek (Tema): “Sanatçının ele aldığı konuyu okurda uyandırmak istediği etkidir” (Sever, 2019:129).

Karakter: “Karakter(ler), yapıtta yazar tarafından geliştirilmiş/biçimlendirilmiş, olan kahramanın/kahramanların bütün kişilik özelliklerini somutlayan bir addır” (Sever, 2015: 129).

İleti: “Sanatçının yapıtı oluşturmaya neden olan, çocukla paylaşmak istediği duygu ve düşüncedir” (Sever, 2015: 133).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. ÇOCUK VE ÇOCUK EDEBİYATI

Çocuk edebiyatı ve ürünleri değerlendirmeden önce çocuk kavramına dikkat edilmelidir. Çocuk kavramı ile ilgili olarak birçok tanım yer almaktadır. “Çocuk, küçük yaştaki erkek veya kız, bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kızdır” (TDK, 2011: 556).

Çocuk kavramı değerlendirilirken gelişim dönemleri, kültürel çevre gibi faktörler dikkate alınmalıdır. Çocuk, yetişkinlerden farklı bir varlıktır. Bu yüzden çocuk için yapılacak her çalışma yetişkinler için yapılacaklardan farklı olarak değerlendirilmelidir. “Çocuk kendine özgü özellikleri olan, dünyayı kendi bakış açısıyla değerlendiren, sosyal, dilsel, ruhsal yetileri henüz tam olarak gelişmemiş ya da yetişkinlerin dünyasıyla bütünüyle örtüşmeyen bir varlıktır” (Dilidüzgün, 2003: 41).

Çocuklar bulundukları çevreden, kültürel yapıdan; fizyolojik ve psikolojik olarak etkilenmektedirler. Bu etkilerle olumlu veya olumsuz değişim ve gelişimler ortaya çıkabilmektedir. Bu durum, aynı yaş gruplarında olmalarına rağmen farklılıkların ortaya çıkmasında etkili olabilmektedir. Coşkun (2019)’a göre çocukların beden ve zekâ yaşında çeşitli sebeplerden dolayı farklılıklar görülmektedir.

Çocukluk dönemi, kendi içinde farklı gelişim dönemleri içermektedir. Bu gelişim dönemleri içerisinde çocukta sosyolojik, psikolojik, fizyolojik gelişimler farklılık gösterebilmektedir. “Çocuk, genel olarak 0-16 yaş arasındaki bireydir. Bu yaş aralığında farklı dönemlerde gelişim değişiklik gösterir. Kimi zaman fiziksel büyüme öne çıkarken kimi zaman psikolojik büyüme atak yapar. İlgi alanlarında da yaşa ve değişime bağlı olarak farklılıklar gerçekleşir” (Bilgin, 2020:13).

“Farklı kaynaklarda çocuğun birçok tanımı yapıldığı görülmektedir. Çocuk belli bir kalıba girmeyen özgün ruha sahip bir bireydir. Bu yüzden tanımını yaparak onu daraltmak zor olmaktadır” (Efe, 2019: 9). Çocuk kavramı ile ilgili birden fazla tanım yapılmıştır. Fakat ortak bir tanım bulunmamaktadır. Ortak bir tanım olmamasına rağmen bu tanımlar içinde ilişkili noktalar yer almaktadır. Bu tanımlar içerisinde

çocukluk dönemini kapsayan yaş aralıkları, gelişim dönemleri gibi unsurlar tanımlarda bulunan ortak noktalardandır. Çocukların farklı alanlarda gelişimleri vardır. Bu gelişimler birçok faktörün etkisiyle çocuklar arasında da farklılıklar oluşturmaktadırlar.

“Çocuğa verilen önemin artışıyla, çocuk merkezli bir gelecek inşasına dönük anlayış benimsenmiş durumdadır. Bu çerçevede, çocukların ihtiyaçlarının yetişkinlerden farklı olduğu ve çocuğun içinde bulunduğu gelişim evresine göre değerlendirilip ihtiyaçlarının buna göre belirlenmesi gerektiği anlaşılmıştır. Bu da beraberinde çocuk için uzmanlaşma alanları getirmiş, çocuk hekimliği, çocuk adalet ve yargılanma sistemi, çocuk edebiyatı gibi kavram ve çalışma alanları ortaya çıkmıştır” (Şimşek, 2014: 14).

Çocuk ile ilgili yaşanan gelişmeler sonucunda çocukların gelişimlerini destekleyecek, çocuğun merkezde olduğu, çocuğa görelilik ilkesine dikkat edilen yazınsal çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların sonucunda çocuklar için edebiyat veya çocuk edebiyatı kavramları ortaya çıkmıştır.

Çocuk edebiyatı kavramından önce edebiyat kavramının açıklanması gerekmektedir. Edebiyat hem yetişkinler hem de çocuklar için oluşturulmuş yazınsal türlerin tümünü kapsamaktadır. *“Edebiyat; malzemesi dile dayanan, insanların duygu, düşünce ve hayallerini dile getiren, edebi ve estetik değeri olan, bayağılık ve çirkinliği kabul etmeyen sözlü ve yazılı verimlerin tamamıdır”* (Yalçın ve Aytaş, 2017: 19). Edebiyat içerisinde yetişkinlerin ve çocukların gelişimlerini destekleyen türler bulundurmaktadır. Çocukların gelişimini destekleyen, çocuğu merkeze alan türler çocuk edebiyatının gelişimine etki etmektedir. *“Çocuk edebiyatı, ilk olarak Batı dünyasında ortaya çıkmış bir terim olmasına karşın ülkemizde çocuk edebiyatı kavramı ve içeriğinin oluşması çok yenidir. Bu nedenle, üzerinde araştırmalar ve tartışmalar yapılmaya devam etmekte; niteliği ve gelişimi de hızlanmaktadır”* (Gökmen, 2017: 10). Çocuk edebiyatı ile ilgili araştırmalar bu alanın niteliğini artırmaktadır.

Sever (2019:111) çocuk edebiyatını *“Dil gelişimlerine ve anlam düzeylerine uygun, gereksinimlerini de önceleyen bir yaklaşımla çocuklara yaşam ve insan gerçekliğini sanatsal nitelikli dilsel ve görsel araçlarla duyumsatan, onların duygu ve düşünce dünyalarında etkilenimler uyandıran yapıtların genel adıdır.”* şeklinde tanımlamaktadır.

Çocuk edebiyatı ile ilgili alanda yapılmış tanımlar dikkate alınarak çocuk kavramı üzerinde ve çocuğun gelişimine odaklanıldığı görülmektedir. Çocukların gelişim dönemleri ve yaş aralıkları bu tanımlarda üzerinde durulan başka konulardır.

“Çocuk edebiyatı ve çocuğa göre edebiyat kavramlarına geçmiş yüzyıllarda daha az önem verilmekteydi. O dönemlerde çocuğu merkeze alan kitapların sayıca az olması bu durumu destekler niteliktedir. Çocuğun ayrı bir birey olduğu ve ona özgü bir edebiyatın olması gerekliliğinin farkına daha sonraları varılmıştır” (İspirit, 2019: 5).

Çocukların ihtiyaçları, düşünceleri, istekleri, beklentileri yetişkinlere göre farklılıklar göstermektedir. Hatta çocukların yaş ve gelişim dönemlerine göre de bu durumlarda farklılıklar bulunmaktadır. Bu nedenlerden dolayı çocuğun dünyasına hitap edecek, onların söz dağarcığını artıracak, dil gelişimini destekleyecek, düşünme becerilerine katkıda bulunacak yazınsal türlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Meral (2016), çocuk edebiyatının çocukların ileriki aşamaya geçişinde onlar için yol açtığına değinmektedir. Çocuk edebiyatı çocuk için birçok alanda gelişimi hedeflemektedir. Çocuk edebiyatı ürünleri çocuğun gelişiminde kullanılan yazınsal eserlerdir. Bu yazınsal eserler çocukların her alanda gelişimini hedeflemeli ve bu hedef doğrultusunda oluşturulmalıdır. Batmaz (2020)’a göre çocuk edebiyatının amacı çocukların gelişimlerinin yanında onların dünyalarını güzelleştirmek ve zenginleştirmektir.

Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukların kişisel gelişimini küçük yaşlardan itibaren geliştirmeyi hedefler. Çocukların fiziksel gelişimlerinin yanında ruhsal gelişimlerinin de sağlanması beklenmektedir.

“Küçük yaşlardan itibaren verilecek eğitim, çocuğun fiziksel gelişimine paralellik göstermelidir. Bu eğitimin çocuğun fiziksel gelişim dengesinin sağlanmasına da önemli katkılar sağlayacak şekilde planlanması gerekir. Fiziksel gelişimle birlikte yürütülmesi gereken önemli eğitim süreçlerinden biri de çocuğun zihinsel gelişiminin sağlıklı ve nitelikli bir zemine oturtulmasıdır” (Yalçın ve Aytaş, 2017: 14).

Çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimlerinin birbirlerinden ayrı düşünülmemesi gerekmektedir.

Çocukların çocukluk dönemlerinde yaşayacakları olumsuz durumlar gelişimlerini önemli ölçüde kötü etkileyecektir. Çocukluk döneminde yaşanan olumsuz durumlar geleceklerinin de bu durumdan olumsuz bir şekilde etkilenmesine neden

olabilmektedir. Çocukların gelişimlerdeki olumlu gelişimler ve değişimler için en uygun kaynaklar çocuk edebiyatı ürünleridir. Çocuklar için oluşturulmuş edebi eserlerde çocuk ve çocuğun gelişimi merkeze alınmalıdır.

Çocuklar için oluşturulmuş eserlerde, çocuğa görelilik ilkesi çocuk edebiyatı ürünlerinde bulunması gereken önemli özelliklerdendir. Bu ilke ile çocuk edebiyatı diğer edebiyat türlerinden ayrılabilir. Çocuk edebiyatı ürünlerinin; çocuğun ilgisini çekecek, bulunduğu gelişim yaşına uygun, onlara okuma alışkanlığı kazandıracak ve dil gelişimine katkı sağlayacak nitelikte olmalıdır. Çocuk edebiyatı eserleri oluşturulurken bu durumlara dikkat edilmesi çocukların hem öğrenmelerine hem de eğlenmelerini sağlamaktadır. Çocukların her dönemde nitelikli çocuk edebiyatı eserleri ile karşılaşması gelişimlerini olumlu etkilemektedir. Çocukluk döneminde yaşanan olumlu etkiler çocukların geleceğini de olumlu yönde şekillendirmektedir.

1.1.1. Dünyada Çocuk Edebiyatı

Dünya üzerinde çocuk edebiyatı alanında ilk örneklerin sözlü edebiyat ürünleri olduğu bilinmektedir. Yazılı edebiyat türlerinden önce bulunan sözlü edebiyat ürünleri çocukların hoş vakit geçirmelerini, eğlenmelerini sağlamıştır. Ninni, tekerleme, masal vb. çocuk edebiyatının sözlü dönemi içerisinde çocukların güzel vakit geçirmelerini sağlayan türlerdendir. *“Gerek okuma yazma oranının az olması gerekse kitabın sadece sınırlı bir kesime hitap eden son derece pahalı ve ayrıcalıklı bir araç olması nedeniyle çocuklara yönelik ilk eserler şifahidir. Bunlar ninniler, tekerlemeler ve masallardır”* (Şimşek, 2014: 45).

“Çocuk edebiyatının ilk ürünlerinin sözlü olarak başladığına kesin gözüyle bakabiliriz. Yazılı edebiyatın gelişerek çocuk edebiyatında kullanılır duruma gelmesine kadar geçen süreçte, sözlü edebiyat eserleri etkin olarak varlığını sürdürmüştür. Bu sözlü edebiyat ürünleri daha sonra derlenerek çocuk edebiyatının ana malzemeleri haline getirilmiştir” (Yalçın ve Aytaş, 2017: 29). Zamanla yazılı edebiyattaki gelişmelerin, çocuk edebiyatının yazılı ürünlerinin ortaya çıkmasında önemli etkileri olmuştur. Sözlü edebiyat ürünleri de zamanla derlemeler yapılarak yazılı hâle getirilmiştir. Bu dönemlerde ortaya çıkan yazılı edebiyat ürünleri içerisinde çocuk edebiyatı ürünleri yetişkinler için oluşturulmuş edebiyatının gölgesinde ilerlemiştir.

Dünya üzerinde yazılı çocuk edebiyatı ürünleri olarak kabul edilebilecek ilk eserler yetişkinler için yazılmıştır. *“Geçmişte yetişkinler için kaleme alınan eserler çocuklar tarafından okunup ilgi ile karşılanınca tam anlamı ile olmasa da çocuklara yönelik ilk eserler verilmiştir. Bu nedenle alan yazında ve birçok edebiyat tarihçisi tarafından dünyada çocuk edebiyatının başlangıcı 17. yüzyıl olarak kabul edilmektedir”* (Erdoğan, 2021: 24). Çocuk edebiyatı için bazı ölçütlerin belirlenmesi 17. Yüzyıl olarak değerlendirilebilir. *“Çocuk edebiyatının bazı temel ölçütlere uygun olarak ortaya çıkışı 17. yüzyıl olarak kabul edilir. Bu dönemlerde ortaya çıkan ürünler; dinî bilgileri ve ahlaklı olmayı öğreten, öğüt veren eserlerdir”* (Tarhan, 2021: 26).

Dünya üzerinde çocuk edebiyatının gerekliliği ve önemi geç anlaşılabilmiştir. Çocuklar için oluşturulan edebi eserlerin ortaya çıkışı da buna bağlı olarak gecikmiştir.

“Dünya edebiyatına çok değerli fikir ve sanat eserleri kazandıran ülkelere baktığımız zaman, salt çocuklara özgü kitapların yazımına ve yayımına oldukça gecikerek başlanmış olduğunu görüyoruz. Bu konuda ilk bilinçli ve önemli girişimlere geçen ülkeler arasında başta İngiltere olmak üzere Fransa, Almanya, Amerika Birleşik Devletleri ile İskandinav ülkelerini sayabiliriz” (Karadeniz, 2019: 9).

17. yüzyılda Ezop Masalları, Kül Kedisi, Kırmızı Başlıklı Kız gibi eserler dikkat çekmektedir. *“Perrault Fransa’da halk ağzından masalları derleyip kısaltarak çocuklar için 1697 yılında basmıştır. Bunların içinde çocukların bugün de severek okudukları Kül Kedisi, Parmak Çocuk, Mavi Sakal, Kırmızı Başlıklı Kız, Çizmeli Kedi, Uyuyan Güzel gibi dünyaca tanınan eserler vardır”* (Yalçın ve Aytaş, 2017: 35). La Fontaine Masalları da bu dönem içerisinde önemli çocuk edebiyatı ürünlerindendir.

18. yüzyılda özellikle Rousseau düşünceleri ile çocuk edebiyatında önemli etkiler bırakmıştır. *“18.yüzyılın ikinci yarısında itibaren J.J. Rousseau çocuklar için yazdığı kitaplarda onların hayatın zorluklarına karşı koyacak bir nitelikte yetiştirilmesi gerektiğini belirtir”* (Yalçın ve Aytaş, 2017: 31). Daniel Defoe ve Jonathan Swift bu yüzyıldaki önemli yazarlardır. Robinson Crusoe ve Güliiver’in Gezileri adlı kitaplar çocuk edebiyatı için bu yüzyıldaki önemli eserlerdendir.

19. yüzyılda Seksen Günde Devri Âlem, Aya Seyahat, Denizler Altında Yirmi Bin Fersah gibi kitaplar bilim kurgu türünde oluşturulmuş önemli kitaplardır. Yine bu dönemde Alice Harikalar Diyarında, Pinokyo, Tom Sawyer’ın Maceraları, Polyanna ve Heidi gibi kitaplar da dikkat çekmektedir.

20.yüzyılın başlarında “çocuk edebiyatı” teriminin kullanılmasıyla birlikte önemli gelişmeler olmuştur. En önemli eserlerden biri olarak 1943’te yazılan Küçük Prens dikkat çekmektedir. Yine bu dönemde Peter Pan da önemli eserlerdendir.

Çocuk edebiyatında gelişmeleri Yalçın ve Aytaş (2017: 38) *“Batıdaki çocuk edebiyatı çalışmalarını toplu olarak değerlendirirsek çocuğa yönelik ve çocuğun gözünden çocuk kitapları yazma geleneği 18.yüzyılın başlarından itibaren başlamış ve günümüzde artık ayrı bir uzmanlık alanı biçiminde yayılarak devam etmektedir.”* şeklinde değerlendirmektedir.

Günümüzde çocuk edebiyatı eserleri birçok gelişim ve değişimle birlikte artış göstermektedir. Nicelik açısından çocuk edebiyatı ürünleri geçmiş yüzyıllara bakılarak önemli artış göstermektedir. Niceliksel artışın yanında çocuğa görelilik ilkesi ile oluşturulmuş eserlerin niteliksel olarak gelişim gösterdiği de söylenebilmektedir.

1.1.2. Türkiye’de Çocuk Edebiyatı

Dünyadaki diğer ülkeler gibi Türkiye’de de çocuk edebiyatının başlangıcı sözlü edebiyat ürünlerine dayanmaktadır. Bu yönden Türkiye’deki çocuk edebiyatının gelişimi diğer ülkelerdeki gelişimi ile paralellik göstermektedir. Yazılı edebiyatın gelişimi ile çocuk edebiyatında da yazılı ürünler ortaya çıkmaya başlamıştır. Yazılı edebiyattaki gelişmeler sözlü ürünleri de etkilemiştir. Sözlü edebiyat ürünleri derlenerek yazılı edebiyat olarak okuyuculara ulaşmıştır.

Türkiye’deki ilk yazılı çocuk edebiyatı eserleri Divan Edebiyatında yazılan öğüt kitaplarıdır. Nabi’nin Hayriye, Sümbülzade Vehbi’nin Lütfiye adlı eserleri 17. ve 18. yüzyıllarda yazılmış ilk eserlerdir. Nabi yazdığı Hayriye adlı kitapta, oğluna dini öğütler vermektedir. Sümbülzade Vehbi de Lütfiye adlı kitabında oğluna öğütlerde bulunmaktadır. *“Hayriye ve Lütfiye’ye kadar yazılmış eserlerde daha çok çocukları yetiştirecek anne ve babalara öğütler verirken bu eserlerde doğrudan çocuğa seslenilmektedir”* (Şimşek, 2014: 51).

Tanzimat dönemi çocuk edebiyatında da önemli gelişmelerin olduğu dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde Avrupa’da oluşturulmuş eserler çeviri yolu ile edebiyatımıza kazandırılmıştır. Bu dönemde çeviri eserlerin yanında çocuklar için ilk çocuk dergisi “Mümeyyiz” çıkarılmaya başlanmıştır. Mümeyyiz’de çocuklar için

yazılar yazan Kayserili Dr. Rüştü'nün Nuhbetül Etfal adlı Arapça alfabe kitabının sonuna çocukların eğlenmesi için öyküler eklediği de bilinmektedir.

Şinasi, Ahmet Mithat Efendi, Recaizade Mahmut Ekrem, Ziya Paşa Avrupa'da yayımlanan çocuk kitaplarını Türkçeye çevirmişlerdir. Şinasi ve Recaizade Mahmut Ekrem La Fontaine'den, Ziya Paşa J.J Rousseau'dan Emile'nin, çevirilerini yaparlar. Muallim Naci bu dönemde “Ömer'in Çocukluğu” isimli kitabını çocuklar için yazar. *“Tanzimat döneminde dikkat çeken yazarlarımız arasında yer alan Ahmet Mithat'ın Hâce-i Evvel ve Küssadan Hisse isimli eserleri, ilk çocuk kitapları arasında sayılır”* (Yalçın ve Aytaş, 2017: 39). Yusuf Kamil Paşa'nın Fenelon'dan çevirdiği Telemak öğüt verdiği için çocuklara okutulmuştur.

20. yüzyılda Türkiye'de çocuk edebiyatı alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Çocuk edebiyatına olan ilgi eserlerin de artışına etki etmiştir. Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Tevfik Fikret, Ahmet Mithat Efendi, Ahmet Rasim, Ali Ulvi Elöve, İbrahim Alaettin Gövsa, Fuat Köprülü gibi isimler bu dönemde dikkat çeken yazarlardandır.

Cumhuriyetin ilanından sonra da çeviri eserler edebiyatımızda yer almaktadır. Bu çevirilerden bazıları Tanzimat döneminde çevirileri yapılan eserlerdir. Çeviri eserlerin yanında yazarların çocuklara tarih sevgisi aşılama için kaleme aldığı birçok eser de bulunmaktadır.

Zaman içerisinde Türkiye'deki çocuk edebiyatı da diğer ülkelerde olduğu gibi gelişim göstermiştir. Özellikle Tanzimat dönemi ile başlayan süreç günümüze kadar önemli sürmektedir. Bu dönemler içerisinde de sözlü edebiyat ürünlerinin etkisi görülmektedir. Ayrıca diğer ülkelerde kaleme alınan eserlerin de çeviri yolu ile Türkiye'de çocuk edebiyatına etki etmiştir. Zaman içerisinde nicelik ve nitelik açısından eserlerde olumlu anlamda değişimler görülmektedir. Teknolojik gelişmeler çocuk edebiyatı alanında da önemli katkılar sunmuştur. Çocuklar için oluşturulmuş kitaplara okuyucu kitlesinin kolayca ulaşması çocuk edebiyatını olumlu anlamda etkilemektedir. Bununla birlikte çocukların beğeneceği kitapların basımı da çocuk edebiyatındaki olumlu gelişmelere katkı sunmuştur.

Günümüzde de çocuk edebiyatı alanında önemli eserler veren yazarlarımız yer almaktadır. Çocuk edebiyatı alanında eserler veren bütün yazarlarımızı yazmak zor

olacaktır. Fakat birkaç yazarımızdan bahsetmek de çalışmamız için faydalı olacaktır: Sevim Ak, Bilgin Adalı, Aytül Akal, Gülten Dayıoğlu, Şermin Yaşar, Mevlana İdris Zengin, Ayla Kutlu, Zeynep Cemali, Çetin Öner, Yalvaç Ural, Dilge Güney, Aslı Der, Almıla Aydın, Şerif İzgören...

1.1.3. Çeviri Çocuk Edebiyatı

Dünya üzerinde yer alan farklı diller ve bu diller ile oluşturulmuş edebi eserler çeviriye duyulan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. İnsanların yaşamlarına etki eden birçok unsur ve ihtiyaçları çeviri eserlerin sayısının artmasında etkili olmuştur. İhtiyaçlar doğrultusunda farklı bilim alanlarında ve edebi eserlerde çeviriler yapılmıştır. Çeviri kavramı için bir dilin olanakları ile oluşturulan eserlerin başka bir dile aktarılması işlemidir, denilebilir.

“Çeviri, bir dilden diğer bir dile aktarma işidir. Kaynak dildeki bir metnin hedef dile dil bilgisel, anlamsal ve biçimsel aktarımı çeviri eylemi olarak nitelendirilmektedir. Dolayısıyla çevirinin bir dildeki bir metnin başka bir dile aktarılması işlemi olduğunu ve bu süreç sonucunda da elde edilen ürünü ifade ettiği sonucuna varabiliriz. Aslında çeviri; bir dildeki belli bir metinde bulunan anlamın başka bir dilde yeniden kurulmasını sağlayacak biçimde oluşturulan dilsel aktarım ve yorumlama işlemidir” (Çelik, 2018: 29).

Çeviri eserler bulunduğu kültürün aktarımında da etkili olmaktadır. Kültürel öğeler barındıran bu eserlerin çevirisini okuyan okuyucu farklı kültürleri tanıyabilmektedir. Tulumcu (2021), çeviri eserlerle buluşan okurun farklı kültürleri tanıma şansı olduğundan bahsetmektedir. Okuyucular çeviri eserleri okumaları sonucunda kültürel farklılıkları anlayabilmektedirler. Çocuklar için oluşturulmuş ve çeviri yolu ile başka dillerde okunabilen çocuk edebiyatı eserleri de kültürel farklılıkların küçük yaşlardan anlaşılabilmesine olanak sağlamaktadır.

Çeviri çocuk edebiyatının ülkemizdeki gelişimini öncelikli olarak incelenmelidir. Çocuk edebiyatının temellerini sözlü edebiyat ürünleri oluşturmaktadır. Yazılı edebiyatın gelişimi ile sözlü ve yazılı ürünler çocuk edebiyatının içeriğini oluşturmaya başlamıştır. Sözlü ve yazılı edebiyat ürünlerinin oluşturduğu temel üzerine özellikle ülkemizde Tanzimat Dönemi ile çeviri kaynaklar da girmeye başlamıştır. *“Tarihsel süreç içinde çeviri çocuk edebiyatına baktığımızda, Tanzimat’la başlayan yenileşme çabalarının içinde çeviri edebiyatın önemli bir yer tuttuğu görülür”* (Neydim, 2020: 36). Tanzimat Dönemi’nde çocuk edebiyatı ile ilgili olarak ilk 1864 yılında

Daniel Defoe'nun Robinson Cruseou adlı eseri çevrilmiştir. Bu çeviri 1872 yılında Jonathan Swift'in Gülliver isimli eserinin çevirisi takip etmektedir. Tanzimat Dönemi içerisinde Jules Verne'nin de birçok eseri çevrilmiştir. Tanzimat Dönemi'nde Şinasi, Ahmet Mithat Efendi ve Recaizade Mahmut Ekrem de çeviri eserleri edebiyatımıza kazandırmışlardır.

Çeviri eserler Tanzimat ile Türk okurunun karşısına çıkmıştır. *“Tanzimat'tan beri süregelen çeviri etkinliğinin Cumhuriyet'ten sonraki çağdaş edebiyatımızı da canlandırmaya devam ettiğine dair pek çok gösterge vardır”*(Levent, 2010: 6). Hem Batı'daki hem de ülkemizdeki gelişmeler ile çeviri eserlerin sayısı da zaman içerisinde artış göstermiştir. *“1945'ten sonra başlayan klasiklerin çevrilmesi çalışmaları çocuk edebiyatını da etkilemiş ve 50'li yıllardan itibaren çocuk klasikleri de çevrilmeye başlamıştır. Bu aynı zamanda 1945'lerde başlayan dünyadaki değişim sürecinin de bir yansımasıdır”* (Neydim, 2020: 40). Cumhuriyet'in ilk yılları ile eserlerin çevirisine de devam edilmiştir. Çevirilerin yoğunluğu dönemden döneme birtakım nedenlerden dolayı değişiklik göstermiştir.

Neydim, 1960 ile 2010 yılları arasında en çok çevirisi yapılan eserleri listelemiştir.

“Andersen (Masallar); Frances Burnet (Küçük Prenses); Carlo Collodi (Pinokyo); Daniel Defoe (Robinson Cruseau); Charles Dickens; Jonathan Swift (Gulliver); Mark Twain (Tom Sawyer); Jules Verne; La Fontaine; Samet Behrengi; Enid Blyton; Cervantes (DonKişot); Alexandre Dumas (Monte Cristo Kontu); Rene Goscinny (Pitircik dizisi); Eleanor Porter (Pollyanna); Frances Burnet; Lewis Carroll; Grimm Kardeşler, Viktor Hugo; Sempe ve Goscinny; Johanna Spyri; R. Luise Stevenson; Florens Stratton; Jonathan Swift; Rudyard Kipling Hector Malot; Ferenc Molnar; R. A. Montgomery; Edward Packard; Charles Perrault ” (Neydim, 2020: 862).

Edebi eserlerin çevirisi hem çocuklar hem de yetişkinler için yapılmaktadır. Çocuk edebiyatı ürünlerindeki çevirilerin yanında, yetişkinler için oluşturulmuş bazı edebi eserler çocuklara göre çevrilmiştir. Çeviri eserler, çocukların okuma alışkanlığını olumlu katkılar sunarken onların kültürler arasında da ilişkiler kurabilmelerine olanak sağlamıştır. Okuyucu farklı kültürleri çeviri eserler aracılığı ile tanıma imkânı bulmuştur.

1.1.4. Fantastik Çocuk Edebiyatı

Fantastik edebiyattan bahsetmeden önce, fantastik sözcüğünün anlamına ve kökeni bakılmalıdır. “*Fantastik sözcüğünün etimolojisi, Latince bir sıfat olan fatasticum kelimesine dayanmakla birlikte, Yunanca “görünür kılmak” anlamına gelen phantasein fiilinden türetilir*” (Kahraman, 2015: 3). Fantastik sözcüğünün kelime anlamı incelendiğinde farklı anlamlarının olduğu görülmektedir. “*Fantastik kelimesinin anlamları ve tanımlamaları incelendiğinde “gerçek-gerçek dışı; gerçek-düş; bu dünya-diğer dünya; görünür- görünür olmayan; gerçek-gerçeğin çiğnenmesi” anlamları üzerinde daha çok odaklanıldığı görülmektedir*” (Baz, 2021:29). Fantastik teriminin birden fazla anlama sahip olduğu görülmektedir.

Fantastik türünün ortaya çıkışı destanlara kadar dayanabilir. Destanlarda yer alan olağanüstülükler bu açıdan fantastik eserlerle ilişkilendirilebilir.

Farklı kültürlere ait edebiyatlarda çeşitli alanlardan alınan fantastik unsurlar yer almaktadır. Edebiyatımızda da fantastik unsurlar farklı kaynakların etkisi ile desteklenmektedir.

“Türkçe edebiyatta, konusunu cin, peri, hortlak, gulyabani gibi dinî öğelerin kültürle harmanlandığı halkın sözel ürünlerinden de alabildiği gibi; Batılılaşma sonrası edebiyatımıza daha sık giren mitolojik tanrılar, ütöik ülkeler ve yasalar, öteki kimlikteki dünya insanları gibi çeşitli temalar da bu kaynaktan yer almaktadırlar” (Serpici, 2022: 28).

Zaman içerisinde Türk edebiyatında yer alan fantastik türlerde değişim ve artış gözlemlenmiştir. Kültürel aktarımlar, teknolojik gelişmeler gibi durumlar fantastik edebiyatın ülkemizdeki değişimine etki etmiştir. Edebiyatımıza çeviri yoluyla giren fantastik edebiyat eserleri de bu değişime etki eden bir diğer unsurdur. Okuyucuların fantastik edebiyata ilgilerinin artması bu türde oluşturulan eserlere daha fazla önem verilmesini sağlamıştır.

Çocukların eğitimi ve gelişimi için kullanılan çocuk edebiyatı eserleri içerisinde fantastik eserler; içerik ve görsel unsurlar açısından önemli bir etkiye sahiptir. Çocukların çevrelerinde görmediklerini fantastik kitaplar aracılığıyla keşfetmesi gelişimleri açısından farklı pencereler açmaktadır.

Özellikle çocukların hayal gücünün gelişmesine önemli katkılar sunmaktadır. Bununla birlikte çocukların fantastik eserlerden keyif almaları okuma alışkanlığı kazandırma açısından da değerlidir.

“Gerçek ile düş arasındaki ince çizgide, her iki boyutu da algılayan çocuklar için fantastik oyun kurgusu temel gereksinimdir. Düşsel olana olan eğilim ve duyulan haz, çocuklar için keyif vericidir ve masalsi doğaüstü kitaplara olan ilgiyi artırmaktadır. Kurulan her düş, çocuğun zihinsel gelişimine katkı sağlamaktadır” (Tunç ve Akın, 2020: 47).

Anlaşılabacağı üzere fantastik eserler yetişkinlere göre çocuklar için daha önemlidir. Çocuklar, fantastik eserlerden daha fazla keyif almaktadır. Bundan dolayı çocuklar için oluşturulan fantastik çocuk edebiyatı eserleri, gelişimlerine katkı sağlamaktadır.

Fantastik çocuk edebiyatı eserleri, gerçek dünya ile fantastik dünya arasında bir bağ kurar. Fantastik dünyada yer alan varlıklar, canlılar, mekânlar ve olaylar gerçek dünya ile arasında bağ kurularak oluşturulur. Fantastik dünya ile gerçek dünya arasında kurulan bağ, çocukların gerçekten uzaklaşmadan hayal etmesini sağlar.

“Başka bir söylemle hayal ve gerçek arasındaki görünmez bağı görünür kılarak beş duyu organıyla aldığı verileri hayal hazinesinde şekillendirip anlamlandırarak tekrar duyuşsal âleme taşıması sağlanmalıdır. Böylelikle gerçek ve hayal arasında mevcut olan bağları çözümleyerek var olan ancak henüz keşfedemediği gerçeklikleri kurduğu bu bağlarla algılamasına olanak sunulmalıdır” (Baki, 2021: 223).

Çocuk okuyucular fantastik türde eserler okumaktan keyif alırlar. Fantastik kitaplardan aldıkları bu keyif çocukların okuma alışkanlığı kazanmasını sağlayabilmektedir. Ayrıca çocukların hayal gücünü geliştirmesi zihinsel gelişimleri açısından da önemlidir. Bu nedenle fantastik çocuk edebiyatı ürünleri çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınarak, çocuklar için uygun olacak şekilde oluşturulmalıdır.

1.2. ÇOCUK EDEBİYATININ TEMEL İLKELERİ

1.2.1. Dış Yapı Unsurları

Kitabın fiziksel özellikleri hususu, her yaş grubunda temel öğelerden biridir. Hem çocuk hem de yetişkin okuyucu için kitabın dış yapı unsurları önemlidir. Okuyucunun kitabın içeriğine geçmeden karşılaştığı öğeler dış yapı unsurlarıdır.

Başarılı bir şekilde oluşturulmuş dış yapı unsurları okuyucuda olumlu izlenimler uyandırmaktadır. Her okuyucu grubu için önemli olan dış yapı unsurları, çocuk okuyucular için daha fazla öneme sahiptir. Çocukların kitapla ilk etkileşimleri dış yapı unsurları ile olmaktadır. Çocuklar dış yapı unsurlarına bakarak kitapla ilgili olumlu veya olumsuz düşüncelere kapılabilmektedir. *“Fiziksel tasarımı kendine çeken kitaplar çocukların ilgilerini çekecek ve çocukların kitaba daha istekli başlamasını sağlayacaktır”* (Bilgen, 2021: 8).

Çocuk edebiyatı eserleri birçok özelliği barındırmalıdır. *“Çocuk edebiyatı metinleri, birçok özelliği içerdiğinde yapıt niteliğine ulaşabilir”* (Sever, 2019: 121) . Barındırması gereken öğelerden birisi de dış yapı unsurlarıdır. Dış yapı unsurları çocukların kitaba yönelimini olumlu veya olumsuz şekilde etkilemektedir. Sever (2019)’e göre dış yapı unsurları: boyut, kâğıt, kapak-cilt, sayfa düzeni, harfler ve resimlerdir.

1.2.1.1. Boyut

Çocuk edebiyatı için oluşturulmuş eserlerde bulunması gereken ilkelerden biri kitabın boyutudur. Küçük yaşlarda büyük boyutta olan kitaplar tercih edilirken okuyucunun yaşı büyüdükçe kitabın boyutu küçülmektedir. Okuyucunu yaşı ile kitabın boyutu arasında ters orantı bulunmaktadır. Çocuklar için oluşturulmuş kitapların boyutları okuyucunun taşıyabileceği boyutlarda oluşturulmalıdır.

“Özellikle okulöncesi dönemde, kitapların değişen boyutları hacim ve ağırlık yönünden sorunlar oluşturmamalı; çocuklar, el yapısına uygun kitapları diledikleri yere bir oyuncak gibi taşıyabilmelidir. İlköğretimin ilk yılları ile birlikte, seçilecek kitapların boyutlarındaki çeşitlilik, yerini düzenleme ve kitaplık oluşturma anlayışına da katkı sağlayacak bir dengeye bırakmalıdır” (Sever, 2019: 121).

1.2.1.2. Kâğıt

Çocuklar için hazırlanan kitapların okuyucu tarafından rahatlıkla okunabilmesi için kullanılan kâğıt önemlidir. Çocuk kitaplarında kullanılan kâğıt kolay yıpranmayan, göz yormayan özelliklerde olmalıdır. Çocukların gelişim dönemleri dikkate alınarak hedef kitleye göre kâğıt seçimi yapılmalıdır.

“Çocukların kitap olarak adlandırılan araca saygı duyabilmeleri için ilk yıllardan başlayarak yırtılmayan, kolay yıpranmayan, kirlenmeyen ve göz sağlığı açısından da uygun olan kâğıtların kullanıldığı kitaplarla karşılaştırılması gerekir. Kitaplarda kullanılan kâğıt, resimlerin niteliğini

ve renkleri özgün biçimleriyle yansıtabilmeli, yazılanların kolayca okunabilmesine olanak sağlamalıdır” (Sever, 2019: 121).

1.2.1.3. Kapak ve Cilt

Okuyucunun kitapta karşılaştığı ilk unsur kitabın kapağıdır. Kitabın kapağı okuyucunun kitaba karşı olumlu veya olumsuz bir tutum belirlemesine neden olan unsurdur. Dikkat çekici olarak hazırlanmış bir kapak okuyucunun kitapla ilgili tutumunu olumlu yönde etkilemektedir. Yaş gruplarına göre kitap kapağında da değişiklikler olmalıdır. Küçük yaşlardaki okuyucular için kitabın kapağı daha dikkat çekici hazırlanmalıdır. Kitap cildi de çocukların rahatlıkla kullanabileceği özelliklerde olmalıdır. Kolayca zarar gören bir ciltleme çocukların kitaptan uzaklaşmasına neden olabilmektedir. *“Kapak, çocuğun kitaba yönelmesini sağlayan ilk uyarandır. Kapağın tasarım özellikleri, kapak resminin görsel etkisi çocuğun kitabı izleme-okuma isteğini artırır. Kitabın uzun süre dağılmadan kullanılabilmesi de ciltlemeye gösterilen özenin niteliğine bağlıdır”* (Sever, 2019: 121).

1.2.1.4. Sayfa Düzeni

Edebi eserler için sayfa düzeni önemli özelliklerden biridir. Sayfa düzeni oluşturulurken yazılı ve görsel unsurların yerleşimine dikkat edilmelidir. *“Kitabın sayfalarında yer alan tüm öğeler (resim, fotoğraf, yazı, rakam vb.) arasındaki uyum ile sayfa kenarlarındaki izleme-okuma rahatlığı sağlayan boşlukların yarattığı bütünlük, sayfa düzeninin estetik niteliğini belirler”* (Sever, 2019: 122). Sayfa düzeni oluşturulurken çocukların gelişim özelliklerine dikkat edilmesi, okuyucunun kitapla olan bağına güçlendirmektedir.

1.2.1.5. Harfler

Çocuklar için oluşturulmuş eserde kullanılan harfler çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından önemli bir unsurdur. Çocukların gelişim dönemleri dikkate alınarak harflerin büyüklük ve küçüklükleri de farklılıklar göstermelidir. Küçük yaşlardaki çocuklar için oluşturulan kitaplarda harflerin puntosu büyük olmalıdır. Çocukların yaşları büyüdükçe harflerin puntoları küçülmektedir. *“Okulöncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanan kitaplarda 24, 22, 20 punto büyüklüğündeki harfler kullanılmalı; ilköğretim döneminde ise yaş büyüdükçe harflerin boyutları da küçülmelidir”* (Sever,

2019: 122). Harflerin boyutlarının çocukların gelişim dönemine uygun seçilmesi çocukların kitaba olan ilgisini artırmaktadır.

1.2.1.6. Resimler

Çocuk kitaplarında kullanılan resimler eser için önemli unsurlardan biridir. Kitapta kullanılan resimler içerikle ilişkili olmalıdır. Anlatılanların okuyucunun zihninde canlanmasına katkı sunmalıdır. Yaş gruplarına göre kullanılan resimler farklılık göstermelidir. *“Sanatçı duyarlılığı ile hazırlanmış resimler, çocukların duyu algılarının eğitilmesine, geliştirilmesine katkı sağlar. Çocuklar, yazıyla aktarılanlara renk ve çizginin estetik diliyle görsel yorum katan resimlerin kılavuzluğunda, duyma ve düşünme serüvenlerine çıkarlar”* (Sever, 2019: 122).

1.2.2. İç Yapı Unsurları

Eserler, dış yapı ve iç yapı unsurlarının olması gereken şekilde hazırlanmasıyla anlam kazanır. Okuyucular için hem dış yapı hem de iç yapı unsurlarının bir bütün oluşturmasıyla okuma kültürü oluşabilir. Okuyucular için kitapla ilk etkileşim dış yapı unsurları ile olmasına rağmen okumanın sürekliliğini sağlayacak olan iç yapı unsurlarıdır. *“Kitap ile buluşmanın daim olmasını ve arkadaşlığın kurulup güçlenmesini sağlayan hususlar ise kitabın içeriğiyle ilgili özelliklerdir”* (Yüksel, 2020: 10).

İç yapı unsurları kitabın içeriği ile ilgili öğeleri barındırmaktadır. *“İç yapı özellikleri, kitabın içeriği ile ilgili özelliklerini kapsamaktadır”* (Erkmen, 2017: 11). Özellikle çocuk edebiyatı için oluşturulan eserlerde içerik özelliklerine önem verilmelidir. *“Her yaştaki çocuk için seçilen değişik türdeki kitapların tasarım ve içerik özelliklerinin bilimsel bir yaklaşımla ayrı ayrı incelenmesi ve bu özelliklerin oluşturduğu bütünün çocuğa göreliğinin belirlenmesi, öğretimde ulaşılması gereken bir amaç olarak benimsenmelidir”* (Sever, 2019: 126). İçerik özellikleri ile çocuğa verilmek istenen kazanımlar gelişim seviyesine uygun olarak kitapta yer almalıdır. İçerik unsurları oluşturulurken çocuğa görelilik ilkesi ile hareket edilmelidir.

1.2.2.1. Konu-Kurgu

Çocuk edebiyatı eserlerinde dikkat edilmesi gereken önemli iç yapı unsurlarından biri konudur. Çocuk edebiyatı eserlerinde konu, çocukların gelişim

dönemlerine dikkat edilerek seçilmelidir. Çocuklar için oluşturulan eserlerde her şey konu olamaz.

“Konu, sanatçının duygu ve düşüncelerini, tasarılarını çocuklarla paylaşmak için seçtiği bir araçtır. Yetişkin edebiyatında insan düşüncesinde olan her şey edebiyatın konusu yapılabilir. Çocuk edebiyatında, her yeni öğrenmeyle birlikte yaşamı ve insanı tanıma olanağı bulan çocuklar için kitaplarda işlenen anlamayacakları, yeterince anlamlandıramayacakları konular, yetişkinler açısından ne denli önemli olursa olsun, çocuğa göre değildir” (Sever, 2019: 127).

Çocuklar için uygun olarak seçilmiş konular, okuyucunun kitaba olan ilgisini artırmaktadır. Çocuğun kitapta anlatılanları anlamlandırması ve yaşamına uygulaması açısından konu seçimi önemli unsurlardan biridir.

1.2.2.2. İzlek

Çocuk edebiyatının temel ilkelerinden bir diğeri izlektir. İzlek, yazarın eseri oluştururken ortaya çıkardığı yoldur. Konu ve izlek arasında ilişki bulunmaktadır. *“İlk ve terim anlamı birlikte değerlendirildiğinde, yazarın eserini oluştururken, işlerken veya sonuçlandırırken takip ettiği yol, yöntem olarak belirmektedir.”* (İçli, 2021: 100).

1.2.2.3. Dil ve Anlatım

Çocuk edebiyatı eserlerinde çocuklar için seçilen eserdeki konular uygun bir şekilde anlatılmalıdır. Çocukların anlama ve anlatma becerilerinde gelişim sağlanabilir. Bunun için de çocuk edebiyatının temel ilkelerinden biri olan dil ve anlatıma önem verilmelidir. Konu, çocuğa uygun bir dil ve anlatım kullanılması ile okuyucuya ulaşabilir.

“Nitelikli çocuk kitapları erken dönemden başlayarak çocuklara gelişimlerine uygun zengin bir dil çevresi sunan; onların söz varlığını, dil bilincini ve duyarlılığını geliştiren araçlardır. Çocukların okuma kültürü edinmiş bireyler olarak yaşama katılmalarında, çocukluk yıllarında karşılaştıkları kitapların dilsel niteliği belirleyici bir etkidir. Bu nedenle ilk yıllardan başlayarak çocukları dil ve anlatım evrelerine uygun, Türkçenin anlatım olanaklarını ve güzelliğini yansıtan metinlerle karşılaştırmak anne, baba ve eğitimcilerin temel sorumluluğudur” (Sever, 2019: 131).

1.2.2.4. Kahramanlar

Çocuklar okudukları kitaplarda yer alan kahramanlar ile aralarında ilişki kurarlar. Bu yüzden çocuklar için hazırlanmış çocuk edebiyatı eserlerinde kahramanlar özenle oluşturulmalıdır.

“Çocuk okurla, edebiyat yapıtlarındaki kahramanların kişilik özelliklerinden etkilenir. Çocuklar okudukları kitaptaki kahramanın (başkisi, temel kişi) düşünce, davranış ve eylemlerine öykünürler, kitaptaki kahramanla özdeşim kurarlar. Başka bir söyleyişle yazarın yarattığı kahramanın iyi geliştirilmiş inandırıcı özellikleri, okuma eyleminde çocukların da olmaya çalıştıkları özelliklere dönüşür” (Sever, 2019: 129-130).

1.2.2.5. Çevre

Çocuklar yaşadıkları çevre ile kitaplarda okudukları çevre arasında ilişki kurarlar. Yaşadıkları çevre ile okudukları çevreyi kıyaslarlar. Yazar, çocuklar için oluşturduğu çocuk edebiyatı eserlerinde bu durumu olumlu bir şekilde kullanabilir. Sever (2019: 16)’e göre kahramanın içinde yaşadığı çevrenin sınanabilmesi için aşağıdaki sorulardan yararlanabilir:

1. Kahraman nasıl bir toplumsal çevrede yaşıyor? Yapıtta olayın geçtiği toplumsal ve kültürel çevrenin özellikleri nelerdir?
2. Olay nerede ve ne zaman geçiyor?
3. Kahraman, yaşadığı çevrenin hangi kültürel özelliklerinden etkileniyor? Varsa hangilerini değiştirmek istiyor?
4. Kahraman toplumsal çevresiyle çatışma yaşıyor mu? Varsa, yaşadığı çatışmaların temel nedeni/nedenleri nedir/nelerdir? Bu çatışmalar, yazınsal bir kurgu içinde sunuluyor mu?
5. Kahraman, çevresiyle yaşadığı çatışmaları çözümlemede hangi yöntem ya da yöntemleri kullanıyor? Bu yöntem ya da yöntemlerle çatışmaları çözmede başarılı olabiliyor mu?

1.2.2.6. İleti

İleti ilkesi, çocuk edebiyatının önemli temel ilkelerinden birisidir. *“Sanatçının yapıtı oluşturmaya neden olan, çocukla paylaşmak istediği duygu ve düşüncedir. Çocuklarda oluşturmak istediği temel duyarlılık, onlara iletmek istediği asıl düşüncedir. Sanatçının ele aldığı konuyu işlerken, çocuklara ulaştırmak için tasarladığı, sözcüklerle metnin dokusuna işlediği, duygu ve düşüncesi olarak da adlandırabiliriz iletiyi”* (Sever, 2019: 133).

1.2.2.7. Eğitsel İlkeler

Çocuğa görelilik ilkesi iç ve dış yapı unsurlarıyla oluşturulmuş bir çocuk edebiyatında bulunması gereken önemli bir ilkedir. Çocuk edebiyatı eserlerinin çocuğa uygun olmasına dikkat edilmelidir. Çocuğa uygun olmayan bir eser çocukta hedeflenen kazanımların olumsuz etkilenmesine neden olabilmektedir. Sever (2019: 136-137) eserin çocuğa görelilik ilkesin uygunluğunu anlayabilmek için şu sorulara verilecek cevaplara göre değerlendirmektedir:

1. *Kitapta mantıksal yanlışlığa düşülmüş mü? Kitap, çocuğun sağlıklı bir değerler sistemi oluşturmasına engel oluyor mu?*
2. *Kitapta kadına ve erkeğe yüklenen anlam arasında bir ayrım var mı? Kitap, toplumdaki cinsel kimliklere yönelik geleneksel yargıları destekliyor mu?*
3. *Kitap, çocukların kendi cinsel kimlikleri içinde kişiliklerini geliştirmesine engel olabilecek kurgusal özellikler ve iletiler taşıyor mu?*
4. *Kitapta kurgulanan olay dizisinde, denetimci ve baskıcı anlayışları onaylayan bir yaklaşım söz konusu mu?*
5. *Kitapta yazgıcılığı, boş inançları onaylayan, onları önemli kılmaya çalışan bir yaklaşım var mı? Kitap siyasal ya da dinsel telkinde bulunuyor mu?*
6. *Kitapta çocuğun girişimciliğini, deneme ve araştırma isteğini körelten anlayışlar olumlanıyor mu?*
7. *Kitapta çocuğun düşünmesini, düş kurmasını, eğlenmesini, yaratıcılığını baskılayan bir yaklaşım seziliyor mu?*

1.3. CLİVE STAPLES LEWİS'İN HAYATI VE EDEBİ KİŞİLİĞİ

1898 yılında İrlanda'nın Belfast şehrinde doğmuştur. 1963 yılında İngiltere'nin Oxford şehrinde ölmüştür. “O yıllarda İrlanda, Britanya İmparatorluğu'nun bir parçasıydı. Lewis, o zamanlar İrlanda'nın Protestan çoğunluklu tek eyaleti olan İrlanda'nın kuzeydoğu eyaleti Ulster'de yaşıyordu” (Ghorashi, 2017: 17). Lewis yazar olmasının yanında profesör ve eleştirmendir. Birçok alanda eğitimler almıştır. “Yunanca, Latince, felsefe ve eski çağ tarihi üzerine eğitim aldı” (Dolaykaya, 2020: 70). Farklı alanlarda aldığı eğitimler yazarlık sürecinde önemli katkılar sunmuştur. Yazarlığı eğitimlerinin getirdiği birikimlerle farklı türlerde metinler oluşturmaya etki etmiştir. “Lewis geniş yelpazesinin bir sonucu olarak, çeşitli türlerde ve biçimlerde yazan çok yönlü bir yazar olduğunu kanıtladı” (Dolaykaya, 2020: 70). Charles Williams

ve J.R.R. Tolkienle birlikte çalışmalarda bulundu. *“J.R.R Tolkien, gerçekten sadık bir adam olan ve Lewis ile Tanrı hakkında tartışan yakın arkadaşlarından biriydi. Lewis, mitlerin büyük bir hayranı olmasına rağmen, onlara inanmıyordu. Tolkien ise tam tersi bir görüşe sahipti”* (Ghorashi, 2017: 19). Fantastik ilgileri çalışmalarına da etki etmiştir. Edebi eserlere ilgi duymaya başlamıştır. Şiirler yazmıştır. Şiir çalışmalarından sonra çocuklar için edebi eserler oluşturmak istemiştir. *“Lewis’in ahlakın evrenselliği fikri, onun çocuk kurgusu bağlamında önemlidir. Çünkü o, bu geleneksel değerlerin okuma materyalleri aracılığıyla çocuklara en iyi şekilde öğretilbileceğini ve öğretilmesi gerektiğini şiddetle savunmaktadır”* (Dolaykaya, 2020: 74). 1950’li yıllarda yazdığı Narnia Günlükleri adlı seri çocuklar için oluşturulmuştur. Çocuklar için oluşturulan bu eserler C. S. Lewis’in çocukların eğitimi ile ilgili düşüncelerini desteklemektedir. Çocukların ahlaki eğitimi için kitapları kullanmıştır. Ayrıca yazarın İkinci Dünya Savaşı’nı yaşaması Narnia Günlükleri’nin oluşumuna da etki etmiştir.

“İkinci Dünya Savaşı içerisinde yer alan Britanya Muharebeleri’nde, Nazi Almanyasının Başkent Londra’yı bombalaması üzerine politikacıların aldığı tedbirler ile dört milyon insanın kentsel alanlardan daha güvenli yerlere tahliyesi gerçekleştirilmiştir. Bunlardan bir grup çocuğu evinde misafir eden yazar, çocukların yaşadıkları durumdan etkilenmiş ve Aslan, Cadı ve Dolap hikâyesi ortaya çıkmıştır” (Altuntaş, 2021: 306).

Narnia Günlükleri birçok dile çevrilerek çocuklara ulaştırılmıştır. C.S.Lewis; Aslan, Cadı ve Dolap adlı kitapta Türk kültürüne ve diline ait öğeler kullanmıştır. Aslan, Cadı ve Dolap adlı kitapta Türk lokumundan bahsedilmektedir. Türk lokumu cadının elinde olan bir yiyecektir ve Edmund’ı kendi tarafına çekebilmek için lokumu kullanır. Ayrıca kitabın asıl dili İngilizce olmasına rağmen Aslan sözcüğü “Lion” olarak değil “Aslan” olarak kullanılmaktadır. Kitabın film uyarlanmasında da oyuncuların dudaklarına dikkat edildiğinde “Aslan” denildiği anlaşılmaktadır.

Narnia Günlükleri serisi, Narnia ülkesine geçen çocukların yaşadıkları maceraların anlatıldığı fantastik bir kitaptır. Seride yer alan yedi kitapta da olaylar yazarın kurguladığı bu ülkede geçmektedir. Narnia’da bitkiler, hayvanlar ve mitolojik varlıklar konuşabilmektedir. Narnia’da büyü ve sihir vardır. Kötüler Narnia’yı ele geçirmek istedikleri için iyilerle sürekli savaş halindedirler. Narnia’da yaşayan bazı canlılar iyilerin, bazıları ise kötülerin tarafında yer almaktadır. İyilerle kötülerin savaşında, kötüler ne yaparlarsa yapsınlar iyiler her zaman kazanmaktadırlar. İyiler

Aslan'ın etrafında toplanmıştır. Aslan Narnia'nın kurucusu, bilge ve cesur bir varlıktır. Narnia'ya Dünya'dan sadece çocuklar geçebilir. Bu yüzden kitaplardaki ana karakterler çocuklardır.

Seride yer alan üç kitap sinemaya da uyarlanmıştır. Aslan, Cadı ve Dolap kitabı 2005 yılında Andrew Adamson yönetmenliğinde film yapılmıştır. 2008 senesinde yine Andrew Adamson yönetmenliğinde Prens Caspian sinemaya aktarılmıştır. Michael Apted yönetmenliğinde de Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu 2011 yılında sinemaya uyarlanmıştır.

Narnia Günlükleri'nde yer alan kitaplar, yazılış tarihlerine ve içeriklerine göre iki farklı şekilde sıralanmaktadır. Bu seride bulunan yedi kitap yazarın yazmayı tamamladığı yıllara göre şöyle sıralanmaktadır:

- (1949) Aslan, Cadı ve Dolap,
- (1951) Prens Caspian,
- (1952) Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu,
- (1953) Gümüş Sandalye,
- (1954) At ve Çocuk,
- (1955) Büyücünün Yeğeni,
- (1956) Son Savaş.

Seride yer alan kitaplar içerik sıralamasına göre bu şekilde sıralanmaktadır:

- Büyücünün Yeğeni,
- Aslan, Cadı ve Dolap,
- At ve Çocuk,
- Prens Caspian,
- Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu,
- Gümüş Sandalye,
- Son Savaş.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Araştırmanın deseni, materyalleri, verilerin toplanması ve çözümlemesi ile ilgili bilgiler bu bölümde bulunmaktadır.

2.1. ÇALIŞMANIN DESENİ

Bu araştırma Clive Staples Lewis'in yazdığı "Narnia Günlükleri" adlı serinin çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre incelenmesi sonucunda oluşturulmuştur. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. "*Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir*" (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 41). "*Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar*" (Tanrıöğen, 2012:239).

2.2. ÇALIŞMA MATERYALİ

Bu çalışmada materyal olarak C.S. Lewis'in Narnia Günlükleri adlı seride bulunan 7 kitaptan oluşmaktadır. Çalışmada incelenen kitaplar şunlardır:

- 1- Büyücünün Yeğeni "Lewis, C. S. (2021). Narnia Günlükleri: Büyücünün Yeğeni. İstanbul: Doğan Egmont."
- 2- Aslan, Cadı ve Dolap "Lewis, C. S. (2021). Narnia Günlükleri: Aslan, Cadı ve Dolap. İstanbul: Doğan Egmont."
- 3- At ve Çocuk "Lewis, C. S. (2021). Narnia Günlükleri: At ve Çocuk. İstanbul: Doğan Egmont."
- 4- Prens Caspian "Lewis, C. S. (2021). Narnia Günlükleri: Prens Caspian. İstanbul: Doğan Egmont."

- 5- Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu "Lewis, C. S. (2021). Narnia Günlükleri: Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu. İstanbul: Doğan Egmont."
- 6- Gümüş Sandalye "Lewis, C. S. (2021). Narnia Günlükleri: Gümüş Sandalye. İstanbul: Doğan Egmont."
- 7- Son Savaş "Lewis, C. S. (2021). Narnia Günlükleri: Son Savaş. İstanbul: Doğan Egmont."

2.3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ÇÖZÜMLENMESİ

C. S. Lewis'in yedi kitaptan oluşan Narnia Günlükleri adlı serisi basılı olarak temin edilmiştir. Araştırmanın amacına uygun olarak literatür taraması yapılmıştır. Çocuk edebiyatına yönelik kaynaklar taranmış ve incelenmiştir. Kaynaklardan yapılan araştırmalar ve incelemeler sonucunda çocuk edebiyatının temel ilkeleri dikkate alınmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda Narnia Günlükleri adlı seride bulunan yedi kitap betimsel analiz yöntemine göre incelenmiştir.

C.S. Lewis'in Narnia Günlükleri adlı serisinde yer alan yedi kitap Sedat Sever (2019)'in "Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü" kitabında yer alan çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre değerlendirilmiştir.

1. Dış Yapı Unsurları

- a) Boyut
- b) Kağıt
- c) Kapak-Cilt
- d) Sayfa Düzeni
- e) Harfler
- f) Resimler

2. İç Yapı Unsurları

- a) Konu
- b) İzlek

- c) Karakterler
- d) Dil ve Anlatım
- e) İleti
- f) Çevre
- g) Eğitsel İlkeler

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. BÜYÜCÜNÜN YEĞENİ

Londra’da yaşayan Polly ve Digory’nin Narnia’ya geçmesi ile olaylar başlar. Narnia’ya geçiş için kapı açılmış olur.

3.1.1. Dış Yapı Unsurları

3.1.1.1. Boyut

Kitabın boyutu 12x19,5 cm olarak hazırlanmıştır. Kitabın okuyucu kitlesi düşünüldüğünde bu kitleye uygun bir boyut seçilmiştir. Okuyucu kitlesinin yaş seviyesine uygun olarak hazırlanan boyut bu seviye için olması gerekenden daha küçük veya daha büyük değildir. Ortaokul seviyesinde çocukların okuyacağı bir kitap olmasından dolayı boyut bu seviyeye göre uygun olarak değerlendirilmiştir.

3.1.1.2. Kâğıt

Kitabın basımında mat bir kâğıt kullanımı uygun görülmüştür. Kâğıdın mat olması okuyucunun yorulmadan okumasında etkili olmaktadır. Kâğıt, açık tonlarda zemin üzerine siyah renkte yazılar kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu kullanım şekli ile okuyucunun okuması ve takibi kolaylaşmıştır. Karışık renklerin kâğıt üzerinde kullanılmaması okuyucunun okuma sürecinde yorulmamasını da sağlamıştır. Ayrıca bu şekilde zıt renkler kullanılarak zemin ve yazı ayrımı kolaylıkla sağlanmıştır.

Okuyucu kitlesinin yaş seviyesi düşünüldüğünde kolaylıkla yıpranmayan, zarar görmeyen ve yırtılmayan; sağlam ve dayanıklı bir kâğıt türü tercih edilmiştir. Bu durum okuyucunun kitabı kullanımında işini kolaylaştırmaktadır.

3.1.1.3. Kapak ve Cilt

Kitabın kapağı okuyucu üzerinde olumlu bir etki bırakması konusunda öneme sahiptir. “Büyücünün Yeğeni” adlı kitabın ön kapağına baktığımızda kullanılan görseller ve renkler arasında uyumun olduğu, rahatsız edici, yorucu bir karışıklığın olmadığı dikkat çekmektedir. Ön kapağın en üstünde yazarın adı, yazar adının hemen

altında kitap serisinin ismi ve onun da altında kitabın ismi yer almaktadır. Kullanılan yazı stili ve puntosu okumayı zorlaştırmamaktadır. Açık tonlar kullanılan bir zemin üstüne beyaz renk ile yazılar yazılmıştır. Ayrıca ön kapakta sağ alt köşede bulunan basım sayısı da okuyucu için kitap seçiminde etkili olabilmektedir. Bu bölümde kitabın “59. baskı” olduğu yazmaktadır. Ön kapak tasarımında zemin rengi olarak açık renklerin kullanılması okuyucu kitlesinin yaş seviyesi düşünüldüğünde olumlu bir etkiye sahip olabilmektedir. Ön kapakta kullanılan görsellerin dikkat çekici ve içerikle uyumlu olmasına dikkat edilir. Bu kitapta içerikle uyumlu olan görseller ön kapakta kullanılmıştır. Ön kapakta kullanılan sarı ve yeşil renkte iç içe geçmiş yüzükler, büyük bir orman izlenimi veren ağaçlar, küçük yuvarlaklardan oluşturulmuş ve içinde bir insanın olduğu havuzlar ve aslan görseli bulunmaktadır. Bu görsellerin kapak üzerine yerleşimi ve kullanımları dikkat çekicidir. İçerikle uyumuna bakıldığında ise sarı ve yeşil yüzüklerin ne işe yaradığı, havuz gibi çizilmiş göletlerin nasıl kullanıldığı ve aslan kitapta fazlaca anlatılan unsurlardır. Okuyucu kapak ve içeriğin uyumlu olduğunu okuma süreci tamamlandıktan sonra rahatlıkla fark edebilecektir. Kapaktaki bu görseller ile de okuyucunun içeriği merak etmesi sağlanabilecektir. Ön kapakta kullanılan görseller kitapta fazlasıyla bahsi geçen canlılar, nesneler ve olaylara atıf yapılacak şekilde kullanılmıştır. Kapakta fazla görsele yer vermeyerek okuyucunun karmaşıklıkla uğraşması engellenmiştir.

İlk olarak kitabın arka kapağında yer alan aslan görseli dikkat çekmektedir. Ön kapakta da yer alan aslan görseli ile düşünüldüğünde içerikle ilgili okuyucuya bilgiler verilmek istendiği anlaşılabilmektedir. Arka kapakta yer alan aslan görselinin altında kitapla ilgili kısa bir tanıtım yazısı yer almaktadır. Bu yazı siyah bir zemin üstüne beyaz renk kullanılarak yazılmıştır. Kısa tanıtım yazısının başlangıcında büyük puntolarla oluşturulmuş “MACERA BAŞLIYOR” şeklinde yazılmış bir yazı yer almaktadır. Büyücünün Yeğeni adlı kitabın serinin ilk kitabı olmasından dolayı böyle bir ifadenin kullanılması hem kitaba hem de seriye okuyucuyu hazırlamaktadır. Okuyucu serinin birinci kitabı olan Büyücünün Yeğeni adlı kitabı okuduktan sonra arka kapakta yer alan “MACERA BAŞLIYOR” ifadesinin neden kullanıldığını rahatlıkla anlayabilecektir. Ayrıca kullanılan bu ifade okuyucunun dikkatini çekerek kitabı hatta seriyi merak etmesini sağlayabilecektir. Arka kapakta yer alan kısa tanıtım yazısında ise okuyucunun merakı üst seviyede tutulmak istenmiştir. Birkaç karakterden ve yaşanan olaylardan

merak duygusu uyandıracak şekilde kısaca bahsedilmektedir. Okuyucuyu merak duygusu ile kitabı okumaya yöneltmek istenmiştir. Bu metinlerle okuyucu kitabı okumayı tamamladıktan sonra bu kısa yazının içerikle uyumlu olduğunu görecektir. Bu durum serinin diğer kitapları için okuyucu üzerinde olumlu etki bırakacaktır. Okuyucu kitlesinin yaş seviyesi düşünüldüğünde merak duygusunun okuma alışkanlığı kazanma noktasında avantajları olduğu görülebilmektedir. Arka kapakta kullanılan yazı ile okuyucu kitaba yönelebilir.

3.1.1.4. Sayfa Düzeni

Çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gereken dış yapı unsurlarından bir diğeri sayfa düzenidir. Bu bağlamda “Büyücünün Yeğeni” adlı kitabın sayfa düzenine baktığımızda okuyucuyu zorlamayan bir düzene sahip olduğu görülür. Okuyucu kitlesinin yaş seviyesi dikkate alındığında kitabın karmaşıklığından uzak, kolay okunabilecek ve algılanmakta zorlanılmayacak bir düzene sahiptir.

Sayfalarda kullanılan görseller bazı sayfalarda tam bazılarında yarım sayfa olarak yerleştirilmiştir. Bunun yanında bazı sayfalarda görseller bulunmamaktadır. Görsel bulunan sayfalarda görseller ve yazılar uyumlu görünmektedir. Görsellerin kullanımı okuyucunun rahat okumasına avantaj sağlamaktadır. Görsel ile yazının üst üste geldiği bir sayfa düzeni yoktur. Görseller yazının altında, üstünde veya tam sayfa olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum okuyucu için bir kolaylık olarak değerlendirilebilmektedir.

Sayfalarda zemin ile yazı rengi arasında zıtlıklar vardır. Bu da yazının kolay okunmasına yardımcı olabilmektedir. Sayfaların altında, üstünde, sağında ve solunda boşluklar bırakılmıştır. Bu durum okuyucu için okuma kolaylığı sağlayabilmektedir. Satırlarda bulunan kelimeler sayıca fazla değildir. Düz bir yazı stili kullanılmıştır.

3.1.1.5. Harfler

Çocuk kitaplarında kullanılan harfler, çocuğun gözünü yormaması ve okumasını kolaylaştırması açısından dikkatle belirlenmelidir. Dikkat edilmediği durumlarda; okuyucu okuma hevesini kaybedebilir, okuma sırasında kitaptan sıkılabilir ve yorulabilir. Ortaokul seviyesindeki okuyucuları uygun olabilecek bu kitapta harflerin boyutları uygun olarak seçilmiştir.

Şekil 1. 1. Büyücünün Yeğeni Harfler

(Lewis, 2021: 45)

3.1.1.6. Resimler

Kitaptaki resimlerin çizimleri Pauline Baynes tarafından yapılmıştır. Kitabın ön kapığında yer alan görseller içerik ile uyumludur. Ön kapakta yer alan sarı ve yeşil yüzükler, küçük göletler ve aslan görseli içerik hakkında okuyuculara ön bilgiler sunmaktadır. Okuyucu okuma sürecini tamamladıktan sonra ön kapak ile kitap

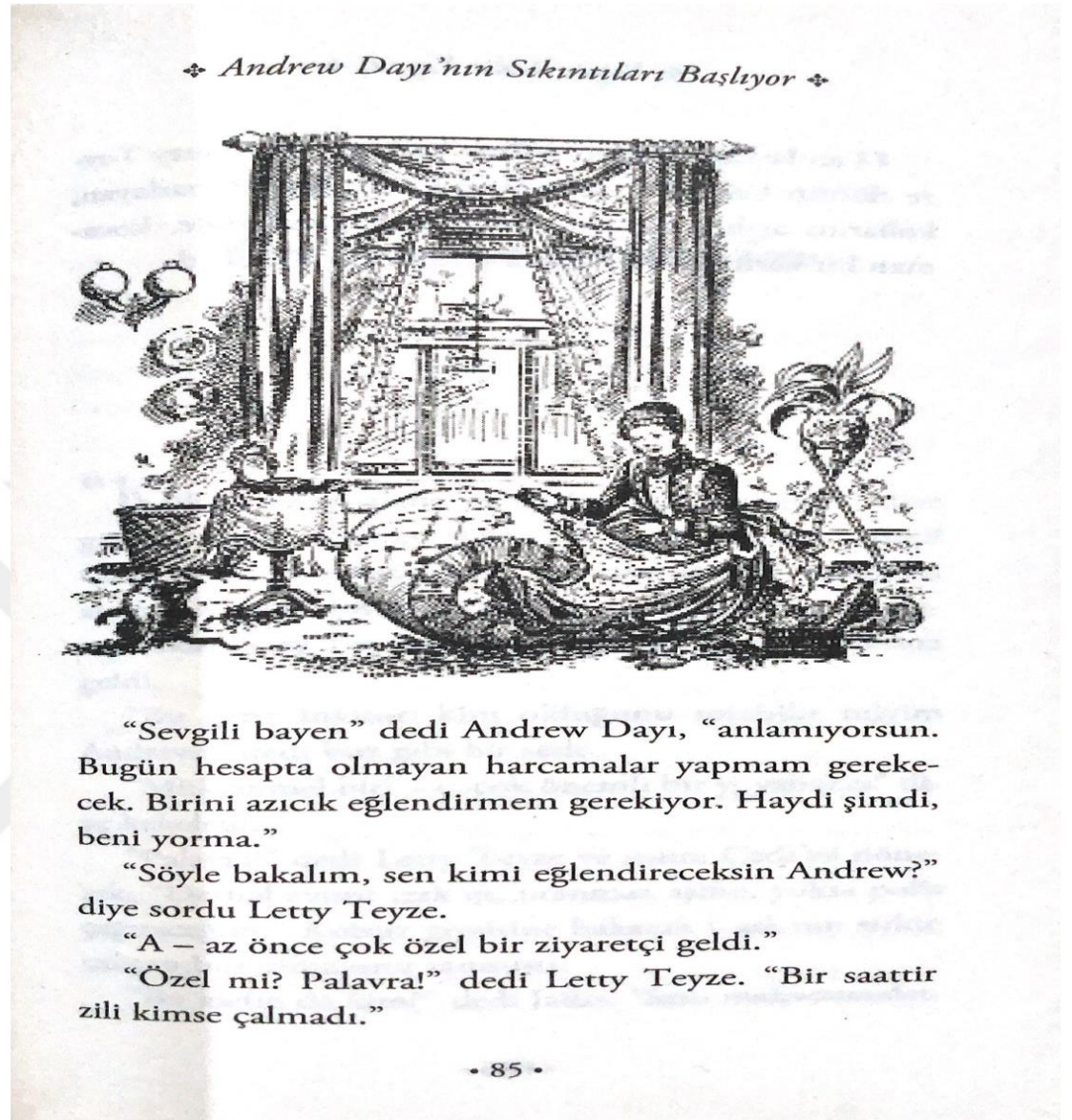
içeriğinin uyumlu olduğunu fark edebilir. Ön kapakta yer alan görsel renklendirilerek okuyucuya sunulmaktadır.

İçeriği tamamlayıcı görsel unsurlara bakıldığında metinlerle uyumlu olduğu görülebilmektedir. Genellikle tasvirler yapıldıktan hemen sonra veya tasvirler yapılmadan hemen önce uygun görsel kullanılmıştır. Kullanılan görseller bu açıdan anlatımı destekler niteliktedir.

Kitabın başlangıcında yer alan görseller günlük hayatta karşılaşılabilecek durumları aktarırken çocukların yüzükleri parmaklarına taktıktan sonra başlayan olayların aktarımındaki görseller fantastik öğeler içeren, günlük hayatla ilişkisi olmayan durumların anlatımında kullanılmıştır. Görsellerin anlatımla uyumuna özellikle tasvirlerde belirgin olarak karşılaşılmaktadır. Bu açıdan görseller okuyucunun olayları, durumları, mekânları zihninde canlandırmasını kolaylaştırabilmektedir.

Kitap içerisindeki görseller ön kapağın aksine siyah beyaz olarak tasarlanmıştır. Bu durumun bir sonucu olarak bazı görsellerin anlaşılması zorlaşmıştır. İçerik ile görsel arasında ilişki kurulmakta zorlanılabilir. Resimler, özellikle çocuk kitaplarında çocuğun olayları zihninde canlandırarak olayın bir parçası gibi düşünmesine yardımcı olabilmektedir. Çizimlerdeki, renklerdeki karışıklıklardan, boyutların küçük olmasından dolayı okuyucunun kendini olayların içinde hissetmesini güçleştirebilmektedir.

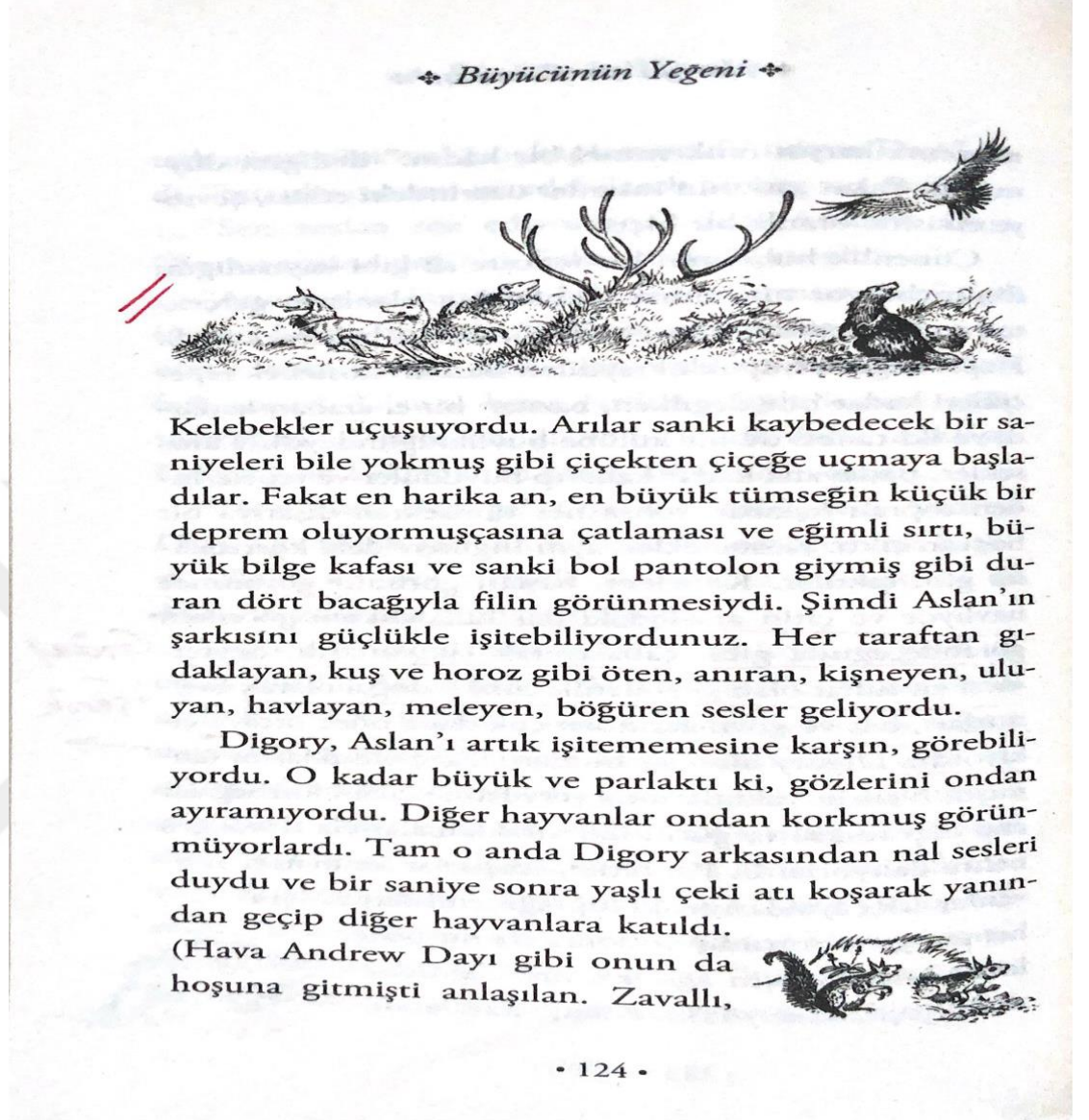
Şekil 1. 2. Büyücünün Yeğeni Resimler 1

(Lewis, 2021: 85)

Görseller kitap içerisinde sayfanın başında, ortasında ve sonunda yer almaktadır. Bazı sayfalarda görseller tam sayfa olarak yer almaktadır. Bu düzenleme okuyucunun hem görselleri rahat anlamlandırmasını hem de okumasının kolaylaşmasını sağlamaktadır. Görselin üstünde yazı olan bir düzenleme kitapta bulunmamaktadır. Bu durum okuyucu için bir kolaylık sağlarken okuma ve anlama konusunda yardımcı olabilmektedir. Farklı yerlerde kullanılan görseller ile çeşitlilik oluşturulmuştur.

Şekil 1. 3. Büyücünün Yeğeni Resimler 2

(Lewis, 2021: 124)

3.1.2. İç Yapı Unsurları

3.1.2.1. Konu-Kurgu

Kitap; birbirleriyle ilişkili, devamı niteliğinde, 15 bölümden meydana gelmektedir. 15 bölümde anlatılan olaylar karakterlerin başladığı bir serüveni aktarmaktadır. Bu bölümler içerisinde tanışmaları, arkadaşlıkları ve yaşadıkları olaylar bir akış ile okuyucuya sunulmaktadır. Bölümlerde üçüncü kişi ağzından anlatım yapılmaktadır. Anlatıcı kahramanların yaşadıklarını ve düşüncelerini bilmektedir.

Bölümler arasındaki geçişte merak unsuru fazlaca kullanılmaktadır. Bölüm biterken bir sonraki bölüm için okuyucuların birkaç cümle ile gelecek bölümü merak etmeleri sağlanmaktadır. Merak unsuru barındıran birkaç cümle kitabı okuyucunun elinden bırakmadan bir sonraki bölüme geçmesini sağlayabilmektedir. Okuyucu kitlesinin yaş seviyesi düşünüldüğünde merak unsurunun okuma alışkanlığı açısından önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilmektedir. Bu durum okuyucunun kitapta geçen olayların içinde kendisini bulmasını sağlayabilecektir.

Kitap, Londra’da yaşayan iki çocuğun arkadaş olmasıyla başlar. Çocuklar, Polly ve Digory’dır. Polly ailesiyle Londra’da yaşamaktadır. Digory ise babasının Hindistan’da çalışmak zorunda kalmasından dolayı hasta annesi ile teyze ve dayısının yanında Londra’da yaşamaktadır. Polly ve Digory arkadaş olduktan sonra Digory’nin dayısı Andrew Ketterley’in yaptığı büyüleri yüzüklerin etkisi ile kendilerini bir maceranın içinde bulurlar. Andrew dayının yaptığı büyüleri sarı ve yeşil renkteki yüzüklerden birini Polly’e vermesi ile ortadan kaybolur.

Digory de dayısının yaptıklarını doğru bulmaz ve tek başına eve dönemeyecek olan Polly’i kurtarmak için kendisi de o yüzükleri takar ve o da ortadan kaybolur. Digory Polly’i bulur fakat gittikleri yerden farklı dünyalara gidebileceğini fark eden Digory eve dönmek istemez ve başlangıçta istemeyen Polly’i de buna ikna ederek yolculuklarına başlarlar.

İlk durakları Charn ülkesi olur. Burada büyük bir büyü yapıp herkesi heykele çeviren Kraliçe Jadis’i ne olduğunu merak ettikleri çanı çalarak uyandırır. Kötü kraliçe onların peşine takılarak kendi ülkesinden kaçır. Dünyayı ele geçirmek için karışıklık ortaya çıkartır. Dünya’dan onu kendi ülkesine götürmek isteyen Digory yüzüğü taktıktan sonra onunla temas eden; Polly, Kraliçe, arabacı, arabacının atı Çilek’i ve Andrew dayıyı da yanında götürür. Buradan sonra gidecekleri yer Narnia Ülkesi’dir.

Ülkeye gittiklerinde önce kimsenin olmadığını fark ederler. Sonra biri şarkı söylemeye başlar. Bu şarkıyı bir aslan söylemektedir. Şarkı devam ettikçe diğer canlılar ortaya çıkar ve Narnia Ülkesi kurulur. Arabacının atı olan Çilek de o hayvanların arasına katılır.

Digory, Polly ve arabacı Digory’nın annesi Bayan Kirke’nin sağlığına kavuşması için verimli olan Narnia Ülkesi’ndeki yaşam meyvesinden götürmek için

aslandan izin istemeye giderler. Aslan bu sırada arabacıyı yeni kurulan ülkenin kralı yapar. Arabacının eşini de bu ülkeye bir anda getirir o da kraliçe olur. İsimlerini Frank ve Helen yapar. Digory'e de büyücü kraliçeyi ülkeye getirdiği için aslan bir görev verir. Yüksek dağları buzulları aşp bir elma getirecektir. Bu elma ülkeyi kötülüklere karşı koruyacaktır. Digory, Polly ve arabacının atı Çilek elmayı almak için yola çıkarlar. Elmayı getirdikten sonra dikerler. Elma Narnia'nın verimli topraklarında hemen büyür.

Aslan bu meyveyi Digory'e verir. Meyve annesine şifa olur. Annesinin yediği elmanın çekirdeğini Digory bahçeye diker. Oradan da bir elma ağacı çıkmaya başlar. Dünya'da bulunan bu elma ağacı Narnia ülkesindeki elma ağacı ile bağ kurar. Yıllar sonra bir gün bir fırtınada bu ağaç yıkılır. Digory bu ağacın odun olmasını istemez. Yıkılan ağacın parçalarından dolap yaptırır. Bu dolabın Narnia ülkesine açılan bir kapı olduğundan bahsedilerek serinin diğer kitapları için okuyucuda merak uyandırılmak istenmiştir.

Seri kitaplar halinde hazırlanan Narnia Günlükleri'nin birinci kitabı olan Büyücünün Yeğeni kitabı akış içerisinde merak unsuru sunmasının yanında bir sonraki kitap için de birkaç cümleyle okuyucunun diğer kitaba başlamasını sağlamaktadır. Kitabın son bölümü olan “Bu Hikâyenin Sonu Diğer Hikâyelerin Başlangıcı” bölümü ile de aslında birinci kitabın bittiğini diğer kitaplara devam edilmesi gerektiğini söylemektedir.

“Büyücünün Yeğeni” kitabı merak unsurunu fazlaca bulundurmasından dolayı akıcı bir kitaptır. Çocuğa görelilik ilkesi düşünülerek oluşturulmuştur. Okuyucunun kitabı keyifle okuması amaçlanmıştır. Olayların fantastik olarak ele alınması da merak unsurunu artırıcı bir unsur olmuştur.

3.1.2.2. İzlek

Kitapta; arkadaşlık, yardımseverlik, cesaret, adalet, sözünü tutma gibi izlekler ağırlıklı olarak yer almaktadır. Bu izlekler ana karakterler Polly ve Digory aracılığıyla okuyucuya sunulmaktadır. İki arkadaşın yaşadığı olaylara karşı verdikleri cevaplar ve davranışları bu izlekler kullanılarak okuyucuya sunulmak istenmektedir.

Polly kaybolduğunda Digory'nin onu bulmak için hiç bilmediği bir yola çıkması bu temanın işleniş noktalarından biridir. Polly'i kurtarmaya gittikten sonra Digory'nin farklı dünyalar keşfedebileceğini anlaması ve Polly'nin istemeyerek de olsa

arkadaşını yalnız bırakmayarak bütün maceraya beraber çıkmaları da bunun bir göstergesidir.

“İstemiyorsan gitmeyelim, dedi Digory. Sen varsan ben de varım, dedi Polly” (s. 8).

Digory’nin aslanın isteği üzerine elmayı almaya giderken çıktığı yolda Polly’nin arkadaşını yalnız bırakmak istememesi arkadaşlığın aktarımı konusunda dikkat çekmektedir. Andrew dayının diğerlerini bırakarak kaçmak için Digory’nin ona söylediği sözler arkadaşlık konusunda kitap içerisinde dikkat çekmektedir.

“Ayrıca, dedi Digory Polly’i –ve Arabacı’yı ve atı- böyle bir yerde bırakıp gidecek kadar adi bir domuz olduğumu düşünüyorsan yanılıyorsun” (s. 107). Arkadaşlığa bağlılığı, arkadaşının yanında olmak gerektiği aktarılmıştır.

Çocukların hiç bilmedikleri bir dünyada kendilerini bir macera içinde bulmaları ile cesaret teması da kitabın bitişine kadar varlığını sürdürmektedir. Çocukların tavan arasından geçerek Andrew dayının odasına çıkmaları, Polly’nin peşinden Digory’nin hiç bilmediği bir yolculuğa başlaması, farklı dünyaları keşfetmek istemeleri, büyücünün kötülüklerini engellemek için çaba göstermeleri cesaret temasının içinde bulunduğu olaylardır.

Yardımseverlik teması da çocuklar aracılığıyla aktarılmaktadır. Çocuk karakterler ile okuyucu arasında diğer temalarda olduğu gibi bu temalarda da bağlantı kurularak yardımseverliğin önemi aktarılacak istenmiştir. Bu temada diğer temalardan farklı olarak çocukların kendilerine kötülük yapan büyücüye de yardım etmeye çalıştıkları görülmektedir. Çocuklar kaçıp kendilerini kurtarmak üzereyken büyücünün söylemleri ile Digory onun yaptığı bütün kötülöklere rağmen ona yardım etmek istemiştir.

“ Yeşil yüzüklerini taktılar fakat Digory dedi ki: Hay aksi ne yapmalı acaba? Kraliçeye acımdan kendini alamamıştı” (s. 74). Kitapta yardımseverlik teması üzerine kötü olanlara da yardım etmek gerekebileceği aktarılmaya çalışılmıştır.

Adalet kavramı hem insanlar hem de hayvanlar üzerinden okuyucuya aktarılacak istenmiştir. Narnia Ülkesine kral olarak seçilen arabacıya aslanın söylediği,

“Çocukların ya da diğer yaratıklar arasında kimseyi kayırmayacaksın, ayrıca kimsenin öbürünü aşağılayıp zora koşmasına izin vermeyeceksin değil mi?” (s. 154) bu cümle ile adalet kavramı ortak bir değer olarak okuyucuya aktarılmıştır. Ayrıca Aslan’ın Narnia Ülkesindeki diğer hayvanlara yaptığı bir konuşmada da adalet kavramını vurgulanmıştır.

“ Yaratıklar, gülün ve korkmayın. Artık dilsiz ve akılsız olmadığınıza göre sürekli ciddi olmanıza gerek yok. Çünkü adalet gibi, şakalar da ifade yoluyla gelir.” (s. 130) Yazar adalet kavramında genellikle hayvanları ve onların dünyalarını kullanmıştır. Kral olarak seçtiği arabacıya adaletli olması gerektiğini söylerken insanlarla da ilişki kurmuştur.

Verilen sözün tutulması gerektiği vurgusu da ana karakterler üzerinden okuyucuya aktarılmıştır. Bu aktarım sağlanırken ana karakterlerden biri olan Digory aslana verdiği sözü tutmaya çalışırken kötü büyücü onun aklını çelmeye çalışmaktadır. Kötü büyücü Digory’nin Narnia ülkesinin korunması için aldığı elmayı yemesi ve annesinin sağlığına kavuşması için ona götürmesi gerektiğini söyleyerek etkisi altına almak istemektedir.

“Of! Kapa çeneni, dedi mutsuz Digory yine aynı sesle. Görmediğimi mi sanıyorsun? Fakat ben-ben söz verdim.” (s. 181) Digory sözünü tutması gerektiğini bunun önemli olduğunu kötü büyücüye aktarmaktadır.

3.1.2.3. Dil ve Anlatım

“Narnia Günlükleri” serisinin birinci kitabı olan “Büyücünün Yeğeni” adlı kitap 15 bölümden oluşmaktadır. Kitapta bulunan bu 15 bölüm birbirleriyle ilişkili devam etmektedir.

Bölümler sırasıyla:

1. Yanlış Kapı
2. Digory ve Dayısı
3. Dünyalar Arasındaki Orman
4. Çan ve Çekiç
5. Korkunç Söz

6. Andrew Dayı'nın Sıkıntıları Başlıyor
7. Ön Kapıda Olanlar
8. Direğin Önündeki Kavga
9. Narnia'nın Kuruluşu
10. İlk Şaka ve Diğer Sorunlar
11. Digory ve Dayısı Tehlikede
12. Çilek'in Macerası
13. Beklenmedik Bir Karşılaşma
14. Ağacın Dikilmesi
15. Bu Hikâyenin Sonu Diğer Hikâyelerin Başlangıcı

Her bölümde anlatım olayları şahit olan üçüncü kişi ağzından yapılmaktadır.

“Yeşil yüzükleri taktılar ve yeniden göletin yanına gittiler. Fakat yeniden atlamayı denemeden önce Digory uzunca bir “Oooh” çekti” (s. 36).

“O avludan başka bir kapıya, büyük merdivenlerden yukarıya ve oradan da bu devasa yerde başları dönene kadar, birbirine açılan geniş odalara geçtiler” (s.47).

Olayların aktarımında yazar, hâkim bakış açısını kullanmıştır. Bu bakış açısı ile karakterlerin düşünceleri ve hissettikleri de okuyucuya aktarılmıştır.

“O büyük an gelip de hayvanlar konuştuğunda, ilginç bir nedenle, bunun önemini hiç anlayamadı. Aslan, uzun zaman önce, ortalık hâlâ karanlıkken ilk kez şarkı söylemeye başladığında, duyduğu sesin bir şarkı olduğunu anlamış ve hiç sevmemişti” (s. 138).

“Yaşadıkları maceranın bu anının hiç bitmemesini istiyorlardı. Fakat biraz sonra üçü birden havadaki kokuyu hissedip “Bu da ne?” “Kokuyu alıyor musun?” “Nereden geliyor acaba?” demeye başladılar” (s. 172).

“Büyücünün Yeğeni” adlı kitabın çevirisi Müfit Balabanlılar tarafından yapılmıştır. Kitapta akıcı ve sade bir dil kullanılmıştır. Paragraflar çok uzun tutulmamıştır. Satırlardaki kelime sayıları ne az ne de fazladır. Bu da okuyucu için olumlu bir etki olmuştur. Çeviri bir kitap olmasına rağmen çok fazla –okuyucuyu

yoracak kadar- anlamı bilinmeyen sözcük kullanılmamıştır. Anlamı bilinmeyen sözcükler, okuyucu tarafından anlamları kolayca bulunabilen sözcüklerdir. Anlamı bilinmeyen sözcükler, okuyucunun kelime hazinesini geliştirmede katkı sağlayacaktır. Kitapta kullanılan yer ve şahıs isimleri dışında yabancı sözcüklere yer verilmemiştir. Bu durum da anlatılanların kolaylıkla anlaşılmasına yardımcı olabilmektedir. Ayrıca okuyucu sıkılmadan kitabı okuyabilmektedir. Sıkılmadan kitabı okuma sürecini tamamlayan okuyucu kazandırılmak istenen becerileri edinmiş olacaktır.

Argo sözcüklerin çocuk kitaplarında kullanımı verilmek istenen değerlere hizmet etmemektedir. Çocuk edebiyatı kitaplarında okuyucunun yaş seviyeleri düşünüldüğünde argo sözcük kullanımına dikkat edilmelidir. Okuyucunun okuma sürecinde argo sözcüklere fazlaca maruz kalması onların gelişimi konusunda olumsuz etkiler ortaya çıkarabilir.

“Gördüğünüz gibi yaşlı aptal, sahiden Cadı’nın kendisine aşık olacağını düşünmeye başlamıştı” (s. 83).

“Büyücünün Yeğeni” adlı kitapta birkaç cümlede geçen sözcükler dışında argo sözlerin kullanımına rastlanmamıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde çocukların okuyacağı bir kitap olduğu düşünülebilmektedir.

3.1.2.4. Kahramanlar

Kitapta ana karakterler ve yardımcı karakterler bulunmaktadır. Kitabın okuyucu kitlesi düşünüldüğünde okuyucunun karakterlerle ilişki kurması gerekmektedir. Karakterler okuyucu için uygun olarak seçilmiştir.

Polly Plummer: Olayın ana kahramanlarından biridir. Ailesi ile Londra’da yaşan bir kızıdır. Evinde kendisine ait bir alan oluşturmuştur. Arkadaşı Digory ile tanıştıktan sonra meraklı oldukları için farklı maceralara katılmışlardır.

Digory: Polly’nin arkadaşıdır. Babası Hindistan’da çalıştığı için hasta annesi ile dayısının teyzesinin Londra’daki evinde yaşamaktadırlar. Meraklı bir çocuktur. Arkadaşı Polly’i kurtarmak için cesurca davranışlar göstermektedir. Annesinin de sağlığına kavuşması için uğraşmaktadır.

Andrew Ketterly: Digory’nin dayısıdır. Kitapta yaptığı özel yeşil ve sarı yüzükler ile büyü yapmıştır. Meraklı ama korkak birisidir. Digory ve Polly’nin

yaşadıkları maceraya girmelerinin nedenidir. Yaptığı büyüün sonuçlarını merak eder fakat korkak olduğu için hiçbir şey yapamaz.

Letty Ketterly: Digory'nin teyzesidir. Londra'da kendi halinde yaşayan birisidir. Kardeşi Andrew ile uğraşmakla günlerini geçirmektedir.

Kraliçe Jadis: Charn ülkesinin kraliçesidir. Büyücü bir kraliçedir. Ülkesine ve orada yaşayan insanlara büyük kötülük yapmıştır. Bu kötülüğünü başka dünyalara götürüp hâkim olabilmek için Polly ve Digory'nin peşlerine düşmüştür.

Bayan Kirke: Digory'nin annesidir. İyileşmesi zor bir hastalığı vardır fakat bu hastalık Digory sayesinde son bulmuştur.

Aslan: Narnia ülkesinin kurucusudur. Söylediği şarkı ile Narnia ülkesinde yaşamı yeniden başlatır.

Çilek: Arabacının atıdır. O da çocuklarla birlikte Narnia'ya gider. Orada olağanüstü uçabilen bir at olur.

Arabacı: Londra'da arabacı olarak çalışırken bir anda çocuklarla birlikte Narnia ülkesine gider ve orada kral olur. Narnia ülkesinde kralın adı Frank olur.

Nellie: Arabacının eşidir. Nellie de eşi ile Narnia ülkesine gider orada Helen adını alarak kraliçe olur.

Eserde ana kahramanlar çocukların kendileriyle ilişki kurabilecekleri özelliklere sahiptir. Bu açıdan kahraman seçimi doğru yapılmıştır. Ayrıca kötü karakterlerin varlığı iyi karakterlerin onlarla yaşadıkları ve sonunda iyi karakterlerin başarılı olmaları okuyucu için önemli bir husustur.

3.1.2.5. Çevre

Kitapta geçen mekânlar öncelikli olarak insanların yaşadıkları yerlerdir. Kitabın başlangıcındaki mekânlar gerçek çevreyle uygun olarak oluşturulmuştur. Okuyucu kitlesi düşünüldüğünde gerçek çevreden bağımsız oluşturulan mekânlar okuyucu üzerinde etki bırakmamaktadır. Okuyucu yaşadığı çevre ile kitapta geçen çevre arasında ilişki kuramayacaktır. Fantastik bir kitap olmasına rağmen başlangıçta bahsedilen mekânlar çocukların günlük yaşamında görebileceği mekânlardır.

“Polly birbirine bitişik, uzun sıra evlerin birinde yaşıyordu. Bir sabah bir erkek çocuk, yan bahçenin duvarı üstüne tırmanıp yüzünü gösterdiği arka bahçedeydi” (s.1).

“Avlunun etrafındaki duvarlar çok yüksekti. Duvarlarda birçok büyük pencere, karanlıktan başka bir şey görünmeyen camsız pencereler vardı. Aşağıda ise demiryolu tünellerinin ağızları gibi uyukulu, kemerli sütunlar bulunmaktaydı. Hava epeyce soğuktu” (s. 44).

Çocukların maceraları başladıktan sonra çevre gerçek çevreyle uyumlu olmaktan uzaklaşmıştır. Fantastik öğeleri barındıran kitapta çevre de fantastik öğeler bulundurmaktadır. Oluşturulan bu çevreler gerçek çevreden bağımsız olarak görülmektedir.

3.1.2.6. İleti

Kitapta ileti, olayın başkahramanları olan iki çocuk üzerinden okuyucuya sunulmuştur. Okuyucu kitlesinin de karakterlerin yaş grupları açısından yakın olması iletinin çocuğa daha rahat ulaşmasını sağlayabilmektedir. Okuyucu, kahramanlar ile kendi arasında bir ilişki kurduğunda verilmek istenilen iletinin ne olduğunu daha kolay bir şekilde algılayabilir. Bu kitapta da yapılmak istenen, çocuk karakterler üzerinden okuyucu ile ilişki kurmaktır.

Olaylarda kahramanlar çocuklardır. Doğru olanı düşünmekte ve yapmaktadırlar. Kitapta özellikle arkadaşlık üzerinden okuyucuya birçok olay sunulmaktadır. Çocukların birbirlerini bırakmamaları, birbirlerine destek olmaları gibi arkadaşlığın önemini vurgulayan olaylar bulunmaktadır.

Ayrıca büyücü kraliçenin kötü bir karakter olarak karşımıza çıkması ve çocukların iyi karakterler olarak büyücü ile mücadele etmeleri, bu mücadeleyi kazanmaları okuyucunun yaşı itibarıyla kendisine sunulan iletiyi daha kolay anlamlandırmasını sağlayabilmektedir. Masallarda olduğu gibi sonunda çocukların yani iyi karakterlerin kazanması da okuyucuya sunulan iletinin başarılı bir şekilde tamamlandığını gösterebilmektedir.

3.1.2.7. Eğitsel İlkeler

Çocuk edebiyatı alanında yazılan bir kitabın en önemli özelliklerinden birisi eğitsel nitelikler barındırmasıdır. Okuyucu kitlesinin yaş seviyesi düşünüldüğünde eğitsel niteliklerin varlığı kitabın önemini de artıracaktır. Çocukların günlük hayatta öğrenmeye başladıkları durumları kitaplarda bulması ve kitaplarda bulduklarını günlük hayatında görmesi çocuğun eğitimi açısından oldukça önemli olmaktadır.

Kitapta özellikle çocuk karakterler aracılığıyla birçok eğitsel öge sunulmaktadır. Bu karakterlerin varlığı okuyucunun anlatılanlarla ilişki kurmasını kolaylaştırabilmektedir. Kurulan ilişki ise çocuğun anlatılmak istenilenleri daha algılayabilmesine imkân sağlayacaktır.

Çocuğa aktarılmak istenen konular, yaş seviyeleri düşünüldüğünde çocukların sıkılmadan anlayabilecekleri şekilde anlatılmalıdır. Böyle bir anlatımın yapılması için de çocuğun hayal gücünü kullanabileceği bir ortama ihtiyaç vardır. Yazar oluşturacağı kurguda bulunan eğitsel durumları çocuğun da hayal gücünü devreye sokmasını sağlayarak sıkılmadan aktarmalıdır. Eserde eğitsel öğeler barındırmayan veya eğitsel öğeleri çocukları sıkarak aktaran bir çocuk edebiyatı kitabı çocuğa uygun değildir.

Bu açılardan düşünüldüğünde, Narnia Günlükleri adlı serinin birinci kitabı olan Büyücünün Yeğeni bu özellikleri barındırmaktadır. Eğitsel öğeler olarak okuyucu kitlesinin yaş seviyeleri düşünülerek soyut kavramlar somutlaştırılarak aktarılmıştır. Somutlaştırmalar sayesinde okuyucu daha kolay kavrayabilecektir. Ayrıca bu eğitsel öğeler okuyucuya rahatlıkla anlayabileceği şekilde sunulmuştur. Okuma sürecinde merak unsurunun fazlaca kullanıldığı dikkat çekmiştir. Bu durum okuyucunun sıkılmadan anlatılmak istenileni anlamasında yardımcı olabilecektir. Okuyucunun hayal gücü hem anlatımla hem de görsellerle aktif tutulmaktadır. Hayal gücünün ve merak unsurunu kullanımı anlatılmak istenilenlerin aktarımında etkili olmuştur.

“Büyücünün Yeğeni” adlı kitap dış yapı unsurları açısından çocuklar için uygundur. Kitaptaki resimlerin siyah beyaz olarak düzenlenmesi ve bazı görsellerin boyutunun küçük olması okuyucuların algılamasını zorlaştırabilmektedir. Kitap içerisinde merak unsurunun ve fantastik öğelerin kullanılması okuyucunun okuma sürecini keyifli hale getirmektedir. Fakat argo ifadelerin kitapta kullanılması çocuk okuyucular için dikkat edilmesi gereken bir husustur.

3.2. ASLAN, CADI VE DOLAP

Peter, Susan, Edmund, ve Lucy elbise dolabının içinden Narnia'ya geçer. Narnia'nın eski güzel günlerine dönmesi için kötülerle savaşırlar.

3.2.1. Dış Yapı Unsurları

3.2.1.1. Boyut

“Aslan, Cadı ve Dolap” adlı kitabın boyutu 12x19,5 cm olarak hazırlanmıştır. Bu boyutun okuyucu kitlesinin yaş seviyesi düşünüldüğünde uygun olduğu söylenebilir. Okuyucu kitlesine uygun hazırlanan boyut, olması gerekenden daha küçük veya daha büyük değildir. Kitap ortaokul seviyesinde çocukların okuyabileceği bir kitap olmasından dolayı bu yaş seviyesine uygundur. Taşınabilirlik açısından avantajlıdır. Çantasında veya elinde kolaylıkla taşınabilecek ölçülere sahiptir. Taşınabilirlik açısından avantajlı olması da okuyucunun kitapla daha fazla vakit geçirmesini sağlayabilecektir. Okuma sırasında da uygun boyutlara sahip olan kitap, okuyucuya farklı yer ve zamanda okuma imkânı sağlayacaktır.

3.2.1.2. Kâğıt

“Aslan, Cadı ve Dolap” adlı kitapta kullanılan kâğıt mat özelliklere sahiptir. Mat kâğıt kullanımı okuyucunun okuma sürecinde gözünü yormamakta ve rahat okumasını sağlamaktadır. Bu durum da okuyucuya sunulan kazanımların edinilmesinde önemli bir tutmaktadır.

Kâğıt rengi açık tonlarda tercih edilmiştir. Bu, okuyucunun yorulmadan rahatlıkla okuyabilmesi için önemli bir özelliktir. Kâğıt, beyaz zemin üzerinde siyah yazılar olacak şekilde kullanılmıştır. Zıt renklerin kullanımı okuyucu açısından kolaylık sağlamaktadır. Zemin ve yazı renklerinde zıtlıkların kullanılması, okuyucunun okuma sürecini ve takibini kolaylaştıracaktır. Bu durum okuyucunun sıkılmadan kitabı okumasında da önemli bir yer tutmaktadır. Kitaptan sıkılmayan okuyucu, verilmek istenilen mesajları doğru algılayabilerek hayatına aktaracaktır.

Okuyucu kitlesinin yaş seviyesi düşünüldüğünde kolayca yıpranmayan, zarar görmeyen, yırtılmayan; sağlam, dayanıklı bir kâğıdın tercih edilmiştir. Kâğıdın dayanıklı olması okuyucunun kullanımına yardımcı olacaktır. Ayrıca dayanıklı kâğıtların seçilmesi kitabın ömrünün uzun olmasına da katkı sağlayacaktır. Okuyucu

tarafından kitabın beğenilmesi, uygun görülüp önerilmesi durumunda farklı okuyucularında kitaba ulaşmasını kolaylaştıracaktır. “Aslan, Cadı ve Dolap” adlı kitabın bu bağlamlar çerçevesinde değerlendirildiğinde okuyucu için uygun bir kitap olduğu anlaşılmaktadır.

3.2.1.3. Kapak ve Cilt

Bir okuyucu ilk olarak kitabın kapağı ile temas kurar. Kitapla ilişkili, dikkat çekici olarak hazırlanan kitap kapağı, kitap hakkında fikri olmayan okuyucu için de fikri olan okuyucu için de olumlu bir etki bırakmaktadır. Aslan, Cadı ve Dolap adlı kitabın ön kapağında açık tonlarda bir zemin rengi tercih edilmiştir. Ön kapak ilk bakışta dikkat çekici olsa da fazla sayıda görselin kullanılması okuyucuyu yorabilir. Ön kapağın en üstünde yazarın, serinin ve kitabın adı yer almaktadır. Yazarın ve serinin adının yazımında açık tonlarda bir rengin kullanımı tercih edilmiştir. Kitabın adında ise koyu bir tonun kullanıldığı görülmektedir. Ön kapakta kullanılan yazı stili ve puntosu okumayı zorlaştırmayacak özelliklerde seçilmiştir. Ön kapakta bulunan basım sayısı da okuyucunun kitap seçiminde etkili olabilmektedir.

Ön kapakta kullanılan görsellerin hem dikkat çekici olması hem de içerik ile uyumlu olması beklenmektedir. Bu açıdan ön kapakta kullanılan görseller sayıca fazla olmasına rağmen hem dikkat çekici hem de içerikle uyumludur. Okuyucu okuma sürecini tamamladığında içerik ile görseller arasında uyum olduğunu anlayabilecektir. Hemen kitabın adının altında büyük bir şato görseli yer almaktadır. Şatonun arkasında net olarak belli olmayan yeşil gözlü bir kadın görseli bulunmaktadır. Birçok mitolojik canlıya ait görsel de ön kapakta yer almaktadır. Serinin birinci kitabında olduğu gibi ön kapağın en altında bir aslan görseli yer almaktadır. Kapakta kullanılan bu öğeler okuyucu için merak unsurunun oluşmasına etki edebilmektedir. Mitolojik canlılar, şato ve aslan görselleri okuyucuda merak unsurunun oluşmasında etkili olabilecektir. Okuyucu, kitabı okuduktan sonra kapakta yer alan görsellerin içerikte önemli bir yere sahip olduğunu anlayabilmektedir. Görsellerin sayıca fazla olması ilk bakışta okuyucunun dikkatini çekebileceği gibi sonrasında da anlamak için uğraşmasını gerektirmektedir. Bu açıdan bakıldığında okuyucunun ön kapakta bir karmaşıklıkla uğraşmasına neden olabilmektedir.

Yazarın ve kitabın adı, serinin kaçınıcı kitabı olduğu ve yayınevinin adı ön kapakla arka kapak arasında, kitabın yan tarafında, yer almaktadır. Bu kısımda zemin siyah yazılar beyaz tercih edilmiştir. Okuyucunun bu bilgilere ulaşmasını zorlaştıracak bir karışıklık yoktur. Yazı stili ve puntosu okumayı zorlaştırmamaktadır.

Aslan, Cadı ve Dolap adlı kitabın arka kapağında zemin rengi olarak siyah rengin kullanımı uygun görülmüştür. Zemin üzerinde bulunan yazılar beyaz renk kullanılarak yazılmıştır. Zemin ve yazı renginde kullanılan bu zıtlık ile okuyucunun arka kapakta bulunan yazıları okuması kolaylaşmıştır.

Arka kapağın en üstünde serinin birinci kitabında da bulunan aslan görseli yer almaktadır. Hem ön kapakta hem de arka kapakta yer alan aslan görseli içerikte aslanın önemli bir yerinin olduğu ön bilgisini sunmaktadır. Aslan görselinin altında birinci kitabın sonundaki cümlelerle ilişkili olarak “KAPININ ARDINDAKİ DÜNYA” yazısı bulunmaktadır. Bu yazının hemen altında okuyucuda merak duygusunu oluşturabilecek ve içerikle ilgili kısa bilgi veren bir bölüm bulunmaktadır. Okuyucu kitap seçiminde bu bölümden olumlu anlamda faydalanabilmektedir. Bölüm kitaba kısa bir giriş gibi oluşturulmuştur.

“Sonu gelmeyen bir kışın hüküm sürdüğü, kurtarılmayı bekleyen bir ülke: NARNİA

Dört çocuk, kaldıkları evdeki dolabın içinden Narnia ülkesine geçiş olduğunu fark eder. Narnia, Beyaz Cadı’nın esareti altındadır. Tüm umutların tükendiğı bir anda Aslan geri gelir. Ancak büyük bir fedakârlıkta bulunması gerekmektedir.”

Arka kapakta yer alan bölüm hem bilgi vermekte hem kitaba yönelik merak oluşturmaktadır. Bu kısa yazı okuyucunun yaş seviyesi düşünöldüğünde merak unsuru açısından dikkat çekici bir özellik taşımaktadır. Okuyucuyu kitapta anlatılacaklara hazırlamaktadır.

Yayınevinin ismi arka kapakta, sol alt köşede yer almaktadır. Yerleşim yeri, yazı stili ve puntosuna bakıldığında kitapla ilgi önemli tanıtımların önüne geçmemiştir.

3.2.1.4. Sayfa Düzeni

Sayfa düzeni, çocuk kitapları için dikkat edilmesi gereken dış yapı unsurlarından biridir. “Aslan, Cadı ve Dolap” adlı kitap bu özellik bakımından

okuyucuya uygundur. Sayfa düzeni okuyucunun yaş seviyesi düşünülerek hazırlanmıştır. Okuyucu, bu kitabı zorlanmadan, sıkılmadan okuma sürecini tamamlayabilir. Sayfa düzeni açısından karmaşıklıktan uzak, kolaylıkla okunabilen bir kitaptır. Kitapta verilmek istenilen kazanımların okuyucuya ulaşması için sayfa düzeni önemlidir.

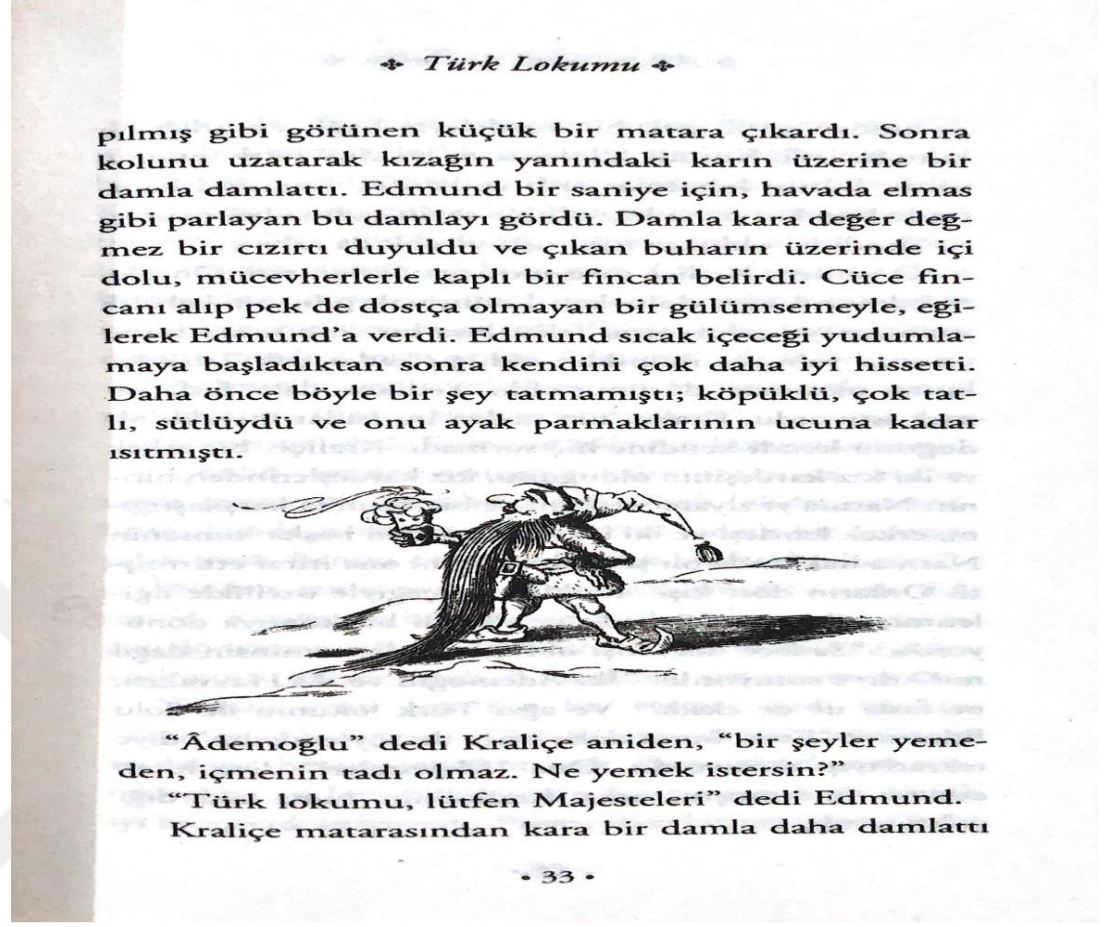
Görsel ve yazıların sayfaya yerleşimi, sayfa düzeni açısından önemli noktalardan biridir. Kitap bu açıdan da okuyucunun okuma sürecini kolaylaştırmaktadır. Sayfada bulunan yazı ve görseller algılamayı zorlaştırmayacak şekilde konumlandırılmıştır. Görselin zemin olarak kullanıldığı yazının görselin üzerinde yer aldığı bir düzen kitapta bulunmamaktadır. “Aslan, Cadı ve Dolap” adlı kitapta okuyucuların zorlanmasına neden olma ihtimali olan bir düzen kullanılmamıştır. Ayrıca bu durum okuyucunun okuma sürecinde göz sağlığının korunmasını da sağlamaktadır. Sayfa düzeninde görseller ve yazılar birbirlerinden net bir şekilde ayrılmıştır. Yazı üstte görsel altta, görsel üstte yazı altta, sayfanın tamamı görselle doldurulmuş veya sayfanın tamamı yazıyla doldurulmuş şekilde bir düzen tercih edilmiştir. Bazı görsellerin sayfada bir köşede küçük bir bölümde bulunduğu sayfa düzenleri de yer almaktadır. Ayrıca okuyucunun yaş seviyesine uygun olarak yeterli miktarda görsel kullanılmıştır. Sayfalarda bulunan görseller olması gerekenden az veya çok değildir.

Okuyucuların zorlanmadan okuma süreçlerini tamamlamalarını sağlayacak bir durum da sayfaların başında, sonunda, sağında ve solunda yeterli miktarda boşluğun olmasıdır. Bunun yanında satırlar arasında da uygun olabilecek boşluklar bırakılmıştır. Okuyucu için bu boşluklar takibi kolaylaştırabilir, okumayı zevkli hale getirebilir. Satırlarda bulunan kelimeler sayıca fazla değildir.

3.2.1.5. Harfler

Çocuk kitaplarında kullanılan yazı stillerinin, harf puntolarının özenle seçilmesi gerekmektedir. Bu seçim okuyucunun okuma ve anlamlandırma sürecini kolaylaştırmalıdır. “Aslan, Cadı ve Dolap” adlı kitapta yazı stili okuyucuyu yormayacak, düz bir stildedir. Punto yaş seviyesi açısından uygundur. Harf boyutları olması gerekenden büyük veya küçük değildir.

Şekil 2. 1. Aslan, Cadı ve Dolap

(Lewis, 2021: 33)

3.2.1.6. Resimler

“Aslan, Cadı ve Dolap” adlı kitabın çizimleri Pauline Baynes’e aittir. Kitabın ön kapağında yer alan görseller ile içerik arasında uyum bulunmaktadır. Bu açıdan okuyucuyu kitaba hazırlayıcı bir özellik taşımaktadır. Ön kapakta; şato, mitolojik canlılar, aslan ve arka planda yer alan kadın görseli bulunmaktadır. Ön kapakta yer alan bu görseller kitapta fazlaca bahsedilen varlıklardır. Ön kapakta bulunan görseller okuyucuya kitap hakkında bilgi sunmaktadır. Kullanılan görsellerin renkli olarak okuyucuya sunulması tercih edilmiştir. Mavi rengin açık ve kapalı olacak şekilde farklı tonlarından yararlanılmıştır. Canlı renklerin kapakta yer alması okuyucunun kitaba yönelmesini sağlayabilmektedir.

Kitabın içinde yer alan görseller renklendirilmeden siyah beyaz olarak kullanılmıştır. Bazı görsellerin boyut açısından büyük olması okuyucunun

anlamlandırması açısından bir sorun teşkil etmemektedir. Fakat boyut olarak küçük ve siyah beyaz görseller de kitapta bulunmaktadır. Bu durumda yer alan görsellerin algılamayı zorlaştırdığı söylenebilir.

İçeriğin anlaşılması için kullanılan görseller kitap içerisinde uygun olarak okuyucunun okuma ve anlama sürecini zorlaştırmayacak şekilde yerleştirilmiştir. Görsellerin; tam sayfa halinde, önce yazı sonra görsel, önce görsel sonra yazı olacak şekilde kullanılması tercih edilmiştir. Görselin zemin olarak kullanılıp üstüne yazının eklendiği bir kullanım bulunmamaktadır. Bazı görseller ise sayfanın bir köşesinde küçük boyutta kullanılmıştır.

İçerikte kullanılan bazı tasvirlerden ve anlatımlardan sonra uygun görseller kullanılarak anlatım desteklenmiştir. Kullanılan görseller anlatımla uyumludur. Fakat renk ve boyuttan dolayı bazı görseller anlatımı tam olarak destekleyememiştir. Görsellerin anlaşılması ve içerikle uyumlu olup olmadığı net olarak anlaşılamamaktadır.

Şekil 2. 2. Aslan, Cadı ve Dolap Resimler 1

❖ *Aslan, Cadı ve Dolap* ❖

maşayla ateşten, yanan bir odun parçası aldı ve lambayı yaktı. “Fazla uzun sürmez” dedi ve hemen çaydanlığı ateşe koydu.

Lucy bundan daha şirin bir yerde hiç bulunmadığını düşünüyordu. Küçük, kuru, kırmızımsı bir taştan temiz bir mağaraydı. Yerde bir halı, iki küçük sandalye (“biri benim diğeri de bir dost için” dedi Bay Tumnus) ve bir masa, bir büfe, ateşin üzerinde bir şömine rafı ve onun da üzerinde kır sakallı yaşlı bir Faun’un resmi vardı. Bir köşede, Lucy’nin Bay Tumnus’un yatak odasına açıldığını düşündüğü bir kapı göze çarpıyordu ve duvarlardan birinde, bir sürü kitabın yer aldığı bir raf vardı. Bay Tumnus çay malzemelerini hazırlarken Lucy bunlara bakıyordu. Kitaplar, *Silenus’un Hayatı ve Mektupları*, *Su Perileri ve Alışkanlıkları*, ya da *İnsanlar, Rahipler ve Bekçiler; Halk Masalları Üzerine Bir Çalışma* ya da *İnsan Bir Mit midir?* gibi isimler taşıyordu.

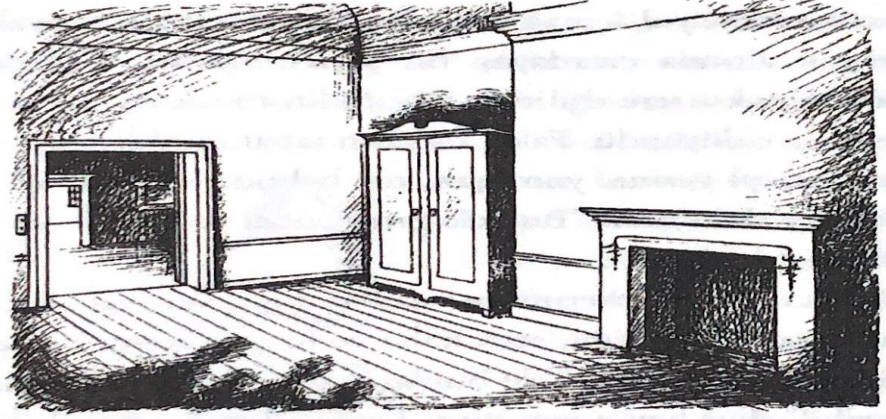
“Hazırız, Havvakızı!” dedi Faun.

Bu gerçekten harika bir çaydı. Her ikisi için de birer

Şekil 2. 3. Aslan, Cadı ve Dolap Resimler 2

❖ *Lucy Dolaba Bakıyor* ❖

açıldı ve iki naftalin topağı yere düştü. Dolabın içine baktığında, çoğunluğu uzun kürk olan sürüyle paltounun asılı olduğunu gördü. Lucy'nin, kürke dokunmak-

tan ve onun kokusundan daha çok sevdiği hiçbir şey yoktu. Hemen dolabın içine girdi, paltoların arasına daldı ve yüzünü paltolara sürdü; kuşkusuz kapıyı açık bırakmıştı, çünkü insanın kendisini bir dolaba kapatmasının sersemlik olacağını biliyordu. Az sonra dolabın derinliğine doğru yürüdü ve ilk sıranın ardında, ikinci bir sıra paltonun daha asılı olduğunu fark etti. Burası neredeyse tamamen karanlıktı ve yüzünü dolabın arkasına çarpmamak için kollarını öne uzatmıştı. Parmaklarıyla dolabın arkasına dokunacağını umarak

• 5 •

(Lewis, 2021: 5)

Kitabın başlarında yer alan görseller günlük hayatla ilişkili olan görsellerdir. Özellikle mekân tasvirlerinde kullanılan görsellerin günlük hayatta var olan mekânlar olduğu görülmektedir. Çocukların yaşadığı olaylar başladıktan sonra kullanılan birçok görsel günlük hayattan uzak ve fantastik öğeler içermektedir. Anlatım içerisinde kullanılan görsel unsurlar uygun şekillerde, okuyucunun anlamlandırmasını kolaylaştıracak şekilde yerleştirilmiştir.

3.2.2. İç Yapı Unsurları

3.2.2.1. Konu-Kurgu

Kitap birbirleriyle ilişkili 17 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler bir önceki bölümün veya bölümlerin devamı niteliğindedir. Kitap dört kardeşin yaşadıkları maceralardan bahsetmektedir. Metine üçüncü kişi ağzından bir anlatım sağlanmıştır. Anlatıcı; yaşananları, duyguları ve düşünceleri bilir.

Yazar bölümler arası geçişlerde merak unsurundan yararlanmıştır. Bölüm sonlarında kullanılan birkaç cümleyle okuyucunun bir sonraki bölümü merak etmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Merak unsuruna bölümlerin içerisinde de yer verilmiştir. Okuyucu kitlesinin yaş seviyesi göz önüne alındığında merak unsurunun önemi anlaşılmaktadır. Okuyucu anlatılanları merak ederek kendisini olayların içinde bulabilmektedir.

Peter, Susan, Edmund ve Lucy adında dört kardeşin savaştan dolayı Londra'dan uzağa gönderilmesiyle olaylar başlar. Dört kardeş bir profesörün yanına gönderilir. Çocuklar profesör ve yardımcıları ile büyük bir evde yaşamaya başlarlar. Bir gün çocuklar evde oyun oynarken en küçükleri Lucy bir dolabın içine girer. Dolabın içi çok karanlıktır ve arka tarafı gözüküyordur. Lucy merak eder dolabın içinde ilerleyemeye başlar. Başlarda yüzüne, eline kabanlar gelirken bir süre sonra ağaç dalları hissetmeye başlar. Uzakta da bir ışık görür. Bu ışığa doğru yürümeye başlar. Buranın farklı yer olduğunu anlar. Evin olduğu yerde hava güneşliken burada kar yağmaktadır. Işığa yaklaştığı sırada yanına Bay Tumnus adında bir faun yaklaşır. Lucy faunla arkadaş olur. Faun Lucy'yi hava soğuk olduğu için evine davet eder.

Bay Tumnus Lucy'e bulundukları yerin Narnia Ülkesi olduğunu anlatır. Büyücü Kraliçenin yaptığı büyüden dolayı sürekli kış mevsiminde olduklarından, güneşli günlerin hiç yaşanmadığından bahseder. Zor zamanlar yaşadıklarını söyler. Lucy'yi de kraliçeye götürmesi gerekmektedir fakat Bay Tumnus Lucy'yi çok sever. Ona her şeyi anlatır oradan kaçmasına yardımcı olur.

Lucy eve geldiğinde kardeşlerine Narnia Ülkesinden, kraliçeden ve Bay Tumnus'tan bahseder. Kardeşleri Lucy'e inanmazlar. Bir gün Lucy dolaptan Narnia Ülkesine geçerken peşine Edmund da takılır. Lucy'nin önce Edmund'ın geldiğinden haberi yoktur. Lucy Bay Tumnus'un yanına gider. Edmund ise ülkede dolaşırken

kendisini kraliçenin şatosunda bulur. Kraliçe ile tanışır. Kraliçe Edmund'a çok iyi davranır. Ona Türk lokumu ikram eder. Edmund da kraliçeye kardeşinin ülkeye geldiğinden bahseder. Bay Tumnus'un kraliçe hakkında söylediği her şeyi anlatır. Kraliçe Edmund'u kendi yanına çekmek için ileride onu kendi yerine tahta geçireceğini, bunun için evine gidip kardeşlerini de Narnia Ülkesi'ne getirmesini söyler. Kraliçenin yaptığı büyüü Cair Paravel'de bulunan dört tahta oturacak dört insanın bozabileceğini Edmund bilmiyordur. Kraliçenin amacı da çocukları yok ederek büyüünün bozulmasına engel olmaktır. Edmund kraliçenin şatosundan, Lucy Bay Tumnus'un evinden eve dönmek üzere ayrılırlar. Eve dönüş yolunda birbirleriyle karşılaşırlar. Lucy Edmund'ın da orayı görmesine sevinir. Artık herkesin ona inanacağını düşünür. Eve döndüklerinde Edmund yalan söyler. Öyle bir yerin olduğundan bahsetmez hatta Lucy'nin yalan söylediğini söyler.

Peter ve Susan Lucy'nin böyle davranmasına çok üzülür. Profesör ile konuşup babalarına mektup yazmalarını istemek için odasına giderler. Profesör Lucy'nin yalan söylememiş olabileceğinden bahseder. Çocuklar kardeşlerinin dediği yere gidip bakmak isterler. Dört kardeş dolaptan geçerek Narnia Ülkesi'ne giderler. Lucy kardeşlerini Bay Tumnus'un evine götürür fakat evin yakılıp yıkıldığını görürler. Ne yapacaklarını bilemezler. Bu sırada bir ardıkuşuyla karşılaşırlar. Kuş onları bir yere kadar götürür ama sonra ortadan kaybolur. Çocuklar yine ne yapacaklarını bilemezler. Bu sırada karşılarını Bay Kunduz çıkar.

Bay Kunduz çocukları evine götürür. Çocuklara çok dikkatli olmaları gerektiğini, söyler. Çocuklar önce anlayamazlar. Sonra kunduz onlara ormanda Büyücü Kraliçe'nin casuslarının olduğunu söyler. Bay Kunduz'un eşi Bayan Kunduz çocuklara yemek hazırlar, otururlar, yemek yerler. Yemekleri bittikten sonra Narnia Ülkesi'nde neler olduğunu Bay ve Bayan Kunduz anlatmaya başlarlar. Aslandan bahsederler. Aslanın geldiğini söylerler. Onunla buluştuktan sonra ülkenin eski güzel günlerine dönmesi için neler yapmaları gerektiğini Aslan'ın bildiğinden bahsederler. Bu sırada Edmund kaçar ve kraliçenin yanına gider. Kraliçe beklediği gibi karşılamaz, ona çok kötü davranır. Edmund kaçıp kurtulmak ister ama bunun için de çok geçtir. Bay ve Bayan Kunduz'un kardeşlerine anlattığı her şeyi ve aslanın geri döndüğünü söyler. Bay ve Bayan Kunduz Edmund'ın kaçtığını fark edince bir an önce kaçmaları gerektiğini çocuklara söylerler ve aslanla buluşacakları yere doğru yola çıkarlar. Bu yol çok zor

gececektir. Büyücü Kraliçe kar kızağını hazırlatıp yola çıkmıştır bile. Edmund hâlâ onun elindedir ve ona çok kötü davranıyordur. Kraliçe Noel Baba'nın geldiğini öğrenir. Bu durum onun canını sıkıştır. Noel Baba'nın gelmesi demek işlerin onun kontrolünden çıkmaya başladığı anlamı taşıyordur. Bu sırada aslanın dostlarından olan sentorlar, tek boynuzlu atlar, geyikler ve kuşlar Edmund'ı kurtarmıştır. Bay ve Bayan Kunduz ile çocuklar aslanla buluşacakları Taş Masa'ya gelmişlerdir. Aslan herkese görevini söyler. Ülkenin üstünde büyüü kaldırmak için çocukların Cair Paravel'deki dört tahta oturmaları gerekecektir.

Cadı Aslan'la görüşmek ister. Aslan cadının her canlıyı heykele çevirebilen asası olmadan gelmesini söyler. Cadı gelir ve Edmund'ı ona teslim etmelerini söyler. Narnia Ülkesi'nde yıllar önce büyük imparatorun yaptığı büyüye göre hainlik yapan birinin büyücüye emanet edilmesi gerekmektedir. Büyücü onu öldürebilir. Çocuklar bunu duyunca kardeşleri için çok korkar. Aslan ve cadı özel olarak konuşurlar. Cadı bu konuşmadan sonra oradan uzaklaşır. Aslan ne konuştuklarından kimseye bahsetmez. Gece herkes uyuduğunda Susan ve Lucy'i uyku tutmaz. Çadırlarından dışarı çıkarlar. Aslanın bir yere gittiğini görürler. Çok zor yürüyordur, üzgün gibidir. Aslan'ın peşine takılırlar. Aslan onları fark eder, konuşurlar fakat yine de bir şey söylemezler. Kızların da onunla belli bir yere kadar gelmelerini kabul eder. Aslan cadı ile buluşmaya gidiyordur. Kızlara geri dönmelerini söyler ama kızlar saklanıp ne olduğunu izlemeye başlarlar. Cadı ve arkadaşları aslanı döverler, tüylerini keserler, onunla dalga geçerler. Kızlar buna çok üzülür fakat aslan gücü yetmesine rağmen hiçbir şey yapmaz. Aslan'ın ayaklarını bağlarlar, büyüü Taş Masa'nın üstüne yatırır. Aslan'ı orada öldürürler. Sonra çocukları da öldürmek için cadı ve kötü arkadaşları yola çıkarlar. Kızlar Aslan'ın başına gider ve saatlerce ağlarlar. Onlar ağlarken bir ses duyulur. Bu ses paramparça olan, üstünde aslanın yattığı Taş Masa'dan gelmektedir. Kızlar ne olduğunu anlamadan aslan tekrar canlanır. Kızlara bunun da bir büyü olduğunu ve cadının bilmediğini anlatır. Kim bir hainin yerine ölmeyi kendi isteğiyle kabul ederse onun tekrar canlanacağını anlatır. Kızlar çok mutlu olurlar. Acele etmeleri gerekiyordur. Önce büyücünün şatosunda asası ile heykel yaptığı aslanın arkadaşlarını kurtarırlar. Sonra çocukları öldürmeye giden cadının peşine düşerler. Çocuklarla birlikte cadı ile savaşırlar. Cadıyı yenerler. Ama bu sırada Edmund yaralanmıştır. Aslan Lucy'e verdiği şifa veren iksiri Edmund için kullanmasını söyler. Edmund iyileşir. Dört kardeş tahta

oturlar. Narnia Ülkesin'deki büyü bozulur. Edmund ve Peter kral, Susan ve Lucy kraliçe olurlar. Kardeşler ülkenin gelişmesi için çok şey yaparlar. Halkı tarafından çok sevilen kral ve kraliçeler olurlar. Krallar ve kraliçeler büyümüşlerdir. Bir gün, avladıklarında dileklerini gerçekleştiren Beyaz Geyik'in ülkede olduğunu duyarlar. Avlamak için peşine düşerler. Karşılarına üstünde ışık olan bir demir sütun çıkar. Demir sütundan sonra ağaçlar daha büyük ve daha çoktur. O tarafa geçme konusunda önce kararsız kalsalar bile sonra geçmeye karar verirler. Üstünde lamba olan demir sütunu geçtikten sonra bir anda kendilerini profesörün evinde bulurlar. Narnia Ülkesi'nde birçok olay yaşamalarına rağmen zaman hiç geçmemiştir ve onlar hâlâ çocuktur.

Yaşadıklarını profesöre anlatırlar. Narnia ülkesinde kral ve kraliçe olduklarından bahsederler. Profesör onlara Narnia Ülkesi'nde bir kez kral olduysanız oraya bir daha gidersiniz ama farklı bir yoldan, der.

Narnia Günlükleri serisinin ikinci kitabı olan Aslan, Cadı ve Dolap adlı kitap bölümleri içinde, bir bölümden başka bölüme geçerken merak unsuruna fazlaca yer vermiştir. Kitabın sonunda bile bir sonraki kitap için merak uyandırılmak istenmiştir. Çocuğa görelilik ilkesi düşünülerek okuyucunun keyif alması çalışılmıştır.

3.2.2.2. İzlek

Kitapta; güven, arkadaşlık, yardım etmenin önemi, alçakgönüllülük gibi izlekler yer almaktadır. Bu izlekler ana karakterler olan dört çocuğun yaşantılarından okuyucuya iletilmektedir. Okuyucu kitlesinin yaş seviyesinin de karakterlerin yaş seviyesi ile yakınlık göstermesi okuyucuya iletilmek istenen davranışların sunumunda kolaylık sağlamaktadır. Yaşanılan olaylar, bu olaylara karşı yapılanlar çocuk karakterler kullanılarak aktarım sağlanmıştır. Çocuk karakterlerle birlikte hayvanlar ve mitolojik canlılar da bu izleklerin okuyucuya aktarımında önemli bir yer tutmaktadır.

Güven, kitaptaki temalardan biridir. Güven teması okuyucuya sunulurken ana kahramanlar olan çocuklar tercih edilmiştir. Çocukların yaptıkları davranışlarla, büyüklerin onlara verdikleri öğütler kullanılmıştır. Her zaman gerçekleri söylemenin güven kazanmadaki önemi çocuk karakterler aracılığıyla okuyucuya aktarılmıştır. Susan ve Peter'ın profesör ile yaptıkları Lucy ile ilgili konuşma güven temasının aktarımında kullanılmıştır.

“Yalnız, her zaman gerçeği söylediğine inandığınız birini yalancılıkla suçlamak çok ciddi bir şey; gerçekten çok ciddi bir şey.” (s.45)

Çocuk kahramanların davranışları, yaşça onlardan büyük başka bir karakter tarafından değerlendirilmiştir. Bu sayede çocukların yaptıklarından doğru ya da yanlış gibi sonuçlara ulaşması sağlanabilmektedir.

Yardım etmenin önemi de kitapta yer alan başka bir temadır. Çocuk karakterler üzerinden bu tema da okuyucuya iletilmiştir. Ayrıca bu temada insanlar dışındaki diğer varlıklar da kullanılmıştır. Okuyucuya aktarılmak istenilen tema insan dışındaki varlıklar da eklenerek dikkat çekici bir şekilde sunulmuştur.

“Beni cadıdan sakladı ve geri dönüş yolunu gösterdi. Majesteleri’nin yataklık ve yardım edip insanlarla arkadaşlık etmekten bu kastediliyor. Onu kurtarmayı denememiz gerek” (s.57).

Önce faunun yardımı aktarılmış. Mitolojik bir varlık olan Faun dikkat çekici bir şekilde kullanılmıştır. Sonrasında yardım eden faunun başı derde girer ve onun yardım ettiği Lucy ona yardım etmek için uğraşır. Çocuk karakterin olaylara bu şekilde yaklaşması okuyucuyu olumlu anlamda etkileyebilmektedir.

“Bu Faun kendisini tehlikeye atarak benim kız kardeşimi kurtardı Bay Kunduz. Başına gelecekleri bile bile onu bırakamayız” (s. 75).

Faun’un Lucy’e yardım etmesi bu bölümde de yer almaktadır. Peter kardeşini kurtaran ona yardım eden karakteri kurtarmak istemektedir. Yardım eden karaktere sonrasında ne olursa olsun yardım etmek istemektedirler.

Alçakgönüllü olma teması hayvanlar aracılığıyla okuyucuya aktarılmıştır. Hayvanlar kitapta iyilerin ve kötülerin yanında olanlar şeklinde ikiye ayrılmıştır. İyilerin yanında olanlar her zaman zor durumda kalanlara yardım etmektedirler. Alçakgönüllülük teması da burada iyilerin tarafında olan Bay Kunduz üzerinden aktarılması tercih edilmiştir.

“Şimdi, Kunduz’un yüzünde alçakgönüllü bir ifade vardı; hani insanların yüzlerinde yetiştirdikleri bir bahçeyi ziyaret ederken ya da yazdıkları türden bir hikâyeyi okurken gördüğünüz türden bir ifade” (s.67).

İyi bir karakter olan, çocuklara yardım eden, ülkesi için çaba gösteren kunduzlarla alçakgönüllü olma teması sunulmuştur.

Kitapta o iyi karakterlerle yardım etmenin önemini, güven, iyilik yapma, ülkesinin ve insanların mutlu olmasını sağlama gibi temalar okuyucuya sunulmuştur.

3.2.2.3. Dil ve Anlatım

Narnia Günlükleri'nin ikinci kitabı olan “Aslan, Cadı ve Dolap” birbirleri ile ilişkili 17 bölüm yer almaktadır. Dört çocuğun başından geçen olaylar bu bölümlerde okuyucuya aktarılmıştır. Kitapta yer alan bölümler sırasıyla şunlardır:

1. Lucy Dolaba Bakıyor
2. Lucy'nin Dolapta Buldukları
3. Edmund ve Dolap
4. Türk Lokumu
5. Tekrar Kapının Bu Tarafında
6. Ormanda
7. Kunduzlarla Bir Gün
8. Akşam Yemeğinden Sonra Olanlar
9. Cadı'nın Evinde
10. Büyü Bozuluyor
11. Aslan Yakınımızda
12. Peter'ın İlk Savaşı
13. Zamanın Başlangıcından Bir Büyü
14. Cadı'nın Başarısı
15. Zamanın Başlangıcı Öncesinden Bir Büyü
16. Heykellerle Olanlar
17. Beyaz Geyik Avı

Her bölümde anlatım üçüncü kişi ağzından yapılmıştır.

“Yaklaşık on dakikada ışığa ulaştı ve bunun bir lamba direği olduğunu gördü” (s.7).

“İkisi de çay malzemelerini masada bırakıp ayağa kalktılar. Bay Tumnus bir kez daha şemsiyesini açıp Lucy’i koluna aldı ve dışarıda yağan kara çıktılar” (s.18).

Olayların anlatımında yazar hakim bakış açısını kullanmıştır. Bu bakış açısı ile karakterlerin duyguları ve düşünceleri de okuyucuya aktarılmıştır.

“Şimdi yine kararlı bir şekilde hızla ilerliyorlardı. Kısa bir süre sonra Edmund, hızla giderken üzerlerine sıçrayan karın geçen gecekinden çok daha sulu olduğunu fark etti” (s.115).

Aslan, Cadı ve Dolap adlı kitabın çevirisi Müfit Balabanlılar tarafından yapılmıştır. Türkçe çevrilen bir kitap olmasına rağmen karakterlerin isimleri dışında yabancı sözcüklere pek fazla yer verilmemiştir. Anlamı bilinmeyen sözcükler olması gerekenden çok veya az değildir. Paragraflar çok uzun tutulmadan anlatım sağlanmıştır. Satırlardaki kelimeler sayıca fazla değildir.

Kitapta yer alan argo sözcükler, çocuklar için uygun olmayacak davranışlar ve kullanımı yasak olan maddelerle alakalı anlatımlar yer almaktadır:

“Bırakın uzansın- biraz şarap verin- iç bunu- kıpırdama- bir dakikaya kalmaz iyileşirsin, dediğini duydu” (s.135).

“Ve bunu (Edmund’a bir tekme atarak) pazarlık amacıyla elimizde tutmamız iyi olabilir, dedi cüce” (s.133).

“Her defasında cüce ona küfrediyor ve bazen de hafifçe kırbaçlıyordu. Cadı cücenin arkasından yürüyor ve sürekli “çabuk, çabuk” deyip duruyordu” (s. 117).

“Sana gelince, dedi Cadı, kızığa binerken Edmund’un yüzüne sersemletici bir tokat atarak bu sana casuslara ve hainlere yardım dilememeyi öğretir” (s.114).

“Ve sonunda Edmund’un cesaretini toplayıp da “Lütfen Majesteleri, biraz Türk lokumu yiyebilir miyim? Siz- siz- dediniz ki” demesine kalmadan “Sus, aptal!” demişti cadı” (s.109).

3.2.2.4. Kahramanlar

Kitapta kahramanlar ikiye ayrılmaktadır. Aslanın tarafında olup Narnia Ülkesi'nin güzel günlerine kavuşmasını sağlayan kahramanlar ve cadının tarafında olup Narnia Ülkesi'ne kötülük getirenler kitabın ana kahramanları olan dört kardeş de Aslan'la birlikte Narnia Ülkesi'nin güzel günlerine kavuşması için çaba gösterirler.

Peter: Kardeşlerin en büyüğüdür. Narnia Ülkesi için aslanın verdiği görevleri yapar. Sonunda Narnia Ülkesi'nin kralı olur.

Susan: Yaş sıralamasında ikinci kardeşdir. Narnia Ülkesi'nin eski güzel günlerine kavuşması için çaba gösterir. Cadı, yenildikten sonra Narnia Ülkesi'nde kraliçe olur.

Edmund: Yaş sıralamasında üçüncü sırada olan kardeşdir. Başlarda cadıya inanır ve onun tarafında olur. Sonrasında cadının gerçek yüzünü görür. Narnia Ülkesi'nin cadıdan kurtulması için yapılan savaşta yaralanır. Sonrasında kardeşi Peter gibi ülkeye kral olur.

Lucy: En küçük kardeşdir. Dolabı ilk kez fark eden kişidir. Orada Faun Bay Tumnus ile tanışıp Narnia Ülkesi ve cadı ile ilgili bilgileri ilk kez Lucy öğrenir. Cesaretli bir çocuktur. Bay Tumnus'un kurtarılması için elinden gelen her şeyi yapar.

Bay Tumnus: Narnia Ülkesi'nde yaşayan bir faundur. Cadının zorlamalarına rağmen iyiliği seçer ve Lucy'e yardım eder. Lucy'e yardım ettiği için cadı tarafından cezalandırılır. Lucy ve kardeşleri onu cadının elinden kurtarır.

Bay ve Bayan Kunduz: Lucy kardeşleriyle birlikte Narnia Ülkesi'ne geldiklerinde onlara yardım ederler. Aslanla buluşacakları yere çocukları götürürler. Narnia Ülkesi'nin güzel günlerine kavuşması için aslanla birlikte çalışırlar.

Profesör: Çocukların savaştan kaçtıktan sonra yanında kaldıkları kişidir. Yaşlı bir insandır. Lucy'e inanmaları için kardeşleriyle konuşur ve inanmalarını sağlar.

Bayan Macready, Ivy, Margaret, Betty: Profesörün evinde çalışan hizmetçileridir.

Kitapta okuyucu ile yaşıt sayılabilecek kahramanlar tercih edilmiştir. Kitapta iyi ve kötü karakterler yer almaktadır. İyi karakterler kitabın sonunda kazanır, kötü karakterler kaybeder.

3.2.2.5. Çevre

Kitapta başlangıçta yer alan çevre günlük hayatta var olan çevrelerden seçilmiştir. Olayların ilerlemesi ile mekânlar farklılık göstermeye başlamıştır. Fantastik öğeler içeren mekânlar da eserde yer almaya başlamıştır. Bu mekânlarda bulunan varlıklar fantastik olmasına rağmen mekânlar günlük hayatta karşılaşılabilecek şekilde oluşturulmuştur.

“Buraya gelirken dağları gördünüz mü? Ve ormanları? Belki kartallar vardır, belki geyikler. Şahinler de olabilir” (s.3).

“Profesörle kahvaltılarını yeni bitirmişler ve üst katta onlara ayrılan odada uzun, alçak tavanlı, iki penceresinin bir yöne, iki penceresinin de diğer yöne baktığı odadaydılar” (s.3).

“İlk birkaç kapı, çocukların beklediği gibi misafir yatak odalarına açılıyordu; fakat az sonra resimlerle dolu, çok uzun bir odaya geldiler ve orada bir zırh gördüler. Bundan sonra bir köşesinde bir arpın bulunduğu yeşil perdeli bir oda vardı” (s.4).

Fantastik bir kitap olmasına rağmen mekân günlük hayattan kopuk değildir. Anlatılan mekânlar okuyucuların günlük hayatı ile ilişki kurabilecekleri mekânlardır.

3.2.2.6. İleti

Kitapta olaylar çocuk kahramanlar üzerinden okuyucuya sunulmaktadır. Okuyucu kitlesi ile kahramanlar yaşıt sayılmaktadır. Okuyucuya verilmek istenen iletiler çocuk kahramanların yaşadıkları olaylar ile aktarılmıştır. Okuyucu ve kahramanlar arasında ilişki bu şekilde kurulmuştur.

Kahramanlar üzerinden arkadaşlık, güven, yardımseverlik gibi konular okuyucuya iletilmektedir. Kahramanların yaşadıkları üzerinden cesaret de vurgulanan bir diğer konudur. Aynı şekilde kitapta yer alan kahramanlar iyiler ve kötüler olarak ikiye ayrılmıştır. Kitabın sonunda iyilerin kazanması yaptıkları her şeye rağmen kötülerin kaybetmesi vurgulanan diğer bir iletidir. Özellikle çocuk kahramanların

gerekli yerlerde büyüklerin deneyimlerinden yararlanmaları kahramanlar üzerinden verilen bir başka iletidir.

3.2.2.7. Eğitsel İlkeler

Çocuk kitabı eğitsel nitelikler taşımalıdır. Eğitsel unsurların varlığı kitabın niteliğini artıracaktır. Aslan, Cadı ve Dolap adlı kitapta çocuk eğitiminde kullanılacak eğitsel nitelikler yer almaktadır.

“Küçük bir Faun’ken coğrafyaya daha fazla çalışmış olsaydım, kuşkusuz o garip ülkeler hakkındaki her şeyi bilirdim. Şimdi artık çok geç.” (s.9)

“Sonunda ertesi sabah gidip her şeyi Profesör’e anlatmaya karar verdiler. Eğer o, Lu’ya bir şeyler olduğunu düşünürse babamıza mektup yazar, dedi Peter. Bu iş bizim boyumuzu aştı.” (s. 45)

“Sonra iyi kanunlar çıkardılar, barışı korudular, ağaçların gereksiz kesilmesini önlediler, genç cüce ve satirleri okula gönderilmekten kurtardılar, herkesin işine burnunu sokanları, her işe karışanları engellediler ve sıradan insanların, kimsenin kimseye karışmadan yaşamasını sağladılar. (s.181)

Kitapta yer alan eğitsel ilkeler çocuk kahramanlar üzerinden okuyucuya sunulmuştur. Okuyucunun günlük hayatında karşılaşılabilecekleri durumlar kitapta yer almıştır. Eğitsel ilkeler okuyucuya aktarılırken merak unsurundan yararlanılmıştır. Okuyucunun yaş seviyesi dikkate alınmıştır.

“At ve Çocuk” adlı kitap dış yapı unsurları açısından çocuklar için uygundur. Kitaptaki resimlerin siyah beyaz olarak düzenlenmesi ve bazı görsellerin boyutunun küçük olması okuyucuların algılamasını zorlaştırabilmektedir. Kitap içerisinde merak unsurunun ve fantastik öğelerin kullanılması okuyucunun okuma sürecini keyifli hale getirmektedir. Kitapta argo ifadelerin kullanılması bu ifadelerin çocuklara kullanılması okuyucu açısından olumsuz durumlar oluşturabilmektedir. Ayrıca içerikte alkollü içeceklerden bahsedilmesi de çocuklar için uygun bir kullanım değildir.

3.3. AT VE ÇOCUK

İki çocuk ve iki atın istedikleri bir yerde yaşamak için çıktıkları yolculuk anlatılmaktadır.

3.3.1. Dış Yapı Unsurları

3.3.1.1. Boyut

“At ve Çocuk” adlı kitabın boyutu 12x19,5 cm olarak basım yapılmıştır. Ortaokul seviyesinde çocukların okuyabileceği bir kitap olduğu için boyut olarak yaş seviyesine uygundur. Boyut olması gerekenden küçük veya büyük değildir. Kitap boyut olarak taşınabilirlik açısından kolaylık sağlamaktadır. Kitabın boyutları bir çanta içinde veya elde taşıyabilmeye uygundur. Ayrıca taşınabilirlik açısından avantaj sağlaması okuyucunun farklı yer ve zamanda kitabı rahatlıkla okuyabilmesi için de önemli bir husustur. Okuyucu bu durumda kitapla daha fazla vakit geçirebilecektir.

3.3.1.2. Kâğıt

“At ve Çocuk” adlı kitapta mat bir kâğıdın kullanımı tercih edilmiştir. Okuyucular okuma sürecinde gözleri yorulmadan, yazıları kolaylıkla takip edebilecektir.

Kâğıdın açık tonlarda yazılar ise siyahtır. Bu şekilde kâğıt ile yazı arasında zıtlıklar oluşturulmuştur. Kâğıt ve yazı renklerinde zıtlık okuyucunun okuma sürecini ve yazıların takibini kolaylaştıracaktır. Bu durum da okuyucunun kitapta anlatılanları ve anlatılmak istenenleri rahatlıkla algılamasını sağlayacaktır.

Kitapta okuyucular için kolayca yıpranmayan, zarar görmeyen, yırtılmayan; sağlam ve dayanıklı bir kâğıt türü kullanılmıştır. Kâğıdın kolayca yıpranmayan bir türde olması kitabın kullanımında okuyucuya yardımcı olmaktadır. Okuyucuya yardımcı olacağı gibi kitabın ömrünün uzun olmasında da sağlam kâğıt türünün avantajları olacaktır. Okuyucu kitabı okuduktan sonra uygun görmesi durumunda başka okuyuculara da ulaştırabilecektir. At ve Çocuk adlı kitap bu özellikler bağlamında değerlendirildiğinde okuyucular için uygun bir kitap olabilecektir.

3.3.1.3. Kapak ve Cilt

Okuyucunun kitapla ilk ilişki kurduğu unsur kitabın kapaklarıdır. Ön kapakta kullanılan görseller ve renkler “At ve Çocuk” adlı kitapta dikkat çekmektedir. Ön kapakta kırmızı tonlarında renk kullanılmıştır. Ön kapağın en üstünde yazarın adı yer almaktadır. Yazarın adının hemen altında serinin ve kitabın adı bulunmaktadır. Kitabın adında yer alan bir at görseli arka planda almasa bile ön kapakta kullanılmıştır. At

görseli kırmızı ve sarı renkler ile oluşturulmuştur. At görselinin hemen altında büyük kayalara benzeyen görseller yer almaktadır. Okuyucu kitabı okumaya başladıktan sonra kayaya benzeyen görselin mezarlar olduğunu anlamaktadır. Ön kapakta yer alan mezarların benzeri siyah beyaz renklerde olacak şekilde kitap içerisinde yer almaktadır. Mezar görsellerinin büyük olduğu izlenimi insan görseli ile birlikte kullanılarak okuyucuya sunulmuştur. Serinin birinci ve ikinci kitabında olduğu gibi aslan görseli kitabın en altında yer almaktadır. Ön kapağın sağ altında ise kitabın kaç kez basıldığını gösteren bir ibare kullanılmıştır. Ön kapakta çok fazla görsele yer verilmemiştir. Bu kullanım şekli ile karışıklık engellenmiştir. Kullanılan görseller ile içerik arasında uyum olduğu okuyucu tarafından kolaylıkla anlaşılabilmektedir. Ön kapakta bulunan mezar ve insan görselleri içerikte yer alan bir bölümü göstermektedir. İnsan görselinin ise kitabın adıyla ve içerikle uyumlu olarak bir çocuğa ait olduğu fark edilmektedir. Ön kapakta yer alan görseller hem dikkat çekici hem de içerikle uyumlu olarak hazırlanmıştır.

Ön kapak ile arka kapak arasında, kitabın yan tarafında, yazarın adı, serinin kaçınıcı kitabı olduğu, kitabın adı ve yayınevinin adı sırası ile bulunmaktadır. Bu bölümde zemin rengi olarak siyah, yazı rengi olarak da beyaz tercih edilmiştir. Zemin ve yazı arasında kullanılan bu zıtlık okuyucunun bilgileri daha rahat okumasını sağlayacaktır.

“At ve Çocuk” kitabının arka kapağında zemin rengini siyah, yazı renginin ise beyaz kullanılması uygun görülmüştür. Arka kapağın en üstünde sarı ve kırmızı tonlarda aslan görseli yer almaktadır. Aslan görselinden sonra kitabın içeriği ile ilgili okuyucuya kısa bir bilgi sunan yazı bulunmaktadır. Kitabın içeriği ile ilgili yer alan bu yazı okuyucuyu kitaba hazırlamaktadır. Yazının okuyucunun kitabı merak etmesinde de önemli bir etkisi olacaktır. Bu yazı büyük harflerle “ÖZGÜRLÜĞE DÖRTNALA” şeklinde başlamaktadır.

“Konuşan atlar ülkesi... Kötülerin kapısına dayandığı NARNİA

Dört kaçak tehlikeli bir yolculuk için güçlerini birleştirir. Tek amaçları yaşadıkları acımasız ve sığ hayattan kurtulmaktır ama kısa sürede kendilerini korkunç bir savaşın ortasında bulurlar. Üstelik hem kendilerinin hem de Narnia'nın yazgısı bu savaşa bağlıdır.”

Arka kapakta yer alan bu yazı okuyucuyu kitaba hazırlamaktadır. Kitabın kısa bir özeti şeklinde oluşturulmaktadır. Fazla detay verilmeden okuyucunun merak etmesi sağlanmaktadır. Arka kapağın sol alt köşesinde yayınevinin ismi yer almaktadır. Yayınevinin ismi arka kapakta yer alan bu bilgilerin önüne geçmeyecek şekilde eklenmektedir.

3.3.1.4. Sayfa Düzeni

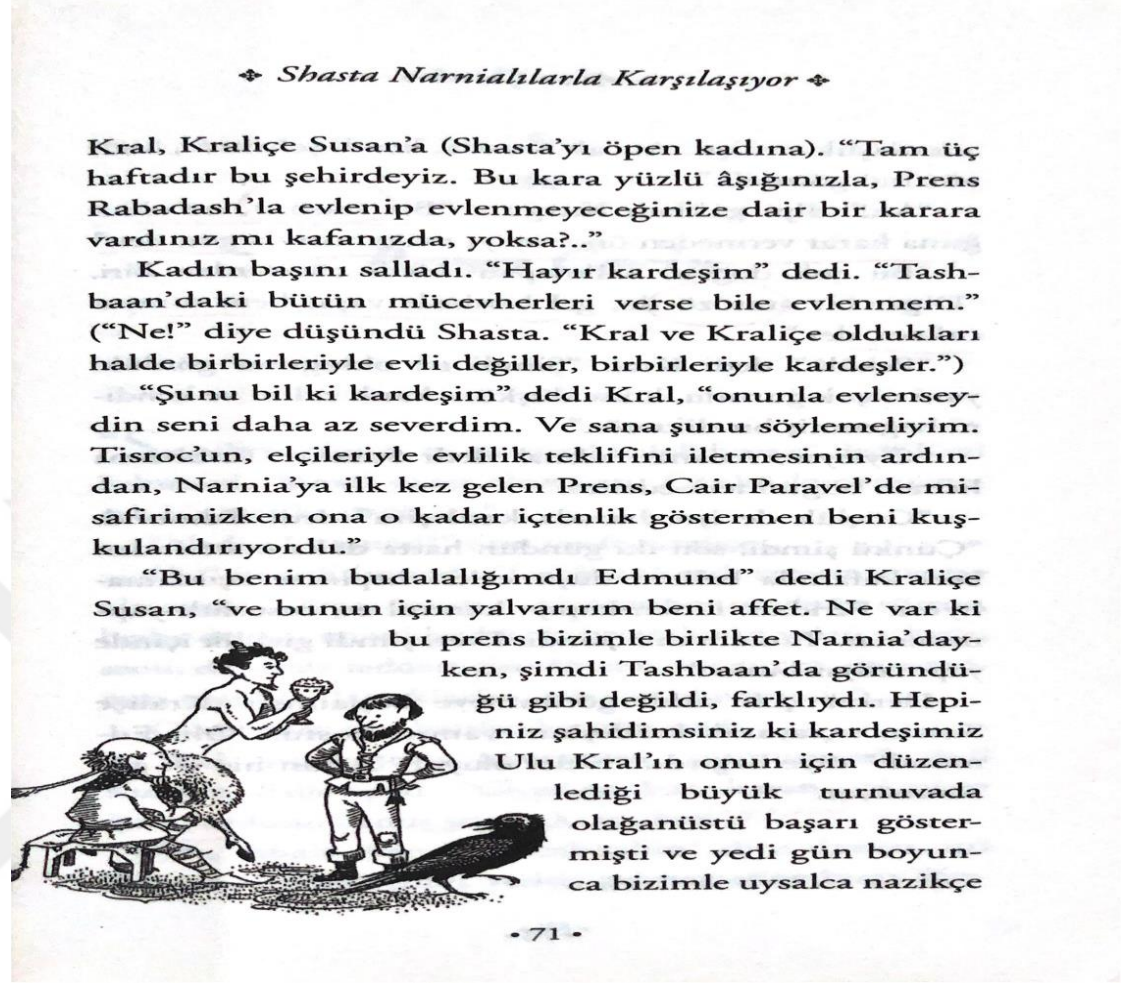
“At ve Çocuk” adlı kitapta, sayfa düzeni okuyucu için uygundur. Sayfa düzeni okuyucuyu zorlamayan, karmaşıklıktan uzak, kolayca okunabilecek şekilde hazırlanmıştır. Okuyucular için bu şekilde oluşturulan sayfa düzenleri avantaj sağlamaktadır. Satırlar arasındaki boşluk uygun olacak şekilde ayarlanmıştır. Satırda bulunan kelimeler sayıca fazla değildir. Düz bir yazı stili kullanılmıştır. Sayfaların alt, üst, sağ ve sol taraflarındaki boşluklar okuyucular için yeterlidir. Bu boşluklar okuyucunun okumasını kolaylaştırmaktadır.

Sayfa düzeni içerisinde dikkat edilmesi gereken başka bir nokta ise yazı ve görsellerin sayfaya yerleşim şekilleridir. Okuyucunun algılamasını zorlaştırmayacak şekilde yazı ve görseller sayfaya yerleştirilmiştir. “At ve Çocuk” adlı kitapta görseller ve yazı karmaşıklık oluşturmamıştır. Görseller yazının üstünde, altında, köşelerde veya tam sayfa olacak şekilde yerleştirilmiştir. Bu şekilde sayfada bir düzen sağlanmıştır. Görseller ve yazılar birbirlerinden net bir şekilde ayrılmıştır. Bu şekilde sayfada oluşabilecek karmaşıklık ortaya çıkmadan engellenmiştir. Okuyucunun okuma ve anlamlandırma süreci kolaylaştırılmıştır. Okuyucu eseri karmaşıklık içinde kalmadan rahatlıkla okuyabilmektedir. At ve Çocuk adlı kitap ortaokul seviyesine uygun olduğu için bu yaş seviyesindeki çocuklar düşünülerek sayfa düzeni oluşturulmuştur.

3.3.1.5. Harfler

“At ve Çocuk” kitabında yazı stili okuyucu yormayan, düz bir şekildedir. Harflerin puntoları yaş seviyesi için uygundur. Harf büyüklükleri olması gerekenden büyük veya küçük değildir. Bu durumu kitabın okuyucu tarafından kolay bir şekilde okuyup anlamasını sağlayabilecektir.

Şekil 3. 1. At ve Çocuk Harfler

(Lewis, 2021: 71)

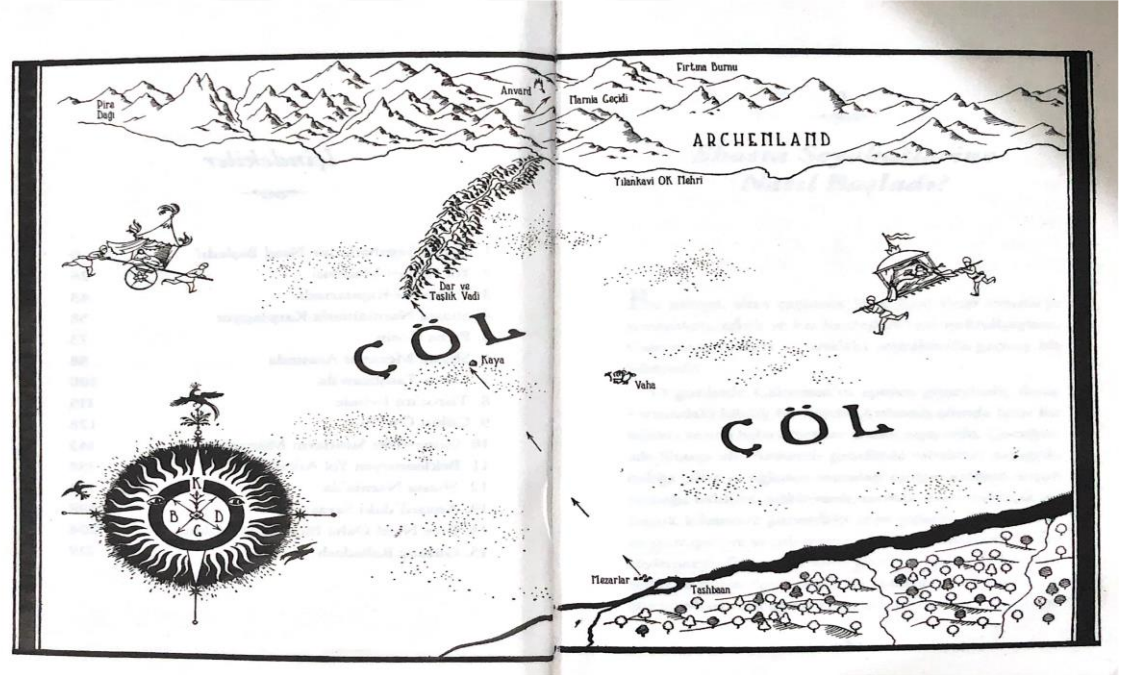
3.3.1.6. Resimler

"At ve Çocuk" kitabının çizimleri Pauline Baynes tarafından yapılmıştır. İlk olarak kitapla ilgili görseller ön kapakta karşımıza çıkmaktadır. Burada yer alan görseller kitapta fazlaca bahsedilen olaylar, yerler veya kahramanlarla alakalıdır. Bu açıdan ön kapakta kullanılan görseller kitap içeriğiyle uyumlu olacak şekilde oluşturulmuştur. İçerikte kullanılan görsellerin aksine ön kapakta bulunan görseller renklendirilmiştir. Okuyucunun dikkatini çekebilecek renkler kapaktaki görsellerde kullanılmıştır. Görsellerin çizimleri ve renklendirmeleri okuyucunun dikkatini çekebilecek niteliktedir. Serinin birinci ve ikinci kitabında da olduğu gibi ön kapağın en altında aslan görseli bulunmaktadır. Okuyucu okuma sürecinden sonra aslanın içerikteki yerini rahatlıkla anlayabilecektir. Kitabın ismine ve içeriğine uygun olarak at görseli de

bu kısımda yer almaktadır. Ayrıca kitabın isminde yer alan çocuk ifadesi de ön kapak çizimlerinde bulunmaktadır. Çocuğun içerikle ilişkili olarak mezarlara doğru yürüyüşü burada görselleştirilmiştir.

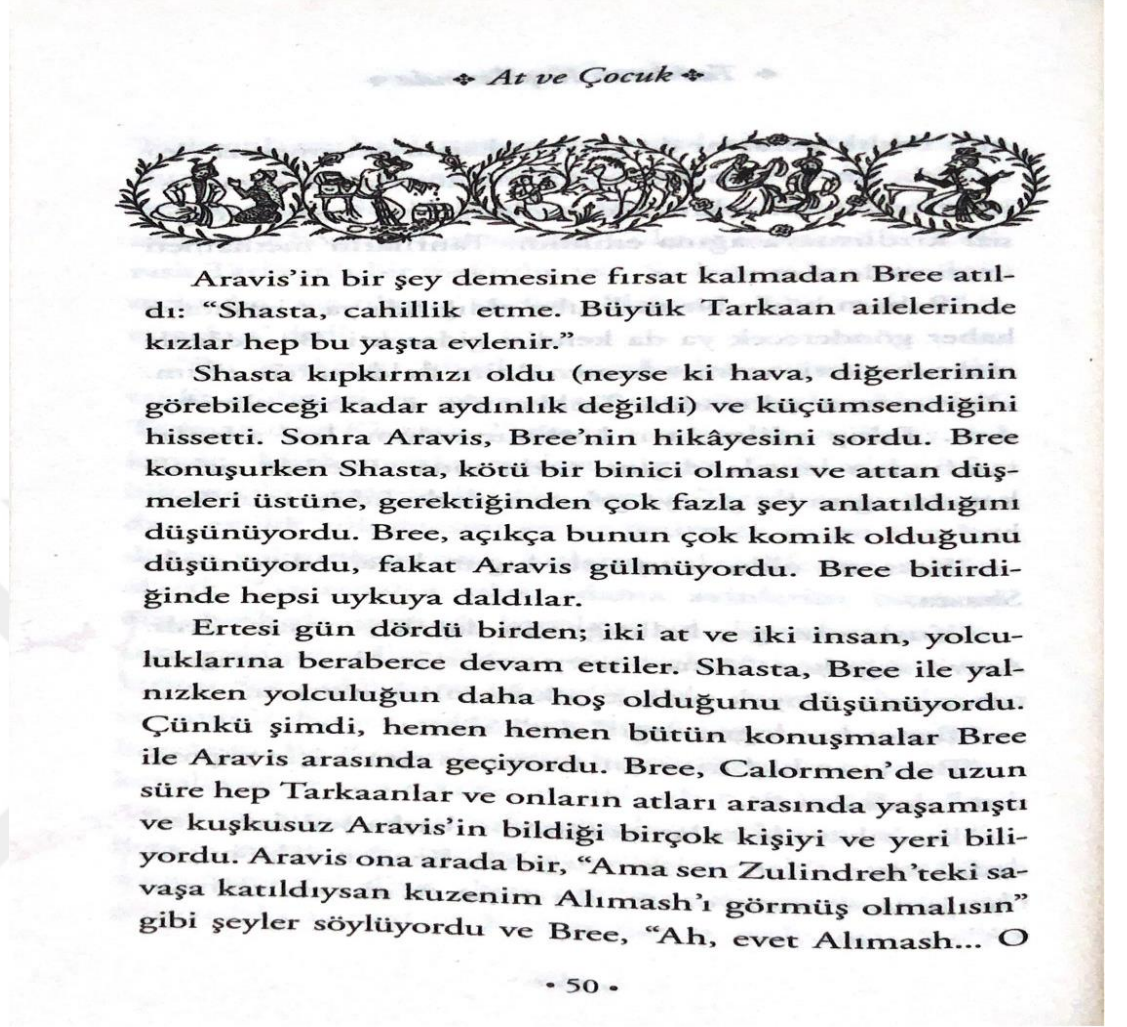
Serinin birinci ve ikinci kitabından farklı olarak bu kitapta içindekiler bölümünden sonra olayların akışını okuyucunun daha iyi kavrayabilmesi için bir harita eklenmiştir. Bu harita kitapta anlatılan olayların geçtiği yerleri göstermektedir. Kahramanların gittikleri ülkeler, geçtikleri yerler bu harita üzerinden okuma sürecinde takip edilebilmektedir. Haritanın üstünde bir de pusula yer almaktadır. Harita ülkelerin birbirlerine göre hangi yönlerde olduğu belirtmiştir. Bu çizimlerin yardımıyla okuyucu okuma süreci içerisinde okuduklarını kolaylıkla anlamlandırabilecektir.

Şekil 3. 2. At ve Çocuk Resimler 1

Kitabın içerisinde yer alan görsellerde ön kapağın aksine siyah beyaz renkler kullanılmıştır. Bazı görseller boyut açısından büyük oldukları için okuyucunun anlamakta zorlanmayacağı görsellerdir. Fakat kitapta özellikle sayfanın köşelerinde yer alan boyut olarak küçük görseller de bulunmaktadır. Bu görsellerin siyah beyaz ve boyut olarak küçük olması okuyucunun görsellerde bahsedileni algılamakta zorlanmasına neden olabilmektedir.

Şekil 3. 3. At ve Çocuk Resimler 2

(Lewis, 2021: 50)

Kitapta yer alan görseller okuyucunun anlamlandırmasını zorlamayacak şekilde sayfaya yerleştirilmektedir. Görselin zemin olarak kullanıldığı, yazının görselin üzerinde yer aldığı bir kullanım kitapta yer almamaktadır. Genellikle görseller yazıdan önce veya sonra olacak şekilde sayfaya yerleştirilmiştir. Görsellerin, sayfanın tamamında veya herhangi bir köşesinde yer aldığı kullanımlar da kitapta mevcuttur.

Tasvirlerden ve anlatımlardan hemen önce veya hemen sonra görseller kullanılmıştır. Bu görsellerin okuyucunun okuduğu bölümü görselle beraber anlamlandırmasını kolaylaştırmaktadır. Fakat bazı görseller boyut olarak küçük olmaları sebebiyle net olarak anlaşılamamaktadır. Anlatımla görselin uyumu net olarak görülmemektedir. Görseller okuyucunun hayal gücünü kullanmasına da fırsat vermektedir. Kullanılan

görsel sayısı yeterlidir. Mekân, olay ve kahramanların tasvirlerinde görseller anlatılanları desteklemektedir.

3.3.2. İç Yapı Unsurları

3.3.2.1. Konu-Kurgu

“At ve Çocuk” kitabı birbirleriyle ilişkili 15 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler önceki bölümlerin devamı niteliğindedir. İki at ve iki çocuğun yaşamlarındaki sıkıntılardan kaçışlarını ve bu kaçış sırasında yaşadıkları maceraları anlatmaktadır. Üçüncü kişi ağzından anlatım kullanılmıştır. Anlatıcı; yaşananları, kahramanların duygu ve düşüncelerini bilmektedir.

Yazar bölümler arası geçişlerde merak unsurunu kullanmıştır. Bölüm sonralarında yer alan birkaç cümle ile bir sonraki bölümün okuyucu tarafından merak edilmesi istenmiştir. Merak unsuru -okuyucunun yaş seviyesi düşünüldüğünde- çocuk kitaplarında bulunması gereken önemli unsurlardandır. Okuyucu merak unsuru sayesinde kendini kitapta anlatılan olayların akışı içinde bulabilmektedir.

Calormen Ülkesi’nde balıkçı Arsheesh’in yanında Shasta adında biri yaşamaktadır. Bu çocuk yıllar önce balıkçının kayıkta bulduğu bir çocuktur. Balıkçıya baba der fakat balıkçı bazen çocuğa kötü davranır. Günün birinde Tarkaan Anradin adında biri balıkçının kulübesine gelir. Balıkçı Shasta’yı köle olarak almak ister. Balıkçı pazarlık yaparak çocuğu daha fazla paraya bu savaşıya vermeyi düşünür. Bu sırada çocuk konuşulanları duyar ve ne yapacağını bilemez. Savaşçının atının yanında oturup düşünürken atın konuştuğunu duyar çok şaşırır. At ona yıllar önce Narnia Ülkesi’nden kaçırıldığını ve orada bütün atların konuştuğunu anlatır. Adının Breehy-hinny-brinny-hoohy-hah olduğunu kendisine kısaca Bree dediklerini söyler. Sahibinin nasıl biri olduğundan bahseder. Çocuk duyduklarından sonra köle olarak gitmeye korkar. Bree Shasta’ya birlikte Narnia’ya kaçalım, kurtulalım; orada kölelik yok, der. Herkes uyuduktan sonra kaçmaya karar verirler ve hazırlık yapıp yola çıkarlar. Yolda giderlerken yanlarında başka bir atın da gittiğini fark ederler. Onlara zarar vermelerinden, geri götürmelerinden korkarlar. Bu şekilde yola devam ederken aslan sesi duyarlar. Gittikleri yönde bir aslan onların peşinden koşmaya başlar. Aslandan korkan atlar kaçmaya çalışırlar. Aslandan kurtulduktan sonra yanlarında giden diğer atla ve atın üstündekiyle karşılaşırlar ve tanışırlar. Diğer at da Narnia’dan kaçırılmıştır ve o

da Bree gibi konuşabilmektedir. Atın sahibi de istemediği kişiyle evlendirileceği için evden kaçan bir kızdır. Kızın adı Aravis, atın adı Hwin'dir. Yola beraber devam etme kararı alırlar. Birbirlerini tanıyarak, sohbet ederek yollarına devam ederler. Narnia'ya gitmeleri için bir çölden geçmeleri gerekmektedir. Ama bu çölden önce Calormen kralının yaşadığı şehirden geçmeleri gerekmektedir. Atlar ve çocuklar bu şehirden geçmek için köle kılığına girerler. Şehirde birbirlerinden ayrılmak zorunda kalırlarsa diye çölün girişindeki mezarların olduğu yerde ilk gidenin beklemesi gerektiğini söylerler. Şehirden geçtikleri sırada Kral Edmund ve Kraliçe Susan bu ülkede bulunmaktadırlar. Shasta'yı görürler ve yanlarında Calormen Ülkesi'ne gelen fakat bir süredir kayıp olan Archeland kralının oğlu Corin'e benzetirler ve onu da saraya götürürler. Shasta sarayda Narnia Kraliçesi Susan'ın Calormen Kralı Tisroc'un oğlu Rabadash'ın evlenme teklifi için bu ülkede olduğunu anlar. Fakat Susan evlenmek istememektedir. Bunu söylerlerse ülkeden onları çıkarmayacaklarını anlarlar ve kaçma planları yaparlar. Shasta her şeyi duyar. Bu sırada Shasta'ya benzeyen Archeland Prensi Corin gelir. Shasta Corin'in yardımıyla oradan kaçır. Arkadaşlarını çölün girişindeki mezarlarda beklemeye başlar. Shasta saraya götürüldükten sonra Aravis bir arkadaşını görür ve şehirden çıkmak için yardım ister. Arkadaşı Aravis'e yardım ettiği sırada odaya Tisroc ve Rabadash gelir. Yakalanmamak için saklanırken onların konuştuklarını da duyarlar. Susan evlenmek istemediği için Rabadash sinirlenmiştir ve Narnia Ülkesi'ni savaşarak almak ister. Babası da buna izin verir. Aravis Shasta ile buluşunca onlara da bu durumu anlatır. Narnia Ülkesi'ne haber vermek için hızla yola çıkarlar. Narnia'dan önce Rabadash Archeland Ülkesi'ni alacak oradan Narnia'ya geçecektir. Çocuklar bunu haber vermek için geldiklerinde aslan yine karşısına çıkar. Aravis'e arkadan saldırır. Aravis yaralanır. Archeland Ülkesi'ni güneydeki sınırların münzevisi ile karşılaşır ona durumu anlatırlar. Münzevi Shasta'ya yola tek başına devam edip haber vermesini söyler. Shasta haberi Narnia ülkesine yetiştirir. Peter orduları ile Archeland'a yardım eder. Savaşı Rabadash kaybeder. Shasta'nın Archeland Kralı Lune'nun oğlu Corin'in ikiz kardeşi Cor olduğu anlaşılır. Cor büyür ve Aravis ile evlenir. Archeland Ülkesi'nin kralı olur.

Kitabın sonunda diğer kitaplarla ilgili olabilecek cümlelerle okuyucuda merak uyandırılmak istenmiştir.

3.3.2.2. İzlek

Kitapta; arkadaşlık, hayvan sevgisi, empati kurma, güven gibi izlekler yer almaktadır. Bu izlekler çocuklar, atlar ve iyi insanların davranışları aracılığıyla okuyucuya sunulmaktadır. Çocuk karakterler üzerinden bu izleklerin iletilmesi okuyucu kitlesi çocuklar olan bu kitap için önemlidir. Okuyucular karakterlerin davranışları ile ilişki kurabilmektedirler. İyi insanların bu izleklere uygun davranışlarda bulunması ve sonunda iyilerin kazanması da okuyucunun kahramanlarla empati kurmasına imkân sunmaktadır.

Kitapta konuşan at olarak anlatılan Bree'nin ve Shasta'nın birbirlerine güvenerek kölelikten kaçmaları temanın aktarımında hayvanların ve çocukların olduğunu göstermektedir. Ayrıca bir başka at Hwin ve sahibi Aravis'in de Bree'yle ve Shasta'yla birlikte yola çıkmaları da güven temasını göstermektedir. Shasta korkmasına rağmen arkadaşlarıyla buluşacakları yer olan mezarlıkta beklemektedir. Bu durum Shasta'nın arkadaşlarına güvendiğini göstermektedir.

Eserde güven teması ile birlikte arkadaşlık ve arkadaşlığın önemi gibi kavramlar da vurgulanmıştır. Çocukların ve atların yaşadıkları olaylarda birbirlerine karşı davranışları arkadaşlık ve güven kavramlarını göstermektedir.

“Aravis gururluydu, çok katı olabilirdi ama güvenilir biriydi ve sevse de sevmese de arkadaşlarını asla terk etmezdi” (s.91).

Kitapta çocuklar üzerinden hayvanlara karşı davranışların nasıl olması gerektiği de anlatılmıştır. Çocuklarla atların yola çıkmaları ve yaşadıkları olaylar bu durumu göstermektedir. Çocukların yorulan atlara binmemesi, zaman zaman yürümeyi tercih etmeleri hayvanlara karşı davranış şekillerini de çocuklar aracılığıyla aktarmaktadır. Ayrıca Shasta tek başına arkadaşlarını mezarlıkta beklerken yanına küçük bir kedinin gelip ona yardım etmesi de hayvanlar ve insanlar arasındaki bağı göstermektedir. İnsanların hayvanlara davranışlarında yanlış olan noktaları da belirtmektedir. Shasta'nın kedilere önceden kötü davrandığı fakat bundan sonra böyle yapmayacağını söylemesi okuyucuya doğru ve yanlış çocuk karakter üzerinden okuyucuya aktarmaktadır.

“Yaşadığım sürece bir daha kedilere kötü davranmayacağım, dedi. Bir kere kötülük etmişim biliyor musun? Karnı aç, uyuz bir sokak kedisini taşlamışım” (s.96).

Yaptığı yanlışları fark eden ve bir daha öyle davranmaması gerektiğini anlayan karakter çocuktur. Çocuk karakter üzerinden çocuk olan okuyucularla ilişki kurulmaya çalışılmıştır.

Aravis'in evlenmeden önce kaçmasından dolayı babası tarafından zarar gören dadısı ve yaşadığı acılar Aslan ve Aravis arasında geçen olayla aktarılmaktadır. Aslan, çocuklar Archeland Ülkesi'ne girmek üzereyken Aravis'in sırtını yaralamıştır. Sonrasında ise Aravis'in kaçmasından dolayı dadısının sırtındaki yaralarla benzer durumda olduğunu aslan söylemiştir. Aslanın, Aravis'e yaptıklarından sonra dadısının zarar görmesini empati kurdurarak anlattığı görülmektedir. Aslan Aravis'i dadısının yaşadıklarını anlaması için sırtından yaralamıştır.

Kitapta iyi olan karakterler, çocuklar ve hayvanlar üzerinden okuyucuya aktarılacak istenen kavramlar sunulmaktadır. Kitabın sonunda iyi karakterlerin, çocukların ve hayvanların kazanması, mutlu olması bu temaların önemini göstermektedir.

3.3.2.3. Dil ve Anlatım

“At ve Çocuk” adlı kitap birbirleri ile bağlantılı 15 bölümden oluşmaktadır. İki çocuk ve iki atın istedikleri, rahat edebilecekleri bir yerde yaşamak için çıktıkları yolculuk ve yolculukta yaşadıkları maceralar, bu bölümlerde anlatılmaktadır. Kitapta yer alan bölümler sırasıyla şöyledir:

1. Shasta Seyahatlerine Nasıl Başladı?
2. Yol Kenarı Macerası
3. Tashbaan Kapılarında
4. Shasta Narnialılarla Karşılaşıyor
5. Prens Corin
6. Shasta Mezarlar Arasında
7. Aravis Tashbaan'da
8. Tisroc'un Evinde
9. Çölün Öte Yanı

10. Güneydeki Sınırların Münzevisi
11. Beklenmeyen Yol Arkadaşı
12. Shasta Narnia’da
13. Anvard’daki Savaş
14. Bree Nasıl Daha Bilgili Bir At Oldu?
15. Gülünç Rabadash

Bölümlerde anlatım, üçüncü kişi ağzından yapılmaktadır.

“Gözlerini açtı ve kendini bir atın uzun yüzüne bakarken buldu; atın burnu ve dudakları neredeyse kendininkine değiyordu” (s.26).

“Bundan sonra herkes ayağa kalktı, kapılar açıldı, lordlar ve yaratıklar, Kral ve Kraliçe’nin ilk önce dışarı çıkması için kenarda dikildiler” (s.80).

Karakterlerin duygu ve düşüncelerin okuyucuya aktarıldığı hâkim bakış açısı At ve Çocuk adlı kitapta kullanılmaktadır.

“Yeniden ileriye baktığında, anlam veremediği, hatta hiç aklına gelmeyen bir görüntü ile karşılaştı: Yol yaklaşık üç metre yüksekliğinde düzgün, yeşil bir duvarla kapanmıştı” (s. 147-148).

“Bu nefes Shasta’ya biraz güven vermişti: Gerçek anne ve babasını nasıl hiç tanımadığını ve balıkçı tarafından nasıl sert davranılarak büyütüldüğünü anlattı” (s. 169).

Kitabın çevirisi Müfit Balabanlılar tarafından yapılmıştır. Çeviri bir eser olmasına rağmen yabancı sözcüklere çok fazla yer verilmemiştir. Anlamı bilinmeyen sözcükler olması gerekenden az veya çok değildir. Paragraflar ve satırlar çok uzun tutulmadan oluşturulmuştur.

Kitapta argo, çocuklar için uygun olmayan kavramlarla (dayak ve istenmeyen evlilik) anlatımlar da yer almaktadır.

“Eğer satışlar iyi gitmişse eve az çok memnun gelir ve Shasta’ya bir şey söylemezdi fakat işler kötü gitmişse onun bir hatasını bulur ve bazen de döverdi” (s.9).

“Eğer balıkçı kötü bir ruh hali içindeyse Shasta’nın kulağını çeker ve ona işine bakmasını söylerdi” (s.10).

“Kuşkusuz geç kalktığı için dayak yemiştir, dedi. Aravis soğukça. Ama o üvey annemin bir oyuncağı ve casusuydu. Dayak yediyse çok memnun olurum” (s.49).

“Üstelik altmış yaşında, kambur ve yüzü de maymuna benziyor. Buna karşın babam, karısının iknasıyla Ahostha’nın gücü ve zenginliğine kapılıp, haberciler göndererek evlilik teklifini ilettiler. Teklif kabul edildi ve Ahostha, bu yaz ortasında benimle evleneceğini bildirdi” (s.44).

“Ey sahibem, diye cevapladı kısarak, ‘Narnia’da olsaydın mutlu olurdun çünkü o ülkede hiçbir kız kendi arzusunun aksine, evlendirilmeye zorlanmaz” (s.46).

“Bu hikâyede anlamadığım bir başka şey daha var, dedi Shasta. Sen yetişkin değilsin. Benden daha büyük olduğuna inanmıyorum. Bu yaşta nasıl evlenebilirsin ki” (s.49).

“Al bakalım seni küçük pislik. Bu sana özgür insanlarla nasıl konuşman gerektiğini öğretir, deyip yüzüne öyle bir tokat vurdu ki neredeyse yere düşüyordu. Shasta kısa süre ağladı, ağır dayaklara alışkındı” (s. 62).

“Bu Prens’i çileden çıkarmaya yetti. Köpek, diye bağırdı Vezir’in kışına hedefini bulan bir sürü tekme atarak, bana şairlerden alıntı yapmaya nasıl cesaret edersin” (s.116).

“Kalenin duvarları içindeki, yeni doğmuş bebekler dâhil, her barbar erkeği öldürün ve geriye kalan her şeyi canınız çektiği gibi bölüşün –kadınları, altınları, mücevherleri, silahları ve şarabı... Kapılara ulaştığımızda- arkada kalanı görürsem diri diri yakarım. Karşı koyulmaz ve merhametsiz Tash adına- ileri!” (s.165).

3.3.2.4. Kahramanlar

Kitaptaki kahramanlar öncelikle iyiler ve kötüler olarak iki gruba ayrılmaktadır. İyi olanlar yaptıklarını doğru bir şekilde, kötü olanlar yaptıklarını yanlış bir şekilde yapanlardır. Sonunda iyiler kazanır kötüler kaybeder. Kitapta çocuk kahramanlara yer verilmiştir. Çocuk kahramanlar üzerinden olması gereken, doğru olan kavram aktarılmıştır. Kitapta hayvanlar da yer almaktadır ve bu hayvanlar iyilerin olduğu grupta bulunmaktadır.

Shasta: Archeland Ülkesi'nin Kralı Lune'un oğludur. Bu durumu başlarda bilmemektedir. Ailesinden kaçırılmıştır. Gerçek adı Cor'dur. Bir balıkçının yanında yaşamaktadır. Balıkçı ona köle gibi kötü davranmaktadır. Kendi ülkesi olan fakat bilmediği Archeland'ın düşmanlardan kurtulmasını sağlar. Büyüdükten sonra Aravis ile evlenir ve kral olur.

Aravis: Babası ve üvey annesi tarafından istemediği ve yaşça çok büyük olan biriyle evlendirilmek istenir. Evlenmek istemediği için atı Hwin ile evden kaçır. Shasta ile yolda karşılaşır. Shasta ile birlikte Archeland Ülkesine yerleşir. Shasta ile evlenir.

Breehy-hinny-brinny-hoohy-hah: Shasta'nın birlikte kaçıp yola çıktığı attır. Adı uzun olduğu için kısaca Bree denilmektedir. Narnia Ülkesi'nden kaçırılmış köle gibi kullanılmış bir attır. Diğer atlardan farklı olarak konuşabilmektedir. Yere yatıp yuvarlanmayı sever. Ülkesine geri dönmek ister bu yüzden Shasta ile kaçarlar.

Hwin: Aravis'in atıdır. Bir kısraktır. Narnia Ülkesi'nden kaçırılmıştır ve ülkesine geri dönmek ister. Hwin de Bree gibi konuşabilen bir attır.

Arsheesh: Shasta'nın yanında kaldığı balıkçıdır. Shasta'ya kötü davranır hatta onu döver. Köle olarak isteyen birine Shasta'yı satmak üzereyken Shasta bu durumu duyar ve evden kaçır.

Tisroc: Calormen Ülkesi'nin kralıdır. Kötü bir kraldır.

Rabadash: Kral Tisroc'un oğludur. Babasından daha kötü birisidir. Habersiz bir şekilde Archeland Ülkesi'ne savaş açır ve savaşı kaybeder.

Kral Lune: Archeland kralıdır. Aynı zamanda Shasta'nın gerçek babasıdır.

Corin: Shasta'nın ikiz kardeşidir. Ondandır yirmi dakika sonra doğmuştur.

3.3.2.5. Çevre

Eser fantastik olmasına rağmen okuyucuların günlük hayatta ilişki kurabileceği çevreler seçilmiştir. Olaylar ve mekânlar günlük hayattan farklı bir çevrede geçmesine rağmen mekânların seçimi günlük hayattaki mekanlardan tamamen uzak değildir. Kullanılan mekânlar okuyucuların bildikleri mekânlardır. Mekân tasvirleri okuyucunun ilişki kurabileceği şekilde yapılmıştır.

“İlk önce balıkçının kulübesinin hemen güneyine, oradan denize karışan küçük nehre doğru yürüdü” (s.23).

“Girdikleri ilk cadde daracıktı ve iki yanındaki duvarlarda neredeyse hiç pencere yoktu. Şehir, Shasta’nın umduğundan daha kalabalıktı. Kısım onlarla beraber gelen (ve pazara giden) köylülerden oluşuyordu bu kalabalık fakat aynı zamanda sucular, şekerlemeciler, hamallar, askerler, dilenciler, pejmürde çocuklar, tavuklar, başıboş köpekler ve çıplak ayaklı köleler de vardı” (s.62).

Eserde okuyucuların günlük hayatlarında duymadıkları ülke ve şehir isimleri kullanılmıştır. Fakat bu şehirler tasvir edilirken, anlatılırken okuyucuların çevrelerinde gördükleri mekânlara benzer şekilde aktarılmıştır. Bu sayede okuyucunun kendi çevresi ile kitaptaki çevre arasında ilişki kurulabilmesi mümkün olmuştur.

3.3.2.6. İleti

Kitapta okuyucuya iletmek istenen mesajlar çocuk kahramanlar ve hayvanlar üzerinden aktarılmıştır. İyilik yapmak, yardım etmek, arkadaşlık, hayvan sevgisi, cesaret gibi iletiler okuyuculara aktarılmıştır. Bu iletiler çocukların davranışları, hal ve hareketleri, düşünceleri ile okuyucuya sunulmuştur. Ayrıca hayvanların yaptıkları da iletilerin aktarımında kullanılmıştır.

Kitapta yer alan kahramanlar iyiler ve kötüler olarak ikiye ayrılmıştır. İyiler okuyucuya aktarılmak istenen, yapılması gereken davranışlar için kullanılmıştır. Kötüler ise yapılmaması gereken uygun olmayan davranışlarda görülmektedir. Sonunda kötüler yaptıkları her şeye rağmen kaybederler, iyiler kazanırlar. Okuyucu buradan doğru ve yanlış davranışların sonuçlarını anlamlandırabilmektedir.

3.3.2.7. Eğitsel İlkeler

Çocuk kitaplarında olması gereken unsurlardan birisi de eğitsel ilkelerdir. Kitapta yer alan eğitsel ilkeler kitabın niteliğini artırmaktadır. At ve Çocuk adlı kitapta eğitsel ilkelere yer verilmiştir.

“Annem güneydeki bayırlarda, Archenland ve ötesinde dolaşmamam için beni uyarmıştı ama ben onu dinlemedim. Ve aslanın yelesi aşkına, budalalığımın cezasını ödedim” (s.18).

“Bu parayı kullanmak hırsızlık olmaz mı, diye sordu Shasta” (s.28).

“Oğlum, her ne sebepten olursa olsun saygıdeğer ve aydın bir veziri tekmelememelisin, dedi. Çünkü pahalı bir mücevher, bir gübre yığınının içinde olsa bile nasıl değerini korursa, kullarımızın en değersizlerinin de yaşlılık ve bilgeliklerine saygı duyulmalıdır” (s.117).

Kitapta büyüklerin tecrübelerine ve bilgeliklerine önem verilmesinin gerekliliği aktarılmaktadır.

“Ve sen saygıdeğer Vezir, o vazgeçse de vazgeçmese de asla o güzel sözleri etmekten çekinme. Çünkü basit zorluklar karşısında doğru bildiğinden şaşmamak, terbiyeli ve ciddi bir insana yakışan yegâne şeydir” (s.123).

Eserde doğru olarak bilinenlerden ne durumda olursa olsun vazgeçilmemesi gerektiği vurgulanmaktadır.

“Karşılaştığımızdan beri ona tepeden bakıyor ve küçümsüyordum ama şimdi içimizde en iyisi o çıktı. Ancak burada kalıp üzgün olduğumuzu söylemek, Calormen’e dönmekten daha iyidir” (s. 156).

Okuyucuların yaş seviyelerine dikkat edilerek eğitsel unsurlar aktarılmıştır. Çocuk kahramanlar üzerinden eğitsel unsurların aktarılması okuyucunun anlamlandırması için kolaylık sağlayacaktır. Günlük hayatla ilişkili olan, karşılaşılabilecek durumlardan bahsedilmiştir. Eğitsel ilkeler günlük hayatta çocukların karşılaştıkları durumlardan farklı değildir. Eğitsel ilkelerin eğlenceli ve keyifli bir şekilde sunulması için merak unsurundan faydalanılmıştır.

“At v Çocuk” adlı kitap dış yapı unsurları açısından çocuklar için uygundur. Kitaptaki resimlerin siyah beyaz olarak düzenlenmesi ve bazı görsellerin boyutunun küçük olması okuyucuların algılamasını zorlaştırabilmektedir. Kitap içerisinde merak unsurunun ve fantastik öğelerin kullanılması okuyucunun okuma sürecini keyifli hale getirmektedir. Kitapta hakaret ve dayak içerikli ifadelerin olması çocuklar açısından uygun değildir. Bunların yanında kitapta biz kızın istemediği biriyle ailesi tarafından evlendirilmeye zorlanmasından da bahsedilmektedir.

3.4. PRENS CASPIAN

Prens Caspian'ın kral olmak için arkadaşları Peter, Susan, Edmund ve Lucy ile yaşadıkları maceralar anlatılmaktadır.

3.4.1. Dış Yapı Unsurları

3.4.1.1. Boyut

“Prens Caspian” adlı kitabın boyutu 12x19,5 cm olacak şekilde tercih edilmiştir. Ortaokul seviyesinde çocukların okuyabileceği bir kitap olduğu için boyut olarak yaş seviyesine uygundur. Boyut olması gerekenden küçük veya büyük değildir. Kitap boyut olarak taşınabilirlik açısından kolaylık sağlamaktadır. Kitabın boyutları bir çanta içinde veya elde taşıyabilmeye uygundur. Ayrıca taşınabilirlik açısından avantaj sağlaması okuyucunun farklı yer ve zamanda kitabı rahatlıkla okuyabilmesi için de önemli bir husustur. Okuyucu bu durumda kitapla daha fazla vakit geçirebilecektir.

3.4.1.2. Kâğıt

“Prens Caspian” adlı kitapta mat bir kâğıdın kullanımı tercih edilmiştir. Bu okuyucunun kitabı okumasını kolaylaştıracaktır. Okuma sürecinde gözleri yorulmadan, yazıları kolaylıkla takip edebilecektir.

Kâğıdın açık tonlardadır. Yazılar siyah renkle oluşturulmuştur. Bu şekilde kâğıt ile yazı arasında zıtlık oluşturulmuştur. Kâğıt ve yazı renklerindeki zıtlık okuyucunun okuma sürecini ve yazıların takibini kolaylaştıracaktır. Bu durum da okuyucunun kitapta anlatılanları ve anlatılmak istenenleri rahatlıkla algılamasını sağlayacaktır.

Kitapta okuyucular için kolayca yıpranmayan, zarar görmeyen, yırtılmayan; sağlam ve dayanıklı bir kâğıt türü kullanılmıştır. Kâğıdın kolayca yıpranmayan bir türde olması kitabın kullanımında okuyucuya yardımcı olmaktadır. Okuyucuya yardımcı olacağı gibi kitabın ömrünün uzun olmasında da sağlam kâğıt türünün avantajları olacaktır. Okuyucu kitabı okuduktan sonra uygun görmesi durumunda başka okuyuculara da ulaştırabilecektir. “Prens Caspian” adlı kitap değerlendirildiğinde okuyucular için uygun bir kitap olabilecektir.

3.4.1.3. Kapak ve Cilt

Okuyucu ilk olarak kitabın kapaklarıyla ilişki kurmaktadır. Bu eserde ön kapakta kullanılan görseller ve renkler okuyucunun dikkatini çekebilecek niteliktedir. Ön kapakta kullanımı uygun görülen renkler açık tonlardadır. Yazarın, serinin ve kitabın adı ön kapağın en üstünde bulunmaktadır. Kitabın adının hemen altında elinde kılıcı olan ve boru üfleyen savaşçı vardır. Savaşçının arka planında gölge gibi görünen ellerinde oklar ve yaylar bulunan başka savaşçılar da yer almaktadır. Serinin diğer kitaplarında da yer alan aslan görseli kapağın en altındadır. Yelelerinin sarılığı ile kapakta kullanılan renkler devamlılık sağlamaktadır. Ön kapakta bulunan savaşçının üstünde arka ayakları üstünde duran aslan figürü de yer almaktadır. Ön kapağın sağ alt köşesinde kitabın basım sayısı bulunmaktadır. Ön kapakta fazla görsele yer verilmemiştir. Bu kullanım şekli ile karışıklık engellenmiştir. Kullanılan görseller ile içerik arasında uyum olduğu okuyucu tarafından kolaylıkla anlaşılabilmektedir. Okuyucu okuma sürecini tamamladığında savaşçıyı ve elindeki boruyu anlamlandırabilmektedir. Bu açılardan değerlendirildiğinde ön kapakta yer alan görseller hem içerikle uyumlu hem de dikkat çekicidir.

Ön kapak ile arka kapak arasında, kitabın yan tarafında, yazarın adı, serinin kaçınıcı kitabı olduğu, kitabın adı ve yayınevinin adı bulunmaktadır. Bu bölümde zemin rengi olarak siyah, yazı rengi olarak da beyaz tercih edilmiştir. Zemin ve yazı arasında kullanılan bu zıtlık okuyucunun yazan bilgileri daha rahat okumasını sağlayacaktır.

“Prens Caspian” kitabının arka kapağında zemin rengi olarak siyah, yazı rengi olarak da beyaz kullanılması uygun görülmüştür. Arka kapağın en üstünde sarı ve kırmızı tonlarında aslan görseli yer almaktadır. Aslan görselinden sonra kitabın içeriği ile ilgili okuyucuya kısa bir bilgi sunan yazı bulunmaktadır. Kitabın içeriğiyle ilgili olan bu yazı okuyucuyu kitaba hazırlamaktadır. Ayrıca okuyucunun kitabı merak etmesinde de önemli bir etkisi olmaktadır. “UZAKLARDAN GELEN ÇAĞRI” şeklinde büyük puntolar kullanılarak arka kapakta yer alan yazı ile başlamaktadır.

“Kötü bir hükümdarın emrinde halkının tarihini unuttuğu ülke: Narnia

Peter, Susan, Edmund ve Lucy, istasyonda kendilerini okula götürecek treni beklerken, büyüünün etkisini yine üzerlerinde hissederek. Narnia tahtının yeni varisi çaresizlik içinde yardıma ihtiyaç duymaktadır.”

Arka kapakta yer alan bu yazı okuyucuyu kitaba hazırlamaktadır. Ayrıca okuyucunun içeriği merak etmesi sağlanmaktadır. Önceki kitapta yer alan karakterlerin bu kitapta da olacağı arka kapakta yer alan yazıdan anlaşılmaktadır.

3.4.1.4. Sayfa Düzeni

Sayfa düzeni açısından okuyucuyu zorlamayan, karmaşıklıktan uzak, kolayca okunabilecek şekilde hazırlanan kitap çocuklar için uygundur. Okuyucular için bu şekilde oluşturulan sayfa düzenleri avantaj sağlamaktadır. Satırlar arasındaki boşluk uygun olacak şekilde ayarlanmıştır. Satırda bulunan kelimeler sayıca fazla değildir. Düz bir yazı stilinin kullanılması tercih edilmiştir. Sayfaların alt, üst, sağ ve sol taraflarındaki boşluklar okuyucular için yeterlidir. Bu boşluklar okuyucunun okumasını kolaylaştırmaktadır.

Sayfa düzeni içerisinde dikkat edilmesi gereken başka bir nokta ise yazı ve görsellerin sayfaya yerleşim şekilleridir. Okuyucunun algılamasını zorlaştırmayacak şekilde yazı ve görseller sayfaya yerleştirilmiştir. Prens Caspian adlı kitapta görseller ve yazı karmaşıklık oluşturmamıştır. Görseller yazının üstünde, altında, köşelerde veya tam sayfa olacak şekilde yerleştirilmiştir. Bu şekilde sayfada bir düzen sağlanmıştır. Görseller ve yazılar birbirlerinden net bir şekilde ayrılmıştır. Bu şekilde sayfada oluşabilecek karmaşıklığın ortaya çıkması engellenmiştir. Okuyucunun okuma ve anlamlandırma süreci kolaylaştırılmıştır. Okuyucu karmaşıklık içinde kalmadan rahatlıkla okuyabilmektedir. Prens Caspian adlı kitap ortaokul seviyesine uygun olduğu için bu yaş seviyesindeki çocuklar düşünülerek sayfa düzeni oluşturulmuştur.

3.4.1.5. Harfler

Prens Caspian kitabında yazı stili okuyucuyu yormayan, düz bir şekildedir. Harflerin puntoları yaş seviyesi için uygundur. Harf büyüklükleri olması gerekenden büyük veya küçük değildir. Bu durum kitabın okuyucu tarafından kolay bir şekilde okuyup anlamasını sağlayabilecektir.

Şekil 4. 1. Prens Caspian Harfler

(Lewis, 2021: 11)

3.4.1.6. Resimler

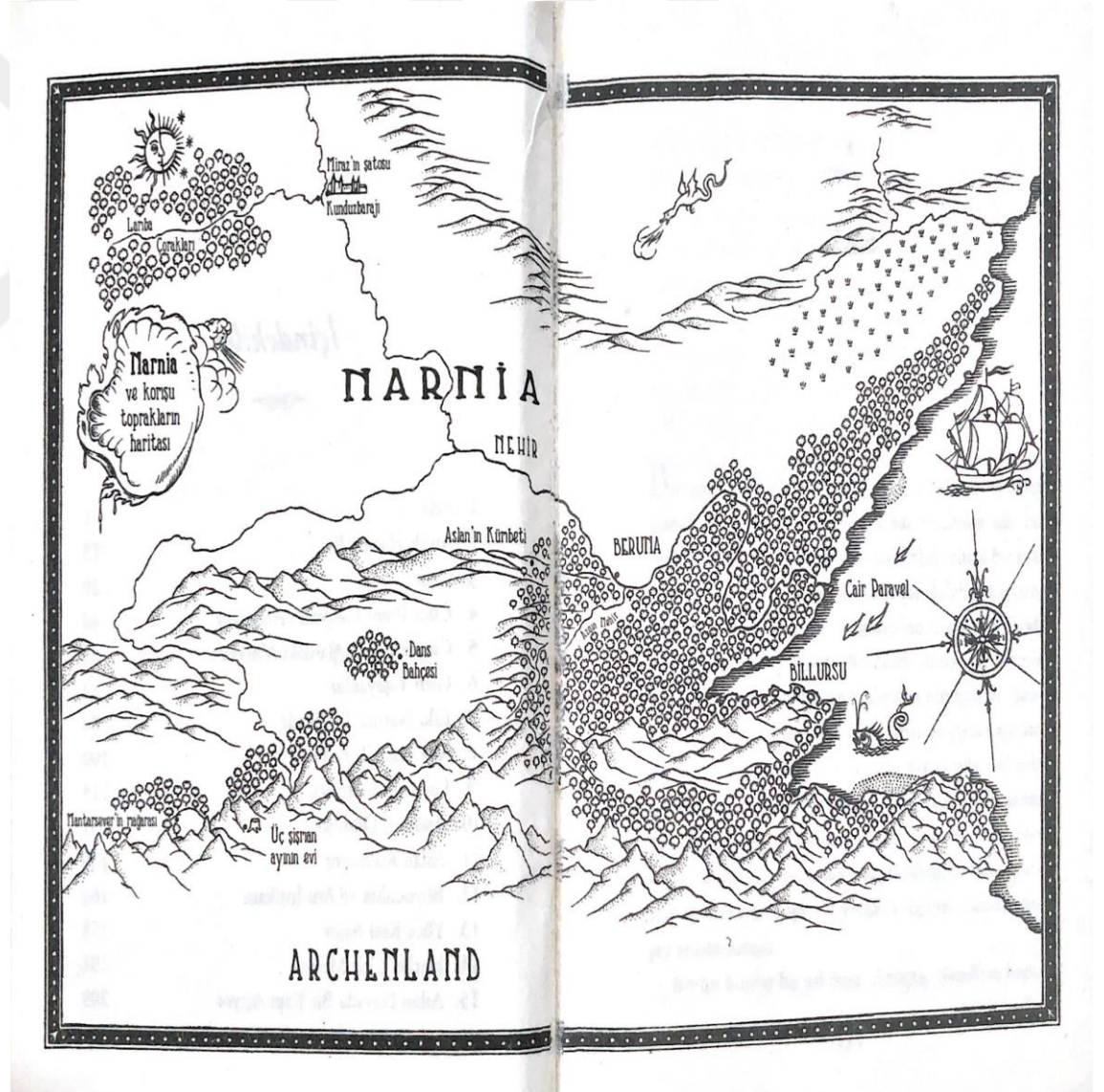
“Prens Caspian” kitabının çizimleri Pauline Baynes tarafından yapılmıştır. İlk olarak kitapla ilgili görseller ön kapakta karşımıza çıkmaktadır. Burada yer alan görseller kitapta fazlaca bahsedilen olaylar, yerler veya kahramanlarla alakalıdır. Bu açıdan ön kapakta kullanılan görseller kitap içeriğiyle uyumlu olacak şekilde oluşturulmuştur. İçerikte kullanılan görsellerin aksine ön kapakta bulunan görseller renklendirilmiştir. Okuyucunun dikkatini çekebilecek renkler kapaktaki görsellerde kullanılmıştır. Görsellerin çizim ve renklendirmeleri okuyucunun dikkatini çekebilecek niteliktedir. Aslan görseli diğer kitaplarda olduğu gibi bu kitapta da ön kapakta yer almaktadır. Aslanın kitapta önemli bir karakter olduğu kitapların üstünde yer alan görseller ile anlaşılmaktadır. Karakterlerden biri olan ve kitabın adında da yer alan Prens Caspian görsel olarak ön kapakta da kullanılmıştır. Kitapta yer alan savaş sahneleri gölge şeklinde oluşturulan görseller ile okuyucuya sunulmuştur.

Prens Caspian adlı kitapta içindekiler bölümünden sonra olayların akışını okuyucunun daha iyi kavrayabilmesi için bir harita çizimi eklenmiştir. Bu çizim kitapta anlatılan olayların geçtiği yerleri göstermektedir. Haritanın üstünde bir de pusula yer almaktadır. Anlatım sırasında yönlerden bahsedildiği için pusula yardımı ile okuyucunun okuduklarını anlamlandırması da kolaylaştırmaktadır. Kitapta gidilen

yerler, karakterlerin nerelerden geçtiği harita üzerinde belirtilmiştir. Haritanın üstünde Narnia ve komşu toprakların haritası yazmaktadır. Okuyucu okuma sürecinde harita yardımıyla olayların geçtiği yerleri fark etmektedir.

Kitabın içerisinde yer alan görsellerde ön kapağın aksine siyah beyaz renkler kullanılmıştır. Bazı görseller boyut açısından büyük oldukları için okuyucunun anlamakta zorlanmayacağı görsellerdir. Fakat kitapta özellikle sayfanın köşelerinde yer alan boyut olarak küçük görseller de bulunmaktadır. Bu görsellerin siyah beyaz ve boyut olarak küçük olması okuyucunun görsellerde bahsedileni algılamakta zorlanmasına neden olabilmektedir.

Şekil 4. 2. Prens Caspian Resimler 1

Kitapta yer alan görseller okuyucunun anlamlandırmasını zorlamayacak şekilde sayfaya yerleştirilmiştir. Görselin zemin olarak kullanıldığı, yazının görselin üzerinde yer aldığı bir kullanım kitapta yer almamaktadır. Genellikle görseller yazıdan önce veya sonra olacak şekilde sayfaya yerleştirilmiştir. Görsellerin, sayfanın tamamında veya herhangi bir köşesinde yer aldığı kullanımlar da kitapta mevcuttur.

Şekil 4. 3. Prens Caspian Resimler 2

Anlatımlar ve tasvirlerinden hemen sonra veya hemen öncesinde uygun olacak görseller kullanılmıştır. Görsellerin yazılı anlatımı bu şekilde desteklemesi anlatılanların anlamlandırılmasında avantaj sağlamaktadır. Bazı görsellerin boyut olarak küçük olması ve renklendirilmemesinden kaynaklı olarak anlatım ve görsel uyumu net olarak anlaşılmamaktadır. Görseller olması gerekenden çok veya az değildir. Bu açıdan hem anlatımı desteklemekte hem de okuyucunun hayal gücünü kullanmasına fırsat vermektedir. Okuyucu bu şekilde kendisini olayların içinde bulabilmektedir. Özellikle tasvirler ile görseller arasında uyum vardır.

3.4.2. İç Yapı Unsurları

3.4.2.1. Konu-Kurgu

“Prens Caspian” adlı kitap 15 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler birbirleri ile ilişkili ve birbirlerinin devamı şeklinde oluşturulmuştur. Prens Caspian adında bir çocuğun kral olmak için yaşadıklarını ve ona yardım eden dostlarının onun için yaptıkları kitapta anlatılmaktadır.

Yazar bölümler arası geçişte merak unsurundan fazlaca yararlanmıştır. Bölüm sonlarında kullanılan birkaç cümle ile okuyucunun bir sonraki bölümü merak etmesi sağlamak istenmektedir. Okuyucu kitlesinin yaş seviyesi göz önüne alındığında merak unsurunun kurgu içerisinde yer alması okuyucunun sıkılmadan kitabı okumasında önemli bir avantaj olmaktadır. Okuyucu bu şekilde olayların akışı içinde kendisini de bulabilmektedir.

Peter, Susan, Edmund ve Lucy yatılı okula gitmek için tren garında bekledikleri sırada bir şeyin onları çektiğini fark ederler. Çocuklar bunun bir büyü olduğunu düşündükleri sırada gar, tren ve peronlar kaybolur. Kendilerini çok sık ağaçların olduğu bir ormanda bulurlar. Ne olduğunu anlamak için ormandan çıkarlar, bir taraftan da su ararlar. Su ararlarken buranın bir ada olduğunu fark ederler. Su bulup sularını içtikten sonra yemek bulmak için dolaşmaya başlarlar. Karşılarına orman kadar çok ağaçların olmadığı bir yer çıkar. Burada çok fazla elma ağacı vardır. Çocuklar elmaları yedikten sonra çevrede gezinmeye başlarlar. Biraz gezindikten sonra buranın yıllar önce kral ve kraliçe olarak yaşadıkları Cair Paravel olduğunu anlarlar. Geceyi burada geçirirler. Sabah olduğunda sahile giderler. Sahilde iki askerin kayıkla içinde canlı olan bir çuval taşıdıklarını görürler. Susan okuyla askerleri korkutup kaçıtır.

Çuvalda ne olduğunu merak eden çocuklar kayığın olduğu yere gider. Çuvalın içinden bir cüce çıkar. Bu cüce Prens Caspian'ın habercisi Yaygaracı'dır. Yaygaracı; çocuklara Narnia Ülkesi'nde neler olduğunu, askerlerin onu öldürmeye çalıştığını anlatır. Narnia yıllar önce Telmarlılar tarafından işgal edilir. Eskiden yaşayan cüceler, faunlar, periler, konuşan hayvanlar saklanmak zorunda kalırlar. Kral Miraz Narnia'nın kralıdır. Kralın yeğeni Prens Caspian'dır. Prens Caspian dadısı sayesinde eski Narnia ile ilgili her şeyi öğrenmiştir. Fakat bunların anlatılmasını kral yasaklamıştır. Kral bunları anlattığını duyunca dadısını kovar. Yerine Doktor Cornelius adında bir öğretmen gelir. O da Narnia Ülkesi'nde gizlenen Eski Narnialı bir cücedir. Eski Narnia'dan o da Prens Caspian'a bahseder, her şeyi anlatır. Kral Miraz'ın çocuğu yoktur bu yüzden Prens Caspian ile ilgilenir. Bir gün çocuğunun olacağını ve Prens Caspian'ı öldürmek istediğini Doktor Cornelius duyar. Bunu Prens Caspian'a anlatır ve kaçması gerektiğini söyler. Aslan'ın Susan'a verdiği çok zor durumda kaldığında çal diye verdiği boruyu da Prens'e verir. Prens kaçarken attan düşer ve onu iki cüce ve bir porsuk bulur. Her ne kadar Nikabrik onu öldürmeleri gerektiğini söylese de diğerleri izin vermez. Eski Narnia'dan kalanlarla Prens Caspian'ı tanıştırlar. Prens'in yeni kralları olması gerektiğini kararlaştırırlar. Prens Caspian'ın üstünden düştüğü at her şeyi Kral Miraz'a anlatmıştır ve onların yerini bulur. Doktor Cornelius Prens ve arkadaşlarına haber verir. Savaşın zor geçtiği bir gün Prens Susan'ın borusunu yardım için çalar. Yaygaracı da bu boru çalıdıktan sonra çocukları bulur. Çocuklara Prens'in zor durumda olduğunu ve hemen yardım etmeleri gerektiğini anlatır. Çocuklar zor da olsa Aslan'ın yardımıyla Prens'e ulaşırlar. Edmund ve Peter Prens'in yanına giderler. Kızlar Aslan ile birlikte kalırlar. Peter Kral Miraz'la tek başına savaşır ve kazanır. Bu sırada hainlik yapmak için bekleyen askerler saldırır fakat karşılarında ağaçları, perileri ve Aslan'ı görürler. Kaçmaya çalışırlar fakat kaçamazlar. Zindana atılıp en iyi şekilde bakılırlar. Aslan Telmarlılara iki yol sunar. Birincisi, Narnia'da kalıp Eski Narnia'da olduğu gibi yaşamaları; ikincisi, atalarının geldiği topraklara dönmeleri. Gençler kalmayı kabul eder. Yaşlılar dönmek ister ama nereye döneceklerini bilemezler. Aslan onların atalarının günün birinde bir adada yer alan mağara ile Telmar Ülkesi'ne geldiklerini söyler. Gitmek isteyenlerin oraya gideceğini belirtir. Gitmek isteyenler güvenemez. Önden çocuklar arkasından Telmarlılar Dünya'ya dönerler. Narnia Ülkesi'ne Peter ve

Susan'ın yaşları büyük olduğu için bir daha gelemeyecekleri, gelmeleri gerekirse Edmund ve Lucy'nin gelebileceğini Aslan söyler.

Kitabın son bölümünde Narnia Ülkesi'ne Peter ve Susan'ın bir daha gelemeyecek olduğunu Aslan'ın söylemesi diğer kitaplar için merak unsuru oluşturmaktadır.

3.4.2.2. İzlek

Kitapta; arkadaşlık, hayvan sevgisi, empati kurma, güven, paylaşmak, iş bölümü, bilginin önemi gibi izlekler yer almaktadır. Bu izlekler çocuklar, hayvanlar ve iyi insanların davranışları üzerinden okuyucuya sunulmaktadır. Çocuk karakterler aracılığıyla bu izleklerin iletilmesi okuyucu kitlesi çocuklar olan bu kitap için önemlidir. Okuyucular karakterlerin davranışları ile ilişki kurabilirler. İyi insanların bu temalara uygun davranışlarda bulunması ve sonunda iyilerin kazanması da okuyucunun anlamlandırmasında yardımcı olabilir.

Peter, Susan, Edmund ve Lucy Narnia Ülkesi'ne döndüklerinde ve nerede olduklarını fark etmeden önce yaşadıkları olaylar ile paylaşmanın önemi aktarılmaktadır. Yaşadıkları zor durum içinde kendileri için de yeterli olmamasına rağmen ellerinde olanı birbirleriyle paylaşmaktadırlar. Paylaşım teması çocuklar üzerinden okuyucuya aktarılmıştır. Çocukların yaşadıkları zorluklara rağmen paylaşımda bulunmaları okuyucu kitlesinin yaş seviyesi yakın olan karakterler üzerinden sunulmuştur.

“Susan ve Lucy'nin yağmurlukları vardı. Edmund, büyü onları etkisi altına almadan az önce paltosunu istasyondaki bankın üzerine bıraktığı için, Peter'in paltosunu dönüşümlü giyiyorlardı” (s.6).

“Sandviçleri çıkarıp paylaştılar. Kimseyi memnun etmemişti ama hiçbir şey yememekten iyiydi” (s.8).

Çocuklar üzerinden iş bölümü teması da aktarılmıştır. Çocukların Narnia Ülkesi'ne geldikten sonra yaşadıkları olaylar, onların yaptıkları iş bölümü dâhilinde aktarılmıştır. Herkes bir işle uğraşmakta ve işleri daha çabuk bitmektedir.

“Sonra kızlar biraz daha elma toplamak için dışarıya çıktı. Oğlanlarsa, tehlike yaratmayacak ve salonu en iyi ısıtacak yer olduğunu umdukları, iki duvarın kesiştiği köşeye çok yakın bir yerde ateş yaktılar” (s.15).

Bu iş bölümü sonrasında çocukların zor da olsa istediklerini yaptıkları okuyucuya aktarılmaktadır.

Kitapta bilgelik ve bilgiye verilen öneme de yer verilmektedir. Bilge olan kişi bir cüce, onun bilgisine önem veren bir porsuktur. Bu tema hayvanlar aracılığıyla okuyucuya sunulmuştur. Bilgiye önem verilmesi gerektiği aktarılmıştır.

“Aramızda bilge bir adamın bulunması iyi bir şey, dedi Mantarsever” (s.91).

Lucy Aslan’ı gördüğünü kardeşlerine söyledikten sonra ona inanmazlar. Ama en sert tepkiyi Susan söyler. Sonrasında Aslan’ı Susan da görür ve Lucy’den özür diler. Çocuklar aracılığıyla özür dilemenin önemi üzerinde durulmuştur.

“Şimdi onu görebiliyorum, özür dilerim” (s.155).

Peter ve Kral Miraz düello yaparlarken Kral bir ağaç köküne takılıp düşer. Herkes Peter’in saldırmasını beklerken o geri çekilip kalkmasını bekler. Yine çocuklar üzerinde zor durumda olan birisine zarar verilmemesi gerektiği okuyucuya sunulmuştur:

“Eski Narnialılardan büyük bir bağırtı yükseldi; Miraz düşmüştü. Peter’in darbesiyle değil, bir ağaç köküne takılıp yüzüstü kapaklanmıştı. Peter onun kalkması için geriye çekildi” (s.197).

Kitapta bulunan temalar iyi niyetli insanlar ve diğer canlılar üzerinden okuyucuya verilmektedir. Kötü insanlar ve canlılar kitabın sonunda yenilmekte iyi olanlar kazanmaktadır. Temalar genellikle hayvanlar ve çocuklar aracılığı ile okuyucuya iletilmektedir. Kitabın genelinde zor durumda olan canlılara yardım etmenin önemi, başka canlılara zarar verilmemesi gerektiği de anlatılmıştır.

3.4.2.3. Dil ve Anlatım

“Prens Caspian” adlı kitap birbirleriyle ilişkili 15 bölümden oluşmaktadır. Kitapta Prens Caspian’ın kral olmak için arkadaşlarıyla beraber yaşadıkları maceralar anlatılmaktadır. Kitapta yer alan bölümler sırasıyla şunlardır:

1. Ada

2. Antik Hazine Evi
3. Cüce
4. Cüce Prens Caspian'ı Anlatıyor
5. Caspian'ın Dağlardaki Maceraları
6. Gizli Yaşayanlar
7. Eski Narnia Tehlikede
8. Ada Nasıl Terk Edildi?
9. Lucy'nin Gördüğü Şey
10. Aslan'ın Dönüşü
11. Aslan Kükrüyor
12. Büyücülük ve Ani İntikam
13. Yüce Kral Başta
14. Herkes Çok Meşgul
15. Aslan Havada Bir Kapı Açıyor

Kitapta yer alan 15 bölümde de anlatım üçüncü kişi ağzından yapılmıştır.

“Böylece ayaklanıp dere boyunca yürümeye başladılar. Çok zor bir işti. Dalların altından eğilmek, çalıların üstünden atlamak zorunda kalıyorlardı” (s.9).

“Anakaranın üzerinde, çocukların biraz sağ tarafından bir burun vardı. Herkes dere ağzının bu burnun hemen arkasında olduğundan emindi” (s.31).

Kitapta karakterlerin görünen davranışlarının yanında duygu ve düşüncelerinin de okuyucuya aktarıldığı hâkim bakış açısı da kullanılmıştır.

“Bir kibrit sesi duydular. Edmund'du bu. Küçük alev kirli ve soluk yüzü aydınlatıyordu. Edmund kısa bir süre şaşkınlıkla dolandı, mumu buldu (yağ bittiği için artık kandillerini kullanamıyorlardı) masaya koydu ve yaktı” (s.175).

“En önde yürüyen Lucy, Susan'ın söylediklerine karşılık vermemek için kendini tutuyor, dudaklarını ısıırıyordu. Fakat gözleri Aslan'a takılınca bunları unuttu” (s. 151).

“Şimdi kendini, aynı eski günlerde olduğu gibi güçlü hissediyordu” (s.25).

Kitabın çevirisi Müfit Balabanlılar tarafından yapılmıştır. Çeviri bir eser olmasına rağmen yabancı sözcüklere sayıca fazla değildir. Anlamı bilinmeyen sözcükler olması gerekenden az veya çok değildir. Paragraflar ve satırlar çok uzun tutulmadan oluşturulmuştur.

3.4.2.4. Kahramanlar

Kitaptaki kahramanlar iyiler ve kötüler olarak ikiye ayrılmaktadır. İyi olanlar yaptıkları her şeyi doğru bir şekilde hiçbir canlıya zarar vermeden yapmaktadırlar. Kötü olanlar ise iyi olanların tam tersi davranışlar sergilemektedirler. Sonunda her şeyi yapmalarına rağmen iyiler kazanır kötüler kaybeder. İyi ve doğru olan davranışlar genellikle çocuk kahramanlar üzerinden aktarılmaktadır. Çocuk kahramanların yanında iyi ve doğru davranışlar sergileyen hayvanlar ve mitolojik varlıklar da vardır. Bu varlıklar iyi insanlara içinde bulundukları maceralarda yardım etmektedirler.

Peter: Narnia Ülkesi’nde krallık yapmıştır. Bu krallıktan sonra Dünya’ya geri dönmüştür. Tren istasyonunda okula gitmek için beklerken Narnia’nın yardıma ihtiyacı olduğu için fark etmeden oraya gider. Kral Miraz’ı yener ve Narnia’nın kurtulmasına yardım eder. Büyüdüğü için tekrar Narnia Ülkesi’ne gidemeyecektir.

Susan: Narnia’da kraliçe olup Dünya’ya geri dönmüştür. Yardım etmek için Narnia’ya geri döner. Peter gibi o da büyüdüğü için tekrar Narnia Ülkesi’ne gidemeyecektir.

Edmund: Narnia’da krallık yapıp Dünya’ya dönmüştür. Yardım etmek için Narnia’ya geri döner.

Lucy: Eski Narnia Kraliçesidir. O da yardım etmek için Narnia’ya döner.

Prens Caspian: Eski Narnia’yı merak eder. Eski Narnia’da yaşayanlarla tanışmak ister. İyi bir çocuktur. Amcası öldüreceği için kaçmak zorunda kalır. Eski Narnialılarla karşılaşır. Onlarla ülkelerini kurtarır ve Narnia kralı olur.

Kral Miraz: Prens Caspian’ın amcasıdır. Kötü bir kraldır. Eski Narnialılara zarar verir.

Doktor Cornelius: Prens Caspian'ın öğretmenidir. Ona Eski Narnia'yı anlatır. Amcası öldürmesin diye saraydan kaçmasına yardım eder. Eski Narnialı bir cücedir. Yaşamak için kendini gizlemek zorunda kalır.

Mantarsever: Bir porsuktur. Yaşlı ve naziktir. Prens Caspian'a her zaman yardım etmektedir.

Nikabrik: Huysuz ve kara bir cücedir. Saçları ve sakalı siyahtır. Prens Caspian'la karşılaştıklarında onu öldürmek ister.

Yaygaracı: Kızıl bir cücedir. Prens Caspian'ın habercisidir. Çocuklara Prens'i anlatan ve onun olduğu yere götüren cücedir. Prens Caspian'a yardım etmektedir.

3.4.2.5. Çevre

Kitapta kullanılan çevreler okuyucunun bildiği, yaşadığı çevrelere benzerlik göstermektedir. Fantastik bir kitap olmasına rağmen okuyucunun bilmediği, fikrinin olmadığı mekânlar fazla kullanılmıştır. Bilindik mekânlar farklı isimler ile okuyucuya sunulmuştur. Okuyucunun kitaptaki çevre kavramları ile bildiği çevre arasında pek fazla fark yoktur denilebilir. Mekânların tasviri okuyucunun ilişki kurabileceği, anlamlandırabileceği şekilde yapılmıştır.

“Uzun ve hafif bir yokuş, (ay ışığında bembeyaz parlayan birkaç kaya parçası, otlar ve çalılar) yaklaşık yarım mil ötede ağaçların parıldadığı yere kadar uzanıyordu. Lucy artık emindi. Burası Taş Masa'nın bulunduğu tepeydi” (s.154).

“Şimdiyse hepsi bir tren istasyonunda, etrafını bavulların ve oyun kutularının sardığı bir bankta oturuyorlardı” (s.2).

“Herkes Peter'le aynı fikirdeydi. Yolu izleyerek hazine odasının öbür ucundaki duvara doğru yürüdüler” (s.25).

“Nehrin kuzey yani sol yakasındaki tarlalarda ilerlediler. Her çiftlikten onlara katılmak üzere hayvanlar çıkıyordu” (s. 204).

Kitapta kullanılan şehir, ülke, nehir, dağ gibi mekânların isimleri okuyucunun günlük hayatında karşılaşmadığı isimlerdir. Fakat isimleri farklı olmasına rağmen mekânların tasvirleri okuyucuların günlük hayatlarında gördükleri mekânlarla ilişki kurmalarını kolaylaştırmaktadır.

3.4.2.6. İleti

Kitapta iletilmek istenen mesajlar çocuklar, hayvanlar ve mitolojik canlılar aracılığıyla verilmektedir. Paylaşmanın önemi, iş bölümü yapmak, bilginin önemi, hata yaptıktan sonra özür dilenmesi gerektiği gibi iletiler okuyucuya sunulmaktadır. Bu iletiler genellikle çocukların davranışları ve düşünceleri ile okuyucuya iletilmektedir. Hayvanların yaptıkları davranışlar da okuyucuya aktarılan iletilerin sunumunda kullanılmaktadır.

Kitapta okuyucu ile buluşturulan kahramanlar iyiler ve kötüler olarak ikiye ayrılmaktadır. Kötü kahramanlar üzerinden yapılmaması gereken durumlar okuyucuya aktarılırken iyiler üzerinden yapılması gereken davranışlar aktarılmaktadır. Olayların yaşandığı süre boyunca kötüler her türlü kötülüğü yapmalarına rağmen iyiler sonunda kazanırlar. İyilerin ve kötülerin yaptığı bu davranışlar okuyucuya sunulmak istenen iletileri barındırmaktadır.

3.4.2.7. Eğitsel İlkeler

Çocuk kitaplarında bulunması gereken en önemli unsurlardan birisi de eğitsel ilkelerdir. Çocuk kitaplarında okuyucuların yaş seviyeleri dikkate alınarak eğitsel unsurları bulunması gerekmektedir. Prens Caspian adlı kitap çocuklar için eğitsel unsurlar barındırmaktadır.

“Bahçelerden birindeki kuyunun yanında bir çocuğu döven bir adamla karşılaştılar. Adamın elindeki sopa aniden bir çiçeğe dönüştü. Adam çiçeği fırlatmak istedi ama eline yapışmıştı” (s.205).

Çocukların davranışları ile eğitsel unsurlar çocuk okurlara iletilmiştir. Çocukların birbirlerine yardım etmeleri, cesur olmaları, hayvanları sevmeleri, paylaşımcı olmaları ve hata yaptıklarında özür dilemeyi bilmeleri çocuk okuyuculara iletilmiştir. Çocuk okuyucular kendileri gibi çocuk kahramanların davranışları ile yapmaları veya yapmamaları gerekenleri anlamlandırmaktadır. Günlük hayatta karşılaşılan durumlar okuyuculara aktarılmaktadır. Çocuklar günlük hayatları ile kitapta geçen olaylar arasında ilişki kurabilmektedirler. Eğitsel ilkeler aktarılırken okuyucuların sıkılmamaları önemlidir. Bu kitapta merak unsuru bu eğitsel unsurların sunumunda okuyucunun sıkılmamasını sağlayan etkenlerden biri olmaktadır.

“Prens Caspian” adlı kitap dış yapı unsurları açısından çocuklar için uygundur. Kitaptaki resimlerin siyah beyaz olarak düzenlenmesi ve bazı görsellerin boyutunun küçük olması okuyucuların algılamasını zorlaştırabilmektedir. Kitap içerisinde merak unsurunun ve fantastik öğelerin kullanılması okuyucunun okuma sürecini keyifli hale getirmektedir. Fakat argo ifadelerin kitapta kullanılması çocuk okuyucular için dikkat edilmesi gereken bir husustur.

3.5. ŞAFAK YILDIZI’NIN YOLCULUĞU

Narnia Kralı Caspian ve arkadaşlarının dünyanın sonuna ulaşmak için çıktıkları yolculuk ve bu yolculuk sırasında yaşadıkları anlatılmaktadır.

3.5.1. Dış Yapı Unsurları

3.5.1.1. Boyut

“Şafak Yıldızı’nın Yolculuğu” adlı kitabın boyutu 12x19,5 cm olarak hazırlanmıştır. Bu boyutun, okuyucu kitlesinin yaş seviyesi düşünüldüğünde uygun olduğu söylenebilir. Okuyucu kitlesine uygun hazırlanan kitabın boyutu, olması gerekenden daha küçük veya daha büyük değildir. Taşınabilirlik açısından avantajlıdır. Çantasında veya elinde kolaylıkla taşınabilecek ölçülere sahiptir. Taşınabilirlik açısından avantajlı olması da okuyucunun kitapla daha fazla vakit geçirmesini sağlayabilmektedir. Uygun boyutlara sahip olan kitap, okuma sırasında da okuyucuya farklı yer ve zamanda okuma imkânı sağlayacaktır.

3.5.1.2. Kâğıt

Kâğıt açık tonlarda tercih edilmiştir. Bu okuyucunun yorulmadan rahatlıkla okuyabilmesi için önemli bir özelliktir. Kâğıt, beyaz zemin üzerinde siyah yazılar olacak şekilde kullanılmıştır. Zıt renklerin kullanımı okuyucu açısından birçok açıdan kolaylık sağlamaktadır.

“Şafak Yıldızı’nın Yolculuğu” adlı kitapta kullanılan kâğıt mat özelliklere sahiptir. Kâğıdın mat olması, okuyucunun okuma sürecinde gözünü yormamakta ve rahat okumasını sağlamaktadır.

Okuyucu kitlesinin yaş seviyesi düşünüldüğünde kolayca yıpranmayan, zarar görmeyen, yırtılmayan; sağlam, dayanıklı bir kâğıdın kullanılması uygun görülmüştür.

Kâğıdın dayanıklı olması okuyucunun kullanımını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca dayanıklı kâğıtların kullanımı kitabın ömrünün uzun olmasına da katkı sağlamaktadır. Bu bağlamlar çerçevesinde değerlendirildiğinde “Şafak Yıldızı’nın Yolculuğu” adlı kitap okuyucu için uygun bir kitap olduğu görülmektedir.

3.5.1.3. Kapak ve Cilt

Kapak, okuyucu tarafından ilk olarak fark edilen unsurdur. Kullanılan renklerle, görsellerle ve yazılarla dikkat çekici bir kapak okuyucuyu kitaba çekmektedir. “Şafak Yıldızı’nın Yolculuğu” adlı kitabın ön kapağında kullanılan görseller ve renkler dikkat çekici niteliktedir. Kullanılan renkler koyu tonlarda tercih edilmiştir. Ön kapağın en üstünde yazarın, serinin ve kitabın adı bulunmaktadır. Bu yazıların hemen altında denizde olduğu anlaşılan bir gemi yer almaktadır. Geminin bulunduğu denizde büyük bir dalganın olduğu görülmektedir. Dalgada siyah tonlarda bir renk kullanılmaktadır. Geminin burun kısmında açık tonlarda, arka kısmında koyu tonlarda renklerin kullanımı tercih edilmiştir. Dalganın uç bölümünde, şaşırmış bir yüz ifadesine sahip erkek görseli bulunmaktadır. Açık tonların yer aldığı geminin burun kısmında suların, diğer taraflara göre daha berrak olacak şekilde renkler yer almaktadır. Serinin diğer kitaplarında olduğu gibi aslan görseli ön kapağın en altında görülmektedir. Aslan görselinde kullanılan renk, suyun rengiyle aynı olacak şekilde kullanılmıştır. Ön kapağın sağ alt köşesinde kitabın basım sayısı bulunmaktadır. Ön kapakta fazla görsele yer verilmemektedir. Bu durum kapakta karışıklığın oluşmasını engellemektedir. Burada kullanılan görseller ile okuyucu okuma sürecini tamamladığında ilişki olduğunu anlayabilmektedir. Ön kapakta yer alan geminin, içerikte fazlaca yer aldığı okuma süreci bittikten sonra rahatlıkla anlaşılabilmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde ön kapakta yer alan görseller ve renkler hem içerikle uyumlu hem de dikkat çekicidir.

Ön kapak ile arka kapak arasında -kitabın yan tarafında- yazarın adı, serinin kaçınıcı kitabı olduğu, kitabın adı ve yayınevinin adı sırası ile bulunmaktadır. Bu bölümde zemin rengi olarak siyah, yazı rengi olarak da beyaz tercih edilmiştir. Zemin ve yazı arasında kullanılan bu zıtlık okuyucunun yazıları daha rahat okumasını sağlamaktadır.

Kitabının arka kapağında zemin rengi olarak siyah, yazı rengi olarak da beyaz kullanılması uygun görülmüştür. Arka kapağın en üstünde sarı ve kırmızı tonlarında

aslan görseli yer almaktadır. Aslan görselinden sonra kitabın içeriği ile ilgili okuyucuya, kısa bir bilgi sunan yazı bulunmaktadır. Kitabın içeriği ile ilgili olan bu yazı okuyucuyu kitaba hazırlamaktadır. Ayrıca okuyucunun kitabı merak etmesinde de önemli bir etkisi olmaktadır. Arka kapaktaki yazı “DÜNYA’NIN UCUNA YOLCULUK” şeklinde büyük puntolarla yazılarak başlamaktadır.

“Bir ejderhanın uyandığı, yıldızların yeryüzüne indiği, her şeyin olabileceği bir ülke: NARNİA

Bir kral ve hiç beklenmedik bir anda gemisine konuk olan dostları, bilinen bütün toprakların daha da ötesine doğru yelken açarlar. Atıldıkları bu macera, onlara dünyanın sonunun sadece bir başlangıç olduğunu gösterir.”

Yazıda bulunan fantastik unsurlar ile merak duygusu, okuyucunun kitap hakkındaki düşüncelerini olumlu olarak etkileyebilmektedir.

3.5.1.4. Sayfa Düzeni

Sayfa düzeni, çocuk kitapları için dikkat edilmesi gereken dış yapı unsurlarından biridir. “Şafak Yıldızı’nın Yolculuğu” adlı kitap bu özellik bakımından okuyucu için uygundur. Sayfa düzeni okuyucunun yaş seviyesi düşünülerek hazırlanmıştır. Okuyucu, uygun sayfa düzeni olan bu kitabı zorlanmadan, sıkılmadan okuma sürecini tamamlayabilir. Karmaşıklıktan uzak ve kolaylıkla okunabilen bir kitaptır.

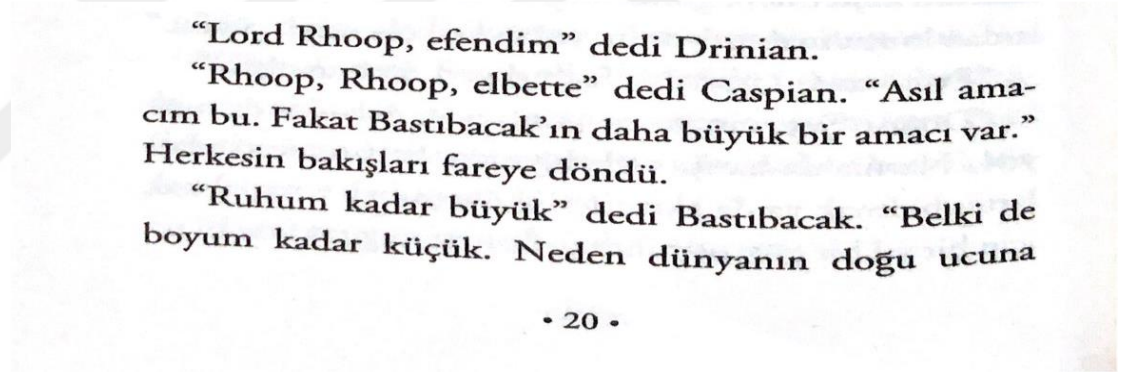
Sayfa düzeni içerisinde görsellerin ve yazıların yerleşimi önemli noktalardan biridir. Kitap bu açıdan da okuyucunun okuma sürecini kolaylaştırmaktadır. Sayfada bulunan yazı ve görseller algılamayı zorlaştırmayacak şekilde konumlandırılmıştır. Görselin zemin olarak kullanıldığı bir düzen okuyucunun zorlanmasına neden olabilir. “Şafak Yıldızı’nın Yolculuğu” adlı kitapta okuyucuların zorlanmasına neden olma ihtimali olan bir düzen kullanılmamıştır. Ayrıca bu durum okuyucunun okuma sürecinde gözünün yorulmamasını da sağlar. Sayfa düzeninde görseller ve yazılar birbirlerinden net bir şekilde ayrılmıştır. Yazı üstte görsel altta, görsel üstte yazı altta, sayfanın tamamı görselle doldurulmuş veya sayfanın tamamı yazıyla doldurulmuş şekilde bir düzen tercih edilmiştir. Bazı görsellerin bir köşede, küçük bir bölümde bulunduğu sayfa düzenleri de yer almaktadır.

Okuyucuların zorlanmadan okuma süreçlerini tamamlamalarını sağlayacak diğer durum da sayfaların başında, sonunda, sağında ve solunda yeterli miktarda boşluğun olmasıdır. Bununla birlikte satırlar arasındaki boşluklar da okuyucular için uygundur. Okuyucu için bu boşluklar takibi kolaylaştırarak okumayı zevkli hale getirebilir. Satırlarda bulunan kelimeler sayıca fazla değildir. Düz bir yazı stili sayfa düzeni içerisinde tercih edilmiştir.

3.5.1.5. Harfler

Çocuk kitaplarında kullanılan yazı stilleri, harflerin puntoları özenle seçilmelidir. Okuyucunun okuma ve anlamlandırma sürecini kolaylaştırmalıdır. Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu adlı kitapta yazı stili okuyucuyu yormayacak, düz bir stildedir. Punto yaş seviyesi açısından uygundur. Harf boyutları olması gerekenden büyük veya küçük değildir.

Şekil 5. 1. Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu Harfler

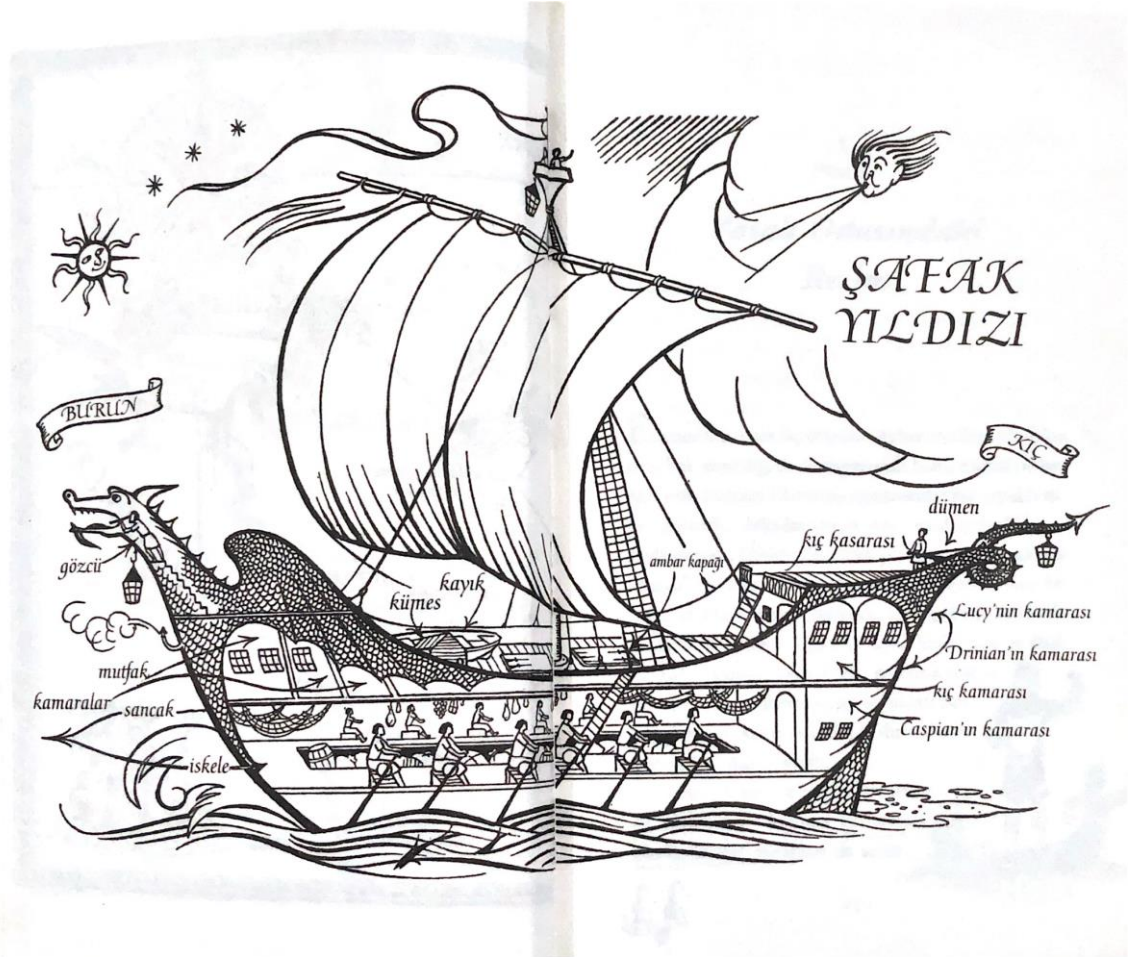
(Lewis, 2021: 20)

3.5.1.6. Resimler

“Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu” kitabının çizimleri Pauline Baynes tarafından yapılmıştır. İlk olarak kitapla ilgili görseller ön kapakta karşımıza çıkmaktadır. Burada yer alan görseller kitapta sıklıkla bahsedilen olaylar, yerler veya kahramanlarla ilgilidir. Bu açıdan ön kapakta kullanılan görseller, kitap içeriğiyle uyumlu olacak şekilde oluşturulmuştur. İçerikte kullanılan görsellerin aksine ön kapakta bulunan görseller renklendirilmiştir. Okuyucunun dikkatini çekebilecek renkler kapaktaki görsellerde kullanılmaktadır. Görsellerin çizimleri ve renklendirmeleri okuyucunun dikkatini çekebilecek niteliktedir. Aslan görseli diğer kitaplarda olduğu gibi bu kitapta da ön

kapakta yer almaktadır. Aslan'ın kitapta önemli bir karakter olduğu kitapların üstünde yer alan görseller ile anlaşılmaktadır. Kitapta fazlaca bahsi geçen gemi ön kapakta da renkli bir şekilde kullanılmaktadır.

Şekil 5. 2. Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu Resimler 1

“Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu” adlı kitapta içindekiler bölümünden sonra olayların akışını okuyucunun daha iyi kavrayabilmesi için bir harita eklenmiştir. Bu harita, kitapta anlatılan olayların geçtiği yerleri göstermektedir. Haritanın üstünde bir de pusula yer almaktadır. Anlatım sırasında yönlerden bahsedildiği için pusula yardımı ile okuyucunun okuduklarını anlamlandırması da kolaylaştırmaktadır. Kitapta gidilen yerler, karakterlerin nerelerden geçtiği harita üzerinde belirtilmektedir. Kitapta, geminin adı olan Şafak Yıldızı'nın da bir planı da yer almaktadır. Gemide geçen yerlerin hangi bölgelerde bulunduğu ve nasıl bir bölüm olduğu bu planda gösterilmektedir. Plan ve harita ile okuyucu okuduklarını anlamlandırırken zorlanmamaktadır. Anlatılanların çizimlerle gösterimi içeriği desteklemektedir.

Şekil 5. 3. Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu Resimler 2

(Lewis, 2021: 9)

Kitabın içerisinde yer alan görsellerde ön kapağın aksine siyah beyaz renkler kullanılmıştır. Bazı görseller boyut açısından büyük oldukları için okuyucunun anlamakta zorlanmayacağı görsellerdir. Fakat kitapta özellikle sayfanın köşelerinden yer alan boyut olarak küçük görseller de bulunmaktadır. Bu görsellerin hem siyah beyaz hem de küçük olması okuyucunun görsellerde bahsedileni algılamakta zorlanmasına neden olabilmektedir.

Genellikle görseller yazıdan önce veya sonra olacak şekilde sayfaya yerleştirilmiştir. Görsellerin, sayfanın tamamında veya herhangi bir köşesinde bulunduğu kullanımlar da kitapta mevcuttur. Görseller olması gerekenden çok veya az değildir. Bu açıdan hem anlatımı desteklemekte hem de okuyucunun hayal gücünü

kullanmasına fırsat vermektedir. Tasvirler ve bu tasvirlerin görsellere aktarımı arasında uyum bulunmaktadır.

3.5.2. İç Yapı Unsurları

3.5.2.1. Konu-Kurgu

“Şafak Yıldızı’nın Yolculuğu” adlı kitap on altı (16) bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler birbirleriyle ilişkili ve devamlılık gösteren bölümlerdir. Aralarında bağımsız olay akışları yoktur. Narnia Kralı Caspian ve arkadaşlarının dünyanın sonuna ulaşmak ve Kral Miraz’ın zamanında ülkeden uzaklaştırdığı lordları bulmak için çıktıkları yolculuğu, bu yolculuk sırasında yaşadıkları maceralar kitapta anlatılmaktadır.

Bölümlerde ve bölümler arası geçişlerde merak unsuru kurgu içerisinde yer almaktadır. Merak unsuru ile fantastik unsurların birlikte kullanımı okuyucunun okuma istediğini artırmaktadır. Okuyucunun yaş seviyesi göz önüne alındığında kurguda bulunan bu unsurlar okuma sürecini keyifli hale getirmektedir.

Edmund ve Lucy yaz tatilini halasının evinde geçirirler. Fakat halasının oğlu Eustace anlaşmazlar. Evdeki bir odada Edmund ve Lucy duvarda asılı olan gemi tablosuna bakarken Eustace de yanlarına gelir. Çocuklar bu durumdan hoşlanmazlar. Çocuklar tabloya bakarken bir anda kendilerini tablonun içinde bulurlar. Gemidekiler de suyun içindeki çocukları fark ederler ve onları gemiye alırlar. Gemide Caspian, Bastıbacak ve Narnia Ülkesi’nden insanlar vardır. Çocuklara kuru kıyafetler, yemek ve dinlenmeleri için oda verirler. Edmund ve Lucy onları gördüğüne çok sevinmiştir ama Eustace bu durumdan memnun değildir.

Caspian dünyanın sonuna bir yıl yolculuk yapacağını ve Kral Miraz tarafından gönderilen babasının arkadaşlarını bulacağını kral olduğunda kendisine söz verdiğini anlatır. Bu yolculuğa çıkma sebebi hem bu hem de Bastıbacak’ın Aslan’ın ülkesine gitmeyi istemesidir. Yolculuğa beraber devam ederler. Önlerine ada çıkar. Kayığı indirip adaya çıkarlar. Ada da yiyecek ve içecek ararlarken birkaç adama denk gelirler. Adamlar köle tüccarlarıdır. Çocukları ve Bastıbacak’ı yakalarlar, köle pazarında satmak için yola çıkarlar. Pazara giderlerken Caspian’ın babasının arkadaşı Lord Bern Caspian’ı satın alır. Caspian’ı krala benzettiği için aldığını söyler. Caspian kendisinin kral olduğunu ve Lord Bern’in de babasının arkadaşı olduğunu söyler. Lord Bern sayesinde arkadaşlarını köle tüccarlarının elinden kurtarırlar. Adalar Narnia Ülkesi’ne

bağlı olduğu için adaların valisini Caspian görevden alır yerine Lord Bern'i vali yapar ve yola devam eder.

Günler sonra yeni bir kara görürler, buraya uğrayıp yemek ve su bulmaya karar verirler. Herkes bu adada yemek ve su ararlarken Eustace biraz dinlenmek hem adayı daha iyi görebilmek için yüksek bir yere çıkar. Burada biraz dinlendikten sonra etrafı sis kaplamaya başlar. Eustace gemiyi bulamama korkusu ile aşağı inmeye ister fakat inerken yolunu kaybeder. Bir ejderhanın yuvasına yanlışlıkla gider. Orada karşılaştığı ejderha Eustace'e bir şey yapmadan ölür. Eustace ejderhanın yuvasına girer. Yuvada birçok mücevher olduğunu görür. Bileziklerden birini takar ve orada uyur. Uyandığında çevresinde iki tane ejderha olduğunu sanır fakat büyüden dolayı kendisi ejderha olmuştur. Gemidekiler bu ejderhanın Eustace olduğunu anlarlar fakat büyüden kurtulmak için ne yapacaklarını bilemezler. Aslan bir gece adaya gelir, Eustace'i bu büyüden kurtarır. Eustace'nin kolundaki bileziğin Caspian'ın yıllar önce ülkeden gönderilen arkadaşı Lord Octesian'a ait olduğunu anlarlar. Octesian'ı ejderha mı öldürdü yoksa o da büyüden dolayı ejderha mı oldu anlayamazlar. Su ve yiyecekleri gemiye koyduktan sonra bir sonraki karayı görene kadar tekrar yolculuğa çıkarlar.

Çok fazla yağmurun yağdığı ve fırtınanın olduğu sırada bir kara görürler. Bu karaya su ve yemek bulmak için çıkarlar. Bir göl bulurlar. Gölde su alacakları sırada altından bir insan heykelinin gölün dibinde olduğunu fark ederler. Heykeli çıkarmayı düşünürler ama gölün derinliğini bilmiyorlardır. Öğrenmek için gölün dibine oku indirmeye çalışırlar. Fakat ok da heykelle aynı renge dönüşür. Hatta Edmund'un ayakkabısı suya temas ettiği için o da altına dönüşmeye başlar. Bu sırada gölün içine giren her şeyi altına çevirdiğini anlarlar, oradan uzaklaşmaya karar verirler. Gölün içindeki adamın da eşyalarını gölün kenarında bulurlar ve o adamın da kralın arkadaşı olan lordlardan olduğunu anlarlar.

Buradan sonra seslerin adasına giderler. Seslerin adasında insan sesi vardır ama insanlar gözükmemektedir. Burada yaşayanlar bir büyü sonucu çirkin olmuşlardır. Çirkin oldukları için bu durumda kendilerini görmek istemezler ve büyü defterinden görünmezlik büyü yaparlar. Bu büyüyü bir kız çocuğuna yaptırırlar. Büyüyü bozmak için de kız çocuğuna ihtiyaç vardır. Lucy'den yardım isterler. Yardım etmezse hepsini öldüreceklerini söyler. Lucy büyüyü bozmak için büyücünün evine girer, defteri bulur

ve büyüyü bozar. Büyü bozulduktan sonra Aslan Lucy'nin yanına gelir. Büyücü ile tanıştır. Büyücü onların yani Tekkafalıların çok akıllı olmadıklarını, işleri yapmadıkları için büyü yaptığını anlatır. Beraber yemek yerler ve tekrar yola çıkarlar.

Seslerin Adası'ndan ayrıldıktan sonra karanlık bir yere girerler. Hiçbir şey gözükmüyordur burada. Bir ses duyarlar. Bu ses onu kurtarmalarını istiyordur. Adamı kurtarırlar. O adamın da babasının arkadaşlarından Lord Rhoop olduğunu anlarlar. Lord Rhoop burada görülen rüyaların gerçek olduğunu, kaçıp kurtulmaları gerektiğini söyler. Yollarını bulmakta zorlanırlar. Bu sırada Aslan ortaya çıkar ve onların yollarını bulmalarına yardım eder.

Başka bir adaya giderler. Ada da bir saray görürler ve saraya gitmeye karar verirler. Bu sarayda büyük bir masanın üstünde çok fazla yemeğin olduğunu fark ederler. Yemeklerin neden orada olduklarını anlamaya çalışırken masada üç kişinin oturduğunu görürler. Bu üç kişi ölmüş gibi duruyordur. Yaklaştıklarında ölmediklerini uyuduklarını anlarlar. Üç kişinin saçlarının ve sakallarının uzun süre orada uyudukları için çok uzadığını anlarlar. Bunun büyülu yemekler yüzünden olduğunu düşünürler. Yemeklerden hiç yemeden beklerler. Uyandırmaya çalışırlar ama uyandıramazlar. Caspian bu üç kişinin babasının arkadaşı olan üç lord olduğunu fark eder. Bütün geceyi onların yanında geçirirler. Sabah gün doğarken bir kız gelir, kız onların yemeklerde büyü olduğunu düşündükleri için yemediklerini anlar. Kızdan sonra kızın babası Ramandu da gelir. Olanları ve kendisinin de emekli olmuş bir yıldız olduğunu anlatır. Burada tekrar gençleşerek bir gökyüzüne çıkacağından bahseder. Bulundukları yerin dünyanın sonunun başlangıcı olduğunu söyler.

Doğuya devam edecekler ve Aslan'ın ülkesine gideceklerdir. Yola tekrar çıkarlar. Bir yerden sonra geminin gidemeyeceği kadar suyun sığlaştığını fark ederler. Buradan sonra Caspian denizcilerle birlikte geri döner. Edmund, Lucy, Eustace, Bastıbacak Aslan'ın isteği ile kayıkla yola devam ederler. Bastıbacak Aslan'ın ülkesine gitmek için çocuklardan ayrılır. Çocuklar Aslan'la karşılaşırlar. Aslan onların da yaşları büyüdüğü için Narnia'ya tekrar gelemeyeceklerini söyler. Gökyüzünde bir kapı açar, çocuklar oradan Dünya'ya dönerler. Caspian ve denizciler Narnia'ya ulaşır. Caspian Ramandu'nun kızı ile evlenir.

Kitabın sonunda da bölümler arasındaki geçişlerde olduğu gibi merak unsuru kullanılmaktadır. Sonraki kitaplarda neler olacağı net olarak söylenmeden merak ettirilmektedir.

3.5.2.2. İzlek

Kitapta; iyilik, eşitlik, yapılan bir hatadan sonra özür dilemek, arkadaşlık, cesaret gibi izlekler yer almaktadır. Bu izlekler çocuklar aracılığıyla okuyucuya aktarılmaktadır. Çocukların davranışları, duyguları ve düşünceleri bu temaların aktarımı için kullanılmaktadır. Okuyucuların yaşları ile kahramanların yaşlarının yakın olması bu izleklerin aktarımında etkili olmaktadır. Kahramanlar bu temalara uygun davranışlarda bulunmaktadırlar. Okuyucular, kahramanların yaşadıkları ile günlük hayatlarında karşılaştıkları olaylar arasında ilişki kurabilmektedir.

İyilik kahramanların yaşadıkları olaylarla okuyucuya aktarılmıştır. Herkes için iyilik yapılması gerektiği okuyucuya sunulmuştur.

Lucy ve Eustace'nin iyi anlaşılamamalarına rağmen Lucy onun yaşadıklarına üzülür ve yardım etmek ister.

“Caspian akşam yemeğinden önce gemiyi gezdirmeyi teklif etti ne var ki Lucy'nin vicdanı buna izin vermedi. Benim gidip Eustace'i görmem gerekiyor. Deniz tutması çok kötüdür biliyorsunuz. Eğer o eski iksirim yanımda olsaydı onu tedavi edebilirdim, dedi” (s.24).

Karanlık Ada'da seyahat ettikleri sırada birinin yardım isteğini duyarlar ve tanımadıkları halde o kişiye yardım ederler. Adam da bu iyiliği karşılığında, onlara teşekkür eder.

“Teşekkür ederim, dedi sonunda. Beni kurtardınız... Ama bunun hakkında konuşmayacağım” (s.193).

İnsanlar arasındaki eşitlik kavramı da kahramanların yaşadıkları olaylar ile okuyucuya aktarılmaktadır. Kitapta bu kahramanların iyi canlılar olduğundan bahsedilmektedir. Gemideki insanların eşitlik içinde yaşadıkları, diğer yerlerden farklı olarak eşitliğin olduğu anlatılmaktadır.

“Caspian’ın gemisi kölelerin kürek çektiği o iğrenç kalyonlardan biri değildi. Kürekler sadece rüzgar olmadığında ya da limana girip çıkmak için kullanılıyordu ve (bacakları kısa olan Bastıbacak hariç) herkes sırayla kürek çekiyordu” (s.25).

Eustace’in yaptığı hataları ejderha olduktan sonra fark etmesi ve düzelir düzelmez bunlar için diğerlerinden özür dilemesiyle özür dilemenin önemli olduğu gösterilmektedir.

“Bu arada özür dilerim. Sanırım çok kötü davrandım” (s.115).

Arkadaşlık kavramı kitapta kahramanların çıktıkları yolculukta yaşadıkları zorluklar esnasında neler yaptıkları gösterilerek okuyucuya aktarılmaktadır. Yaşanılan zorluklar sırasında arkadaşlık kavramını ön planda tutmaktadırlar. Köle olarak yakalandıkları zaman yaptıkları konuşmalar arkadaşlık kavramını göstermektedir.

“ ‘Ah, lütfen, lütfen’ diye araya girdi Lucy. ‘Ne yaparsanız yapın ama bizi ayırmayın’ (s. 46).

Eustace kaybolduktan sonra çocukların onu sevmediğini ve bırakıp gideceklerini düşünmektedir. Fakat arkadaşları bu şekilde düşünmemektedir.

“O korkunç terk edilmişlik hissi gittikçe arttı. Eğer Caspian ve Pevensie Kardeşler’i gerçekten tanısaydı, kuşkusuz onların böyle bir şey yapmayacağını bilirdi” (s. 85).

Cesaret teması da çocukların yolculuk sırasında yaşadığı olaylar aracılığıyla okuyucuya anlatılmaktadır.

“Eustace gönüllü olarak kalmak istedi. Bu onun için çok cesur bir davranıştı, çünkü bu tür şeyleri hiç okumamış ve hatta Şafak Yıldızı’na binene kadar duymamıştı” (s. 202).

Kitapta yer alan temalar çocukların davranışlarıyla anlatılmaktadır. Sonunda çocuk kahramanlar yapmak istediklerini yapabilen, başarılı olan kahramanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.5.2.3. Dil ve Anlatım

“Şafak Yıldızı’nın Yolculuğu” adlı kitap birbirinin devamı olan ve ilişkili on altı (16) bölümden oluşmaktadır. Narnia Kralı Caspian ve arkadaşlarının dünyanın

sonuna ulaşmak ve Kral Miraz'ın zamanında ülkeden uzaklaştırdığı Lordları bulmak için çıktıkları yolculuğu, bu yolculuk sırasında yaşadıkları maceralar anlatılmıştır. Kitapta yer alan bölümler sırasıyla:

1. Yatak Odasındaki Resim
2. Şafak Yıldızı Gemisinde
3. Issız Adalar
4. Caspian'ın Orada Yaptıkları
5. Fırtına ve Sonuçları
6. Eustace'nin Maceraları
7. Macera Nasıl Bitti
8. Tehlikeli İki Kaçış
9. Seslerin Adası
10. Büyücünün Kitabı
11. Tekkafalar Mutlu
12. Karanlık Ada
13. Üç Uyurlar
14. Dünyanın Sonunun Başlangıcı
15. Son Denizin Harikaları
16. Dünyanın En Sonu

Kitapta bulunan bölümlerin tamamında üçüncü kişi ağzından anlatım kullanılmaktadır.

“Bir öğleden sonra, Edmund ve Lucy birkaç dakika yalnız kaldıklarında hikâyemiz başladı. Çocuklar kuşkusuz, ismi Narnia olan özel ve gizli ülkelerinden bahsediyorlardı” (s.3).

“Aynı anda Bastıbacak göründü. Kılıcını çekmişti ve bıyıkları çok korkutucu görünüyordu ancak her zamanki gibi nazikti” (s. 32).

Kitapta karakterlerin görünen davranışlarının yanında duygu ve düşüncelerinin de okuyucuya aktarıldığı hâkim bakış açısı kullanılmıştır.

“Bu arada Eustace uyudu, uyudu, uyudu. Onu ancak kolundaki ağrı uyandırabilirdi” (s.93).

“Erzakları azaldı ve sonsuza uzanan bir denizde yol aldıklarını düşünmeye başladılar. Ama doğuya doğru yolculuğa devam ettikleri takdirde kendileri riske atacaklarını düşünmeye başladıkları gün, güneşle kendileri arasında bir bulut gibi uzanan kara parçası görüldü” (s.135).

Kitapta kullanımı zararlı olan içeceklerden de bahsedilmektedir. Bu içecekler çocukların gelişimlerini olumsuz etkileyebilecek ve kültürümüze uygun olmayan alkollü içeceklerdir.

“Hey! Rynelf, Majestelerine baharatlı şarap getir, dedi Caspian, gemicilerin birine” (s.12).

“Bu tam da istedikleri şeydi; Lucy ve Edmund şarabı yudumladıkça sıcaklığın içlerine yayıldığını hissediyorlardı” (s.13).

“Caspian, herkesin bol miktarda içebilmesi için kıyıya bir fıçı şarap çıkarılmasını emretmişti; bu Archenland’ın içmeden önce suya karıştırılması gereken sert şaraplarındandı” (s.86).

“Her şey bir tarafa, mantar çorbası, haşlanmış tavuk ve jambon, çavuşüzüm, kuşüzümü, yoğurt, kaymak, süt ve ballı biradan oluşan güzel bir yemektir. Diğerleri ballı birayı sevmişti ama Eustace içtiğine pişman olmuştu” (s.151).

Kitabın çevirisi Müfit Balabanlılar tarafından yapılmıştır. Çeviri bir eser olmasına rağmen yabancı sözcüklere çok fazla yer verilmemektedir. Anlamı bilinmeyen sözcükler olması gerekenden az veya çok değildir. Paragraflar ve satırlar çok uzun tutulmadan oluşturulmuştur.

3.5.2.4. Kahramanlar

Eustace Clarence Scrubb: Edmund ve Lucy’nin kuzenidir. Hiç arkadaşı bulunmamaktadır. Patronluk ve kabadayılık etme gibi huyları vardır. Çelimsiz bir çocuktur. Başlarda sevilmeyen biridir fakat ejderhaya dönüştükten sonra değişmiştir.

Alberta: Eustace'ın annesidir. Et yemez, sigara ve alkol kullanmaz.

Harold: Eustace'ın babasıdır. Et yemez, sigara ve alkol kullanmaz.

Edmund: Narnia'nın eski kralı.

Lucy: Narnia'nın eski kraliçesi.

Caspian: Telmarlıdır. Narnia'nın kralıdır. Kral Miraz tarafından ülkeden gönderilen babasının arkadaşlarını bulmak için yolculuğa çıkmıştır. Cesur ve eşitlikçi bir kraldır.

Bastıbacak: Cesur bir faredir. Amacı Aslan'ın ülkesine gitmektir.

Lord Drinian: Şafak Yıldızı'nın kaptanıdır. Siyah saçları olan bir adamdır.

Rhince: Şafak Yıldızı'nın ikinci kaptanıdır.

Lord Bern: Caspian'ın babasının ülkeden kovulan arkadaşlarından biridir. Caspian'ı köle tacirlerinin elinden kurtarmıştır.

Ramandu: Dünyanın sonunun başlangıcında yaşayan yaşlı bir adamdır. Emekli bir yıldızdır.

Ramandu'nun kızı: Emekli yıldızın kızıdır. Yolculuktan sonra Caspian ile evlenmiştir.

Coriakin: Büyücü ve Kalınkafalıların yöneticisidir.

Kalınkafalılar: Tek ayaklı canlılardır. İş yapmadıkları için büyücü onları tek ayaklı yapmıştır.

3.5.2.5. Çevre

Kitapta kullanılan mekânlar okuyucuların bildikleri mekânlarla benzerlikler göstermektedir. Bu açıdan okuyucular kitaptaki mekânlar ile çevrelerindeki mekânlar ile ilişki kurabilmektedirler. Bu mekânların tasvirleri okuyucuların bildikleri mekânlarla ilişkili bir şekilde yapılmaktadır. Fantastik bir kitap olmasından dolayı bazı mekânlarda olağanüstülükler bulunmaktadır. Bu mekânlar okuyucuların çevrelerinde görmedikleri özellikler taşımaktadır.

“Maceracılar kendilerini Norveç fiyortlarına benzeyen uçurumlar ve sarp kayalıklarla çevrelenmiş bir koyda buldu” (s.80).

“Su her şeyi altına dönüştürüyor. Oku altına dönüştürdü, bundan dolayı o kadar ağırlaşmıştı” (s.131).

3.5.2.6. İleti

Kitapta iletilmek istenen mesajlar çocuk kahramanlar aracılığıyla verilmektedir. Çocukların duygu ve düşünceleri bu mesajların iletiminde kullanılmaktadır. Kahramanların cesur olmaları, kitabın genelinde verilen mesajlardan biridir. Çocuklar yaşadıkları maceralar içinde hem kendileri hem de arkadaşları için cesur davranmaktadırlar. Çocuklar dışında kitapta yer alan fare Bastıbacak da cesur olma konusunda iletilen mesajlarda kullanılmıştır.

İyilik yapma ve yardım etmenin önemli davranışlar olduğu okuyuculara aktarılmaktadır. Bu mesaj da çocuk kahramanların davranışlarıyla okuyucuya anlatılmaktadır. Kahramanlar iyiliği sadece sevdikleri için değil anlaşılmadıkları ve tanımadıkları insanlar için de yapmaktadırlar.

Arkadaşlık ve arkadaşlığın önemi de okuyucuların yaş seviyeleri düşünüldüğünde bulunması gereken mesajlardandır. Çocuk kahramanların arkadaşları için yaptıkları, arkadaşlığın önemli olduğunu göstermektedir. Kitapta arkadaşlarının zor durumda olduğu anlarda onlar için her şeyi yapan kahramanlar bulunmaktadır.

3.5.2.7. Eğitsel İlkeler

Eğitsel unsurlar, çocuk karakterlerin davranışları ile okuyucu kitlesi olan çocuklara iletilmiştir. Çocukların birbirlerine yardım etmeleri, cesur olmaları ve hata yaptıklarında özür dilemeyi bilmeleri çocuk okuyuculara sunulmuştur. Çocuk okuyucular kendileri gibi çocuk kahramanların davranışları ile yapmaları veya yapmamaları gerekenleri anlamlandırmaktadır. Günlük hayatta karşılaşılan durumlar okuyuculara aktarılmıştır. Çocuklar günlük hayatları ile kitapta geçen olaylar arasında ilişki kurabilmektedirler. Eğitsel ilkeler aktarılırken okuyucuların sıkılmamaları önemlidir. Kitapta merak unsuru, bu eğitsel unsurların sunumunda okuyucunun sıkılmamasını sağlayan etkenlerden biridir.

“Şafak Yıldızı’nın Yolculuğu” adlı kitap dış yapı unsurları açısından çocuklar için uygundur. Kitaptaki resimlerin siyah beyaz olarak düzenlenmesi ve bazı görsellerin boyutunun küçük olması okuyucuların algılamasını zorlaştırabilmektedir. Kitap

içerisinde merak unsurunun ve fantastik öğelerin kullanılması okuyucunun okuma sürecini keyifli hale getirmektedir. Fakat argo ifadelerin kitapta kullanılması çocuk okuyucular için dikkat edilmesi gereken bir husustur. Kitapta alkollü içeceklerden de bahsedilmesi çocuk okuyucular için uygun değildir.

3.6. GÜMÜŞ SANDALYE

Pole ve Eustace'in yıllar önce kaybolan prensi bulmak için çıktıkları yolculuk anlatılmaktadır.

3.6.1. Dış Yapı Unsurları

3.6.1.1. Boyut

“Gümüş Sandalye” adlı kitabın boyutu 12x19,5 cm olarak hazırlanmıştır. Bu boyutun okuyucu kitlesinin yaş seviyesi için uygun olduğu söylenebilir. Kitabın boyutu olması gerekenden daha küçük veya büyük değildir. Kitap ortaokul seviyesinde çocukların okuyabileceği bir kitap olmasından dolayı bu yaş seviyesine uygundur. Çantasında veya elinde kolaylık taşınabilecek ölçülere sahiptir. Taşınabilirlik açısından avantajlı olması da okuyucunun kitapla daha fazla vakit geçirmesini sağlayabilmektedir. Uygun boyutlara sahip olan kitap, okuyucuya farklı yer ve zamanda okuma imkânı sunar.

3.6.1.2. Kâğıt

Okuyucu kitlesinin yaş seviyesi düşünüldüğünde kolayca yıpranmayan, zarar görmeyen, yırtılmayan; sağlam, dayanıklı bir kâğıdın kullanılması uygun görülmüştür. Kâğıdın dayanıklı olması okuyucunun kullanımını kolaylaştırabilmektedir.

“Gümüş Sandalye” adlı kitapta kullanılan kâğıt mat özelliklere sahiptir. Mat kâğıt kullanımı, okuyucunun okuma sürecinde gözünü yormamakta ve rahat okumasını sağlamaktadır. Bu durum da okuyucuya sunulan kazanımların aktarılmasında olumlu anlamda etki etmektedir.

Kâğıt açık tonlarda tercih edilmiştir. Kâğıdın renginin beyaz tercih edilmesi okuyucunun yorulmadan rahatlıkla okuyabilmesi için önemlidir. Kâğıt, beyaz zemin üzerinde siyah yazılar olacak şekilde kullanılmıştır. Zıt renklerin kullanımı okuyucu

açısından okuma sırasında kolaylık sağlamaktadır. “Gümüş Sandalye” adlı kitap bu bağlam çerçevesinde değerlendirildiğinde okuyucu için uygun bir kitap olabilmektedir.

3.6.1.3. Kapak ve Cilt

Okuyucu ilk olarak kitabın ön kapağı ile ilişki kurmaktadır. Ön kapak okuyucunun kitap hakkındaki olumlu ya da olumsuz ilk izlenimlerinin oluştuğu yerdir. Gümüş Sandalye adlı kitabın ön kapağında açık tonda renkler kullanılmaktadır. Okuyucunun anlamlandırmasını zorlaştıracak fazla sayıda görsel kullanımı yerine daha az sayıda görsel bulunmaktadır. Görseller sayıca fazla olmadığı için ön kapakta karışıklık yoktur. Ön kapakta kullanılan yazı stili ve puntosu okumayı zorlaştırmayacak özelliklerde seçilmiştir.

Yazarın, serinin ve kitabın adı ön kapağın en üstünde bulunmaktadır. İsimlerin olduğu bu bölümde zemin koyu, yazı açık tonlarda tercih edilmiştir. Yazarın, serinin ve kitabın adı kolaylıkla okunabilmektedir. Kitabın adının altında gri renkte bir sandalye vardır. Sandalyenin arkasından yeşil renkli ağzı açık halde bir yılan çıkmaktadır. Sandalye hem kitabın adıyla hem de içerikle ilişkilidir. Sandalyenin arkasından çıkan yılan da kitabın içeriği ile bağlantılı bir görseldir. Ön kapakta bulunan sandalyenin oturma ve yaslanma bölümleri kırmızı renktedir. Sandalye ve yılan sarayı anımsatan bir yerde bulunmaktadır. Sandalyenin üstünde bulunduğu zemin mavi ve beyaz renklerde kare şeklindedir. Sandalyenin hemen altında diğer kitaplarda bulunduğu gibi bir aslan görseli bulunmaktadır. Aslanda kullanılan renk sandalyenin bulunduğu zeminle aynı renktedir. Ön kapağın sağ alt köşesinde kitabın basım sayısı bulunmaktadır. Ön kapakta kullanılan görsellerin hem dikkat çekici olması hem de içerik ile uyumlu olması beklenmektedir. Bu açıdan ön kapakta kullanılan görseller hem içerikle ilişkili hem de dikkat çekicidir. Okuyucu okuma sürecini tamamladığında içerik ile görseller arasında uyum olduğunu anlayabilmektedir.

Yazarın, yayınevinin ve kitabın adı, serinin kaçınıcı kitabı olduğu ve ön kapakla arka kapak arasında -kitabın yan tarafında- yer almaktadır. Bu kısımda zemin siyah, yazılar beyaz renkte tercih edilmiştir. Okuyucunun bu bilgelere ulaşmasını zorlaştıracak bir karışıklık yoktur. Yazı stili ve puntosu okumayı zorlaştırmamaktadır.

Gümüş Sandalye adlı kitabın arka kapağında zemin rengi olarak siyah uygun görülmüştür. Zemin üzerinde bulunan yazılar beyaz renkle yazılmıştır. Bu zıtlık ile okuyucunun arka kapakta bulunan yazıları okuması kolaylaşmıştır.

Arka kapağın en üstünde ön kapakta olduğu gibi aslan görseli vardır. Bu görselde sarı ve kırmızı renkler kullanılmaktadır. Aslan görselinden sonra kitabın içeriği ile ilgili okuyucuya kısa bir bilgi sunan yazı bulunmaktadır. Kitabın içeriği ile ilgili yer alan bu yazı okuyucuyu kitaba hazırlamaktadır. Ayrıca okuyucunun kitabı merak etmesinde de önemli bir etkisi olmaktadır. Bu yazı büyük harflerle “KAYIP PRENSİN PEŞİNDE” şeklinde başlamaktadır.

“Kaderi şeytani bir büyüünün bozulmasına bağlı... kendini bekleyen tehlikeden habersiz bir ülke: NARNİA

Kayıp prensi bulmak üzere görevlendirilen bir grup arkadaş, tehlikelerle dolu bir yolculuğa çıkar. Ancak bu görev onarı çok güzel, bir o kadar da ölümcül bir cadıyla karşı karşıya bırakır.”

Arka kapakta yer alan bu yazı okuyucuyu kitaba hazırlamaktadır. Kitabın kısa bir özeti şeklinde oluşturulmuştur. Fazla detay verilmeden okuyucunun merak etmesi sağlanmaktadır. Arka kapağın sol alt köşesinde yayınevinin ismi yer almaktadır. Yayınevinin ismi arka kapakta bulunan bu bilgilerin önüne geçmeyecek şekilde eklenmiştir.

3.6.1.4. Sayfa Düzeni

Sayfa düzeni içerisinde görsellerin ve yazıların yerleşimi önemli noktalardan biridir. Sayfada bulunan yazı ve görseller algılamayı zorlaştırmayacak şekilde konumlandırılmıştır. Sayfa düzeninde görseller ve yazılar birbirlerinden net bir şekilde ayrılmıştır. Yazı üstte görsel altta, görsel üstte yazı altta, sayfanın tamamı görselle doldurulmuş veya sayfanın tamamı yazıyla doldurulmuş şekilde bir düzen tercih edilmiştir. Bazı görsellerin sayfanın bir köşesinde küçük bir bölümde bulunduğu sayfa düzenleri de yer almaktadır. Sayfalarda bulunan görseller olması gerekenden az veya çok değildir. Görselin zemin olarak kullanıldığı yazının görselin üzerinde yer aldığı bir düzen kitapta bulunmamaktadır.

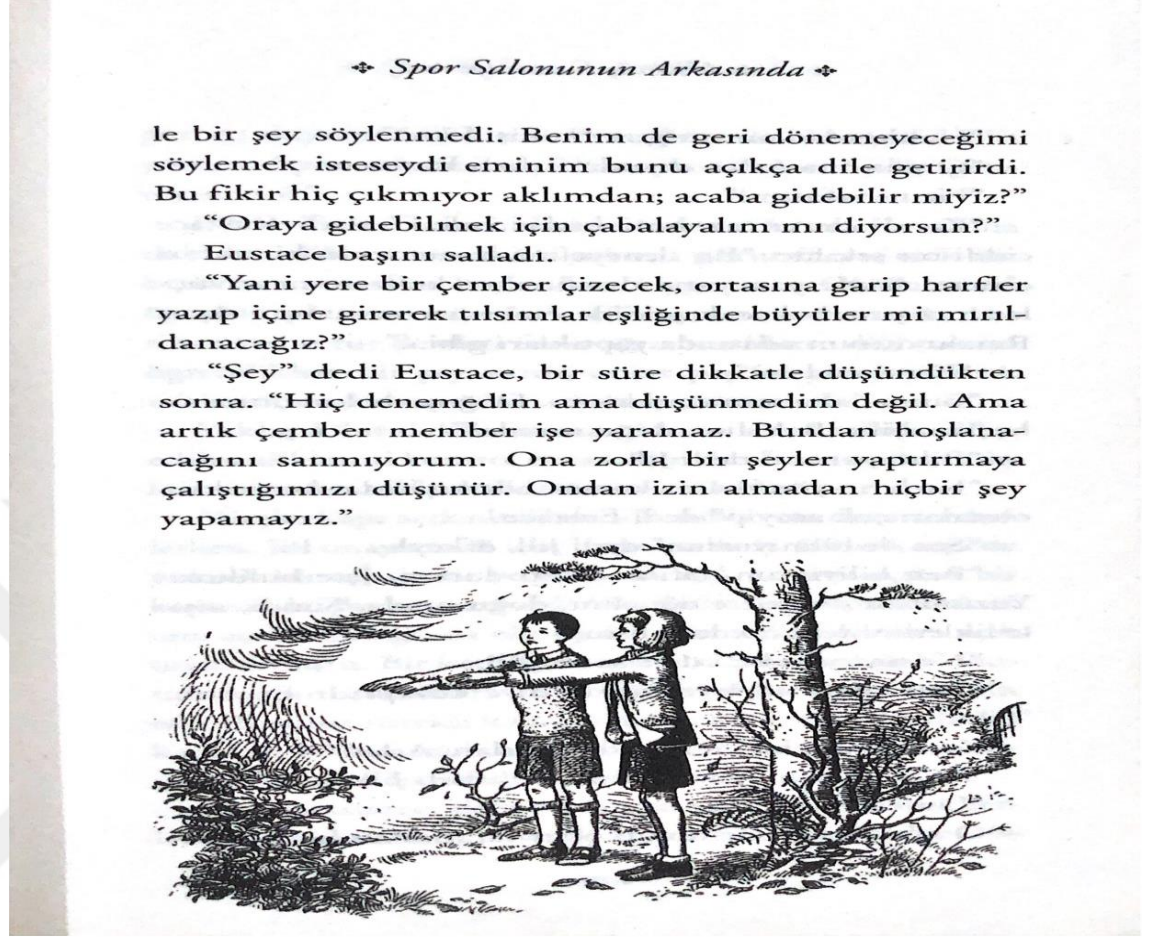
Okuyucuların zorlanmadan okumalarını tamamlamalarını sağlayacak bir durum da sayfaların başında, sonunda, sağında ve solunda yeterli miktarda boşluğun olmasıdır. Bu boşluklar yeterli miktarda bulunmaktadır. Bunun yanında satırlar arasında da uygun olabilecek boşluklar bırakılmıştır. Okuyucu için bu boşluklar takibi kolaylaştırır, okumayı zevkli hale getirebilir. Satırlarda bulunan kelimeler sayıca fazla değildir. Düz bir yazı stili tercih edilmiştir.

Sayfa düzeni okuyucunun yaş seviyesi düşünülerek hazırlanmıştır. Okuyucu, uygun sayfa düzeni olan bu kitabı zorlanmadan, sıkılmadan okuma sürecini tamamlayabilir. Karmaşıklıktan uzak, kolaylıkla okunabilen bir kitaptır.

3.6.1.5. Harfler

Çocuk kitaplarında kullanılan yazı stilleri, harflerin puntoları özenle seçilmelidir. Okuyucunun okuma ve anlamlandırma sürecini kolaylaştırmalıdır. “Gümüş Sandalye” adlı kitapta yazı stili okuyucuyu yormayacak, düz bir stildedir. Punto yaş seviyesi açısından uygundur. Harf boyutları olması gerekenden büyük veya küçük değildir.

Şekil 6. 1. Gümüş Sandalye Harfler

(Lewis, 2021: 15)

3.6.1.6. Resimler

“Gümüş Sandalye” kitabının çizimleri, Pauline Baynes tarafından yapılmıştır. Kitapla ilgili görseller, ilk olarak ön kapakta karşımıza çıkmaktadır. Burada yer alan görseller kitapta fazlaca bahsedilen olaylar, yerler veya kahramanlarla ilgilidir. Bu açıdan ön kapakta kullanılan görseller kitap içeriğiyle uyumlu olacak şekilde oluşturulmuştur. İçerikte kullanılan görsellerin aksine ön kapakta bulunan görseller renklendirilmiştir. Görsellerin çizimleri ve renklendirmeleri okuyucunun dikkatini çekebilecek niteliktedir. İçerikte geçen olay akışı için önemli olan yılan da içerikteki tasvirine uygun olarak ön kapakta kullanılmaktadır.

Şekil 6. 2. Gümüş Sandalye Resimler 1

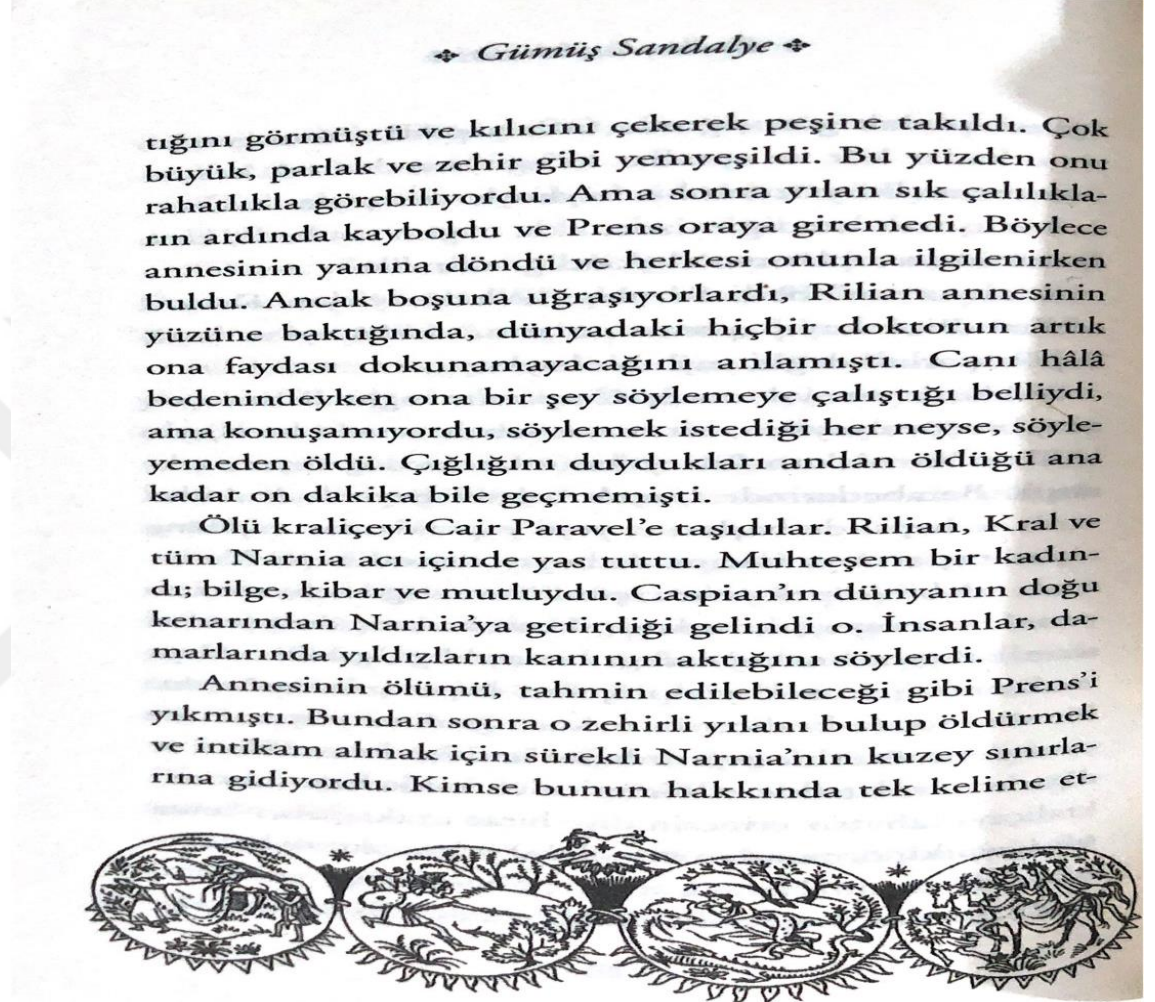
“Gümüş Sandalye” adlı kitapta içindekiler bölümünden sonra olayların akışını okuyucunun daha iyi kavrayabilmesi için bir harita eklenmiştir. Bu harita kitapta anlatılan olayların geçtiği yerleri göstermektedir.

Kitapta yer alan görseller okuyucunun anlamlandırmasını zorlaştırmayacak şekilde sayfaya yerleştirilmiştir. Görselin zemin olarak kullanıldığı, yazının görselin üzerinde yer aldığı bir kullanım kitapta yer almamaktadır. Genellikle görseller yazıdan önce veya sonra olacak şekilde sayfaya yerleştirilmiştir. Sayfa tamamında veya herhangi bir köşesinde görsellerin yer aldığı kullanımlar da kitapta mevcuttur.

Kitabın içerisinde yer alan görsellerde ön kapağın aksine siyah beyaz renkler kullanılmıştır. Bazı görseller boyut açısından büyük oldukları için okuyucunun anlamakta zorlanmayacağı görsellerdir. Fakat kitapta özellikle sayfanın köşelerinde yer

alan boyut olarak küçük görseller de bulunmaktadır. Bu görsellerin boyut olarak küçük ve siyah beyaz olması okuyucunun görsellerde bahsedileni algılamakta zorlanmasına neden olabilmektedir.

Şekil 62. 3. Gümüş Sandalye Resimler 2

(Lewis, 2021: 64)

Kullanılan görseller sayıca fazla veya az değildir. Bu açıdan okuyucunun hayal gücünü kullanmasına da fırsat vermektedir. Mekân, olay ve kahramanların tasvirlerinde görseller anlatılanları desteklemektedir. Tasvirlerden ve anlatımlardan hemen önce veya hemen sonra görseller kullanılmıştır. Bu görseller okuyucunun okuduğu bölümü anlamlandırmasını kolaylaştırmaktadır. Fakat bazı görseller boyut olarak küçük olmaları sebebiyle net olarak anlaşılamamaktır. Anlatılanların görsellerde fark edilmesi zorlaşmaktadır.

3.6.2. İç Yapı Unsurları

3.6.2.1. Konu-Kurgu

Gümüş Sandalye adlı kitap birbirleriyle ilişkili on altı (16) bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler birbirlerinin devamı niteliğindedir. Yıllar önce kaybolan prensi bulmak için yola çıkan çocukların prensle beraber yaşadıkları maceralar anlatılmaktadır. Üçüncü kişi ağzından anlatım kullanılmıştır. Anlatıcı; yaşananları, duyguları ve düşünceleri bilmektedir.

Yazar bölümler arası geçişlerde merak unsurunu kullanmıştır. Bölüm sonlarında yer alan birkaç cümle ile bir sonraki bölümün okuyucu tarafından merak edilmesi istenmiştir. Merak unsuru okuyucunun yaş seviyesi düşünüldüğünde çocuk kitaplarında bulunması gereken önemli unsurlardandır. Merak unsuru sayesinde okuyucu kendisini kitapta anlatılan olayların akışı içinde bulabilmektedir.

Eustace bir önceki kitapta Narnia da yaşadıklarını arkadaşı Jill Pole'e anlatır. Pole de Narnia'yı merak eder ve oraya girmek ister. Çocuklar bunu konuşurken bir anda kendilerini başka bir dünyada bir uçurumun kenarında bulurlar. Burası Aslan'ın yaşadığı yer olan Dünya'nın sonudur. Pole ve Eustace uçurumun kenarında şakalaşırken Eustace uçurumdan aşağı düşer. Pole çok korkar ama bir anda Eustace'in havalandığını ve başka bir yere gittiğini görür. Arkasını döndüğünde Aslan'ı fark eder. Önce çok korkar. Aslan onunla konuşur ve kayıp prensi bulmak için oraya geldiğini ve bazı işaretleri takip etmeleri gerektiğini söyler. İşaretleri unutmaması gerektiğinden bahseder. Pole'ü de üfleyerek Narnia'ya gönderir.

Pole Narnia'ya Eustace'nin yanına gittiğinde Kral Caspian'ın oğlunu bulmak için denize açıldığını görürler. Caspian çok yaşlanmıştır Eustace tanıyamaz. Çocukları fark eden bir baykuş onların yanına gelir. Eustace onun anlattıklarından kralın arkadaşı Caspian olduğunu anlar. Baykuş çocukları Yaygaracı'nın yanına götürür. Yaygaracı'ya durumu anlatırlar fakat çok yaşlı olduğu için kulakları duymaz. Çocukların anlattıklarını tam olarak anlayamaz. Baykuş ile çocuklar saraya giderler. Yemek yerler ve onlar için hazırlanan odalara geçerler. Pole gece penceresinin önüne baykuşun geldiğini görür. Baykuşlar Eustace ve Pole'ü Baykuş Meclisi'ne toplantıya götürür. Orada Prensi bulmak için yapabileceklerini konuşurlar. Baykuşlar onları Prensi ararken yardım edebilecek adı Suratsız olan bir Kılıkpırdak'ın yanına götürürler. Suratsız'ın evinde

yemek yiyip dinlendikten sonra yola çıkarlar. Önce Yüksek Ova'ya giderler. Burada akılsız devlerin olduğunu ve dikkat etmeleri gerektiğini Suratsız çocuklara söyler. Devlerle karşılaşır ama devler onları fark etmez. Antik Devler Şehri'ni bulmak için yola devam ederler. Büyük bir köprüden geçerken karşısına iki atlı çıkar. Atlılardan birinin kadın diğerinin erkek olduğunu anlarlar. Erkek, çocuklar ve Suratsız ile konuşmaz. Sadece kadın konuşur. Çocuklara Harhang'a gitmelerini orada iyi devlerin olduğunu söyler. Orada onları misafir edeceklerini yemek ve yatacak yer vereceklerini anlatır. Oraya gittiğinizde onlara yeşil giysili kadının selam söylediğini Sonbahar Şenlikleri için iki güneyli çocuk gönderdiğini söyleyin, der. Suratsız kadına güvenmez ama çocuklar hem üşüdükleri hem de yemek için gitmek isterler.

Çocuklar Harhang'a gider. Yeşil giysili kadının dediklerini devlere söylerler. Devler bu konuşmadan sonra gülmeye, mutlu olmaya başlarlar. Yemek yerler, dinlenirler. Sabah olduğunda görevleri için saraydan çıkmaları gerektiğini düşünürler fakat kapının onların açamayacakları kadar büyük olduğunu fark ederler. Kaçmak için mutfakta bulunan ve açık olan bir kapı olduğunu öğrenirler. Saraydakilerin ava gittiği sırada mutfaka kaçmak için giderler. Mutfakta görevli dev kadın uyuduğunda masanın üstündeki kitaba bakarlar, bu kitabın yemek kitabı olduğunu anlarlar. Kitapta insan ve Kılıkpırdak yemeğinin nasıl yapıldığı anlatılmaktadır. Sonbahar Şenlikleri'nde onları yiyeceklerini fark edip bir anda saraydan kaçarlar. Saraydan kaçtıkları sırada avdan dönenler çocukların ve Suratsız'ın kaçtığını görürler. Peşlerine düşerler. Devlerin av köpekleri çocukları yakalamak üzereyken bir çukurdan aşağı atlarlar ve atladıkları yeri taşlarla kapatırlar. Ortalık kararmıştır. Bulundukları alanın tünel gibi bir yer olduğunu ve devam ettiğini görürler. El ele tutuşup yürümeye başlarlar.

Geldikleri yer Yeraltı Ülkesi'dir. Yeraltı Ülkesi'nin sınır bekçisine yakalanırlar. Sınır bekçisi onları yolda karşılaştıkları yeşil giysili kadının olduğu yere götürür. Yeşil giysili kadın orada olmadığı için çocukları o gelene kadar zindana atacaklardır. Bu sırada bir erkek sesi duyarlar. Erkek onları kendi odasına alır. Yemek yerler, sohbet eder. Bu erkek köprüde karşılaştıkları onlarla hiç konuşmayan atlıdır. Atlı, çocuklara bir büyü'nün etkisinde olduğu için belli saatlerde yılanı dönüştüğünü bu sırada çevresindeki herkese zarar verdiğini bu yüzden Yeraltı Kraliçesi yeşil giysili kadının onu bir sandalyeye bağlattığını, söyler. Çocuklar bu durumu görmek isterler. Çocuklara onu bağlamaya gelen kişi gidene kadar saklanmalarını sonra ortaya çıkmalarını bu şekilde

izleyebileceklerini, söyler. Adam sandalyeye bağlandıktan sonra çocuklar gelir. Onlara büyü başladığında ne dersem diyeyim beni çözmez size zarar veririm, der. Sandalyede bağlı olan Caspian'ın kayıp oğlu Rilian'dır. Rilian o saat geldiğinde kötü Kraliçe'nin yaptığı büyüden kurtulur her şeyi hatırlar. Kılıkırdak'ı görünce onun Narnialı olduğunu anlar. Onlardan yardım ister. Çocuklar yalan söylediğini düşünür ve iplerini çözmek istemezler. Sandalyenin büyü olduğu belli saatlerde büyüden kurtulduğunu her şeyi hatırladığını anlatır. İplerini çözerler. Büyücü Kraliçe'nin ona büyü yaptığından bir ülkeyi ele geçirmek için tünel kazdığından bahseder. Bu sırada Büyücü Kraliçe gelir. Büyücü Kraliçe Rilian'ın büyüden kurtulduğunu anladığında yanan ateşin içine yeşil bir toz atarak tekrar büyü yapmaya çalışır ama büyü işe yaramaz. Büyücü Kraliçe Rilian'ın annesini öldüren yılanı dönüşür. Rilian'ı öldürmeye çalıştığı sırada Rilian, Eustace ve Suratsız saldırır ve onu öldürür. Büyücü öldükten sonra yaptığı büyüler bozulur ve Yeraltı Ülkesi'nde yaşayan herkes kaçmaya başlar. Rilian, Eustace, Pole ve Suratsız kazdıkları tünelden kaçmaya karar verirler. Tünelin sonuna geldiklerinde Pole delikten dışarı bakar. Buranın Narnia olduğunu anlar. Buldukları delikten dışarı çıkarlar. Aslan Kral Caspian'a oğlunun bulunduğunu haber verir. Caspian geri döner. Rilian babasının gemisini karşılar fakat yaşlı olan Caspian ölür. Çocuklar Caspian öldükten sonra Aslan'ın yaşadığı Dünya'nın Sonuna giderler. Aslan buradan çocukları tekrar Dünya'ya gönderir.

Kitapta bulunan bölümler arasında merak unsuru kullanılmaktadır. Fantastik öğeler kurguda yer almaktadır. Fantastik öğeler ve merak unsurunun kullanılması okuyucunun sıkılmadan kitabı okumasını sağlayabilecektir.

3.6.2.2. İzlek

Kitapta; arkadaşlık, empati kurma, güven, cesaret, yapılan hataları fark edip özür dilemek gibi izlekler yer almaktadır. Bu izlekler çocukların yaşadıkları ve davranışları ile okuyucuya iletilmektedir. Çocuk karakterler üzerinden bu izleklerin iletilmesi okuyucu kitlesi çocuklar olan bu kitap için önemlidir. Okuyucular, karakterlerin davranışları ile ilişki kurabilmektedirler. İyi insanların bu temalara uygun davranışlarda bulunması ve sonunda iyilerin kazanması da okuyucunun anlamlandırmasında yardımcı olmaktadır.

Pole ve Eustace Scrubb aynı okulda okudukları için birbirlerini Narnia'ya gitmeden önce de tanımaktadırlar. Pole diğer çocuklar ona zorbalık yaptıkları için ağlarken Eustace onu teselli etmek ister ama Pole Eustace'in değişmeden önce yaptıklarından bahseder. Eustace söylediklerine üzülür. Pole bunu fark ettikten sonra özür diler.

“‘Özür dilerim Scrubb’ dedi. ‘Haksızlık ettim. Bu dönem tüm bu söylediklerini yaptın.’ ”(s. 12).

Çocuk kahraman olan Eustace'in Pole'e karşı yapmaması gerektiği davranışları yaptığı için ondan özür dilemektedir.

“‘Elveda Jill. Korkaklık ettiğin, bir sıçan gibi davrandığım için özür dilerim. Umarım sağ salim dönersin.’ dedi” (s. 198).

Pole'ün, insanlar olumsuz bir durum yaşadktan sonra onların duygularını paylaşması gerektiğini fark etmesi empati kavramının kitaptaki varlığını göstermektedir.

“Sonra aniden onun ne düşündüğünü umursamadığını, o korkunç uçurumdan uzaklaşmaktan başka çaresinin olmadığını düşünüp bir daha yüksekte korkanlara asla gülmeyeceğine söz verdi” (s. 22).

Arkadaşlık kavramı hem çocuklar üzerinden hem de önceki kitapta çocuk olan fakat bu kitapta yaşlı insanlar olarak okuyucuya sunulan Caspian ve Drinian'ın yaptıkları ile aktarılmıştır.

“Caspian savaş baltasını kapıp öldürmek için Lord Drinian'a saldırdı, Drinian bir hayvan gibi sessizce öldürücü darbeyi bekliyordu. Ancak baltayı kaldırdıktan sonra Caspian aniden onu kenara itip ‘ Kraliçemi ve oğlumu kaybettim. Dostumu da mı kaybedeyim?’ diye bağırdı. Drinian boynuna sarıldı, kucaklaştılar ve ikisi de ağladı” (s.66).

Kitabın genelinde güven ve cesaret gibi kavramlar özellikle çocuk kahramanların davranışları ile okuyucuya sunulmaktadır. İyi olan kahramanların davranışlarında da bu temaların varlığı görülmektedir. Kitabın sonunda iyi olan insanlar kötülerini yenmektedirler. İyi insanların kötülerini yenmeleri okuyucu için bu temaların önemini göstermektedir

3.6.2.3. Dil ve Anlatım

“Gümüş Sandalye” adlı kitap birbirleri ile bağlantılı on altı (16) bölümden oluşmaktadır. Yıllar önce kaybolan prensi bulmak için yola çıkan çocukların prensle beraber yaşadıkları maceralar anlatılmaktadır. Kitapta yer alan bölümler sırasıyla şunlardır:

1. Spor Salonun Arkasında
2. Jill’e Bir Görev Veriliyor
3. Kralın Denize Açılışı
4. Baykuşlar Meclisi
5. Suratsız
6. Kuzey’in Vahşi Topraklarında
7. Garip Hendekler Tepesi
8. Harfang Sarayı
9. Önemli Bir Bilgiyi Nasıl Keşfettiler
10. Güneşsiz Yolculuk
11. Karanlık Kalede
12. Yeraltı Kraliçesi
13. Kraliçesiz Yeraltı
14. Dünya’nın Dibi
15. Jill’in Kayboluşu
16. Yaraların İyileşmesi

Bölümlerde anlatım, üçüncü kişi ağzından yapılmaktadır.

“Edith Jackle’in sesi, radyoyu kapattığımızda olduğu gibi aniden duyulmaz oldu. Etraflarını değişik sesler sardı” (s.19).

“Kalkıp perdeyi açtı ama karanlıktan başka bir şey göremedi. Sonra sıçrayarak geri çekildi, çünkü çok büyük bir şey pencereye çarpmış ve bu sırada bir tıkırtı duyulmuştu” (s. 54).

Karakterlerin duygu ve düşüncelerin okuyucuya aktarıldığı hâkim bakış açısı “Gümüş Sandalye” adlı kitapta kullanılmaktadır.

“ Kraliçe bembeyaz oldu; Jill bunun bazı insanların yüzüne korktuklarında değil kızdıklarında gelen türden bir beyazlık olduğunun düşünüyordu. Bir an için Cadı gözlerini Prens’e dikti, gözlerinden ölüm okunuyordu. Sonra fikrini değiştirir gibi oldu” (s.178).

Kitabın çevirisi Müfit Balabanlılar tarafından yapılmıştır. Çeviri bir eser olmasına rağmen yabancı sözcüklere çok fazla yer verilmemiştir. Anlamı bilinmeyen sözcükler olması gerekenden az veya çok değildir. Paragraflar ve satırlar çok uzun tutulmadan oluşturulmuştur.

Kitapta argo ve çocuklar için uygun olmayan kavramların anlatımda yer aldığı görülmektedir. Bu argo ifadelerin içinde okuyucuların gelişimlerine olumsuz etki edebilecek çocuklara yönelik hakaretler de bulunmaktadır.

“Evet sen de uçurumun kenarında aptalca oyunlar oynamasaydın...” (s.51).

“Eşeklik etme Scrubb, dedi Jill” (s. 52).

“Aptallık etme. Diğerlerini götürdüm bile” (s. 56).

“Kapa çeneni ve eşeklik etme, Scrubb dedi Jill aceleyle...” (s. 81).

“Ancak öylesine aptallardı ki bir dakika sonra aynı şeyi tekrarlıyorlardı” (s. 89).

3.6.2.4. Kahramanlar

Eustace Scrubb: Dünya’dan Narnia’ya giden cesur bir çocuktur. Önceden arkadaşı olmayan, haylaz bir çocukken Narnia’ya gittikten sonra değişmiştir.

Jill Pole: Eustace Scrubb’un arkadaşıdır. Eustace gibi Dünya’dan Narnia’ya gitmiştir. Cesur bir kızıdır.

Yaygaracı: Kral Caspian’ın yardımcısıdır. Yaşlı ve şişman bir cücedir.

Pasparlak: Narnia’da yaşayan bir baykuştur. Çocuklar Narnia’ya geldiklerinde onları fark eden ilk canlıdır. Kılıkırırdak’a arkadaşlarıyla beraber çocukları götürmüştür.

Rilian: Kral Caspian’ın kayıp oğludur. Cesur bir prenstir. Annesinin intikamını almak için yılanın peşine düştükten sonra cadının büyüü sonucu on yıl ülkesine dönemez.

Narnia Kraliçesi: Prens Rilian’ın annesi, Kral Caspian’ın eşidir. Bilge, kibar ve mutlu bir kadındır. Uyurken zehirli bir yılanın ısırması sonucu ölür.

Kılıkırırdak: Adı Suratsız’dır. Gövdesi küçük kolları ve bacakları uzun bir varlıktır. Çocuklarla birlikte Rilian’ı aramak için yola çıkar. Cesur ve karamsardır.

3.6.2.5. Çevre

Kitapta kullanılan mekânlar genellikle bilindik mekânlarla benzerlik göstermektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde okuyucular çevrelerindeki mekânlarla ilişki kurabilmektedirler. Bu mekânların tasvirleri okuyucuların bildikleri mekânlarla ilişkili bir şekilde yapılmaktadır. Kitapta geçen mekânlar okuyucuların bildikleri mekânlarla benzerlik göstermelerine rağmen isimleri okuyucuların bilmedikleri farklı isimlerdir.

“Bir meyve bahçesinden geçip Cair Paravel’in açık duran Kuzey Kapısı’na ulaştılar. İçeride çimlik bir avlu vardı. Sağlarında büyük salonun pencerelerinde ve tam önlerinde bina yığınlarında şimdiden ışıklar görünmeye başlamıştı” (s.48).

Kitapta okuyucuların çevrelerinde görmedikleri mekânlar da bulunmaktadır. Bu mekânlar fantastik unsurlar barındıran mekânlardır. Cadının yaşadığı Yeraltı Ülkesi bu mekânlardan biridir. İçinde birçok canlı yaşamaktadır. Bu canlılar burada cadı için çalışmaktadırlar. Yeraltı Ülkesi’nin üst ve alt bölgeleri vardır. Gemilerin de olduğu denizleri bulunmaktadır.

3.6.2.6. İleti

Kitapta okuyucuyu ile buluşturulan kahramanlar iyiler ve kötüler olarak ikiye ayrılmaktadır. Kötü kahramanlar üzerinden yapılmaması gereken durumlar okuyucuya aktarılırken iyiler üzerinden yapılması gereken davranışlar aktarılmaktadır. Kötüler olayların yaşandığı süre boyunca her türlü kötülüğü yapmalarına rağmen iyiler sonunda

kazanmaktadır. İyilerin ve kötülerin yaptığı bu davranışlar okuyucuya sunulmak istenen iletileri barındırmaktadır.

Çocuklar, iyilerin tarafında yer almaktadır. Genellikle iletiler çocuk kahramanların davranışları, duygu ve düşünceleri aracılığıyla okuyucuya iletilmektedir. Yapılan bir hatadan sonra özür dilenmesi, empati kurmanın önemi, arkadaşlık, cesaret, iyi olmak gibi iletiler çocuk kahramanlar ile okuyucuya aktarılmaktadır. İletiler, okuyucunun yaş seviyeleri düşünüldüğünde yaşıtları sayılabilecek kahramanlar ile sunulması iletilerin aktarılması açısından önemlidir.

3.6.2.7. Eğitsel İlkeler

Eğitsel unsurlar, çocukların davranışları ile okuyucu kitlesi olan çocuklara iletilmiştir. Çocukların birbirlerine yardım etmeleri, cesur olmaları, hayvanları sevmeleri, paylaşımcı olmaları ve hata yaptıklarında özür dilemeyi bilmeleri çocuk okuyuculara sunulmuştur. Çocuk okuyucular kendileri gibi çocuk kahramanların davranışları ile yapmaları veya yapmamaları gerekenleri anlamlandırmaktadır. Günlük hayatta karşılaşılan durumlar okuyuculara aktarılmaktadır. Çocuklar günlük hayatları ile kitapta geçen olaylar arasında ilişki kurabilmektedirler. Eğitsel ilkeler aktarılırken okuyucuların sıkılmamaları önemlidir. Bu kitapta merak unsuru bu eğitsel unsurların sunumunda okuyucunun sıkılmamasını sağlayan etkenlerden biri olmaktadır.

“Gümüş Sandalye” adlı kitap dış yapı unsurları açısından çocuklar için uygundur. Kitaptaki resimlerin siyah beyaz olarak düzenlenmesi ve bazı görsellerin boyutunun küçük olması okuyucuların algılamasını zorlaştırabilmektedir. Kitap içerisinde merak unsurunun ve fantastik öğelerin kullanılması okuyucunun okuma sürecini keyifli hale getirmektedir. Fakat argo ifadelerin kitapta kullanılması çocuk okuyucular için dikkat edilmesi gereken bir husustur.

3.7. Son Savaş

Aslan postu giymiş bir eşek ile maymunun Narnia'yı ele geçirmek için söyledikleri yalan sonucunda Kral Tirian ve arkadaşlarının girdiği savaş anlatılmaktadır.

3.7.1. Dış Yapı Unsurları

3.7.1.1. Boyut

“Son Savaş” adlı kitabın boyutu 12x19,5 cm olarak hazırlanmıştır. Bu boyut okuyucu kitlesinin yaş seviyesi için uygundur. Okuyucu kitlesine uygun hazırlanan boyut, olması gerekenden daha küçük veya büyük değildir. Taşınabilirlik açısından avantajlıdır. Çantasında veya elinde kolaylıkla taşınabilecek ölçülere sahiptir. Bu yönüyle taşınabilirlik açısından avantajlı olması da okuyucunun kitapla daha fazla vakit geçirmesini sağlayabilmektedir. Okuyucular uygun boyutlara sahip olan kitabı, farklı yer ve zamanda okuyabilmektedir.

3.7.1.2. Kâğıt

Kâğıt açık tonlarda tercih edilmiştir. Bu okuyucunun yorulmadan rahatlıkla okuyabilmesi için önemli bir özelliktir. Kâğıt, beyaz zemin üzerinde siyah yazılar olacak şekilde kullanılmıştır. Zıt renklerin kullanımı okuyucu için kolaylık sağlamaktadır.

“Son Savaş” adlı kitapta kullanılan kâğıt mat özelliklere sahiptir. Mat kâğıt kullanımı okuyucunun okuma sürecinde gözünü yormamakta ve rahat okumasını sağlamaktadır. Bu durum, okuyucuya sunulan kazanımların edinilmesinde önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Okuyucu kitlesinin yaş seviyesi düşünüldüğünde kolayca yıpranmayan, zarar görmeyen, yırtılmayan; sağlam, dayanıklı bir kâğıdın kullanılması uygun görülmüştür. Kâğıdın dayanıklı olması okuyucunun kullanımına yardımcı olmaktadır. Ayrıca dayanıklı kâğıtların kullanımı kitabın ömrünün uzun olmasına da katkı sağlamaktadır. “Son Savaş” adlı kitap, bu çerçevelerde değerlendirildiğinde okuyucu için uygun bir kitaptır.

3.7.1.3. Kapak ve Cilt

Kapak okuyucu tarafından ilk olarak dikkat edilecek unsurdur. Dikkat çekici bir kapak okuyucuyu kitaba çekmektedir. Ön kapakta kullanılan görseller ve renkler kitapta dikkat çekici niteliktedir. Ön kapağın en üstünde yazarın, serinin ve kitabın adı bulunmaktadır. Yazarın, serinin ve kitabın adı kırmızı bir zemin üzerinde beyaz yazı ile oluşturulmuştur. Kırmızı renkteki zemin, kitabın ön kapağının tamamında yer

almaktadır. Kırmızı renkle oluşturulmuş kapağın orta kısmında –kitap adının altında- ağaçtan yapılmış bir kapı bulunmaktadır. Kapının diğer tarafında yeşil renkte, kelebeklerin ve çiçeklerin olduğu bir manzara görseli yer almaktadır. Kapının önünde ön ayakları havada, arka ayaklarının üstünde duran açık tonlarda tek boynuzlu bir at görseli vardır. Tek boynuzlu atın ayaklarının olduğu yerde savaşçı zırhlarının, kılıçların varlığı dikkat çekmektedir. Aslan görseli diğer kitaplarda olduğu gibi ön kapağın en altındadır. Ön kapağın sağ alt köşesinde kitabın basım sayısı bulunmaktadır. Ön kapakta fazla görsele yer verilmemektedir. Bu durum kapakta karışıklığın oluşmasını engellemiştir. Okuyucu ön kapakta kullanılan görseller ile içerik arasında uyum olduğunu okuma sürecini tamamladığında anlayabilmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde ön kapakta yer alan görseller ve renkler hem içerikle uyumlu hem de dikkat çekicidir.

Ön kapak ile arka kapak arasında -kitabın yan tarafında- serinin kaçınıcı kitabı olduğu, yazarın, kitabın ve yayınevinin adı bulunmaktadır. Bu bölümde zemin olarak siyah, yazı rengi olarak da beyaz tercih edilmiştir. Zemin ve yazı arasında kullanılan bu zıtlık okuyucunun yazan bilgileri daha rahat okumasını sağlayacaktır.

Kitabının arka kapağında zemin rengi olarak siyah, yazı rengi olarak da beyaz kullanılması uygun görülmüştür. Arka kapağın en üstünde sarı ve kırmızı tonlarında aslan görseli yer almaktadır. Aslan görselinden sonra kitabın içeriği ile ilgili okuyucuya kısa bir bilgi sunulmaktadır. Kitabın içeriği ile ilgili olanbu yazı okuyucuyu kitaba hazırlamaktadır. Ayrıca okuyucunun kitabı merak etmesinde de önemli bir etkisi olmaktadır. Arka kapaktaki yazı “BÜTÜN SAVAŞLARIN EN BÜYÜĞÜ” şeklinde büyük puntolarla yazılarak başlamaktadır.

“Yalanlardan korkuların doğduğu... sadakatin sınıandığı... umutların tükendiği... NARNİA

Narnia tarihindeki en zor mücadele ile karşı karşıyadır. Ancak bu sefer tehlike dışarıdan değil, Narnia’nın içinden gelir. Bu durumu düzeltecek olanlar ise Kral ve ona bağlılıklarını koruyan birkaç dostudur. Tabii eğer başarabilirlerse...”

Arka kapakta bulunan bu yazı ile okuyucunun içeriği merak etmesi sağlanmaktadır. Yazıdan sonra arka kapağın sol alt köşesinde yayınevinin adı yer almaktadır.

3.7.1.4. Sayfa Düzeni

Sayfa düzeni içerisinde görsellerin ve yazıların yerleşimi önemli noktalardan biridir. Kitap bu açıdan okuyucunun okuma sürecini kolaylaştırmaktadır. Sayfada bulunan yazı ve görseller algılamayı zorlaştırmayacak şekilde konumlandırılmıştır. Sayfa düzeninde görseller ve yazılar birbirlerinden net bir şekilde ayrılmıştır. Yazı üstte görsel altta, görsel üstte yazı altta, sayfanın tamamı görselle doldurulmuş veya sayfanın tamamı yazıyla doldurulmuş şekilde bir sayfa düzeni tercih edilmiştir. Bazı görsellerin sayfada bir köşede küçük bir bölümde bulunduğu sayfa düzenleri de yer almaktadır.

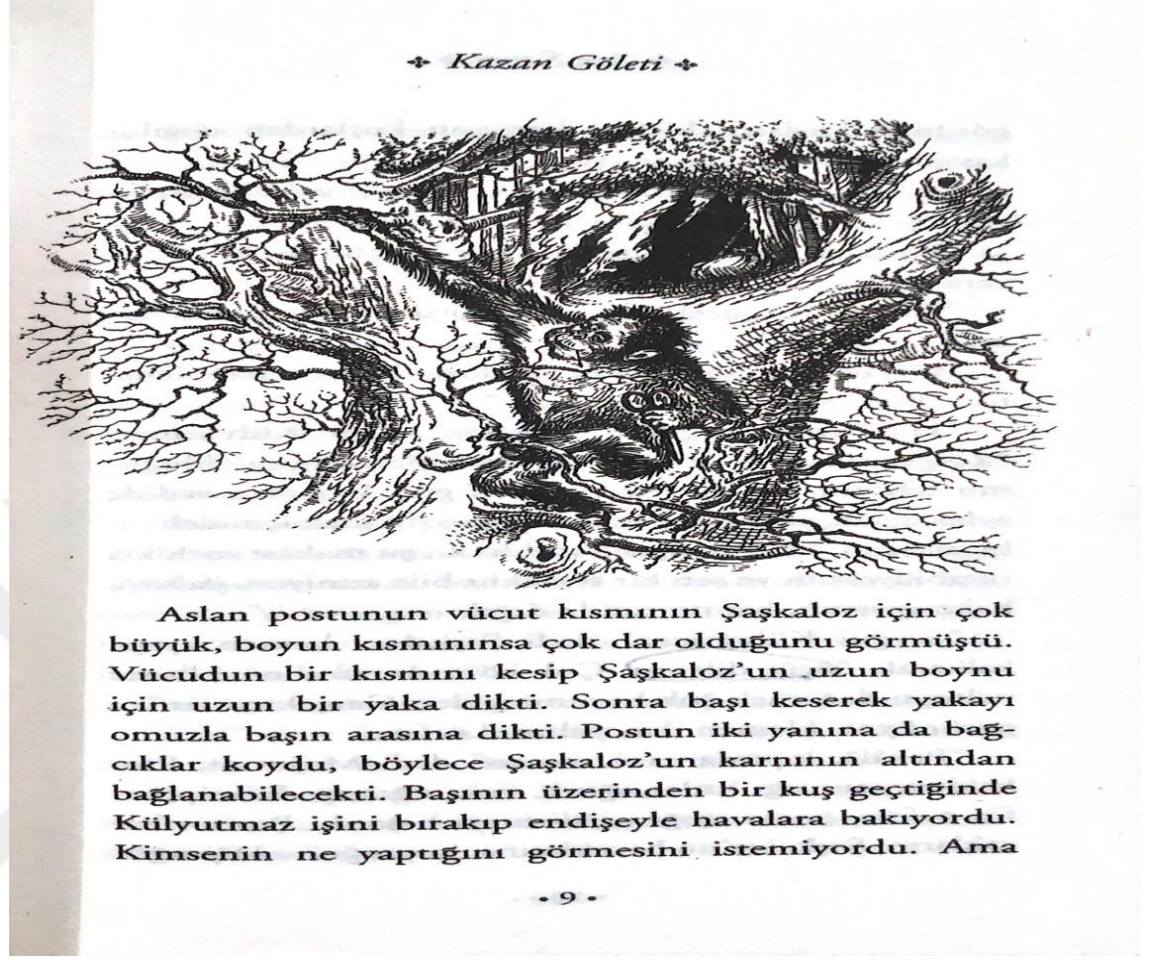
Okuyucuların zorlanmadan okumalarını tamamlamaları için sayfaların başında, sonunda, sağında ve solunda yeterli miktarda boşluk olmalıdır. Bunun yanında satırlar arasında da uygun olabilecek boşluklar bırakılmıştır. Okuyucu için bu boşluklar takibi kolaylaştırarak okumayı zevkli hale getirebilir. Satırlarda bulunan kelimeler sayıca fazla değildir. Düz bir yazı stili sayfa düzeni içerisinde tercih edilmiştir.

Sayfa düzeni, çocuk kitapları için dikkat edilmesi gereken dış yapı unsurlarından biridir. Sayfa düzeni okuyucunun yaş seviyesi düşünülerek hazırlanmıştır. Okuyucu; uygun sayfa düzeni olan bu kitabı zorlanmadan, sıkılmadan okuma sürecini tamamlayabilir. Karmaşıklıktan uzak, kolaylıkla okunabilen bir kitaptır. Okuyucunun edinmesi istenilen kazanımlar için yormayan sayfa düzeni önemli bir unsurdur.

3.7.1.5. Harfler

Çocuk kitaplarında kullanılan yazı stilleri, harflerin puntoları özenle seçilmelidir. Okuyucunun okuma ve anlamlandırma sürecini kolaylaştırmalıdır. “Son Savaş” adlı kitapta yazı stili okuyucuyu yormayacak, düz bir stildedir. Punto yaş seviyesi açısından uygundur. Harf boyutları olması gerekenden büyük veya küçük değildir.

Şekil 7. 1. Son Savaş Harfler

(Lewis, 2021: 9)

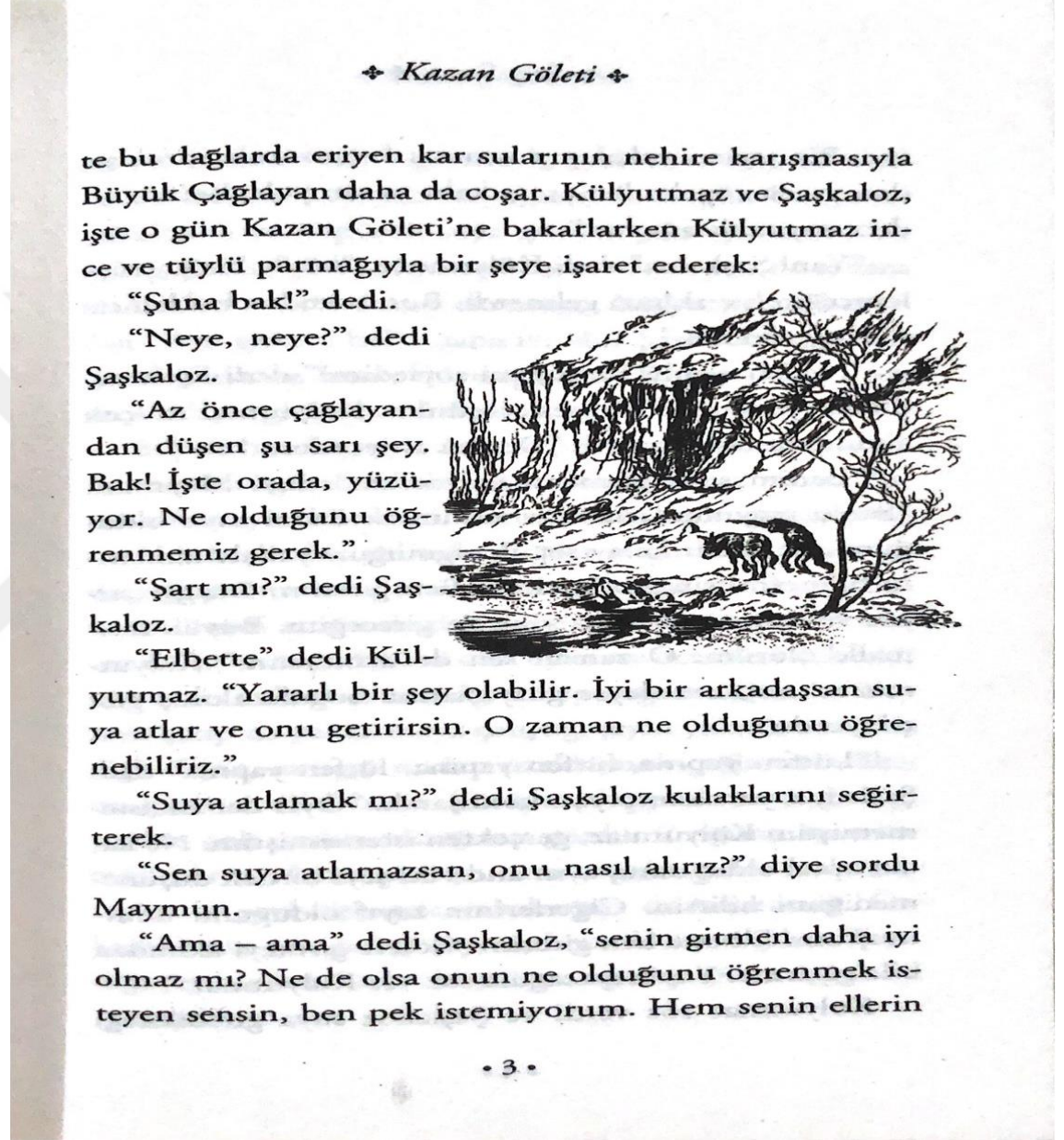
3.7.1.6. Resimler

“Son Savaş” kitabının çizimleri Pauline Baynes tarafından yapılmıştır. İlk olarak kitapla ilgili görseller ön kapakta karşımıza çıkmaktadır. Burada yer alan görseller kitapta fazlaca bahsedilen olaylar ve yerlerle ilgilidir. İçerikte kullanılan görsellerin aksine ön kapakta bulunan görseller renklendirilmiştir. Okuyucunun dikkatini çekebilecek renkler kapaktaki görsellerde kullanılmıştır. Görsellerin çizimleri ve renklendirmeleri okuyucunun dikkatini çekebilecek niteliktedir. Aslan görseli diğer kitaplarda olduğu gibi bu kitapta da ön kapakta yer almaktadır.

Kitabın içerisinde yer alan görsellerde ön kapağın aksine siyah beyaz renkler kullanılmıştır. Bazı görseller boyut açısından büyük oldukları için okuyucunun anlamakta zorlanmayacağı görsellerdir. Fakat kitapta özellikle sayfanın köşelerinden

yer alan boyut olarak küçük görseller de bulunmaktadır. Bu görsellerin siyah beyaz ve boyut olarak küçük olması okuyucunun görsellerde bahsedileni algılamakta zorlanmasına neden olabilmektedir.

Şekil 7. 2. Son Savaş Resimler 1

(Lewis, 2021: 3)

Genellikle görseller yazıdan önce veya sonra olacak şekilde sayfaya yerleştirilmiştir. Görsellerin sayfanın tamamında veya herhangi bir köşesinde yer aldığı kullanımlar da kitapta mevcuttur. Görseller olması gerekenden çok veya az değildir. Bu

açından hem anlatımı desteklemekte hem de okuyucunun hayal gücünü kullanmasına fırsat vermektedir. Tasvirler ve bu tasvirlerin görsellere aktarımı arasında uyum bulunmaktadır.

Şekil 7. 3. Son Savaş Resimler 2

✦ Son Savaş ✦

yacak kadar güzel bir haber.”

“Evet” dedi Kral. Sevinçten titreyerek derin bir iç çekti. “Hayatım boyunca hep bunu bekledim.”

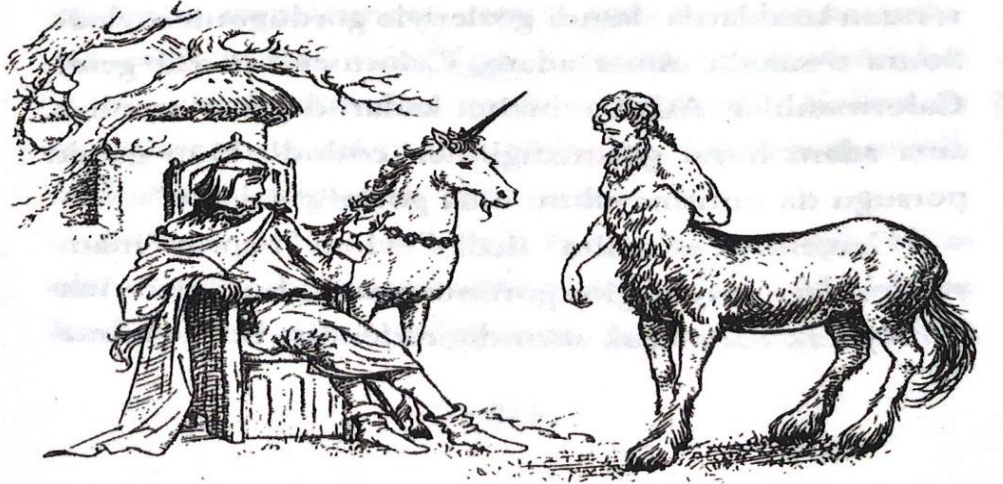
“Dinle!” dedi Cevher, başını yana çevirip kulaklarını ileriye doğru dikerek.

“Ne var?” diye sordu Kral.

“Toynaklar, efendim” dedi Cevher. “Dört nala giden bir at. Çok büyük bir at. Şu insan başlı atlardan, Senter’lardan biri olmalı. İşte orada.”

Görkemli, altın sakallı bir Senter, alnında insan, kestane rengi gövdesinde at teriyle hızla Kral’a yaklaştı, durdu ve yere kadar eğildi. “Kral’a selamlar” diye bağırdı, bir boğa kadar tok bir sesle.

“Selam sana!” dedi Kral, omzunun üzerinden av kılıbesinin kapısına doğru bakarak. “Soylu Senter’a bir tas şarap. Hoş geldin Bilge. Soluklan da ziyaretinin sebebini söyle.”

(Lewis, 2021: 16)

3.7.2. İç Yapı Unsurları

3.7.2.1. Konu-Kurgu

“Son Savaş” adlı kitap on altı (16) bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler birbirleriyle ilişkili ve devamlılık gösteren bölümlerdir. Aralarında bağımsız olay akışları yoktur. Kitapta Aslan postu giymiş bir eşeğin bir maymun ile Narnia’yı yönetmek için söylediği yalan sonucunda Kral Tirian ve arkadaşlarının girdiği savaş anlatılmaktadır.

Bölümlerde ve bölümler arası geçişlerde merak unsuru kurgu içerisinde yer almaktadır. Merak unsuru, okuyucunun okuma istediğini artırmaktadır. Fantastik öğeler de kitapta bulunmaktadır. Okuyucunun yaş seviyesi göz önüne alındığında kurguda kullanılan merak unsuru okuma sürecini keyifli hale getirebilecektir.

Narnia Ülkesi’nde yaşayan ve arkadaş olan bir maymun ve bir eşek şelede aslan postu bulur. Eşek maymunu çok akıllı görmekte onun her dediği yapmaktadır. Maymun eşeğe aslan postunu giydirip ülkede yaşayan diğer canlıları Aslan’ın geldiğini söyleyerek kandırmayı ve her istediğini yaptırmayı düşünür. Eşeği de kandırarak onu bu duruma ikna eder.

Aslan’ın geldiğini söylediği için bütün canlılar maymunun dediklerini yaparlar. Maymun Calormenlilerle anlaşır ve Narnia’daki ağaçları kesip onlara satar. Ağaçları taşıma işini de konuşan hayvanlara yaptırır. Bu sırada Narnia Kralı Tirian ve arkadaşı tek boynuzlu at Cevher durumu öğrenir. Bu duruma müdahale ettikleri sırada yakalanırlar. Tirian’ı bir ağaca bağlarlar. Tirian bu ağaçta bağlı olduğu sırada rüyasında Narnia dostları Polly, Digory, Peter, Edmund, Lucy, Eustace ve Jill’i görür. Onlar da yemek yedikleri sırada Tirian’ı görürler. Narnia’da bir terslik olduğunu anlarlar ve Narnia’ya gitmeye çalışırlar. Çocuk oldukları için Eustace ve Jill’in Narnia’ya gitmeleri gerekmektedir. Trene binerler. Trende yolculuk ettikleri sırada bir anda kendilerini Narnia’da Tirian’ın bağlı olduğu ağacın yanında bulurlar. Önce Tirian’ı kurtarırlar. Sonra Tirian, Eustace ve Jill Cevher’i kurtarmak için bağlı tutulduğu ahıra giderler. Tirian Cevher’i kurtarır. Bu sırada Jill de aslan post giymiş eşeği bulur. İsmi Şaşkaloz olan eşekle her şeyi konuşurlar. Ne yapmaları gerektiğini düşünmeye başlarlar. Narnia’nın Calormenliler tarafından ele geçirildiğini öğrenirler. Oradan gelecek yardımdan da umutları kesilir. Maymuna ve yanındaki Calormenli asker Rishda ile

Narnialı kötü bir kediye saldırmaya karar verirler. Onların, diğer askerlerin ve Narnialı canlıların olduğu yere giderler. Rishda'nın savaşta istediği sonuç gerçekleşmediği, zorlandıkları için Calormenli askerlerin olduğu yardım birliğini çağırır. Kral Tirian ve arkadaşlarını bir ahıra sokmaya çalışırlar. Bu ahırda bir askerleri bulunmaktadır ve gelenleri öldürmek için emir almıştır. Ahıra en son giren Tirian'dır. Ahırın düşündüğü gibi olmadığını fark eder. Bambaşka bir dünyaya gitmiş gibi olur. Karşısında Polly, Digory, Peter, Edmund, Lucy, Eustace ve Jill'i görür. Hepsi kral ve kraliçe kıyafetleri giymiştir. Sonra Aslan gelir. Narnia'da kıyamet kopar. Kıyamet kopmadan önce bütün canlılar o kapıdan geçerler. Nerede olduklarını önce anlayamazlar ama sonra bulundukları yerin aslında gerçek Narnia olduğunu anlarlar. Karşılarına altından bir kapı çıkar. Bu kapı açılır. Açılan kapıdan fare Bastıbacak çıkar. Onları içeri alır. Orada bütün eski Narnia kralları, daha önceden Narnia'da yaşamış iyi canlıları görürler. Aslan'a bir daha gelemeyeceklerini söylediğini şimdi nasıl geldiklerini sorarlar. Aslan onlara Narnia'ya gelmek için bindikleri trenin kaza yaptığını ve öldüklerini, artık Narnia'da yaşayacaklarını söyler.

Okuyucunun dikkatini canlı tutmak için merak unsuru hem bölüm içlerinde hem de bölümler arası geçişlerde kullanılmaktadır. Kitapta fantastik öğeler de okuyucunun keyifli bir okuma süreci geçirmesini sağlayabilmektedir.

3.7.2.2. İzlek

Kitapta; özür dilemek, hayvan sevgisi, doğa sevgisi, yardım etmenin önemi, umut, merhamet ve cesaret gibi izlekler yer almaktadır. Bu izlekler çocuklar üzerinden okuyucuya aktarılmaktadır. Çocukların davranışları, duyguları ve düşünceleri temaların iletilmesi için kullanılmaktadır. Okuyucuların yaş seviyeleri ve kahramanların yaşlarının yakın olması bu izleklerin okuyucu tarafından anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Kahramanlar bu temalara uygun davranışlarda bulunmaktadırlar. Okuyucular, bu davranışlar ile günlük hayatlarında karşılaştıkları benzer olaylar arasında ilişki kurabilmektedir. Kitaptaki kahramanlar iyiler ve kötüler olarak ikiye ayrılmaktadır. İyilerin davranışları aracılığıyla temaların okuyucuya aktarımı gerçekleşmektedir.

Maymun, eŖeęi kandırmasına rağmen eŖek ona karŖı yanlış bir davranıŖta bulunduğunu düşünmekte ve özür dilemektedir. Bu izlek kitapta iyi olarak görölen eŖeęin davranıŖları ile okuyucuya verilmektedir.

“Sevgili Külyutmaz.’ Dedi ŖaŖkaloz, hemen ayağa kalkarak, ‘özür dilerim çok kötü davrandım” (s.10).

Ağaçlar, maymunun anlaŖtıęı Calormenliler tarafından kesilmektedir. Bu durumu Kral öğrenir ve ağaçları kurtarmak ister. Ağaç sevgisi de Kral’ın söyledikleri ile kitapta okuyucuya aktarılmaktadır. İyi biri olan Kral’ın söylemlerinde ağaçlara ve doğaya karŖı olan sevgi bulunmaktadır.

“Gelin dostlarım. Son süratle nehrin yukarisına gidip bunu yapan hainleri bulmalıyız. Bir tekini bile canlı bırakmayacağım, dedi” (s.20).

Kral Tirian’ın yakalanıp ağaca bağladıkları sırada onun yardımına giden hayvanlar ile yardım etmenin önemi vurgulanmaktadır.

“‘Lordumuz! Sevgili Kralımız’ diyorlardı cılız sesleriyle ‘sizin için üzüliyoruz. Ama çözmeye cesaret edemeyiz, çünkü Aslan kızabilir. AkŖam yemeğiniz getirdik.’ ” (s. 42).

Umut kavramı da zor durumda olmalarına rağmen çocukların düşünceleri ve çabaları ile okuyuculara aktarılmaktadır.

“Onlara ayı ve yabandomuzu da eklendiğinde, Eustace tüm olanlara rağmen her Ŗeyin düzeleceğini düşünmeye baŖladı” (s. 131).

Cücelerin, arkadaşlarına ihanet etmelerine rağmen Lucy Aslan’dan onlara yardım etmesini rica eder. Merhamet kavramı da çocukların düşünceleri ve davranıŖları ile verilmektedir.

“ ‘Aslan’ dedi Lucy gözyaŖları içinde, ‘bu zavallı cüceler için bir Ŗeyler yapacak mısın, yapabilir misin?’ ” (s. 167).

Kitapta okuyuculara aktarılmak istenen temalar çocuklar ve iyi canlılar ile iletilmektedir. Kahramanlar yapmak istediklerini yapabilen, başarılı olan karakterler olarak karŖımıza çıkmaktadır. İyiler kitabın sonunda kazanmaktadırlar.

3.7.2.3. Dil ve Anlatım

“Son Savaş” adlı kitap birbirinin devamı olan ve birbiriyle ilişkili on altı (16) bölümden oluşmaktadır. Aslan postu giymiş bir eşeğin bir maymun ile Narnia’yı yönetmek için söylediği yalan sonucunda Kral Tirian ve arkadaşlarının girdiği savaş anlatılmaktadır. Kitapta yer alan bölümler sırasıyla şunlardır:

1. Kazan Göleti
2. Kral’ın Aceleciliği
3. Maymunun Görkemi
4. O Gece Neler Oldu?
5. Kral’a Yardım Nasıl Geldi?
6. İyi Bir Gece
7. Cüceler
8. Kartalın Getirdiği Haber
9. Ahır Tepe’deki Toplantı
10. Ahıra Kim Girecek?
11. Her Şey Hazırlanıyor
12. Kapıdan Geçiş
13. Cüceler Aldatılmayı Reddediyor
14. Narnia’ya Akşam Çöküyor
15. Yukarılara ve İçerilere
16. Gölge Ülkelere Veda

Kitapta bulunan bölümlerin tamamında üçüncü kişi ağzından anlatım kullanılmaktadır.

“O anda Müthiş bir gök gürültüsü duyuldu ve yer hafif bir depremle sarsıldı. İkisi de dengesini kaybedip yüzüstü yere düştü” (s. 13).

“Tirian baktı, hayal edebileceğiniz en garip ve gülünç şeyi gördü. Sadece birkaç metre ötede, gün ışığında görülebilen kaba bir tahta kapı ve etrafında da kasası vardı; bunlar haricinde hiçbir şey yoktu, ne duvar ne de çatı” (s. 158).

Kitapta karakterlerin görünen davranışlarının yanında duygu ve düşüncelerinin de okuyucuya aktarıldığı hâkim bakış açısı kullanılmıştır.

“Sol kolunu hayvanın boynuna doladı, eğilerek burnunu öptü. İkisi de bir mutluluk içindeydi. Mümkün olduğunca sessiz, çocukların yanına geri döndüler” (s. 72).

“ Tün bu süre boyunca Jill, kâh yemeği karıştırıyor kâh huzurla otlayan eşekle ata kıskançlıkla bakarak vakit öldürüyordu. O sabah onların yerinde olup otlayabilmeyi öylesine arzulamıştı ki!” (s. 87).

Kitabın çevirisi Müfit Balabanlılar tarafından yapılmıştır. Çeviri bir eser olmasına rağmen yabancı sözcüklere çok fazla yer verilmemiştir. Anlamı bilinmeyen sözcükler olması gerekenden az veya çok değildir. Paragraflar ve satırlar çok uzun tutulmadan oluşturulmuştur.

Kitapta argo ve çocuklar için uygun olmayan kavramların anlatımda yer aldığı görülmektedir.

“ Bir sürü aptal hayvanla konuşması için onu rahatsız edemeyiz” (s. 34).

“ Ben insanım; sense sadece şişko, aptal ve yaşlı bir ayı” (s. 36).

“ Seni küçük aptal mızıkçı!” (s. 38).

“Onu cebimde tuttuğumu mu sanıyorsunuz, aptallar?” (s. 83).

“Soylu Sentor’a bir tas şarap” (s. 16).

“Bardak bir yumurta kabı büyüklüğündeydi ve bu yüzden içindeki şeyin şarap olduğunu ancak bitmesine yakın anlayabilmişti” (s. 43-44).

Hakaret ifadeleri ve alkollü içecek isimlerinin kitapta yer alması çocuk okuyucuların gelişim dönemleri için uygun değildir.

3.7.2.4. Kahramanlar

Külyutmaz: Büyük Çağlayan'ın yakınlarında yaşayan çok yaşlı ve kurnaz bir maymundur. Çirkin ve derisi buruş buruştur. Eşek Şaşkaloz'un arkadaşıdır. Eşeği ve Narnialı canlıları kandırır. Calormenlilerle işbirliği yaparak Narnia'yı işgal ettirir.

Şaşkaloz: Külyutmaz'ın arkadaşı saf bir eşektir. Arkadaşı olmasına rağmen Külyutmaz onu hizmetçisi gibi kullanır. Yumuşak ve kır tüylüdür. Nazik ve dürüst bir yüze sahiptir.

Kral Tirian: Narnia krallarının sonuncusudur. Yirmili yaşlarda güçlü biridir. Sakalları seyrek, gözleri mavi, korkusuz ve dürüştür.

Cevher: Tek boynuzlu bir attır. Kral Tirian'ın dostudur. Cesur ve kibar bir hayvandır.

Kızıltüy: Kötü bir kedidir. Yalan söyler. Kurnazdır. Külyutmaz ile işbirliği yapıp Narnialıları kandırır. Külyutmaz'ı ortadan kaldırmak için Rishda ile anlaşır.

Rishda: Calormenli yüzbaşıdır. Maymunun yaptığı planın içindedir. Kötü bir insandır.

Taş: Calormenlilerin inandığı varlıktır. Aslan iyi olanı, Taş kötü olanı temsil eder.

Zamanbaba: Yeraltında uyur. Dünyanın sonu geldiğinde uyanarak boruyu çalar.

Zıpır: Tirian'ın haklı olduğunu anlayıp onun tarafına geçen tek cücedir.

Emeth: Calormenli iyi niyetli bir askerdir. Ahıra girer ve maymunun oraya gelenleri öldürmesi için koyduğu askeri öldürür.

Eustace Scrubb: Dünya'dan Narnia'ya giden erkek çocuktur. Cesur biridir. Narnia'nın kurtulması için çabalar. Tren kazasında öldüğü için gerçek Narnia'da yaşayacaktır.

Jill Pole: Dünya'dan Narnia'ya giden kız çocuktur. Narnia'nın kurtulması için çaba gösterir. Dünya'daki tren kazasında ölür. Gerçek Narnia'da yaşamaya başlar.

3.7.2.5. Çevre

Kitapta kullanılan mekânlar okuyucuların bildikleri mekânlarla benzerlikler göstermektedir. Bu açıdan okuyucular kitaptaki mekânlar ile çevrelerindeki mekânlar arasında ilişki kurabilmektedirler. Bu mekânların tasvirleri okuyucuların bildikleri mekânlarla ilişkili bir şekilde yapılmaktadır. Fantastik bir kitap olmasından dolayı bazı mekânlarda olağanüstülükler bulunmaktadır. Bu mekânlar okuyucuların çevrelerinde görmedikleri özellikler taşımaktadır.

“Bizim dünyamızda böyle bir ülke olmadığına bahse girerim. Renklere bakın! Dünyamızdaki dağlarda bu dağlardaki gibi bir mor bulamazsınız” (s. 191).

“Çok geçmeden kendilerini bu dünyadakinden çok daha yüksek dağlara yürürken –ne kadar büyük ve canlı bir yürüyüş yoluydu o- buldular. Fakat o dağlarda kar yoktu: Ormanlar, yeşil yamaçlar, nefis bahçeler ve birbiri üstüne sonsuz bir şekilde devam eden gürül gürül çağlayanlar vardı” (s. 207).

3.7.2.6. İleti

Kitapta okuyucuyu ile buluşturulan kahramanlar iyiler ve kötüler olarak ikiye ayrılmaktadır. Kötü kahramanlar üzerinden yapılmaması gereken durumlar okuyucuya aktarılırken iyiler üzerinden yapılması gereken davranışlar aktarılmaktadır. Kötüler olayların yaşandığı süre boyunca her türlü kötülüğü yapmalarına rağmen iyiler kötülerini yenerek sonunda kazanmaktadırlar. İyilerin ve kötülerin yaptığı bu davranışlar okuyucuya sunulmak istenen iletileri barındırmaktadır.

Çocuk kahramanlar iyilerin tarafında yer almaktadırlar. İletiler genellikle çocuk kahramanlar ile aktarılmaktadır. Okuyucular ile çocuk kahramanlar yaşıt sayılmaktadır. Arkadaşlık, cesaret, umut, merhamet gibi iletiler çocukların davranışları, duygu ve düşünceleri ile okuyucu ile buluşmaktadır. İyiler kitapta ne olursa olsun iyilik yapmaktan vazgeçmemektedir. Kötüler ise yaptıkları her şeye rağmen kaybetmektedirler.

Kitapta kötülerin ve iyilerin içine girdiği ahır; iyilerin ödüllendirildiği, kötülerin cezalandırıldığı yerdir. Kral Tirian’a ihanet eden cüceler ahıra girdiklerinde her yeri karanlık görmekte, güzel yemekleri fark edememektedirler. İçeri giren iyi canlılar için de yeşillikler içinde, keyif aldıkları bir yer olarak okuyucuya iletilmektedir.

3.7.2.7. Eğitsel İlkeler

Çocuk kitaplarında bulunması gereken en önemli unsurlardan birisi de eğitsel ilkelerdir. Çocuk kitaplarında okuyucuların yaş seviyeleri dikkate alınarak eğitsel unsurları bulundurulması gerekmektedir.

“Haberleri olmadan üzerlerine atlamamız çok kötü oldu! Üstelik silahları da yoktu. Biz katiliz cevher. Şerefim sonsuza kadar lekelendi” (s. 29).

“En kötü anlarda bile dimdik ayakta duran Narnia krallarının sonuncusuna aferin, dedi” (s. 167).

“Hapishaneyi kendi kafalarında yaratıyor ve hapishanenin içinde olduklarını düşünüyorlar. Aldatılmaktan öylesine korkuyorlar ki oradan kurtulamıyorlar” (s. 168).

Çocuk okuyucular kendileri gibi çocuk kahramanların davranışları ile yapmaları veya yapmamaları gerekenleri anlamlandırmaktadır. Günlük hayatta karşılaşılan durumlar okuyuculara aktarılmaktadır. Çocuklar günlük hayatları ile kitapta geçen olaylar arasında ilişki kurabilmektedirler. Bu kitapta merak unsuru bu eğitsel unsurların sunumunda okuyucunun sıkılmamasını sağlayan etkenlerden biri olmaktadır.

“Son Savaş” adlı kitap dış yapı unsurları açısından çocuklar için uygundur. Kitaptaki resimlerin siyah beyaz olarak düzenlenmesi ve bazı görsellerin boyutunun küçük olması okuyucuların algılamasını zorlaştırabilmektedir. Kitap içerisinde merak unsurunun ve fantastik öğelerin kullanılması okuyucunun okuma sürecini keyifli hale getirmektedir. Fakat kitapta argo ifadelerden ve alkollü içeceklerden bahsedilmesi çocuk okuyucular için uygun değildir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. SONUÇ

“Narnia Günlükleri Adlı Eserin Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi” adlı bu araştırmada C. S. Lewis’in yazdığı yedi (7) kitaptan oluşan Doğan Egmont Yayınları tarafından yayınlanan Narnia Günlükleri adlı eserin, çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygunluğu tespit edilmek amacıyla incelenmiştir. Araştırmanın amacına ve problem durumuna göre yapılan incelemeler ile Narnia Günlükleri adlı seride yer alan yedi kitabın çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygunluğu konusunda şu sonuçlara varılmıştır:

Seride yer alan yedi kitabın dış yapı özellikleri incelendiğinde aralarında önemli bir farklılık olmadığı anlaşılmıştır. İncelenen yedi kitabın aynı yayınevi tarafından yayımlanması kitapların dış yapı özellikleri bakımından benzerlik göstermesine etki etmiştir. Narnia Günlükleri adlı seriyi oluşturan yedi kitap da aynı boyutlarda (12cm x 19,5 cm) oluşturulmuştur. Bu kitaplar, boyut açısından çocukların kolaylıkla taşıyabileceği kitaplardır. Okuyucu kitlesinin yaş seviyesi düşünüldüğünde kitapların boyutları olması gerekenden büyük veya küçük değildir. İncelenen kitapların tamamında aynı özellikte kâğıt kullanılmıştır. Kullanılan bu kâğıtlar; okuyucuların gözlerini yormayacak, okumalarını kolaylıkla yapmalarını sağlayacak niteliktedir. Kitapların ön ve arka kapaklarında benzerlikler bulunmaktadır. Kapaklar için kullanılan malzeme bütün kitaplarda kartondur. Ön kapaklar, yedi kitapta da renkli görsellerden seçilmiştir. Kitapların ön kapaklarında kullanılan görsellerde açık tonlarda renklerin kullanımı tercih edilmiştir. Kitapların ön ve arka kapaklarında kullanılan yazılar ve görseller içerikle uyumludur. Ön kapaklarda, yer alan görseller içerikte sıklıkla bahsedilen konuların tamamlayıcısı olmuştur. Kitapların ön kapaklarında anlaşılır bir şekilde serinin, yazarın ve kitabın adı yer almaktadır. Kitapların tamamında arka kapaklar aynı şekillerde tasarlanmıştır. Arka kapaklar siyah zemin üzerine beyaz renkte yazılar kullanılarak oluşturulmuştur. Arka kapaklarda kitabın içeriğiyle ilgili kısa bilgiler yer almaktadır. Bu bilgiler ile okuyucunun kitaba karşı olan merak duygusu

artırılmıştır. Kitapların sayfa düzeni, okuyucunun zorlanmadan okuyabileceği şekilde tasarlanmıştır. Sayfalarda kullanılan zemin ve yazı rengi, yazıların kenarlarında bulunan boşluklar okuyucuların okuma sürecini kolaylaştırmaktadır. Yazıların puntoları okuyucunun yaş seviyesine uygun olacak şekilde kullanılmıştır. Yazı ve görsellerin sayfa üzerindeki yerleşimi okuma sürecini olumlu olarak etkilemiştir. Kullanılan görseller genellikle sayfadaki yazılardan önce veya sonra kullanılmıştır. Bu kullanımın yanında sayfanın tamamında yazı veya görselin kullanıldığı da tespit edilmiştir. Görseller, anlatımı tamamlayacak şekildedir. Anlatılanlar ile görseller uyumludur. Kitapların sadece ön kapaklarında kullanılan görseller renklidir. Kapaklardaki görseller dışındaki bütün görseller siyah beyaz olarak oluşturulmuştur. Bazı görsellerin renklendirilmemesi okuyucuların anlamlandırılmasını zorlaştırmaktadır. Fakat bu durum boyutu küçük olan görsellerde geçerlidir. Seride yer alan kitapların tamamının çizimleri Pauline Baynes tarafından yapılmıştır. Görsellerin aynı kişi tarafından oluşturulması bütün kitaplardaki uyumu olumlu anlamda etkilemiştir.

Serinin tüm kitaplarında seçilen konular okuyucuların yaş seviyelerine uygun olarak belirlenmiştir. Kitaplarda yer alan konular çocuklar, olağanüstü varlıklar ve hayvanlar aracılığıyla sunulmuştur. Yardımseverlik, arkadaşlık, cesaret, iyilik yapmanın önemi gibi konular kitapların tamamında okuyucuya aktarılmıştır. Konuların okuyucuya sunumunda merak unsurundan fazlaca yararlanılmıştır. Merak unsurunun kullanımı okuyucuların konulara ilgiyle yaklaşmasını sağlamıştır.

Kitaplarda bulunan izlekler konuyu tamamlayıcı niteliktedir. İzlekler de konular gibi okuyucu kitlesinin yaş seviyesine uygundur. Umut, merhamet, özür dilemenin önemi gibi unsurlar kitaplarda yer almaktadır. Bu açılardan değerlendirildiğinde kitaplardaki izlekler çocuk edebiyatı eserlerine uygun seçilmiştir.

Eserlerdeki dil ve anlatım özellikleri de okuyucuların yaşlarına uygun olarak oluşturulmuştur. Kitaplarda betimleyici ve öyküleyici anlatım kullanılmıştır. Kitapların hepsinde üçüncü kişi ağzıyla anlatım yapılmıştır. Kitaplardaki anlatımlarda hâkim bakış açısı da kullanılmıştır. Hâkim bakış açısının kullanımı ile karakterlerin duygu ve düşünceleri de okuyucuya verilmiştir. Kitapların çevirisi Müfit Balabanlılar tarafından yapılmıştır. Yazım kurallarına kitapların tamamında dikkat edilmiştir. Okuyucuların yaşlarına uygun olarak basit ve kısa cümleler kurulmuştur.

Eserlerdeki kahramanlar; çocuklar, olağanüstü varlıklar ve hayvanlardan seçilmiştir. Bu kahramanlar, iyiler ve kötüler olarak ikiye ayrılmıştır. Olumlu davranışlar ve düşünceler iyi karakterler, olumsuz davranışlar ve düşünceler kötü karakterler üzerinden okuyucuya sunulmuştur. Karakterlerin çocuklardan seçilmesi okuyucuların karakterler ile ilişki kurmasını kolaylaştırmıştır. Çocuk karakterlerin davranışları okuyucuların da günlük hayatlarında nasıl davranmaları gerektiğini aktarmıştır. Kitapların sonunda iyiler kazanırken kötüler kaybetmektedir. Kazananlar iyi ve doğru davranışlar gösteren çocuklar olmuştur. Çocuk karakterler, kötülerini yenene kadar birçok zorlukla mücadele etmişlerdir. Bu mücadeleleri sırasında akıllarından ve cesaretlerinden yararlanmışlardır. Akla ve zekâyâ, arkadaşlığa önem veren, hayvanları ve doğayı seven, birlik ve beraberlik içinde olan karakterler kitaplarda bulunmaktadır. Aktarılmak istenen kazanımlar çocuklara karakterlerin davranışları ile sezdirilmektedir. Karakterin bu özellikleri dikkate alındığında; okuyucuların ilişki kurabileceği, yerlerine kendilerini koyabilecekleri özelliklere sahiptir.

Kitaplarda çevre kavramı üzerinde fazlaca durulmaktadır. Olaylar genellikle Narnia Ülkesi'nde ve çevresinde geçmektedir. Narnia Ülkesi'ndeki çevre, insanların günlük hayatlarında karşılaşılabilecekleri yerlerle ilişkili olarak oluşturulmuştur. Bu çevrelerin isimleri farklı olsa da genellikle çocukların bildikleri çevrelerden seçilmiştir. Bilinen yerler, bilinmeyen yerlerle ilişkilendirilerek okuyucuların hayal gücünü kullanmaları sağlanmıştır. Betimlemeler ve görseller ile bu çevreler tamamlanmıştır. Olayların geçtiği çevrelerin betimlemeleri başarılı bir şekilde yapılmıştır. Bu betimlemeler ile farklı isimleri olan yerler çocukların zihinlerinde canlandırılmıştır.

Çocuklar için yazılan kitaplarda ileti önemli bir unsurdur. Bu açıdan “Narnia Günlükleri” adlı eserde yer alan iletiler merak unsuru kullanılarak okuyuculara sezdirilmiştir. Kitaplarda; arkadaşlık, cesaret, hayvan sevgisi, doğa sevgisi, yardımlaşma gibi iletiler çocuklara uygun bir şekilde sunulmuştur. İletiler doğrudan ve sezdirilerek okuyucu ile buluşturulmuştur.

Çocuk edebiyatı eserleri oluşturulurken eğitsel ilkelere dikkat edilmelidir. Kahramanlar meraklı, cesur, yardımsever, arkadaşlığa, akla ve bilime önem veren karakterlerdir. Kıskançlık gibi durumlar yer alsa da bunlar sonunda kahramanların düşünceleri ve davranışları ile çözülmüştür. Kitaplarda yer alan kötü karakterlerin

uygun olmayan davranışlarının ve düşüncelerinin yanlış olduğu okuyucuya aktarılmıştır.

İçki gibi zararlı maddelerden ve argo sözcük kullanımları da kitaplarda yer almaktadır. Çocuklar için uygun olmayan içki (bira, şarap) ve argo ifade eden sözcüklerin kullanımı çocuk kitaplarına uygun değildir. Her toplumda bu kavramların çocuklar tarafından kullanımı doğru kabul edilmemektedir. Kadın ve erkek kahramanlar arasında üstünlük bulunmamaktadır. Kadın ile erkek kahramanlar eşit olarak oluşturulmuştur. Fakat “At ve Çocuk” adlı kitapta Aravis isimli kız kahraman ailesinin zoruyla istemediği biriyle evlendirilmek istenmektedir.

“Narnia Günlükleri” fantastik unsurların fazla bulunduğu bir eserdir. Kitaplarda konuşan canlılar, büyü, sihir gibi unsurlar bulunmaktadır. Fantastik unsurlar kitabın akıcılığını artırmıştır. Bundan dolayı okuyucular kitabı keyifle okuyabilmektedir.

Yapılan araştırmalar ve incelemeler sonucunda, Clive Staples Lewis’in yazmış olduğu yedi kitaptan oluşan Narnia Günlükleri adlı serinin çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygun olduğu belirlenmiştir. Seride yer alan kitaplar; çocukların hayal gücünü geliştirebilecek, okuma alışkanlığı kazandırabilecek, sözcük dağarcığını artırabilecek niteliklere sahiptir. Fakat olumsuz unsurlardan dolayı aileler ve eğitimciler çocukların okuma sürecinde dikkatli olmalıdır. Bu nedenle ortaokul seviyesindeki çocuklara hitap edebilecek bir eserdir.

4.2. TARTIŞMA

Bu araştırmada “Narnia Günlükleri” adlı seri çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda, iç yapı ve dış yapı özellikleri dikkate alınarak değerlendirmeler yapılmıştır. Genel olarak serideki kitapların çocuk okuyucuların okumaları için uygun olabileceği değerlendirilmiştir. Fakat dış yapı özellikleri içerisinde yer alan resimlerin siyah beyaz olmasının bazı durumlarda okuyucuların anlamlandırmasını zorlaştırabileceği fark edilmiştir. Ayrıca içerik olarak kitaplarda argo ifadelerin yer alması ve içki kullanımı gibi olumsuz durumlar oluşturabilecek unsurların varlığı tespit edilmiştir. Çocuk edebiyatının temel ilkeleri

dikkate alınarak bu çalışma ile farklı çocuk edebiyatı eserlerinin incelendiği çalışmalar karşılaştırılmıştır.

Uyar (2019), “Hasan Kallimci’nin Destan Romanlar Serisinin Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi” isimli tezinde dış yapı özellikleri açısından çocuğa görelilik ilkesine uygun olduğunu fakat görsellerin renklendirilmesi gerektiğinden bahsetmektedir. Görseller okuyucuların içerikte bahsedilenleri anlamlandırması ve keyif alması açısından önemlidir. Bu nedenle renkli görsellerin kullanımı okuyucunun anlamlandırmasını kolaylaştırmaktadır. Görseller açısından elde edilen bulgular bu çalışmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Tekin (2017), “Süleyman Bulut’un Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi” tezinde okuyucuya verilmek istenilen iletilerin açık bir şekilde verilmeyerek kahramanların yaşadıklarıyla hissettirildiğini belirtmektedir. İletiler kahramanların yaşantıları üzerinden sunularak okuyucunun sıkılmadan anlamlandırmasını sağlayabilmektedir. Okuyucu okuma sürecinden keyif alırken iletilere de bu şekilde ulaşmaktadır. İletiler açısından elde edilen sonuçlar bu çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Gönen (2017), “Çocuk Edebiyatı Yazarı ve Çizeri Olarak Feridun Oral’ın Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri ve Eğitsel Değerler” adlı tezinde kitapların boyutlarının çocukların gelişim dönemine uygun olarak taşımakta ve kullanmakta zorlanmayacakları niteliklere sahip olduğu değerlendirilmesi ulaşılmaktadır. Dış yapı özelliklerinden olan boyut unsuru, kitapların kolay kullanımı açısından önemlidir. Çocukların gelişim dönemlerine göre uygun olarak hazırlanmış kitap boyutları okuyucuların okuma sıklıklarını ve sürelerini de etkileyebilmektedir. Boyut unsuru açısından tespit edilen bulguların bu çalışmanın bulguları ile örtüştüğü söylenebilmektedir.

İspirt (2019), “Michael Ende’nin Çeviri Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Çocuk Edebiyatına Uygunluğu ve Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi” isimli tezinde kahramanların azim ve kararlı olmalarından dolayı okuyucuların olumlu şekilde etkilenebileceğini dile getirmektedir. Okuyucular ile kahramanlar arasında ilişki kurulması okuyucunun anlatılmak istenilenleri daha kolay anlamlandırmasını sağlayabilmektedir. Kahramanların özellikleri açısından elde edilen bulgular ile bu çalışmadaki bulgular örtüşmektedir.

Çetin (2021), “Orhan Kemal Hikâyelerinin Çocuk Edebiyatı İlkeleri Açısından İncelenmesi” adlı tezinde dil anlatım özelliği açısından açık, kurallı ve basit cümlelerin varlığından bahsetmektedir. Çocuk okuyucuların kitapları daha rahat okuyabilmeleri açısından cümleleri açık, anlaşılır ve basit olması gerekmektedir. Dil ve anlatım özellikleri açısından tespit edilen bulgular ile bu çalışmadaki bulgular örtüşmektedir.

Gündüz (2016), “Ahmet Ümit’in Masal Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi” isimli araştırmasında bu kitapların bazı kitap satış sitelerinde okul öncesi için sunulan kitaplar olduğundan fakat çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre değerlendirildiğinde bu yaş gurubundaki çocuklar için uygun olmadığından bahsetmektedir. Çocuk edebiyatının temel ilkeleri bağlamında yapılan değerlendirme sonucunda bu çalışmadaki bulgular ile farklılaşmaktadır.

4.3. ÖNERİLER

İncelemeler sonucunda elden edilen verilerle ilgililere şu önerilerde bulunulabilir:

Çocuklara okuma alışkanlığı öncelikli olarak ailede kazandırılmaya başlanmaktadır. Bu yüzden aileler çocukların okudukları kitaplara dikkat etmelidir. Ailelerden sonra eğitimciler, çocukların okuma sürecine katkı sağlamaktadır. Aileler ve eğitimciler çocukların gelişim dönemlerine uygun kitaplar belirlemelidir. “Narnia Günlükler” adlı eseri aileler ve eğitimciler çocuklar için kullanabilir.

“Narnia Günlükleri” alan araştırmacılarının üzerinde durabileceği, farklı bağlamlar içinde araştırmalar yapılabilecek eserlerdendir. Alan araştırmacılarının bu eseri değerlendirilmesi önerilmektedir. “Narnia Günlükleri” fantastik bir eserdir. Bu çerçevede fantastik edebiyat açısından araştırmalar yapılabilir. Ayrıca değerler eğitimi ve kültürel aktarım açısından da değerlendirilebilir. Bu eser alan araştırmacıları tarafından nicel araştırma yöntemleriyle de araştırmalara konu olabilir.

KAYNAKÇA

Akyüz, M. (2014). *Muzaffer İzgü'nün Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının temel İlkeleri Açısından İncelenmesi*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Altuntaş, N. (2021). Narnia Günlükleri ve Türk Lokumu Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme. *Journal Of Tourism And Gastronomy Studies*, 5, 305-320.

Arıkan, B. (2018). *Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bakımından Memduh Şevket Esendal'ın Öykülerinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Arıkan, Y. (2018). *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Baki, Y. (2021). Alev Saçlı Çocuk Adlı Yapıtın Fantastik Unsurlar Açısından İncelenmesi. *Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 4(2), 220-240.

Batmaz, Ö. (2020). *Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Estetik Ölçütler Bakımından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Baz, M. A. (2021). *Aslı Der'in Yapıtlarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri ve Fantastik Öğeler Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Bilgen, K. (2021). *Almula Aydın'ın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkelerine Göre İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.

Bilgin, S. (2020). *Çağdaş Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Teknolojinin Sunuluş Biçimleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ceyhan, M. (2021). *Ahmet Şerif İzgören'in Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.

Coşkun, S. (2019). *Çetin Öner'in Öykülerinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi ve Türkçe Eğitime Katkısı*. (Yüksek Lisans Tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.

Çelik, A. (2018). *Çocuk Edebiyatı Çevirisinde Yaratım: Jules Verne'nin "Seksen Günde Devri Alem" Eserinin Türkçeye Çevirilerinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

Çetin, M. (2021). *Orhan Kemal Hikâyelerinin Çocuk Edebiyatı İlkeleri Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.

Danışman, T. (2019). *2018-2019 Eğitim Öğretim Yılında Okutulan Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitabında Bulunan Metinlerin Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.

Dilidüzgün, S. (2003). *İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Dolaykaya, M.M.P (2020). *The Representations Of Dualities In Children's Fantasy Literature: C.S.Lewis' The Chronicles Of Narnia And Philip Pullman's His Dark Materials*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Efe, Ş.Ç. (2019). *Çocuk Edebiyatı Kapsamında Çizgi Romanlaştırılan Dede Korkut Hikâyelerinin Yapı ve Eğitsel Değerler Yönünden İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.

Erdoğan, M. E. (2021). *Nezihe Meriç'in Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kütahya.

Erkmen, N. (2017). *Çocuk Kütüphanelerinde En Çok Okunan Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi (Ankara İli*

Örneği). (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Erşahin, I. U. (2009). *Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Çocuk Edebiyatı Metinlerinin Çağdaş Çocuk Edebiyatı İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi ve Eğitsel Öneriler*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ghorashi, M. (2017). *Cross Roads: A Fantastic Journey From Alices's Adventures In Wonderland To The Chronicles Of Narnia*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Gökmen, B. (2017). *Ödüüllü Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Gönen, M. (2017). *Çocuk Edebiyatı Yazarı ve Çizeri Olarak Feridun Oral'ın Çocuk Edebiyatımızdaki Yeri ve Eğitsel Değerler*. (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

Günaydın, H. (2022). *Abdullah Harmancı'nın Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ağrı.

Gündüz, Y. (2016). *Ahmet Ümit'in Masal Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

İçli, A. (2021). *Akl İle Nefsin Güreşi*. İstanbul: Yedisu Yayınları.

İspirt, K.E. (2019). *Michael Ende'nin Çeviri Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Çocuk Edebiyatına Uygunluğu ve Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bakımından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.

Kahraman, T. (2015). *Türk Edebiyatının Hayalperest Çocuğu Fantastik Edebiyatın İlköğretim (5.6.7.8) Kitaplarına Yansıması*. (Yüksek Lisans Tezi). Başkent Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara).

Karadeniz, E. (2019). *Behiç Ak'ın Çocuk Hikayelerinin Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Kudak, H. (2021). *Tahir Alangu'nun "Billur Köşk Masalları" Adlı Kitabının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bakımından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.

Levent, G. (2010). *Çocuk Edebiyatı Çevirilerinden Karşılaşılan Sorunlar*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Lewis, C. S. (2021). *Narnia Günlükleri: Aslan, Cadı ve Dolap*. İstanbul: Doğan Egmont.

Lewis, C. S. (2021). *Narnia Günlükleri: At ve Çocuk*. İstanbul: Doğan Egmont.

Lewis, C. S. (2021). *Narnia Günlükleri: Büyücünün Yeğeni*. İstanbul: Doğan Egmont.

Lewis, C. S. (2021). *Narnia Günlükleri: Gümüş Sandalye*. İstanbul: Doğan Egmont.

Lewis, C. S. (2021). *Narnia Günlükleri: Prens Caspian*. İstanbul: Doğan Egmont.

Lewis, C. S. (2021). *Narnia Günlükleri: Son Savaş*. İstanbul: Doğan Egmont.

Lewis, C. S. (2021). *Narnia Günlükleri: Şafak Yıldızı'nın Yolculuğu*. İstanbul: Doğan Egmont.

Meral, A. (2016). *Ömer Seyfettin Öykülerinin Çocuk Edebiyatı Ölçütleri Açısından Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

Neydim, N. (2020). *Çeviri Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Bilgiyolu.

Neydim, N. (2020). Çocuk Edebiyatı Klasiklerinde Çeviri Yaklaşımları: Uyarlama, Yeniden Yazma, Kültürel Müdahale. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 19, 851-858.

Orhun, B.D. (2019). *Çocuk Edebiyatında Estetik Ölçütlerin Belirlenmesi ve Bir Çocuk Edebiyatı Kitabının Estetik Ölçütler Açısından Değerlendirilmesi*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Serpici, D. (2022). *Erken 2000'ler Türkiye'sinde Yabancılaşma ve Fantastik Edebiyat: Unutma Bahçesi ve Beş Sevim Apartmanı Romanları Üzerine Bir İnceleme*. (Yüksek Lisans Tezi). Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Sever, S. (2019). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: Tudem.

Şimşek, T. (ed.) (2014). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları.

Tanrıögen, A. (ed.) (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Tarhan, H. (2021). *Sabahattin Ali Öykülerinin Çocuk Edebiyatı Temel İlkeleri ve Türkçe Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.

Tekin, E. (2017). *Süleyman Bulut'un Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Tulumcu, F. İ. (2021). *Çeviri Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Yer Alan Değerlerin İncelenmesi*. (Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

Tunç, A., Akın, E. (2020). Miyase Sertbarut'un Çocuk Kitaplarında Fantastik Kurgu. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 45-53.

Türk Dil Kurumu (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.

Uyar, Y.E. (2019). *Hasan Kallımcı'nın Destan Romanlar Serisinin Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Yalçın, A., Aytaş, G. (2017). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yaşar, K. (2013). *Eric Kastner'in Hayvanlar Toplantısı Adlı Eserinin Çocuğa Göreliği ve Çocuk Edebiyatı İlkelerine Uygunluğu*. (Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncüyıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

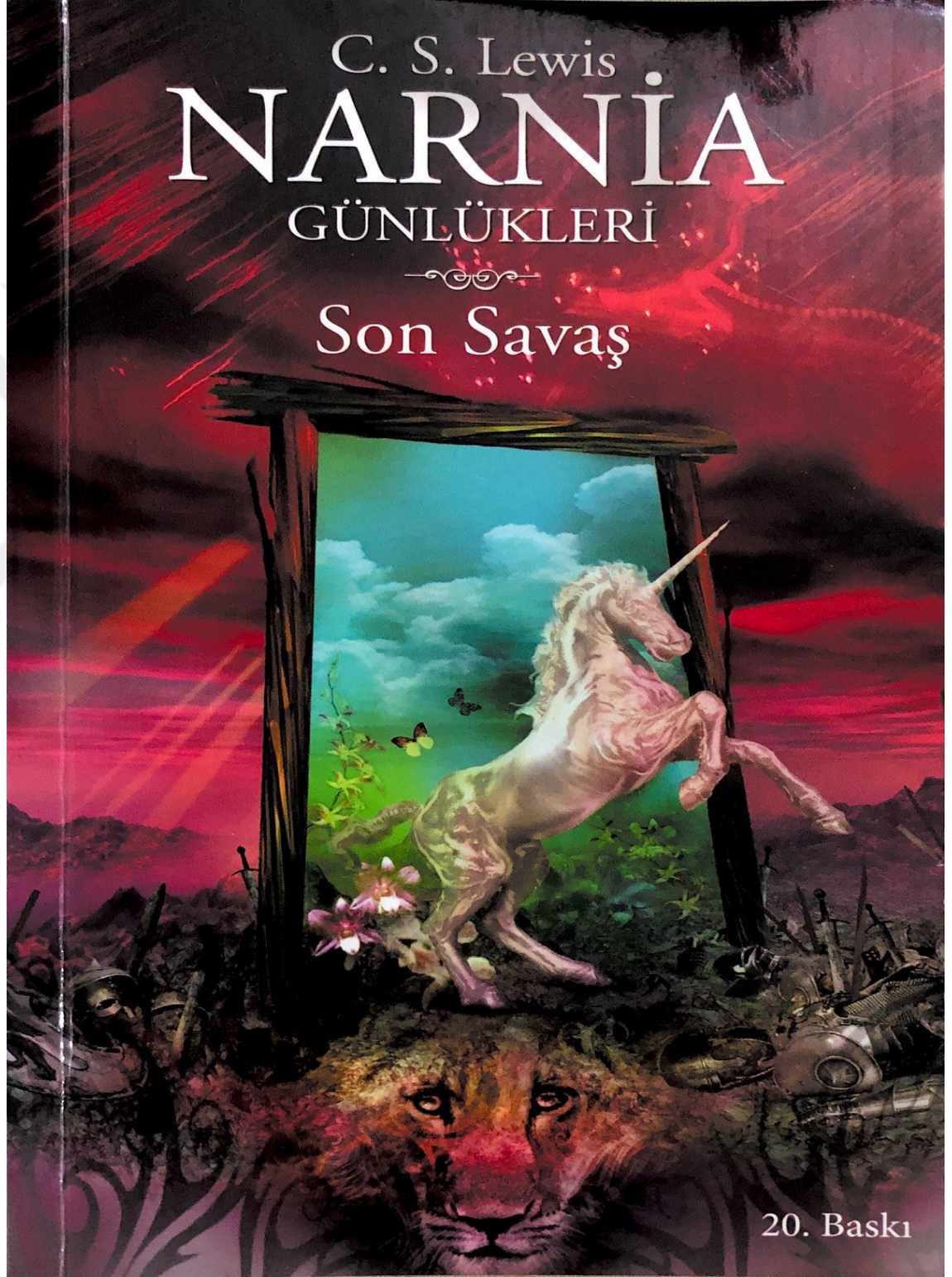
Yüksel, B. (2020). *Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından Behiç Ak'ın Kitaplarında Görsel Tasarım, Değerler ve Metin İlişkileri*. (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.

EKLER

EK-1. İncelenen Kitapların Ön ve Arka Kapakları

Ek 1. Son Savaş Ön Kapak

Ek 2. Son Savaş Arka Kapak

BÜTÜN SAVAŞLARIN EN BÜYÜĞÜ

Yalanlardan korkuların doğduğu . . .
sadakatin sınandığı . . .
umutların tükendiği . . . NARNİA

Narnia, tarihindeki en zor mücadeleyle
karşı karşıyadır. Ancak bu sefer tehlike
dışardan değil, Narnia'nın içinden gelir.
Bu durumu düzeltecek olanlar ise Kral ve ona
bağlılıklarını koruyan birkaç dostudur.
Tabii eğer başarabilirlerse...

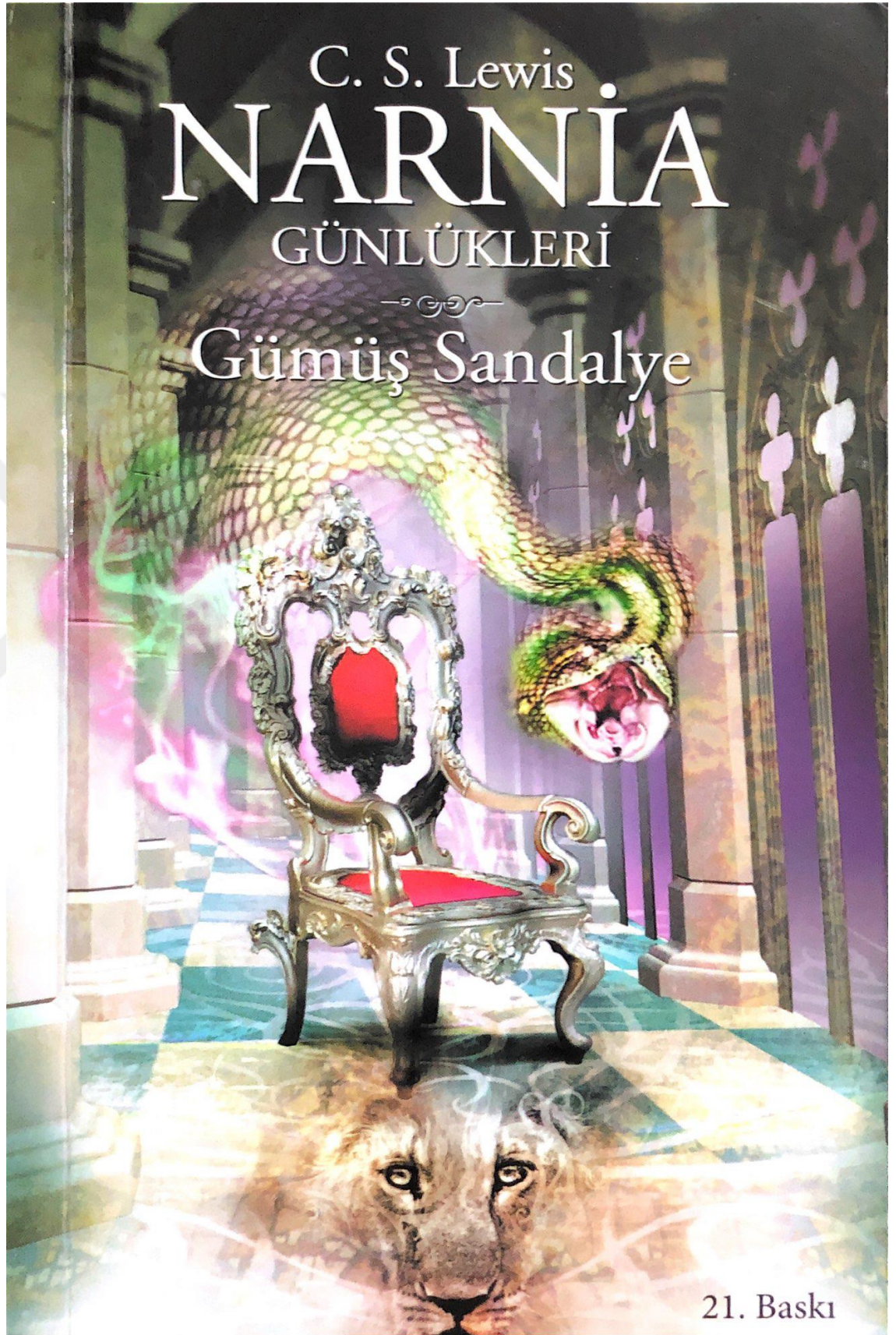
Sertifika no: 11940

Tavsiye
Edilen
KDV'siz
Satış
Fiyatı

₺ 29

Doğan Egmont

Ek 3. Gümüş Sandalye Ön Kapak

Ek 4. Gümüş Sandalye Arka Kapak

KAYIP PRENSİN PEŞİNDE

Kaderi şeytani bir büyüün
bozulmasına bağlı . . . kendini bekleyen
tehlikeden habersiz bir ülke: NARNİA

Kayıp prensi bulmak üzere görevlendirilen
bir grup arkadaş, tehlikelerle dolu
bir yolculuğa çıkar. Ancak bu görev
onları çok güzel, bir o kadar da ölümcül
bir cadıyla karşı karşıya bırakır.

ISBN 978-625-416-231-2

9 789759 910778

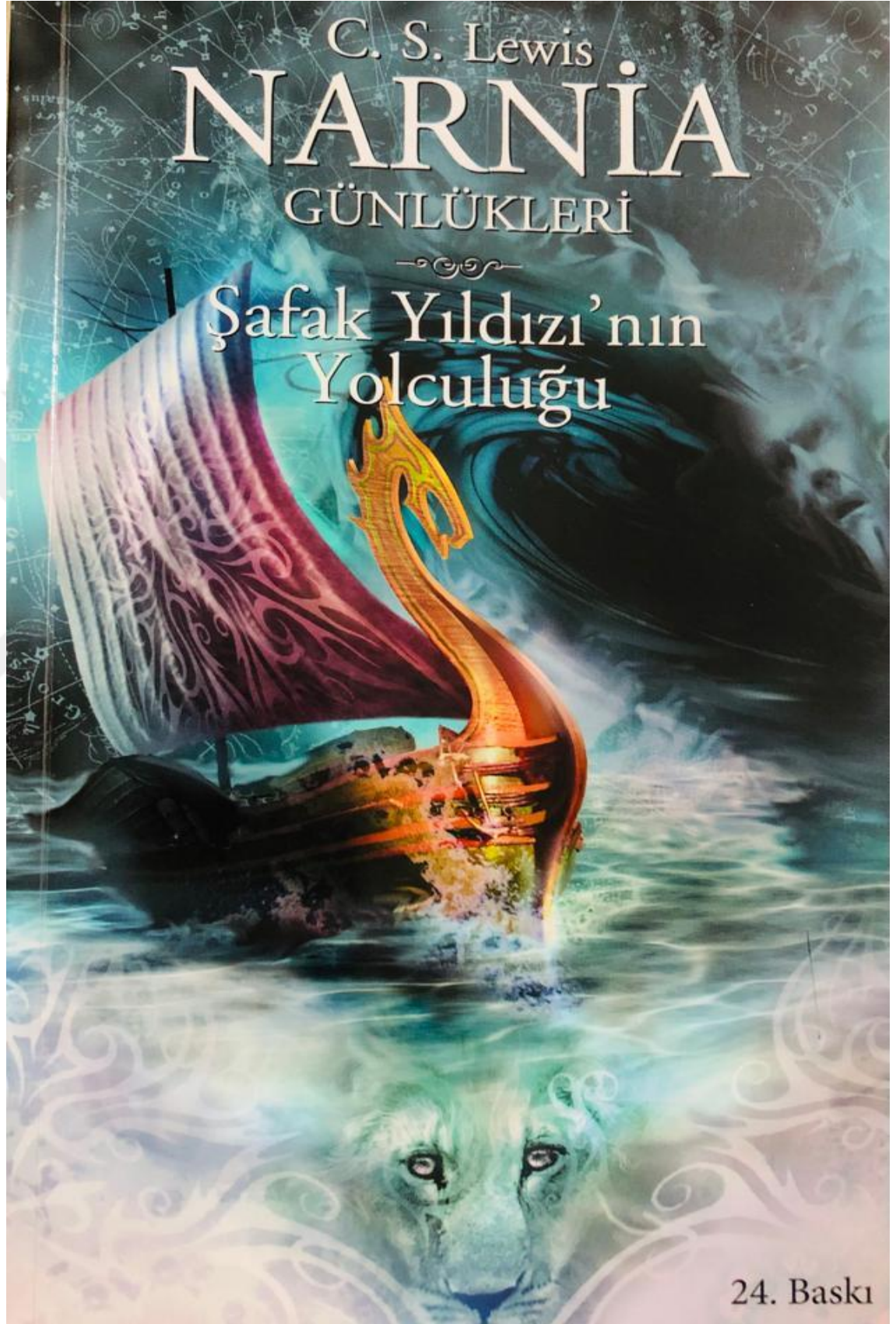
Sertifika no: 44919

Tavsiye
Edilen
KDV'siz
Satış
Fiyatı

₺29

Doğan Egmont

Ek 5. Şafak Yıldızı'nın Yolcuğunu Ön Kapak

Ek 6. Şafak Yıldızı'nın Yolcuğu Arka Kapak

DÜNYANIN UCUNA YOLCULUK

Bir ejderhanın uyandığı,
yıldızların yeryüzüne indiği,
her şeyin olabileceği bir ülke:
NARNİA

Bir kral ve hiç beklenmedik bir anda
gemisine konuk olan dostları,
bilinen bütün toprakların daha da
ötesine doğru yelken açarlar.
Atıldıkları bu macera, onlara dünyanın
sonunun sadece bir başlangıç
olduğunu gösterir.

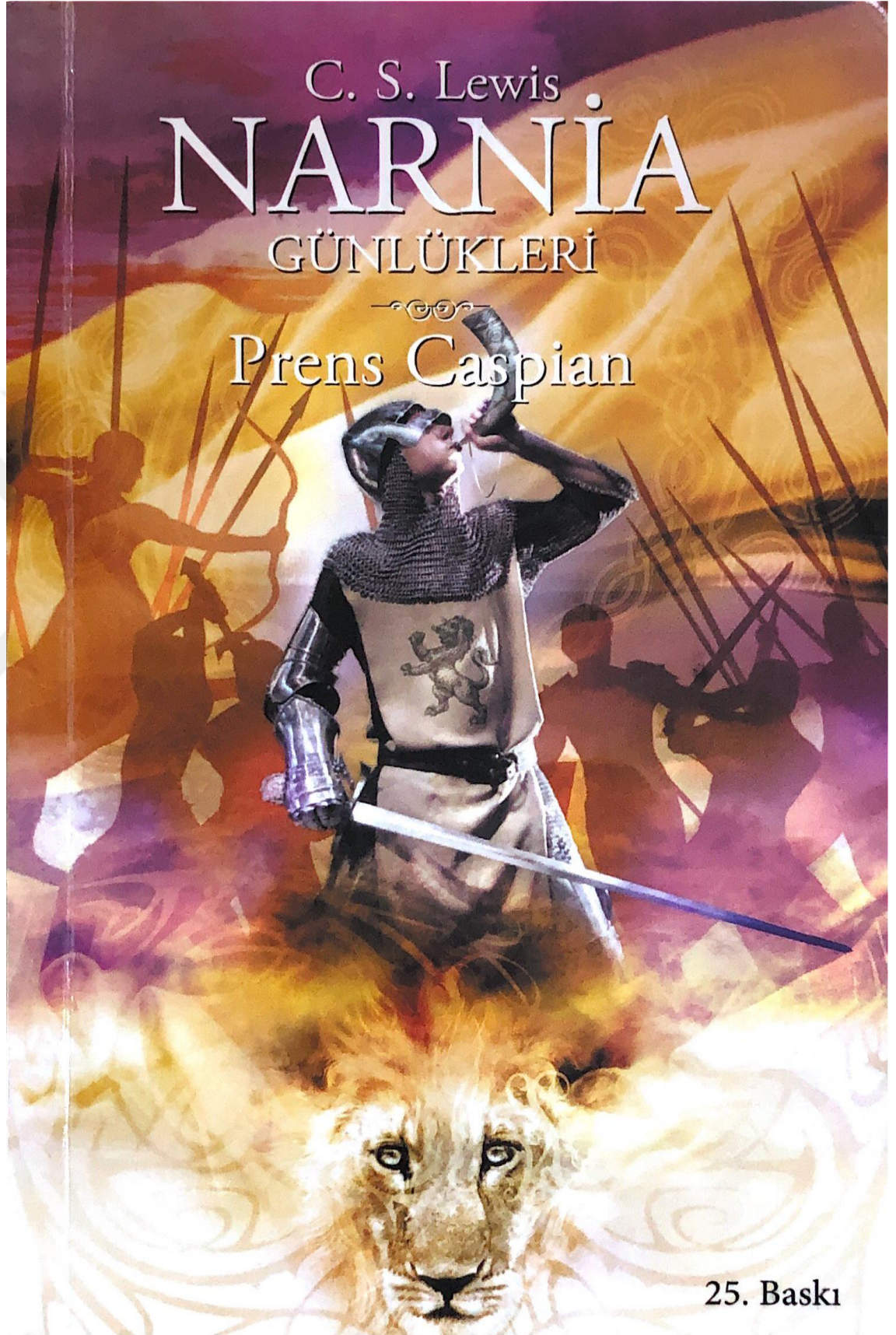
Sertifika no: 44919

Tavsiye
Edilen
Satış
Fiyatı

₺ 29

Doğan Egmont

Ek 7. Prens Caspian Ön Kapak

Ek 8. Prens Caspian Arka Kapak

UZAKLARDAN GELEN ÇAĞRI

Kötü bir hükümdarın emrinde . . .
halkının tarihini unuttuğu
bir ülke: NARNİA

Peter, Susan, Edmund ve Lucy,
istasyonda kendilerini okullarına götürecek
trenleri beklerken, büyüünün etkisini yine
üzerlerinde hissederler. Narnia tahtının
yeni varisi çaresizlik içinde
yardıma ihtiyaç duymaktadır.

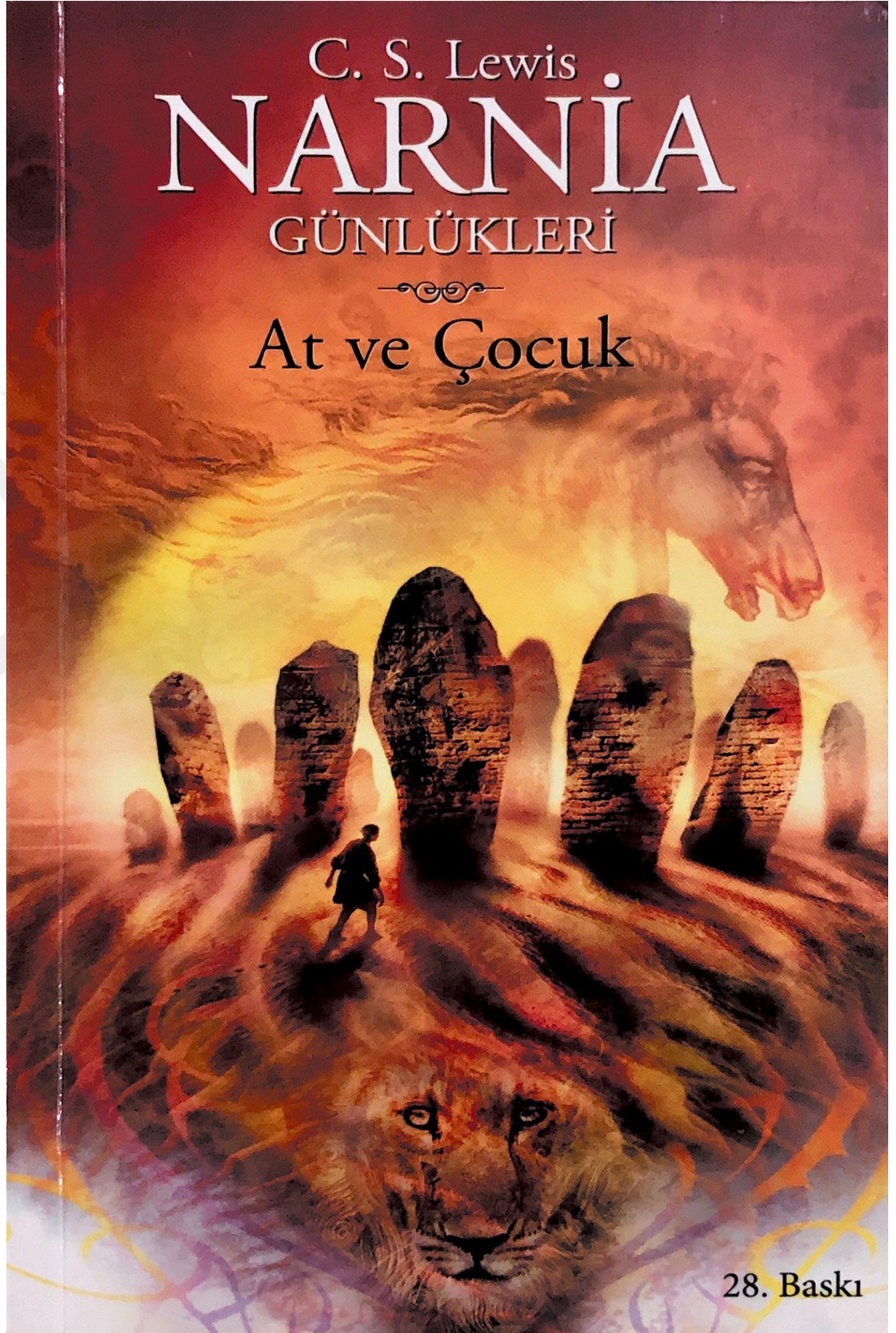

serifikalı no: 44919

Tavsiye
Edilen
KDV'siz
Satış
Fiyatı

₺ 29

Ek 9. At ve Çocuk Ön Kapak

Ek 10. At ve Çocuk Arka Kapak

ÖZGÜRLÜĞE DÖRTNALA

Konuşan atların ülkesi . . .
kötülerin kapısına dayandığı
NARNİA

Dört kaçak tehlikeli bir
yolculuk için güçlerini birleştirir.
Tek amaçları yaşadıkları acımasız ve
sığ hayattan kurtulmaktır, ama kısa sürede
kendilerini korkunç bir savaşın
ortasında bulurlar. Üstelik hem
kendilerinin hem de Narnia'nın
yazgısı bu savaşa bağlıdır.

Doğan Egmont

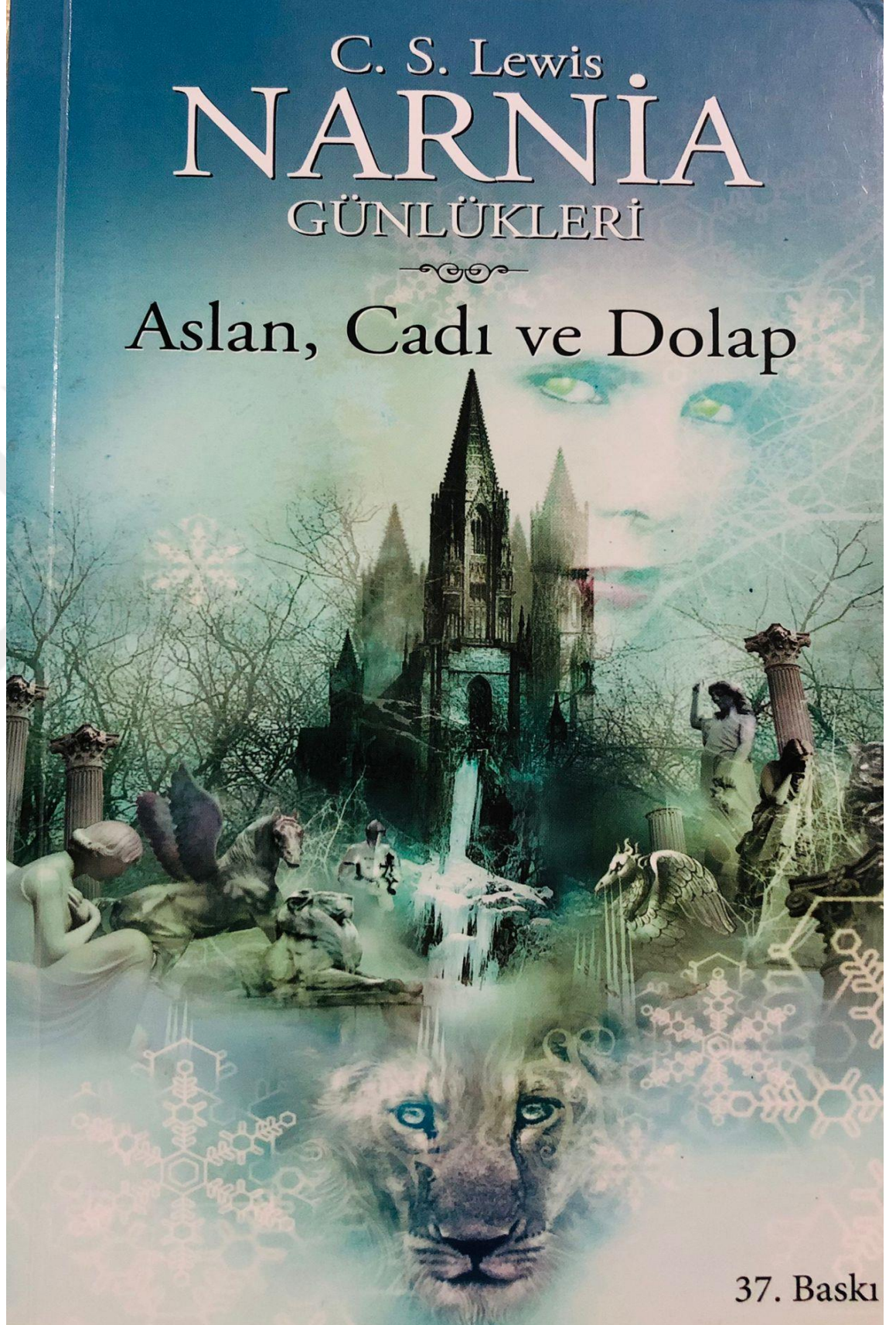

serifika no: 11940

Tavsiye
Edilen
KDV'siz
Satış
Fiyatı

₺ 29

Ek 11. Aslan, Cadı ve Dolap Ön Kapak

Ek 12. Aslan, Cadı ve Dolap Arka Kapak

KAPININ ARDINDAKİ DÜNYA

Sonu gelmeyen bir kışın hüküm sürdüğü,
kurtarılmayı bekleyen bir ülke:
NARNİA

Dört çocuk, kaldıkları evdeki
dolabın içinden Narnia ülkesine
geçiş olduğunu fark eder.
Narnia, Beyaz Cadı'nın esareti altındadır.
Tüm umutların tükendiği bir anda
Aslan geri gelir. Ancak büyük bir fedakârlıkta
bulunması gerekmektedir.

Doğan Egmont

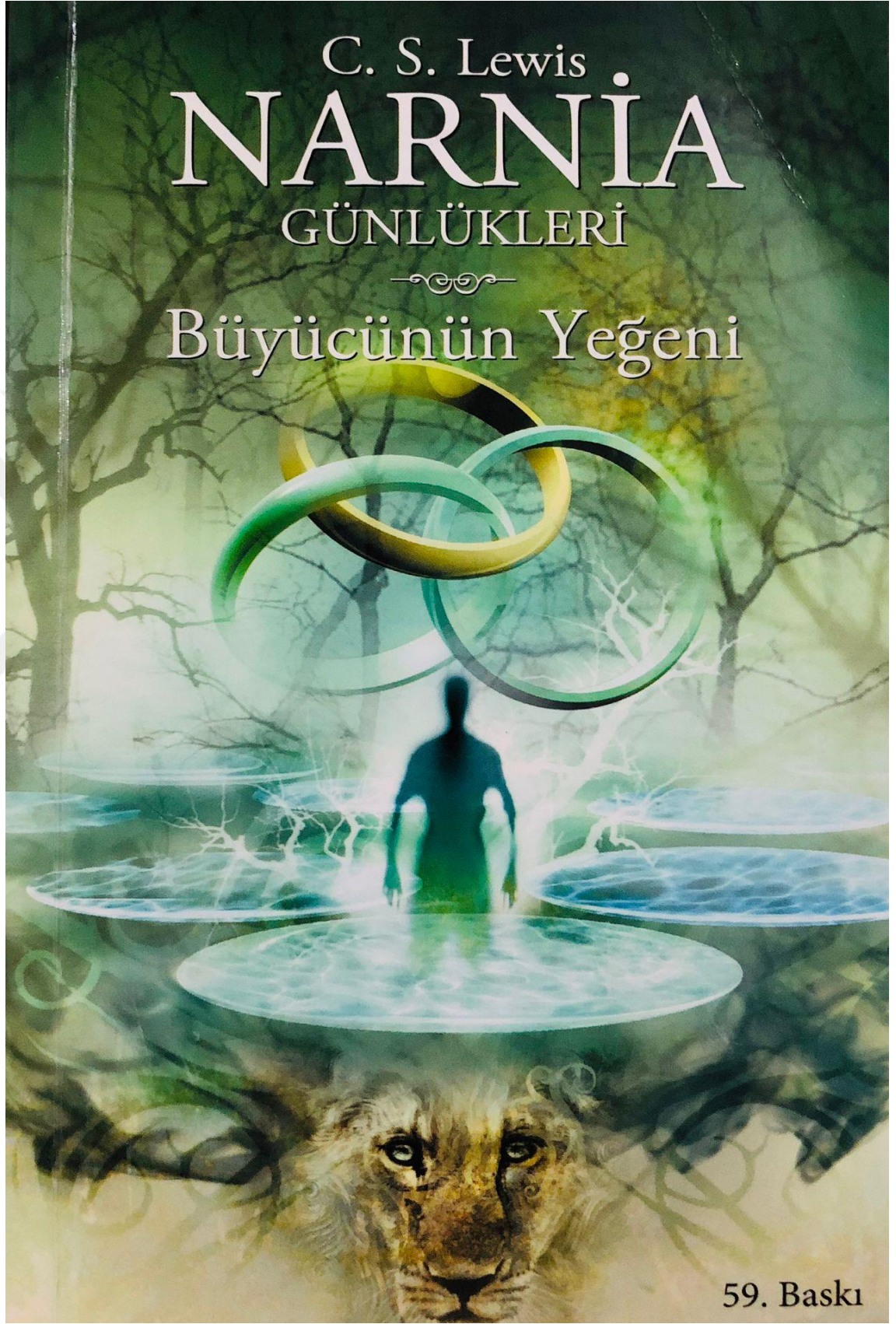

Sertifika no: 44919

Tavsiye
Edilen
KDV'siz
Satış
Fiyatı

t29

Ek 13. Büyücünün Yeğeni Ön Kapak

Ek 14. Büyücünün Yeğeni Arka Kapak

MACERA BAŞLIYOR

Bir cadının pusuda beklediği,
ormanlarında konuşan hayvanların gezindiği
yeni bir dünya doğmak üzere:
NARNİA

Polly ve Digory, bambaşka dünyaları
keşfetmek amacıyla bir yolculuğa çıkarlar,
ama bu merak onları tehlikeli bir
maceraya çeker. Aslan'ın şarkısıyla
var olan dünyanın kuruluşuna
tanıklık eden iki arkadaş,
peşlerinde getirdikleri kötülükle
baş başa çıkmak zorundadır.

Doğan Egmont

serifika no: 44919

Tavsiye
Edilen
KDV'siz
Satış
Fiyatı

₺29